

Der Name Mäpän - Mäpän ist höchst aus einer riesigen
Goldene in Väterbüchlein künftige Entbehrung geworden.

= got. Ein- und zweiw. wän, der auf got. S. Kinder ist,
als auf 3 in 1. Alles ist, welche haben ja S. in.
Reiche Wäpän der Einigl. Urad. in / davon M. / M.
M. / M. S. 202.

es wird / Mäpän oft Eyalapän. de Sary hat Notice
de l'histoire de Mirkwood par Jourdain p. 31. und
par les monuments de Kirman p. 229. Reiche
in Jiffors Mäpän. XI S. 10. Fräka Nov. Symbol. p. 25.
col. p. 21.

جول Mäpän. Suppl. All. in Gott Gebühler.

عبد = Mäpänbrater Gottes Abdollatip. de Sary p. 593.
Elmaria p. 107.

= Die Ein. auf Elmaria p. 368 in G.
Wäpän; alle auf Fräka Nov. Symbol. p. 12 findet es sich
M. J. 340 f. Mäpän.

= Atabek nicht Atabek der Türken, l. Gänzlichwäpän,
sond. Atabek - Wäpän, höchst der Wäpänbrater. Abalfeda
Anäl. 3 p. 226.

= Juppäls Wäpän / Wäpän der Wäpän / Wäpän Kindel ist / für
auf a. Mäpän Heras von J. 177.

= Edman Rodomax ad notam Lexici Wilhelmi editionem
adornandum. Kopen 1821. in Bist. der All. auf der Wäpän
der Wäpän & Kopen 22, 32 auf. Sur. 16, 121.

= Adler beifolgt folgt, die Aijebiten fallen & Mäyren
? Bilder geprägt. In Wappung ebenfalls ist in der
Wappen (Tamghas) der Kaiser von Turkestan in einem
Stam gezeichnet. Fraehn de origine Arabum. v. 27. Dengi.
p. 27.

دیفیفا مایرن فاتم الجیالت لیال.

• Heg. 75. fünften d. Jahres, die Prägung der Sakeri-
den in der byzantinischen Zeit von Mäyren ausgeführt
in Syrien an, Gold l. ganz mit dem Bildnis des Ka-
jäyren gezeichnet.

= der Name des Landes, Stoff f. Mäyren oft Stoff der
Zurückkunft, in welcher S. geprägt wird.

= ~~ال~~ # التیورا, Name eines
sehr großer diefer in Turkestan Mäyren, die
für die alte goldenen Leuten. Jarkuti.

= ~~ال~~ die am Ende Kalifenzeit ist. Offizieller
Titel. Früher Beiträge S. 17.

= die unvollst. Abhängigkeit eines Araberstaates.
16, 78. 4161. 16, 92.

= Abhängigkeit f. Mäyren & die die; & die die;
= für ~~ال~~ oder ~~ال~~; nur für die.

= El Muhammedis rotte Adler von r. Nordseite beg-
gründet. Aufsteigen im Nordley. Ramus in jacobus.

= D auf der Kupferseite Frähen protafio p. 14.

= die Kupfermünze bei Niebauer, Adler, Abend,
welche sich einem Reich des Bild eines bürgerlichen
Mannes, i. v. Köpfe selbst an der Seite, die er
die Spitze zu zeigen scheint, f. die andere Seite
in griechischer Φ , die f. einen Stein zeigt,
für den, zeigen den Namen jacobus - Galien
Abd ul Melik an.

Monete ~~de~~ Cypriote dell' I. R. Museo
di Milano. Milan. 1819. XII n. 385. S. 4.

(Vgl. ist der Graf Carlo Ottavio Castiglioni,
Ehrenbürger der Director der Münze Caltanico.)

Vgl. Fruchats wichtige Mon. p. 56 ff
Mag. 1822 No. 55.

K600001533196
BAPFA
035
OLAI GERHARDI TYCHSEN

SER. DVCI REGN. MECKLENBURG.
A CONSILII AVLAE,
LL. OO. IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI P. P. O.
ET BIBLIOTHECAE PRAEFECTI,
REGIAE ACAD. SVIO-GOTHICAE LITTERAR.
HVM. HISTOR. ET ANTIQVITATVM,
NEC NON
REG. SOCIETAT. SCIENT. VPSALENSIS, ET SOCIET.
LITTERAR. VOLSCORVM VELITRIS
SODALIS

INTRODVCTIO
IN REM NVMARIAM
MVHAMMEDANORVM

SVBIVNCTIS
SEX TABVLIS AERE EXPRESSIS.

Francisco Codera.

ROSTOCHII MDCCXCIV.
EX OFFICINA LIBRARIA STILLERIANA.

LEGADO
J. Oliver Asin

Quum manuduēctio ad uniuersam rem numariam Muhammedanorum, aut, si mauis, Diplomatica numaria arabica, cuius usus tam late patet, ob maximas, quibus obsita est, difficultates, a nemine adhuc tentata, nedum perfecta fuerit, periclitari volui, si possem in gratiam ciuium nostrorum sapere audentium, et numophilorum hanc lacunam pro virium modulo explere.

Ex quo in Academia Butzouiensis, cuius natalibus et funeralibus rarissimo exemplo interfui, anno 1763 ad explicandos aliquot numos cuficos in Pomerania effossos, quos cl. syndicus prouincialis Pistorius mecum communicauerat, et de quibus ne fando quidem antea audieram, (nam in Academia ante, et sub idem tempus, meretricae grammaticae, et variantium aucupia, si a studio de pane lucrando abcesseris, in deliciis erant,) animum applicare vi omni incitabar, omnibus autem subsidiis, puta: bibliotheca numaria, numophylaciis, chalcographis, et quod primo loco nominandum erat, opibus et mecaenatibus destitutus, proprio Marte tirocinium ponere, et arti chalcographicae operam dare coactus eram, fieri vix aliter potuit, nisi quod prima mea conamina exigua essent, et ad irritum fere caderent.

Sed

Sed nullis perterritus impedimentis, et fortuna adiutus, ut ipse numos et subsidia precibus, nec non pecuniae profusione undique conquirerem, e vadis sensim emersi, usque adeo ut quibusdam erectioris indolis auditoribus Butzouii primus in hoc nobilissimo et iucundissimo studio viam fecerim, qua quoque ad illud aliis commendandum amplificandumque ex parte feliciter progressi sunt. Quoniam itaque ex multo iam tempore ad praesentem usque diem, nec labori, nec sumtui parcens, huic scientiae nauavi operam, et ingentem omnis generis numorum copiam tam oculis lustravi, quam haud contemnendum eorum numerum, multaque rarissimorum numorum ectypa ipse conquisiui, illotis, ut aiunt, manibus hanc materiam haud sumsi pertractandam, quin operam potius dedi, ut in peruulgatis, quae omnino ab

Isagoge abesse neque possunt neque debent, in medium cum quadam, ut fieri solet, nouitatis simulatione prolatis haud acquiescerem, sed ad ardua quoque et difficilia ab aliis intacta relicta, ad quae non datur currere lata via, gradum strenue promouerem, hac tamen mihi imposita lege, ut a commentario scribendo, ne libri moles sine necessitate augetur, prorsus abstinerem, sat habens, ad scriptores classicos data occasione digito monstrasse. Quam vellem autem, ita fortuna tulisset, ut is, cuius sumtibus libellus editur, sumtus etiam in tabulas aeneas a chalcographo adornandas fecisset, qui vero hanc conditionem ob probabilem emtorum, hoc nostro Vtopiae auras spirante lustro, paucitatem repudiavit. Quo factum, ut quod petiebam non consecutus, LVII numerorum maximam par-

p VII. ex post post p. 246. tem

CONSPECTVS.

Sectio I. Praecognita historica.

Cap. I. De monetae arabicae initiis historicorum arab. relationes, pag. 1.

— II. De moneta ab Abdolmaleco introducta, eiusque varia fortuna, vicissitudinibus et ponderibus, p. 5.

— III. Series 1) Chalifarum Omniadarum et Abbasidarum, p. 19.

2) dynastarum Soffaridarum, Semanidarum, Buidarum et Ayubitarum, p. 25.

3) Vezirorum, quorum nomina in numis extant, p. 29.

4) Vrbes monetariae, p. 32.

5) Hegirae cum aera Christiana comparatio, p. 36.

6) De vtilitate numerum arabicorum, p. 37.

— IV. Bibliographia numaria, p. 40.

— V. Numophylacia, p. 47.

Sectio II. De numerum sub Chalifis orientalibus signatorum titulis.

Cap. I. De titulis numerum Chalifarum Omniadarum, p. 55.

— II. III. — — — — Abbasidarum, p. 62.

— — — — dynastarum Soffaridarum, Semanid. Buid. Hamdanit. Ayubit. P. 84; Mamlucorum, p. 85; Seldsjucidarum, Ortocidarum et Atabekorum, p. 86.

qui omnes, Chalifas Abbasidas legitimos Muhammedis successores reputarunt.

De numis imagines exhibentibus, p. 90 -- 97.

Cap. IV. De titulis numorum Mogulensium, p. 97.

— V. De titulis numorum chalifarum occidentalium: Aglabitarum, p. 108; Fatemidarum, p. 114; Almoravidarum, p. 118; Almohawedinorum, p. 122; Zeiriorum, Hammeditarum, Marinorum et Edrisiorum, p. 125; Scheriforum, p. 126; Hafsitarum, p. 128; dynastarum Hispaniae, p. 130; Nasaritarum, p. 146.

— VI. De numis cuficis a Christianis conflatis, p. 142.

— VII. De vitris titulo arabico instructis, p. 149.

— VIII. Singularia in numis, p. 154.

Sectio III. De numis recentioribus Muhammedanorum:

Cap. I. De titulis numorum Marocci Scheriforum, eorum serie, et officinis monetariis, p. 165.

— II. De titulis numorum Turcicorum, Tatarorum Crimensium, Iemenensium, eorum serie, et officinis monetariis, p. 173.

— III. De titulis numorum Persicorum, principum serie, et officinis monetariis, p. 190.

— IV. De titulis numorum Mogulensium et regulorum Indiae, principum serie, et officinis monetariis, p. 199.

— V. De recentiorum numorum a Christianis cursorum titulis, p. 224.

— VI. Indices numorum explicatorum, auctorum allegatorum, et rerum notabiliorum, p. 229.

— VII. Addenda et corrigenda, p. 241.

SECTIO I.

SECTIO I.

Praecognita historica de numis cuficis §. antiquis Muhammedanorum.

C A P. I.

De monetae arabicae initiis variorum historicorum
Arabicorum relationes.

§. I.

In omnia alia abeunt Historici Arabici, quum de pecunia Arabum antiqua verba faciant, haud distinguentes, vtrum pecunia, qua vtebantur, e propria aut peregrina officina monetaria prodierat.

§. 2.

Abubecr filius Abu Schaiba, teste Macrizio, Adamum aureos et argenteos iam conflasse auctor est.

Soiuthi *) testem Haitamum citat, Chalifam Abdolmalecum numis suis nomen Dei inscribendi consilium ideo cepisse, quod reperti essent aurei et

*) Museum cuf. Borgian. Part. II. p. XV. Repertorium or. et exeg. T. IX. p. 234.

et argentei CD annis ante Islamismum signati, quibus inscriptum erat: *In nomine Dei Patris et Filii, et Spiritus Sancti*. Verum enim vero Auctor vel numos Alfonsi fil. Sanctii, vel Principis christiani Mogulorum vasalli, qui hac sententia gaudebant, comminiscitur. Nam CD annos ante Islamismum, s. seculo III. p. C. N. numi arabici a Christianis conflati nulli dabantur.

§. 3.

Vnus *Macrizius* seculi XV. scriptor veteres Arabum Chronographos curate perquisiuit, et quae tam ex iis, quam ex ipsis numis memoratu digna hauserat, peculiari libello diligenter exposuit. Quum nemo sit, qui nusquam incurrat, merita eius in rem numariam Arabum, hallucinationibus eius facile repensant. Itaque e re mea et lectorum fore existimaui, si praecipua momenta ex eius libello manuscripto, quae ad rem monetariam Arabum ante Abdolmalecum facere videntur, huc transcribam.

§. 4.

In Paganismo Arabibus in usu erant Denarii Caesarienses, et drachmae Babyionienses et Tiberienses, nec non Gjawarekinae et Bagliae (جوارقية وبعليّة),

(وبغلية), quas ad pondus constitutum exigebant.
Hoc autem pondus eorum erat:

رطل *Rotl* (Λιτρα, libra) XII vnciis s. 480
Drachmis constabat. اوقية *Vkia* (Vncia) XL
Drachmas, انس *Al-Nasch*, dimidium vnciae,
s. XX drachmas, النواة *Al-Nuah*,
V drachmas, مثقال *Methkal*, XXII Keratia
minus grano, complectebantur.

Pondus Metkal et Drachmae aequale erat, ideo
Metkal-Drachma, et Metkal-Dinar appellatum.

§. 5.

Omar octavo Chalifatus sui anno, qui erat
annus Hegirae XVIII. drachmas ad Persicarum
exemplum (علي نقش كسروية) cudi fecit, eis
inscribens: I. لا اله الا الله وحده عسى *Non*
est Deus, nisi Deus unicus. Omar. II. الحمد
الله *laus Deo. Muham-*
med est legatus Dei. Pondus X drachmarum,
VI Metkal constituit.

§. 6.

Osman f. Afan eius successor drachmas cum
titulo الله اكبر *Deus maximus est*, signauit.

§. 7.

Moawiah f. Soffian drachmas cum sua ipsius

gladio cincta imagine cudit, quarum *decem*, VII Metkal pendebant.

§. 8.

Abdallah f. Zobeir drachmas titulis in orbem ductis inscriptas: I. محمد رسول الله *Muhammed legatus Dei*. II. امر الله بالوفاء والعادل *praecepit Deus complementum* (pondoris) *et iustitiam* (internam monetae bonitatem,) cudendas curauit. Frater eius *Massab* f. Zobeir drachmas quoque in *Iraka* conflauit, quarum *decem*, VII Metkal pondere aequabant.

§. 9.

Non sane de nihilo est, quod Macrizius tanta confidentia laudatos numos, eorumque pondus describat, ut qui statuere se posse existimet, eum omnia de ingenio suo finxisse, propterea quod numerorum laudatorum exempla nondum publicata fuerint, acerbè seuerus in eum esse mihi videatur, praesertim, quum non modo multi adhuc numi neque delineati in scriniis delitescant, neque omnes titulorum, quibus praediti sunt, differentiae, ad eruditorum notitiam peruenerint, sed etiam celscriptor *Hadschi Chalifa* numerorum sub *Mocawiah* cusorum disertis verbis meminerit.

Sed

Sed missis his numis controuersis et dubiis, aut si maus, commentis, ad nouam monetae arabicae epocham me conuerto.

C A P. II.

De moneta ab Abdolmaleco introducta; eiusque varia fortuna et vicissitudinibus.

§. I.

Arabes ante Chalifam *Abdolmalec* fil. Merwan, ad quem anno Hegirae LXV. Chr. 685. imperium transierat, propriam et *communem* monetam non habuisse, tam scriptorum Arabicorum, si Macrizium excipias, quam Christianorum perhibent, ipsis numis, qui adhuc descripti fuerunt, suffulta testimonia. Quod vt rectius intelligatur, res est paullo altius repetenda.

§. 2.

Ex quo Arabes totam Persiam, et magnas Graecorum regiones in suam ditionem redegerant, numos Graecorum aureos, Byzantinos dictos, et argenteos Persicos *), quorum magna procul dubio copia ipsis quotidie capta, iisque tributum per-

A 3

solu-

*) Elmacin hist. Saracenicæ. Lugd. B. 1625. fol. pag. 64.

solutum fuit, in commercio adhibebant, valorem eorum ac pondus ad stateram examinantes.

§. 3.

Quum autem Abdolmalec in suis ad Imperatorem Graecorum missis epistolis, nomen Muhammedis et aeram Hegirae exprimens, in Imperatoris offensionem cecidisset, minis Imperatoris ita laesum se putavit, vt denariis graecis ex consilio suorum abolitis, propriam officinam monetariam sub ductu mancipii sui, Iudaei *Somair* (سمير) conderet. Numis autem suis insculpi curavit

I. Area: الله احد *Deus vnus.*

Margo: Sura IX, 33.

II. Area: لا اله الا الله *non est Deus, nisi Deus.*

Margo: ضرب هذا الدرهم بمدينة كذا
 cuditur hic argenteus in ciuitate N.

Tunc scripsit ad Hedsjasjum in Iraka residentem, vt similiter numos cudi faceret, quod et fecit (وكتب الي الحاج وهو بالعرفان ان
diciturque numis
suis inscripsisse: قل هو الله احد الحاج
 *dic: illum esse Deum vnum. Alhedsjasj. Idem
asserit Elmacin l. c.*

§. 4.

Prima officina monetaria *Damasci*, quae regia Chalifarum sedes tunc temporis erat, instituta fuit, ut Macrizius auctor est, et numi, qui ex ea, ante conditam a. LXXXV. ab *Hedsjadsjo* Iracae prorege urbem *Waset*, procusi sunt, abunde testantur *). Hanc officinam excepit altera *Waseti* a. 85. Chr. 704. erecta, quae initio argenteis et aereis conflandis vnice dicata fuisse videtur. Hoc saltem ex aereo Naniano n. CXI. anno 104. *Waseti* denarii typo signato intelligitur, denarios, qui adhuc innotuerunt, multum a Wasetino modulo et commate recedere, ideoque e Damascena officina prodiisse.

Quamdiu autem Ommiadum imperium duravit, nullae aliae officinae monetariae, ac modo laudatae Damascena et Wasetina conditae fuisse videntur. Nam omnes Ommiadum numi, de quibus quidem adhuc constat, vel Damasci vel Waseti nomine divulgati sunt. Quo vero Ommiadum imperio deleto, in aliis Iracae locis, primum Basrae, deinde Cufae *rel.* numi quoque prodierunt.

A 4

§. 5.

*) Quae de initiis monetae arabicae vberius exposui, Tomo V. nonorum Actor. R. S. Vpsalensis p. inserta extant.

§. 5.

Quemadmodum autem Abdolmalec modulum et formam externam aureorum Byzantinorum, et argenteorum Persicorum tenere consultum duxit, quae tamen multos post annos non modo ad drachmae magnitudinem et tenuitatem excrecebat, sed varias etiam magnitudinis et paruitatis formas induebat; ita quoque peregrina numis suis nomina posuit, aureum دينار *Dinâr* denarium; argenteum درهم *Dirhem* drachmam; aereum فلس *Fuls* follem appellans. Qui quidem *Folles* initio, magnitudine denarios haud superabant, quorum, itemque Drachmarum interdum typum ad eos (Fulsos) cudendos de industria, ut infra ostendam, adhibebant *). Silendum quidem non est, numos interdum a suis auctoribus, et opificibus, v. c. Someirios, Hobeirios, Haschemios, Alsindios, Ahmedinos, Alradinos, Moezzinos, Alnaserinos, Daherinos, Bundukios, Nauruzios, Almuajadicos in commercio denominatos fuisse; vetustis tamen nominibus possessione haud deturbatis, quippe quae sola numis inscribi solita sunt.

§. 6.

*) Museum cuf. Borgian. Tom. I. n. IX. Mus. cuf. Nannian. n. XIII. LX. LXII. CXI.

§. 6.

Abdolmalec ex praescripto Prophetæ in Sunna de erogandis eleemosynis, X drachmis pondus VII Metkal assignavit, propterea quod particulis auri et argenti æqualis magnitudinis inter se ponderatis, auri particula $\frac{3}{4}$ grauior argenti particula est

فاخذت حبة فضة وحبة ذهب ووزننا
فرجحت حبة الذهب علي حبة الفضة
ثلث اسباع فجعل من اجل ذلك كل
X Metkal عشرة دراهم نونة سبعة مثاقيل
ponderant $XIV\frac{1}{7}$ Drachmas. Hinc ii errant, qui Elmacini relationem l. cit. de auri et argenti proportionem et valore intelligunt.

§. 7.

Mortuo Abdolmaleco successores eius *Walid*, *Suliman* et *Omar* monetam non adulterarunt. *Omarem* quidem compellabant ad antiquandos numos, ne Dei nomen et sententiae Alcorani iis insculptae impuris Christianorum, Iudaeorum et impiorum manibus tractarentur; sed veritus, ne infideles ex hac titulorum abolitione argumentum abrogati diuini cultus, et nominis prophetæ sumerent, hanc eorum sententiam non probauit.

Sub *Hescham* a. 106. Chr. 724. *Chaled* fil.

Abdallah Alkasari *Waseti* cudit aucti ponderis drachmas, quas eius successor *Iussuf* f. Omar Al-takfi minuens ad pondus VII vsque ad annum 126. restituit. *Abdallah b. Muh. Alsifah* in Ambara drachmas grano vno, et postea duobus granis leuiores excudit; cuius successor *Almansur* non modo proprias, sed et antiquas (circumcidendo) tribus granis s. $\frac{3}{4}$ Kirati (nam Kirat IV grana habebat) imminuit.

§. 8.

Deuoluto ad Aaron Raschid imperio, *Giafar* fil. Iahia, qui monetae curam habebat, drachmis مدينة السلام *metropolis salutis* s. Islamismi, et محمدية *Muhammediah*, nec non nomen suum, iussu Chalifae inscribi, easque $\frac{3}{4}$ Kirati minui curauit. Sed *Giafare* sublato, *Alsindi* ex Chalifae Raschid mandato, iusti ponderis denarios et drachmas ex purissimo auro et argento cudit.

Sub *Alamin* monetae praefectus Abbas f. Alfadl f. Rabii in numis superne *ربي الله* *Dominius meus Deus*, et inferne: العباس بن الفضل *Alabbas f. Alfadl* *) posuit.

Idem

*) In Alamini numo Samarcandae a. 188. Chr. 803. edito, superne legitur: *الله وده* Deo (competit imperium)

Idem *Alamin* denariis et drachmis in filii sui *Musa* regni haeredis facti, honorem inscripsit: *كل عنر ومغخر لموسي المظفر* *omnis potentia et gloria Musae victorioso competit* *).

Quanquam post caedem Alamini, et Almamunum Chalifam salutatum, ne vllus quidem reperiebatur, qui drachmarum typos sculpere poterat, (caelo enim insculpuntur, vt sigilla solent insculpi, *فلم يجد احدا ينغش الدراهم فنغشت*) tamen *بالمحراط كما ينغش الخواتيم* imperantibus Almamun, Motasem, Watsek **) et Mutawakkel pecuniae penuria non erat. Interfecto Motawakkel, et Mulaeis Turcis *موالي من* (dominatum occupatis, drachmae immittutae sunt.

§. 9.

Alfadl. Vtrum Almacrizi hallucinatio, aut librarii, *الفضل* et per eum etc. infra aream vt videtur, correctio sit dicenda, dictu difficile est.

*) Exemplar huius numi nondum videre mihi contigit. Raritatis eius causa ea esse videtur, quod Almamun hos sibi damnosos numos omni studio aboleuerit.

**) Watsekum numos conflasse, Elmacinus p. 65. testatur. Mutawakkeli numum Adlerus n. XXIII. oculis subiecit.

§. 9.

In Egypto Omniadum et Abbasidarum pecunia in vsu erat, donec Emir Abulabbas Ahmed f. Tulun a. 283. Chr. 867. rerum in Aegypto potiretur, qui probae notae denarios cudi fecit, Ahmedicos appellatos.

Sub Almoez ledinillah, *Giauhar* Alkaid Siculus, denarios Moezzinos tribus in qualibet area orbitis procudit, quibus inscripsit:

A.) I. Orbita alia:

دعاء الامام معز لتوحيد الاحد الصمد
Inuitatio Imami Moez ad unitatem unius, aeterni.

II. Orbita alia:

Almoez المعز لدين الله امير المؤمنين
ledinillah princeps fidelium.

III. Orbita alia:

ضرب هذا الدينار بمصر سنة ثمان
 cusus est hic denarius
 Myssrae anno 358. Chr. 968.

B.) Tribus orbitis haec erant comprehensa:

لا اله الا الله محمد رسول الله
 (ارساله بالهدي ودين الحق ليظهره
 علي

علي الدين كله ولو كره المشركون)
 *) علي افضل الوصيين وزير خير
 المرسلين.

Non est Deus nisi Deus. Muhammed est legatus Dei, quem cum regula et vera religione misit, ut eam supra omnem religionem extolleret, si vel associantes renuerent. Ali praestantissimus mandatariorum et strenuissimus optimi delegatorum est. Postquam Moez denarios suos introduxerat, et vsum denariorum Alradhi bilah vetuerat, pretium eorum plus quarta parte imminuebatur. Denarius Moezzinus 15½ Drachmas valebat.

§. 10.

Sub imperio *Hakem beamrillah*, pro denario XXXIV drachmae soluebantur. Sed a. 399. Chr. 1008. viginti cistas nouis drachmis repletas ex arce cum mandato misit, ut priores drachmas in officinam monetariam inferrent, et pro quatuor earum

*) In MSto Fatha super Lam dictionis علي picta est, ad indicandum, eam tam praepositionem, quam nomen Ali denotare, et tam de Ali, quam de Al-moez intelligi posse. Quicquid sit, Adleri lectio et explicatio ingeniosa p. 145. e Macriziana emendanda erit.

earum vnam nouam reciperent. Quo facto, denarii pretium XVIII drachmarum constituit.

§. 11.

Iusuf f. Taschefin in Hispania et Mauritania numos cudit hac gaudentes epigraphæ:

I. لا اله الا الله محمد رسول الله امير
 المسلمين يوسف بن تاشفين *Non est
 Deus, nisi Deus, Muhammed est legatus
 Dei. Princeps fidelium Iussuf f. Tas-
 chefin.*

Margo: ومن يتبع غير الاسلام دينا فلن
 يقبل منه وهو في الآخرة من
 الخاسرين *qui vero aliam praeter Is-
 lamismi sequitur religionem, a Deo non
 acceptabitur, in nouissimis periturus.*

II. الامير عبد الله امير المؤمنين العباسي
*Princeps Abdallah, Imperator fidelium,
 Abbasida. (v. Adleri n. 87.)*

Margo annum et locum exhibet.

§. 12.

Deleto Fatemidarum imperio, Sultan *Sals-
 hoddin f. Ayub*, a. 567. Chr. 1171. numos no-
 minibus Chalifae *Mostadi beamrillah*, et Sultani
*Malek Aladel Nureddin Mahmud f. Zenki dy-
 nastae*

nastae Syriae signavit. Mortuo *Nureddino* a. 583, Chr. 1187. monetae Egyptiacae et drachmarum Irakensium vsum vetans, denarios ex auro Egyptiaco, et drachmas Naserinas ex argenti puri et aeris aequali quantitate (نصفين بالسواء) *proprie*: duobus dimidiis aequalibus,) conflavit. Quae quidem monetae adulteratio permansit ad imperium *Almalec Alcamel Naseroddin Muh. f. Aladel Abi Beker Muh. f. Ayub*, quo abolitae drachmae Naserinae, et a. 622. Chr. 1225. drachmae titulis in orbem ductis, e $\frac{2}{3}$ argenti et $\frac{1}{3}$ aeris cusae sunt, quae quoque proportio sub Ayubitarum et Mamalucorum, qui Ayubitarum simiae erant, dynastiis servata est, vt numi *Almalek Almansur Kalaun*, quibus post verba: *بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* *in nomine Dei Almalec Alsaleh*, *كالاون* *Kalaun* inscriptum est, confirmant. Nam *Almalec Aldaher Rocneddin Bibars* ad centum drachmas conflandas LXX argenti puri, et XXX aeris, figura leonis (صورة سبع) eas exornans, adhibuit.

§. 13.

Sub praefectura *Almalec Aldaher Barkuk*, antequam Sultanatum receperat, drachmae *Mahmudiae*

muiae (المسكوية) adulteratae, a. 781. Chr. 1379. introductae fuerunt. Sed Sultanus factus, eius Vezirius *Mahmud f. Ali* drachmarum vsum vetuit, Fulsis eudendis per plures annos insudans. Hinc Franci aes suum cum drachinis vetitis permu- tantes argenti in Aegypto raritatem caussarunt. Sed Sultan *Almalec Almuaiied Abulnasser Scheigh* anno 818. Chr. 1415. cudi fecit Drachmas (المسكوية) Almuaiadias ex argento puro omnium praestantissimas.

Hactenus *Macrizius*, cuius de ponderis et me- talli vicissitudinibus relationes ipsis numerorum exem- plis egregie comprobantur, insuperque in aprico ponunt, quam ieiunae et mancae sint Elmacini, Kothaibae, Soiuthi et aliorum de moneta arabica commemorationes, et quam male rebus suis con- suluerint, qui spreto *Almakrizio* de numis arabicis verba fecerunt. Scilicet numi Naniani a cl. *Asse- mani* T. II. p. LXXIII etc. ad stateram examinati pendebant:

1) aurei Zecchino Veneto grauiores erant:

Anni XCI. — — 13 granis.

— CIV. — — 13½ —

— CL. — — 12 —

Anni

Anni CLXVI. — — 14 $\frac{1}{2}$ granis,

— CCCLXV Moezzinus — 10 —

2) argentei haud circumcisi pendebant

Anni CXXV. — — 38 —

— CLXI. — — 48 —

— CLXXVI. — — 42 —

— CCCLV. Ommiad. Hispan. 48 —

— DCCX. Mogulis Chodabendeh

— Muh. — 68 —

— Abusaid — 56 —

Cl. *Adlerus* Berolinensis numos suos ad marcam coloniensem, quae 65, 536 partes, quas *Richtpfennig* dicunt, continet, meis precibus exegit.

1) aureus anni 106. habet — 1176 partes.

2) argentei

Cufae 136. — — 770 —

— 140. — — 780 —

Bagdad 155. — — 816 —

— 192. circumcisi 714 —

Samarc. 194 — — 776 —

Muhamm. 201 — — 736 —

Basrae 204 — — 770 —

Schaschae 283 — — 848 —

Toncat 292 — — 818 —

B

Cufae

Cufae	293	—	—	812 partes.
Enderabae	299	—	—	832 —
Samarc.	299	—	—	848 —
— —	302	—	—	822 —
— —	311	circumciscus	—	720 —
Schaschae	320	—	—	790 —
Samarc.	320	—	—	1104 —
— —	326	—	—	1282 —
— —	327	—	—	1152 —
— —	335	circumciscus	—	992 —
Wasit	329	—	—	1280 —

Ex hac ponderis inter se comparatione, pretium et pondus monetarum publica auctoritate constitutum saepius, et praecipue circa annum 320 variasse facile colligitur.

§. 14.

Vt autem numerorum tam antiquorum quam recentiorum lectio eo facilius procedat, ante omnia *annus*, quo quisque cusus sit, expiscari debet; quo enim cognito nomina Chalifarum, vezirorum, vasallorumque, ex eorum historia sine negotio peti poterunt. Quibus rite detectis titulorum ratio habenda erit, quorum vnum si cognoris, omnes paucis exceptis noueris. Atque haec quidem omnia,

nia, aliaque scitu necessaria ordine persequi nostri nunc est instituti.

C A P. III.

Series Chalifarum Omniadum et Abbasidarum.

§. I.

Quatuor priores Chalifae.

Imperii auspicia.

1.	Abubecr	أبو بكر	-	Heg.	11	Chr.	632.
2.	Omar	عمر	-	-	13	-	634.
3.	Osman	عثمان	-	-	23	-	644.
4.	Ali	علي	-	-	35	-	655.

Chalifa e Muhammedis familia.

Hassan f. Ali	حسن	-	-	40	-	660.

Chalifae e stirpe Ommiah (بنی امیة).

1.	Muawiah I.	معوية	-	41	-	661.
2.	Iezid f. Muawiah	يزيد	-	60	-	680.
3.	Muawiah II. f. Iezid	-	-	64	-	684.
4.	Abdallah f. Zobeir	عبد الله	-	-	-	-
		بن الزبير	-	64	-	-
5.	Merwan I. fil. Hakem	سروان	-	-	-	-
		بن الحكم	-	64	-	684.
6.	Abdolmelec f. Merwan	عبد الملك	-	-	-	-
		الملك	-	65	-	684.
7.	Walid I. f. Abdolmelec	وليد	-	86	-	705.

8. Suliman f. Abdolmelec سليمان 96 Chr. 715.
9. Omar f. Abdolaziz عمر بن عبد العزيز 99 — 718.
10. Iezid II. f. Abdolmelec يزيد 101 — 720.
11. Hescham f. Abdolmelec هشام 105 — 724.
12. Walid II. f. Iezid وليد 125 — 743.
13. Iezid III. f. Walid يزيد 126 — 744.
14. Ibrahim f. Walid ابراهيم 126 — —
15. Merwan II. f. Muhammed مروان 127 — —

Chalifae e stirpe Abbas (بنی العباس).

1. Abul Abbas Alsaffah ابو العباس الصفاح 132 — 749.
2. Al-Manzur المنصور 136 — 754.
3. Al-Mohdi f. Mansur المهدي 158 — 775.
4. Al-Hadi f. Mohdi الهادي 169 — 785.
5. Harun Raschid الرشيد هرون 170 — 786.
6. Al-Amin f. Raschid الامين 193 — 809.
7. Al-Mamun f. Raschid المامون ابو العباس 198 — 213.
- Ibrahim f. Mohdi ابراهيم 202 Chr. 817. depositus
- 203 Chr. 818.

8. Almotasem billah f. Raschid
 المعتصم بالله - - - 218 Chr. 833.
9. Alwatsek billah الواثق بالله 227 — 842.
10. Almotawakkel Alallah المتوكل
 علي الله - - - 232 — 847.
11. Almostanser billah المستنصر
 بالله - - - 247 — 861.
12. Almostain billah المستعين
 بالله - - - 248 — 862.
13. Almotaz billah المعتز بالله 252 — 866.
14. Almohtadi billah المهتدي
 بالله - - - 255 — 869.
15. Almotamed alallah المعتمد
 علي الله - - - 256 — 870.
- Muaffik billah الموفق بالله
 258-278. Chr. 871-891.
16. Almotadhed billah المعتضد
 بالله - - - 279 — 892.
17. Almoctafi billah المكتفي
 بالله - - - 289 — 902.
18. Almoktader billah المعتمد
 بالله - - - 295 — 908.
19. Alkaher billah القاهر بالله 320 — 932.
20. Alradi billah الراضي بالله 322 — 934.

21. Almotafi billah المتففى بالله 329 Chr. 941.
 22. Almostacfi billah المستكفى بالله . . . 333 — 944.
 23. Almoti lillah المطيع لله 334 — 946.
 24. Al-Tai lillah الطيع لله 363 — 974.
 25. Alkader billah القادر بالله 381 — 991.
 26. Alkaiem beamrillah القايم بالله . . . 422 — 1031.
 27. Alnoktadi billah المقتدى بالله . . . 467 — 1075.
 28. Almostadher billah المستظهر بالله . . . 487 — 1092.
 29. Almostarsched billah المسترشد بالله . . . 512 — 1118.
 30. Alrasched billah السراسد بالله . . . 529 — 1135.
 31. Almoktafi beamrillah المقتفى بالله . . . 530 — 1136.
 32. Almostansched billah المستنجد بالله . . . 555 — 1160.
 33. Almostadi beamrillah المستنضى بالله . . . 566 — 1170.
 34. Alnaser ledinillah الناصر لدين الله . . . 575 — 1180.

35. Aldaher lillah الظاهر لله 622 Chr. 1225.

36. Almostanser billah المستنصر بالله - - - 623 — 1226.

37. Almostasem billah المستعصم بالله - - - 640 — 1242.

Ultimus chalifarum Abbasidarum Bagdadi residentium fuit, a. 656 Chr. 1258. ab Hulaco Mogulorum duce post expugnatum Bagdadum interfectus.

Chalifae Abbasidae a Sultanis Aegypti post Almostasemum interfectum creati:

1. Almostanser billah المستنصر بالله - 659 Chr. 1260.

2. Al-hakem beamrillah الحاكم بامر الله - 660 — 1261.

3. Almostacfi billah المستكفي بالله - 701 — 1301.

4. Alwatsek billah الواثق بالله - 740 — 1339.

5. Alhakem beamrillah الحاكم بامر الله - 741 — 1340.

6. Almotadhed billah المعتضد بالله - 754 — 1353.

7. Almotawakkel alallah المتوكل على الله chalifatu exutus 763 Chr. 1361.

8. Alwatsek billah الوائق بالله 785 Chr. 1383.
 9. Almotasem billah
 المعتصم بالله - 788 — 1386.
 10. Almotawakkel alallah chalifa-
 tui iterum admotus - 791 — 1389.
 11. Almostain billah
 المستعين بالله - 808 — 1405.
 12. Almotadhed billah
 المعتضد بالله - 816 — 1413.
 13. Almostacfi billah
 المستكفي بالله - 845 — 1441.
 14. Alkaiem beamrillah
 القايم بامر الله - 855 — 1451.
 15. Almostansched billah
 المستنجد بالله - 859 — 1454.
 16. Almotawakkel alallah
 المتوكل على الله - 884 — 1479.
 17. Almostamsek billah
 المستمسك بالله - 903 — 1497.
 18. Almotawakkel alallah
 المتوكل على الله - 927 — 1520.

Vltimus Chalifarum Abbasidarum fuit, a Selimo Turcarum imperatore a. 922 Chr. 1516. captus et a. 945 Chr. 1538. e vini excessus.

§. 2.

Sub chalifatu *Moḥafi billah*, Chalifae et prioris auctoritatis et potentiae et gloriae naufragium fecerunt, vt nomine magis quam potestate Chalifae essent, nihilque reliqui ipsis fuerit, quam Chalifae titulus, nominis in numis expressio, et solennis precatio. Ii namque, quos prouinciae aut exercitus praefectos fecerant, imperitandi cupidi, summam potestatem sensim vindicarunt. Hinc vastissimum olim Chalifarum imperium in multas dynastias diuisum fuit, quarum auctores *vel* nomina Chalifarum in numis, quos cudebant, nominibus suis praeponerant, *vel* ipsi Chalifarum titulum sibi adscribebant. Ex hoc fonte mirifica cu-
ficorum omnis generis numorum multitudo fluxit.

Dynastae vero, qui Chalifas Abbassidas agnoscens eorum nomina numis suis insculpebant, hi fere sunt:

I. Soffaridae, quorum dynastia in Chorasana et Segestana ab a. 260-290 Chr. 873-902. durauit.

1. Iacub f. Lait

يعقوب بن الليث - 260 Chr. 875.

B 5

2.

2. Amru f. Lait

عمر بن الليث - 265 Chr. 878.

3. Dhaher f. Muh. f. Amru ظاهر 289 — 901.

II. Semanidae in Transoxana rel. ab

a. 279-389. Chr. 392-998.

1. Ismail f. Ahmed ولي الدولة

اسماعيل بن احمد - 179 Chr. 892.

2. Ahmed f. Ismael احمد - 295 — 907.

3. Nassr f. Ahmed نصر - 301 — 913.

4. Nuh f. Nassr نوح - 331 — 942.

5. Abdolmelec f. Nuh

عبد الملك - 343 — 954.

6. Mansur f. Nassr منصور 350 — 961.

7. Nuh f. Mansur - - 366 — 976.

8. Mansur f. Nuh - - 387 — 997.

9. Abdolmalek f. Nuh - 389 — 998.

III. Buidae in Persia &c. ab a. 321-448.

Chr. 932-1056.

1. Amadeddaulet *Ali* f. Buiah

عماد الدولة علي بن بويه 321 Chr. 932.

2. Rocneddaula Hassan f. Buiah

ركن الدولة حسن - 322 — 933.

3. Moezeddaula Ahmed f. Rocn. 334 Chr. 945.
معز الدولة أحمد
4. Adadeddaula f. Moez. 338 — 949.
عز الدولة
5. Azzeddaula f. Moez. 356 — 967.
عز الدولة
6. Muajadeddaula 366 — 976.
مؤيد الدولة
7. Fechreddaula 373 — 984.
فخر الدولة
8. Madscheddaula 387 — 997.
مجد الدولة
9. Scherfeddaula 372 — 982.
شرف الدولة
10. Samsameddaula 375 — 985.
صمصم الدولة
11. Behaeddaula 379 — 989.
بها الدولة
12. Sultaneddaula 403 — 1012.
سلطان الدولة
13. Moschrefeddaula 414 — 1024.
مشرف الدولة
14. Gelaleddaula 416 — 1025.
جلال الدولة
15. Amadeddinillah 435 — 1043.
عبد الدين الله
16. Almalek Alrahim 440 — 1048.
الملك الرحيم بن عبد

17. Malec Abu Mansur

الملك أبو منصور - 435 Chr. 1043.

Reliquas Dynastias Dilemitarum, Hamdani-
darum, Achschiditarum heic in catalogum referre
superuacaneum duco, partim quod earum vel nulli
vel pauci adsint numi, partim quod dynastarum
series et manca et turbata sit, e solis numis dete-
gendis restituenda.

IV. Dynastae Ayubitici in Aegypto.

1. Salahoddin f. Ayub الملك
الناصر صالح الدنيا
والدين جليل بن ايوب 565 Chr. 1169.
2. Alaziz Osman f. Salahod.
الملك العزيز عثمان 589 — 1193.
3. Almansur Muh. f. Osm.
الملك المنصور ناصر
الدين محمد 595 — 1199.
4. Saifoddin Abubecr الملك
العاقل سيف الدين
ابوبكر محمد بن ايوب 596 — 1200.
5. Alcamel Nasiroddin f. Abub.
الملك الكامل ناصر
الدين أبو الفتح 615 — 1218.

6.

6. Aladel Abubecr f. Alcamel.
 الملك العادل سيف
 الدين ابو بكر - 635 Chr. 1237.
7. Alsaleh Nadsjmeddin الملك
 الصالح نجم الدين
 ايوب - - - 637 — 1239.
8. Almoattam Turanschah
 الملك المعظم غياث
 الدين - - - 647 — 1249.

Seriem Aiubitarum Aleppi, Damasci *rel.* nec non Mamalucorum tam turcarum, quam circasiorum, ne extra fines a bibliopola mihi constitutos egrediar, silentio praetereo, et lectores ad Deguignii tabulas ablego.

§. 3.

Praeter Chalifarum, imperii haeredum s. successorum, Vasallorumque nomina; Vezirorum quoque, Proregum, monetae praefectorum, rel. in numis interdum occurrunt nomina, quorum notitia ad diiudicandos numos antiquiores, annum et Chalifae nomen oblitteratum, aut lectu difficillimum et ambiguum seruantes, aliquid afferre potest.

Pri-

Primus autem, quod sciam, qui numo nomen suum inscribendi praerogativam habuit, est

1) روكھ *Rokh* aut نوح *Nuh*, in numo Mansuris a. 155 Chr. 771.

2) يحيى *Iahia* f. Abdallae, in numo Almohdi a. 168 Chr. 784. Praefectus Aegypti fuit a. 163 Chr. 779. (*Elmacin* p. 106.)

3) يحيى *Iahia Barmacida*, et duo eius filii: جعفر *Giafar* et الفضل *Al-Fadl*: nec non فضل *Fadl* f. Rabii, Vezirii Aaronis Raschidi, itemque هرثمة *Hartsemah* f. Aian, quem Aegypti, deinde Chorasanae praefectum constituit. (*Elmacin* p. 114. 119. coll. p. 132.) In numis sub eius imperio conflatis occurrunt quoque nomina علي *Ali*, et نصر *Nassr*.

4) فضل *Fadl* f. Rabii, vezirius Alamini.

5) فضل *Fadl* f. Sahal, vezirius Almamunis, pro quo etiam in numo Muhammediae

201 Chr. 816. occurrit honoris titulus: من الرياستين *praeditus duobus principatibus*, s. rebus civilibus et bellicis praefectus.

(*Elmacin* p. 131. *Abulfeda* T. II. p. 101.)

In

In numo *Basrae* 204 Chr. 819. idem titulus in *Auersa*, et in *Adversa* يوسف *Iussuf* extat, qui pater Ahmedis fil. Iussuf, Vezirii Almamuni forte fuit.

- 6) هرتسما *Hartsema* in Fulso meo *Basrae* 170 Chr. 786. adest.
- 7) عبید *Obeid* vnus e Veziriis Almamuni, in numo *Muhammediae* 195 Chr. 810.
- 8) مسرور *Mesrur* in numo 209 Chr. 824. (Conf. Elmacin. p. 117.)
- 9) سعيد بن شعيب *Saed f. Schoaib* in numo 277 Chr. 890.
- 10) ولي الدولة *vicarius imperii*, in numo *Cusae* 291 Chr. 903. Est Ismael b. Ahmed Zemanida. Nam in alio eiusdem anni numo, titulo integro venit. (*Aurivillius* tab. I. n. 3.)
- 11) منکال بن جعفر *Muncal f. Giafar* in numo *Samarcandae* a. 306 Chr. 918.
- 12) ابراهيم بن *filius Ibrahim* in numo *Herat* a. 206 Chr. 821. Occurrunt quidem in quibusdam numis alia quaedam nomina, v. c. علي *Ali*, ابراهيم *Ibrahim* rel. Sed quum aeram dubiam habeant, eos non moror.

§. 4.

Vrbes monetariae in numis cuficis occurrentes
ordine alphabetico.

ا.

- ارجان *Arradsjan* in Churistan.
 ازاق *Azow* in Tartaria minori.
 اشبيلية *Ischbiliah*, Hispalis in Hispania.
 اصفهان 1. اصفهان *Isfahan* in Persia.
 اغمات *Agmat* in Mauritania.
 امدا *Amida* in Mesopotamia.
 انبرة *Ambara* in Iraka Babyloniae.
 اندرابه *Anderabe* in prouincia Gilan.
 الراهوان *Ahwaz* in Susiana.
 الاسندرية *Alexandria* in Egypto.
 الاندلس *Andalusia* sc. metropolis i. e. Corduba.
 الشاش *Alschasch* in Transoxana.
 القاهرة *Alkahira* in Egypto.
 المرية *Almeria* in Hispania.

ب.

- بخارا *Bochara* in Transoxana.
 البصرة *Bassra* in Iraka Babyloniae.
 بغداد *Bagdad* — — —
 بكة *Beccah*, Mecca in Arabia felici.
 بلخ *Balch* in Chorasana.

بلم

بلم *Balerm*, Panormum in Sicilia.

بلنسية *Valentia* in Hispania.

بنكت *Bencat* in Transoxana.

ت.

تبريز *Tebriz* in Armenia.

تفليس *Teflis* in Georgia.

تنكت *Toncat* in Transoxana.

ح.

حصن *Hesn*, arx Caifa in Mesopotamia.

حلب *Haleb*, Aleppo in Syria.

د.

دمشق *Dimeschk*, Damascus in Syria.

ر.

رقه *Rakkah* in Mesopotamia.

الري *Rai* Parthiae oppidum.

س.

سجلمسة *Segelmessa* in Mauritania.

سلطانية *Sultania*, Adherbigianae oppidum.

سمرقند *Samarcand* in Transoxana.

سيس *Sis* in Armenia.

سيواس *Siwas*, Sebastia in Asia minori.

شيراز *Schiraz*, in Persia.

ص.

صقلية *Sikliah*, Siciliae sc. metropolis, Panormum.

c

b.

ط.

طليطلة *Tolitola*, *Toletum* in Hispania.

ع.

العباسية *Abbasiah*, iuxta Bagdad trans Tigrim
sita.

غرناطة *Granata* in Hispania.

ف.

فاس *Fes* in Mauritania.

فراابر *Feraber* in Transoxana.

الغسطاط *Fostat* in Egypto.

ق.

قرطبة *Corduba* in Hispania.

قونية *Kuniah*, *Iconium* in Romania.

قيروان *Kairwan*, in Africa.

ك.

كاشان *Caschan*, in Iraka Persiae.

كرمان *Kerman* in Persia.

الكوفة *Cufa* in Iraka Babyloniae.

ل.

لامطة *Lamta* in Mauritania.

م.

ماربين *Maredin* in Mesopotamia.

محمديّة *Muhammediah*, Bagdadi pars ad Ti-
grim

grim sita. Variis vrbibus hoc nomen inditum fuit.

مدينة السلام *urbs pacis*, Bagdadum.

مراكش *Marakosch*, Marocco in Mauritania.

مرسية *Murcia* in Hispania.

مصر *Myssr*, Alcairo in Egypto.

المنصورية *Mansuriah* in Egypto.

الموصل *Mausil*, Mosula in Mesopotamia.

المهدية *Mohadiah* in Mauritania.

ميفارقين *Miafarekin* in Mesopotamia. In

numo Cotbeddin Ilgazi 579 Chr. 1183.

scribitur: ميعفرقين. Mus. C. Borg. T. II.

P. 97.

ن.

نصيبين *Nesibin* in Mesopotamia.

نيسابور *Nisabur* in Chorasana.

و.

واسط *Waset*, in Iraka Babyl.

ه.

هرات *Herat*, in Chorasana.

Obs. Praeponi vrbium nominibus interdum so-

lent dictiones: vel مدينة *metropolis*,

vel حصن *castellum*, vel محروسة *arx*,

vel سراي *palatium*, vel معسكر *castra*.

§. 5.

Qui annos Hegirae cum christianis, aut christianos cum Hegirae annis contendere vult, has duas vias praecipue persequi potest.

I. Anni Hegirae per 354 dies, qui annum lunarem constituunt, multiplicando in dies resolvantur, et summa, quae emergit, per 365 dies, quibus annus solaris, s. Christianus absolvitur, diuidantur, remanentibus diebus in tabulas haud relatis. Factae summae anni christiani 622, Hegiram praecedentes addantur.

Exemplo sit annus Hegirae 1209, qui per 354 dies multiplicatus summam 427,632 facit, quae per 365 diuisa, annum 1172 producit. Cui si addantur anni 622 Hegiram praecedentes, propullulat annus Christianus 1794.

II. Secundum *regulam de tribus*, ad inueniendum Hegirae annum, sic agitur.

a) Subtrahantur 621 ab anno Christiano.

b) Fiat conclusio secundum regulam de Tribus, v. c. 131 anni chr. faciunt 135 turcicos, quot

quot residuum, v. c. anni 1794, hoc est
1173?

131 anni Chr.	—	135 Turc.	—	1173
				135
				<hr style="width: 100%; border: 0.5px solid black;"/>
				5865
				3519
				1173
				<hr style="width: 100%; border: 0.5px solid black;"/>
				158355, qui

numerus per 131 diuisus, annum hegirae 1208
progignit. Quodsi dies in diuidendo remanserint,
pro integro anno sunt sumendi, et tunc efficitur
annus hegirae 1209, qui nostro 1794. respondet *).

§. 6.

De vtilitate numerorum arabicorum.

Quod Eruditi de praestantia et vsu numerum
graecorum romanorumque planum fecerunt, id
de numis Muhammedanorum si non potiori, ae-
quabili saltem iure affirmari potest. Ne temere
aliquid dixisse videar, pauca haec in medium pro-
feram argumenta.

1) In Historia, Chronologia et Geographia
rerum gestarum, prouinciarum et ciuitatum olim

C 3

flo-

*) Indicem annorum Hegirae et christianorum inter se
comparatorum Io. Grauius de epochis illustribus
Oxonii 1650. 4. a Deguignes historiae Hunno-
rum insertum, contexuit.

florentissimarum, testes sunt omni exceptione maiores. Veram imperii olim vastissimi Muhammedici imaginem, eius incrementum, imminutionem et subsecutam in infinitas dynastias dispartitionem, earumque ortum, periodos et vicissitudines exacte repraesentant. Sine numerorum arabicorum cognitione Critica historica arabica nulla datur, quia chronographi arabici seriem principum, annum, quo quisque ad imperium euectus fuit, nomen et dignitatis titulum, nec non prouincias et regias faepius erronee indicant, res principum gestas, eorumque et regnorum nomina confundentes aut silentio praetereuntes.

2) Vere affirmare ausim, in nullo imperio numos tot bellis et miseriis ansam dedisse, ac in imperio Muhammedano. Ob novos numos arabicos ab Abdolmaleco introductos, quibus Graecorum Imperatori tributum soluebat, saeuissimum inter arabes et christianos bellum conflatum est. Numi arabici Alfonsi VIII, et Georgianorum ad bellum ex bello serendum amplam materiam prae-buerunt. Sententiae namque numis inscribebantur, quae ad inflammandum odium vtriusque partis apprime faciebant.

Ipsi

Ipsi quoque muhammedani, quando imperium chalifae aut domini aspernabantur, numos propriis nominibus insignitos conflabant, quod idem erat ac classicum canere. Victores contra pacem saepe hac sola conditione cum victis faciebant, ut pecuniam suis nominibus in sua ditioe signarent.

3) Principes suo arbitrio monetam adulterantes, pretium eius vel augendo vel diminuendo, ineuitabile detrimentum subditis et commercio attulerunt, quae sane praua consilia, ut recte statuit Macrizius, maiora reipublicae mala, nimirum crebras rebelliones, principum et Vezirorum caedes, et id genus alia, ac ipsa continua bella excitarunt.

4) Vtrum dynastae Schiitae, an Sunnitae fuerint, aut Chalifam Muhammedis successorem agnouerint, aut reiecerint, numi indubie probant.

5) Quoniam numi cufici codices arabicos antiquitate superant, eorum in palaeographia et philologia vsus insignis est. Ut taceam, non modo antiquos, sed et recentiores numos, qui quoque ad antiquitatem aspirant, historiae artium orienta-

lium scriptori certissimum subsidium esse allaturos.

Quae delibasse sufficiat.

C A P. IV.

Bibliographia numaria cufica.

Ad bibliographiam numariam quod attinet, non mihi est in animo, catalogum omnium scriptorum contexere, qui vnum alterumque numum, aut plures, aere male expressos et explicatos ediderunt, quos qui noscere cupit, adeat *I. A. Fabricii Bibliothecam antiquarium.* ed. III. Hamb. 1760. 4. cap. XVI. p. 792. et ill. *de Murr* gesammlete Nachrichten von den Münzen der Araber, quae additae sunt *Cardonnii* Geschichte v. Africa. Nürnberg 1768. 8. pag. 48. sq. nec non *Buderio-Meuselianae* Bibliothecae Partis II. Sectionem I. p. 236. et Repertorii orient. Eichhorniani Tom. XVII. p. 209. Mei potius est instituti, eos tantummodo nominare, quorum scripta semper cum fructu consuli poterunt *).

I)

*) Caue existimes Hottingerum in diss. II. de numis orientalium, quae cippis hebraicis inserta fuit, praeter splendidum titulum aliquid afferre ad

1) *Ge. Jac. Kehrii* monarchiae Asiatico-Saracenicæ status. Lipsiæ 1724. 4. cum duobus tabulis aeneis, quæ XVII numos cuficos argenteos in littore maris balthici prope Gedanum effossos sistunt, inter quos n. X. *Waseti* a. 127. et n. V. VI. XV. XVI. XVII. Alamini et Alimamuni notatu dignissimi sunt. Cuiusque numi titulum *vel* integrum, *vel* mutilatum in tabula tam propria scriptura, quam interlineari Neschiana transscriptione, quoniam officina typis arabicis destituebatur, optimo consilio repræsentavit. Quamvis in formula سوا امر دس explicanda longissime a scopo aberraverit, et quasdam lectu difficiles numerorum dictiones suo quidem animo finxerit, caetera tamen optime perfecit, adeo ut primus dicendus sit, qui ad numos cuficos illustrandos fenestram aperuerit. Nam *Adlero* excepto, vix ullus quidem eorum, qui post eum in hoc studio occupati fuerunt, nodosos numerorum titulos, quorum explicatio curiosorum salivam imprimis movet, explicavit, et per consequens plus non vidit, quam ipse viderat.

C 5

No-

ad rem numariam Muhammedanorum. Exigua sunt initia. Nam cuficos fere siluit, et sex turcicos numos sibi simillimos tantummodo explicavit.

Nomina autem propria, aeram et locum legere in numis bene conseruatis, vel ii sine negotio nunc possunt, qui linguae et palaeographiae limina adhuc obsessa tenent.

2) *Car. Abrah. Clewberg* de numis arabicis in patria repertis. Dissertatio prior. (Ob mortem Auctoris nullae amplius prodierunt.) Aboae 1755. 4. cum tabula aenea, in qua duo argentei, alter *Damasci* a. LXXIX, alter vero *Alschaschae* a. CCLXXXII. accurate expressi cernuntur. Auctor interpretis partes ex asse expleuit.

3) *Barthelemy* Dissertation sur les Medailles Arabes. Inserta est Tomo XXVI. Memoires de l'Acad. Roy. des Inscriptions et belles Lettres a Paris 1759. p. 557. sq. additis duabus tabulis aeneis, quibus XI numi figuris exornati inscripti sunt.

4) *Caroli Auriuillii* disquisitio de *numis arabicis*, cum IV tabulis aeneis, quibus XXXIV numi Semanidarum et Buidarum, vnus Alamini a. 180. *Mohammediae*, Denarius Abbasidarum, nec non denarius Moravidarum dynastae, *Ali ben Iussuf* a. 516. Chr. 1122. *Hisपालi* cusi, ad viuum mira arte repraesentati sunt. Inserta est Vol. II. Nou. Actorum R. S. Vpsal. pag. 79. sq. Seriem numerorum

morum a Semanidis cusorum egregio commentario illustratam *primus* in lucem protulit.

5) *Io. Iac. Reiske* Briefe über das Arabische Münzwesen. Quae epistolae post annum 1759, (nam in ep. V. citat supra laudatam Bartholemii dissertationem,) multo eruditionis et verborum apparatu scriptae, laudati *Repertorii* tomis IX. anni 1781. X. et XI. cum ill. *Io. Gottfr. Eichhornii* notis et numerum vsque ad annum 1786. publicatorum indice, tomis XVII et XVIII. insertae sunt. Quamvis quidem varia in iis occurrant, quae rem numariam Arabum illustrant, multa tamen perperam dicta v. c. de vrbe, qua prima moneta condita fuit, quamque Wasetum fuisse contendit, de formula الله أكبر , deque aliis notosis inscriptionibus deprehenduntur, quibus incauti lectores facile in errorem rapi possunt. In indicem numi, quorum aera et monetae loca aperte falsa sunt, vt explicationes taceam, bene multi relati fuerunt.

6) *Carsten Niebuhr* Beschreibung von Arabien. Kopenhagen 1772. 4. In hac descriptione, quae quoque aliis linguis prodiit, tabulis X. et XI. numi 4—16. figuris ornati adsunt; n. 3. a. 131 Chr.

Chr. 748. sub primo Abbasidarum Chalifa; n. 1. *Bagdadi* a. 719 Chr. 1319. sub Abu Said Behadur Chan; n. 2. *Mausulae* a. 501 Chr. 1107. sub Almostanser billah, cusi fuerunt. In praefatione Reiskianae horum numerorum explicationes tantummodo triuialia tangunt, et ex parte a vera lectione aberrant; siquidem a nemine vnquam explicatos titulos v. c. numi 3. omnium singularissimi, sicco pede, aeram 131. in 331. commutans, transiit.

7) *Georg. Hoest* Nachrichten von Marókos und Fes. Kopenhagen 1781. 4. Tabula XXXIII. numi duo cufici, scil. n. 4. Agmati a. 494 Chr. 1100. sub Iusuf Taschefin; n. 3. *Lamtae* a. 538 Chr. 1143. cusi; n. 1. et 2. Scheriforum; n. 13. 14. 15. Mohaditarum; n. 12. Ahmedis b. Ali, et chalifae Kader billah, acre expressi sunt, addita explicatione, quam a me correctam ill. auctor praefationi ad historiam danica lingua conscriptam: *de rege Maroccano Mohamed b. Abdallah*, Hafniae 1791. 8. inseruit.

8) *Iac. Ge. Chr. Adleri* Museum cuficum Borgianum Velitris, cum tabb. aen. XII. Romae 1782. 4. Pars II. Hafniae 1792. 4. cum tabb. aen. VII. Pars I.

Pars I. numos CI. et pars II. quae quoque titulum habet: *collectio noua numorum cuficorum CXVI continens numos plerosque ineditos e museis Borgiano et Adleriano digesta et explicata*, numos LXXV. aere accurate expressos complectitur. Quo opere, ita saluus sim, excogitari nihil potest elegantius, et doctius. Profecto cum id inspicerem, visus mihi sum in Chalifarum et Emirorum penetrasse gazophylacia, miratus Eminentissimi Musagetæ Cardinalis STEPHANI BORGIA munificentiam, summaque eius et immortalia in litteras orientales merita, et Auctoris praeclaram diligentiam, subactum iudicium, quo vel leuissima quaeque ad examen reuocat, et multiplicem et profundam eruditionem. Sciunt nunc numophili vnde certi auxilii copiam sibi comparent. Nam hoc opus ceu sanctius aliquod numorum a praecipuarum dynastiæ tam muhamm. quam christianarum principibus editorum exempla fide digna et rite explicata complectitur. Quae mihi in hoc opere minus probantur, suis quaeque locis candide, vt decet, aperui.

9) *Simonis Assemani Museo cufico Naniano. Parte I. In Padova 1787. Parte II. 1788. 4. Cer-*

nis

nis in hoc opere CXXV numos aere insculptos, quos inter multi rarissimi reperiuntur. Celeberrimus quidem auctor magno eruditionis apparatu numos curate explicatos *) illustravit; dolendum tamen est, chalcographum numos arabicos incidendi artem haud probe callentem, varios numerorum titulos, praesertim in prima parte ita deformasse, ut omni fere usu critico excidant. Sed in noua et aucta operis editione, quam parare audio virum, supra quam dici potest, in litteris orientalibus exercitissimum et integerrimum, eruditorum optatis responsum iri dubium non habet.

10) *Th. Chr. Tychsen* commentationes de numis orientalibus in bibliotheca Regia Goettingensi adseruatis. Goettingae 1790. 4. Peculiari hoc titulo auctae hae commentationes numero tres, Commentariorum S. R. Scient. Goett. Vol. IX et X.

*) Testes habeo ipsa numerorum Musei Naniani, quorum explicationem cum aere expressa imagine conciliare non poteram, gypsea eçtropa ab exc. Nani et cl. Assemani mecum beneuole communicata. Hinc necesse est, vel numerorum accuratam delineationem sculptori tradere, vel eius manus obseruare, ne nubem pro Iunone capiat, et coniectura ad aliquid ducatur, quod fictum est, et in numis male sculptis, qui vel eruditis negotium facessunt, euitari nequit.

X. insertae sunt. In Ima commentatione XVII. antiquiores; in IIda 28 numi recentiores cufici, et in IIItia X. numi Turc. Pers. Ind. tabulis V. aere accurate expressi sunt.

In his symbolis praecipue numi Damasci a. 98. et 102. *) cusi, a quibus في سنة, in drachmis aetate prioribus obuium, iam abest, nec non *Alhadii* a. 170. itemque Georgiani, Mogulenses et Tatarici integris titulis praediti, numophilis optato veniunt. Summum cl. Auctoris veritatis indagandae studium, cum praeclara eruditione, et rei numariae imprimis persicae scientia coniunctum, vel me non monente quilibet facile deteget, cui contingit hanc adire Corinthum.

C A P. V.

N u m o p h y l a c i a.

Pauca, proh dolor, de numophylaciis arabicis referre licet. In caussa est, quod quum olim numorum

*) Pro numero 102 rectius forte legeris 130. ثلاثين ومائة

Nam ثلاثين in numis non occurrit. Quicquid sit, aera in hoc numo obscura et dubia mihi videtur, quod tamen neque eius antiquitati neque raritati aliquid detrahit.

morum arabicorum scientia prorsus neglecta iace-
 ret, nec ullus reperiretur, qui summam eius in
 historia et philologia vtilitatem adductis exemplis
 demonstraret, iis data opera colligendis, illustran-
 dis commendandisque, neque mecaenates, neque
 eruditi insudarent. Hinc instructissima alias numo-
 phylacia vix vnum alterumque numum cuficum,
 multo minus seriem Chalifarum et dynastarum,
 ceu monumenta pretiosissima asseruant, aut si hisce
 haud omnino destituta sint, eruditi, qui gazas istas
 peculiaribus libris descripserunt, nescio qua culpa,
 numos cuficos vel sicco pede transierunt, vel iciune
 satis recensuerunt. Nemo itaque mihi vitio ver-
 tet, si pauciora, quam dare vellem, aut numo-
 phili exspectent, in numerum referam.

A N G L I A.

Oxonii in scriniis Bodleianis numos quosdam
 cuficos recondi, e catalogo Wisiano discimus. Sed
 auctor nullum eorum rite descripsit aut aere reprae-
 sentauit, sat habens, paucorum recentiorum, prae-
 cipue Maroccanorum et Turcicorum falsissimas
 Gagnierii transscriptiones et explicationes exhibere.
 Numus p. 311. aere expressus idem est, quem
 Ad-

Adlerus n. XCII. dedit. Sed auctor ignoravit, quid distent aera lupinis. Numus II. ni fallor, ad Omniadas Hispaniae pertinet, licet Gagnierius eum Alexandriae a. 310. Chr. 922. cusum audacter pronunciare nullus dubitauerit. Nam suram CXII. in *Auersae* area habet.

D A N I A.

Tunderae S. R. *Adlerum* Superintendentem generalem, et consistorii Eccles. supremum consiliarium in ducatu Schleswicensi, numos cuficos haud paucos et rarissimos possidere, e tomo II. Musei Cuf. Borgiani Velitris cognoscimus, quorum praestantissimos in dicto tomo aere expressos euulgavit.

De ill. *Niebuhrrii* numis supra verba feci.

G A L L I A.

Lutetiae numophylacium Regium numis cuficis locuples esse, dubitari nequit. Sed exceptis paucis istis figuris ornatis leuioris momenti numis, quos ill. *Barthelemy* proposuit, nihil de eius gazis compertum habemus.

GERMANIA.

Berolini numophylacium mercatoris magnarii, reique numariae orient. peritissimi *Phil. Petr. Adler* V. C. numis graecis, romanis *rel.* plus quam 18,000 refertissimum, cuficos XXX, et ingentem rarissimorum Indic. Pers. et Turc. numorum, quos inter aurei, qui a Zodiaco nomen habent, praecipue eminent, numerum a me diligenter perlustratum complectitur.

Dresdae in numophylacio Electorali cuficos numos bene multos asseruari, e Reiskiana quorundam explicatione intelligimus.

Goettingae. De numophylacio Acad. supra mentionem feci.

Gryphiswaldiae bibliotheca Academica seruat quatuor numos cuficos sub Hamdanidis et Buidis cusos, Wollini in Pomerania e terra erutos.

Guelpherbyti in Bibliothea Ducali numos orientales variorum locorum ac characterum aetatumque recondi *Io. Iac. Kehr* litteris a. 1723. scriptis (vid. Numophylacium Schulzianum. P. I. Lips. 1746. 4. pag. 397.) consignauit.

Philipsthal iuxta Potsdam, Numophylacium illmi Regi Borussorum a consiliis legationis intimis,

mis, Legati olim apud Aulam Othomanicam in litteratura Turcia versatissimi DE DIEZ, Seldsjucidarum et Osinanorum opibus abundat, vt cum quouis alio vel numis amplissimo de palma facile contendere queat, vt experientia me docuit. Denarius a. 192 in tab. I. n. III. expressus istius numophylacii cimelium est.

Rostochii. In mea collectione adsunt numi argentei Chalifarum annis insigniti integri XIX, fragmenta cum aera VIII. Semanidarum *rel.* integri XXI, fragmenta cum aera XII; Hispaniae chalifarum et principum, quos duumuirorum Hispaniae *Arandae* et *Bayeri* liberalitati debeo, XI; aerei V, et aurei Hisp. et Mauritaniae IV. Numorum autem integrorum et truncatorum sine aera LXXXV. possideo. Recētiore mei orientales XCVI numero, in censum quidem non veniunt, si cum *Diezii* et *Adleri* Berolinensis gazis comparerentur; maximam tamen partem aurei et argentei sunt ad institutionem selecti.

Schwerinii numophylacium Ducale numorum Indicorum maximam partem aureorum amplum numerum, cuius indicem olim dedi in *den gelehrten Beytraegen zu den Mecklenb. Schwerinschen*

Nachrichten St. 37—41. et 51. 57. anni 1785. complectitur.

Vindobonae Museum Caesareum numos cuficos habere, testantur numi pessime aere expressi in diario: *Das Neueste aus der anmuthigen Gelehrsamkeit. Leipzig 1752. et 1753. 8.* In tomo anni 1752. adsunt *unus* Semanidarum, et *quinque* aerei cum iconibus; in tomo a. 1753, aureus a. 165. Argenteus, qui a. 166. Andalusiae. cusus esse videtur, et *tres* aerei cum iconibus conspiciuntur. Ill. *de Murr* l. c. p. 52. in hoc museo asseruari narrat 320 argenteos, XI aereos et denarium, in Hispania coemptos et nondum explicatos. Utinam ill. *Eckhelius* hos numos desertos adoptaret!

H I S P A N I A.

Madriti Musei Regii Academiae histor. numos delineatos, et a cl. *Mich. Casiri* in peculiari opere nondum edito explicatos memorat ill. *de Murr* in diario: *Journal zur Kunst-Geschichte, Tomo X. p. 293. *)*

ITA-

*) In ipsa Hispania Maurorum numi rari sunt. Caussam raritatis eam esse litteris d. XIII Apr. 1793. ad me datis ill. Aranda significavit: „Nadie, que yo sepa, ha escrito

I T A L I A.

Eminentissimi Cardinalis STEPHANI BORGIA;
exc. Equitis IACOBI NANI, et Archiepiscopi
ALFONSI AIROLDI musea cufica amplissima et vsu
nobilitata supra nominaui.

R U S S I A.

Petropoli museum Imperial. Acad. Scient. in-
gentes numerum cuficorum et recentiorum, a Io.
Iac. *Kehr* ex parte in tabulas relatorum explicato-
rumque thesauros seruare in ill. *de Murr* Beshrei-
bung von Nürnberg p. 549. relatum legitur.
Optandum est, vt inclyta Academia suas gazas
orientales diutius repositas et reconditas haud habeat.

Museum perill. Lib. Bar. *de ASCH*, teste *Ber-
noulli* V. C. in itinerario T. V. p. 17. numerum
turcicorum et tataricorum copia abundat.

S U E C I A.

Stockholmiae in Archiuo Regio Antiquitatum
visuntur, teste *Auriuillio* l. c. pag. 92. praeter

D 3

non-

escrito en Espanna de proposito, sobre las monedas
arabigas, y se encuentran pocas; porque si son de plata,
se funden, si de vil metal, las gastan los campaneros.“

nonnulla fragmenta, XLII Chalifarum numi, quos inter numi Damasci a. 79. et 127, itemque nouissimus a. 365. coruscant.

Laudantur ab eodem numophylacia, nimirum Wallenstralianum et Ehrenpreusianum Academiae Vpsaliensis.

TURCIA

Constantinopoli exc. *Robertus Ainslie* Regis M. Britan. in Aula Osmanica orator, numis orientalium conquirendis summam curam ac diligentiam adhibens, immensas suas iamiam acquisitas opes ab erudito Italo *Domenico Sestini* digestas et explicatas luci publicae, vt fama venit, expositurus est.

SECTIO II.

De numerorum sub Chalifis orientalibus signatorum titulis.

CAP. I.

De titulis Chalifarum Omniadarum.

§. I.

In titulis numerorum cuficorum magna adest varietas. *Primum* epigraphæ solis sententiis Alcoranicis, monetae loco, nisi obstabat spatii angustia, et aera absoluebatur; *deinde* nomina Chalifarum, regni sociorum, status administrorum prore-gumque, auctis titulis addebantur, *postea* ruente Chalifarum imperio tot tamque varias induxerunt formas, ut in immensum fere excreuerint. Non est nostri instituti, singulorum numerorum, qui ad nostram notitiam peruenerunt, intra septem seculorum spatium cuficorum singularia heic describere, quod immensi et ingrati laboris opus foret, sed ea tantummodo delibare, quae ad hos numos enucleandos aditum praecipue patefaciant.

II. seu Postica pars.

1) *Area*, ex Alcorani capite CXII.

اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ Deus est vnus. Deus est

الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ aeternus, neque gignit

لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ neque generatur, neque est

لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ei compar vnus.

2) *Margo* e Sura IX, 33. aut LXI, 9. coll. XLVIII, 28.

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ أَرْسَلَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ

الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ

كُرِهَ الْمُشْرِكُونَ h. e. *Muhammed est le-*

gatus Dei, quem misit cum manuuctione et

religione vera, quo eam extolleret super reli-

giones omnes, si vel refragarentur associantes

(s. Deo socium tribuentes, i. e. gentiles et chri-

stiani.)

Obs. 1. في ante سنة, in drachmis antiquissimis Damasci *) et Waseti cusis varie formatum occurrit, quod tamen a denariis Damascenis abest. **)

2. In his denariis Damascenis, quorum iustae magnitudinis speciem a. 106. tab. I. n. I. proposui, areae II. titulus dictione يولد, et marginis: كل ob angustum spatium terminatur, et monetae locus exulat. Praeterea symbolum eam numi partem occupat, ad cuius marginem comma Alcorani IX, 33. extat, quum contra Drach-

*) Numus Borgianus I. anni 90. Damasci dubio procul cusus, في ante سنة habet; contra vero abest a numis Goettingensibus a. 99 et 102. vt supra pag. 46. memoravi.

**) In aereo Waseti a. 104. Chr. 722. edito, qui in Museo Naniano sub n. CXI. reperitur, في istud quoque adesse, et nota obscura post واسط conicio. Si vero numi aerei Naniani Damasci cui XXII. LXXX. et LXXXI. ad hanc periodum referri possent, in quorum area II. monetae locus extat, aberrationis a regula luculentum quoque testimonium essent praebituri. Sed hoc cl. Assemani iudicio lubens permitto. In argenteo Goettingensi Waseti a. 91. excuso, cuius ectypon cl. Tychsen mihi largitus est, في quoque obuium est, eleganter vt in numis Turcicis, formatum.

Drachmarum pars antica, quae symbolum seruat, monetae locum et aeram in margine exhibeat.

3. Denarii *Waseti* signati a Damascenis in eo discrepant, quod non modo monetae locum, et caput Alcorani CXII. more in drachmis solito integrum exhibeant, sed titulo quoque marginali e Sura IX, 33. petito prorsus careant, vt numus Borganus II. a. 99. in cuius margine clare legitur: بِسْمِ اللّٰهِ ضَرْبُ هٰذَا الدِّينَرِ بَوَاسِطِ سِنَةِ تِسْعِ وَتِسْعِيْنَ *in nomine Dei cuditur hic denarius Waseti anno nonagesimo nono*, in aprico ponit. Aereus Nanianus CXI. *Waseti* a. 104. typo denariis destinato Damasci excusus, a quo symbolum et comma IX, 33. absunt, et cuius aera et locus in area II. extant, ad statuendum me inuitat, quod differentes denariorum species ex officina Wasetina prodierint.

4. Numi sub primis Gubernatoribus et Emiribus Hispaniae Omniadis, inde a Musa b. Nasir vel potius ab Alahor fil. Abdorrahman Alsafak, qui sedem, quam Hispali habuit, Cordubae collocavit, scil. ab a. 100. Chr. 718. vsque ad Abdorrahman III. qui a. 300. Chr. 912. Chalifae titulum sibi adscripsit,

psit, *Andalusiae* s. Cordubae conflati, cum Omniadarum Asiaticorum argenteis in omnibus concordant, *) vt numus XII. tab. I. anni 164, quem vna cum aliis annorum 144. 231. 235. 246. et 287. possideo, itemque Nanius LII. a. C. conflatus indicio sunt. Qui vero post eum, ni fallor, prodierunt, Abbasidarum numorum potius faciem habent, vt argenteus Nanius LXXXIII. anni 355. et meus tab. I. n. XIII. a. 370. Chr. 980. **) comprobant.

5. Numus Tomo V. Bützowische Nebenstunden oscitanter aeri a me tirone incisus, et ab *Adlero* pag. 4. excitatus, qui Abdolmaleci et Hedsjadsji nomina in fronte gerit, Almakrizii, Elmacini aliorumque relationibus firmatur. Quoniam autem numus Archiui Regii Stockholmiensis *Damasci*
a.

*) Si tamen fides habenda sit Gagnierio apud Wise in catal. bibl. Bodlei. pag. 312. numus II. *Andalusiae* (minime *Alexandriae*, vt habet,) a. 310. cusus, in eo a caeteris abludivit, quod tria Symboli vocabula لا شريك له qui socium non habet, absint.

**) Ne quem moretur, quod compendii et laboris ingrati vanique minuendi causa sententiam marginalem *Aversae* e Sura LXI, 9. petitam, quae in omnibus his Omniadarum et Abbasid. numis fere adest, aere non expresserim, numo II. excepto, qui exempli loco sufficiat.

a. LXXIX. excusus (tab. I. n. II.) antiquior, et supra laudatis Omniadarum drachmis ex asse respondens, multum ab hoc numo aberrat, nec nisi eius ectypon et male pictum, et ichtyocolla expressum, quod vna cum aliis exc. comes ab *Holstein* Regis Daniae administer explicandum mihi miserat, ipse vidi, dies venturus iudicabit, vtrum veris, an suspectis aut spuriis sit annumerandus? Repetita ectyporum acri perlustratione, haec iis inscripta esse nullus iam dubito.

I. 1) *Area*:

لا اله الا Non est Deus, nisi

الله وحده Deus vnicus.

لا شريك له cui consors non est.

2) *Margo*: بسم الله ضرب هذا الدرهم

بدمشق سنة (اثننتين) خمس وسبعين

In nomine Dei cuditur hic Dirhem Damasci anno septuagesimo secundo (aut quinto.)

II. *Area* sine marginali inscriptione, vt numus Wasetinus anni XCIX. est:

قل dic:
الله صمد Deus est aeternus.

صمد

محمد رسول الله Muhammed est legatus Dei.

الخليفة العبد الملك Chalifa est Abdolmalec.

الحجاج بن يوسف Alhedsjasj fil. Iusuph.

Variasse numos Ommiadarum circa ipsa monetae incunabula, observatio tertia docet. Mirum itaque non est, si numus Hedsjasii habeat, quod proprie suum est, ideoque ab Abdalmaleco immutatus, et postica eius pars, ne eius titulus, qui caeteros inuentione antecellit, ob nominis sui inter titulos Alcorani et fidei symbolum collocationem, sibi fraudi apud zelotas esset, Sura CXII. integra ornatus sit.

C A P. II.

De titulis numerorum sub Chaliphis Abbassidis Bagdandensibus conflatorum.

§. I.

Pulsis Chalifatu Ommiadis, ad *Abul-Abbas Abdallah Alsaffah*, imperium, quod ex nomine eius *Abbas* appellationem postea traxit, anno 131. Chr. 748. transiit. In solio vix collocatus *Vezi-*

rio *Abu Moslem*, cuius praecipue ope Ommiadarum imperium deletum fuerat, tanti beneficii memor Chorasanam ab eo expugnatam iure fiduciario tribuit, inque memoriam huius inaugurationis nummum sequentem, quem *Niebhrius* Tab. X. n. 3. dedit, titulis in Ommiadum numis obuiis prorsus inmutatis cudi iussit:

I. Area. لا اله الا الله Non est Deus

لا اله الا الله nisi Deus

واحد vnicus.

Margo: قل لا استكفي صلاته اخرا الا
 في الربيه ... الله dic: *neminem alium
 preces suae contentum reddunt, nisi creden-
 tem in Dominum suum.*

II. A. محمد Muhammed

رسول legatus

الله Dei. (Sura XLVIII, 28.) *)

Margo:

*) Aereus, quem vna cum octo aliis antiquissimis ex dono Cl. Assemani possideo, Naniano XXV. respondens, primis sub eo cisis numis adnumerandus videtur, quod in Aversa ab omnibus mihi cognitis recedat, hoc insigni-

Margo: بِسْمِ اللّٰهِ صَاحِبِ اَمْرِ دِي اَبُو مُسْلِمٍ
 ا... فِي سَنَةِ اَحَدِي وَثَلَاثِيْنَ وَمِئَةٍ
*In nomine Dei. Iussu (Chalifae). Abu
 Moslem Emir (scil. renunciatus est). Anno
 131. Chr. 748.*

Haud multo post numos prope ad Omniadarum similitudinem accedentes signavit, nisi quod loco capitis CXII. Alcorani, tam in Denariis, quam in Drachmis, alteram Symboli muhammedici partem: مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللّٰهِ *Muhammed est legatus Dei*, quae ab Omniadarum numis aberat, substitueret, vt e numo meo egregio Tab. I. n. VII. a. 134. patet *).

§. 2.

insignitus titulo: مُحَمَّدٌ عَبْدُ اللّٰهِ وَرَسُوْلُهُ
 Muhammed cultor Dei, et eius legatus. Aversa symbolum supra allati numi habet. Aereus Nanius XXIV. simili titulo fere gaudet: مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللّٰهِ وَعَبْدُهُ
 Muham. est legatus Dei et eius cultor s. servus.

*) Aerei quidam Abbasidarum antiquiores, aut titulos a consuetis diuersos ad marginem Aversae habere videntur, v. c. numi Nanius VI. XIII. LXII. et Borganus P. I. n. IX. aut iis prorsus carent, vt: Nanius X. XIV. XV. sq.

§. 2.

Successoris sui *Almansoris* priores editi numi v. c. *Bassrae* 136. Chr. 753. qui penes *Adlerum* Berolinensem est, *Basrae* 142 Chr. 759. *Bagda-di* 153 Chr. 770. qui in Museo Cufico Borgiano (Part. II. p. 9.) reconduntur, meris titulis Alcoranicis, vt prior, gaudent. Sed post annum 153. non modo Chalifae *Mansoris*, sed et Vezirii, aut rei monetariae praefecti, aut alius hominis nobilissimi nomen drachmis insculpi coeptum est, vt numus meus *Rakkae* a. 155. Chr. 771. (Tab. I. n. VI.) proculus probat. Hinc quorundam relatio apud *Alsoiutum*: Almansorem omnium Abbasidarum primum, nomen suum numis inscripsisse, extra aleam posita est.

§. 3.

Sed et hoc praeprimis commemorari meretur, quod iam eo tempore, quo *Almansor* meris titulis numos suos ornabat, filii sui, quem successorem suum proclamauerat, nomen *Almohdi Muhammed* numo a. 150 Chr. 767 *Mohammediae* excuso (Tab. I. n. IV.) sequenti praecessoris formula in area B. insculpi, et symbolum: *Muhammed est legatus Dei*, exulari mandauerit:

و Et (respicit ad aream I.)

مِمَّا أَمَرَ بِهِ أَعْلَى ex mandato (sc. Chalifae.)

أَبْنِ مُحَمَّدٍ مُحَمَّدِي Al-Mohdi Muhammed

بْنِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ Filius Imperatoris fidelium.

§. 4.

Formula itaque مِمَّا أَمَرَ بِهِ, quae Kehrio et Reiskio aliisque eo redegerat, vt quo se verterent, nescirent, *Abdallae Alsaffah* Imo Abbasidarum Chalifae debet originem. Nihil autem aliud eo innuere voluit, quam quod proprio suo, minime vasalli mandato, hic numus *vel* in signum clientelae, *vel* iuris ad futuram successionem, *vel* eius permissu et priuilegio cusus sit. Quod vt clarius pateat, verba laudata: *de quo mandauit*, de ipso Chalifa, minime de filio aut vasallo esse intelligenda, has causas afferre licebit.

1. Tam diu haec formula numis insculpebatur, dum Chalipha imperio praecerat. Quo autem vel mortuo vel remoto, successor eam amplius in numis non adhibebat. Hinc de mandato eius, cuius

cuius in numo fit mentio, intelligi nequit. Vid. Tab. I. n. V. *)

2. Quum Bagdadenses a. 196. *Alamino* imperio remoto, *Almamunum* fratrem, Chalifam renuntiassent, laudata formula in numo hoc anno procuso non reperitur. (*M. Cuf. Borg.* l. c. n. XX. a. 196. coll. n. XXII. a. 201.) *Alamino* autem ad Chaliphatum iterum euocato, in numis *Almamuni*, quem *Alamini* successorem pater declarauerat, dicta formula denuo apparet. (*M. Cuf.* l. c. num. XXI. a. 198. coll. n. XIX. a. 195.)

3. Chalifae ius numos suo nomine cudendi sibi reseruabant. Hinc tantummodo iis in numis, in quibus ipsius Chalifae nomen expressum extat, saepius laudata haec formula, recte transfertur: *iussu Chalifae N. N.*

Obs. *Makrizius* auctor est, *Alamino* a. 198. interfecto, et *Almamuno* in eius locum successo, ne vllum quidem repertum esse, qui modulos numorum cudendorum sculperet potuisset. Hinc lucide apparet, cur numi sub chalifatus eius auspi-

E 2

ciis

*) Huc quoque spectat numus LXXXIV. a. 209. in Mus. Cuf. Borg. T. II. p. 130. sq. descriptus, de quo infra Sect. II. Cap. IV. §. I. data opera dicendi locus erit.

ciis adhuc desiderentur, nec ante annum 200 reperiantur. Mihi solummodo innotuerunt sequentes durante eius chalifatu editi numi: *Waseti* 200; *Muhammediae* 201; *Bassrae* 204; *Herât* 206. *Meccae* 209.

§. 5.

Almohdi, Mansuris filius, ad Chalifatum euectus, in area B. titulo consueto: *Muh. leg. Dei*, primus votum addidit: صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ propitius sit Deus ei benedicatque, et nomini suo dignitatis titulum: *Chalifa الخليفة المهدي* *Al-Mohdi* praeposuit.

Eadem inscriptio cernitur in numo filii eius *Musa Alhadi* (موسي الهادي) *Muhammediae* a. 170. et *Almotaki Lillah Bagdadi* 331. *) , 2) *Aaronis Raschidi*, a. 180. **) *Almostadheri* a. 508.

*) Tychsen comm. I. tab. I. n. 4. et 12.

**) Kehr tab. II n. XIII. In Raschidi denariorum linea quarta B. sola dictio الخليفة Chalifa; in aliis eius Drachmis a me adhuc visis neque nomen eius et dignitas, neque votum occurrit.

308. *). 3) Mostasemi a. 640. **). 4) Abaka Kani, Bagdadi post an. 663. ***).

§. 6.

Quum *Aaron Raschid* filium suum *Alaminum* annos quinque natum, a. 175. Chr. 791. successorem suum designasset, numos cudi iussit formula ab Abdallah introducta *صها امر د* ex mandato notatos, addito titulo: *الامير فلان بن امير*
الأمير فلان بن أمير princeps NN fil. principis fidelium ****).

§. 7.

Tributo autem a. 186. Chr. 802. alteri filio *Abdallae Almamuno*, succedendi fratri suo Ala-

E 3

mino

*) Niebuhrii Descriptio Arabiae tab. X. n. 2.

**) Adler in Mus. Cuf. Borg. T. II. tab. II. n. XXVII.

***) Adler l. c. tab. V. n. LXXX.

****) Adler l. c. tab. I. n. XVI. Muhammediae a. 181. et Aurivillius in Nou. Act. S. Vpsal. T. II. tab. III. n. 5. ib. a. 180. Kehr n. XV. Samarcandae 185. Fragmentum numi eodem anno in vrbe pacis (Bagdadi) 185 cusi, et in Actis Vps. tab. III. n. 4. aere expressi, quod vna cum aliis b. Aurivillii numis cuficis, multisque egyptis ichtyocollae formatis, (l. c. pag. 81. not. l.) ex parte in his Actis T. II. tab. I—IV. descriptis, publica auctiois lege in meam transiit potestatem, seruat formulam saepe laudatam: *صها امر د*, non autem *وما* vt erronee ibi incisum fuit,

mino iure, titulis in Alamini numis, quos modo nominaui, obuiis verba adnexuit Chalifa:

وَلِيِّ وَلِيِّ عَهْدِ الْمُسْلِمِينَ *successor successoris foederis orthodoxorum* (h. e. in chalifatu.) Nummum meum egregium hoc ipso inuestiturae anno 186 *Balchae* eusum in tab. I. n. IIX. expressi, cui similem ibidem a. 189. editum quoque possideo. Ven. *Adler* alterum n. XVII. *Balchae* 187; alterum n. XVIII. vt legit, *بمسك الشانين* *castris Schaschensibus* a. 190. excusos habet, et *Kehrii* num. V. *Balchae* a. 188. et n. VI. ibid. a. 189. editi fuerunt.

§. 8.

In numo Alinamuni *Samarcandae* a. 188. Chr. 803. conflato, *prima vice* titulus *امام* *antistes* *) (sacrorum) quem soli Chalifae tunc gerebant, occurrit: *الله وده* Deo, et per eum (*est*) *محمد رسول الله* Muhammed legatus Dei. *بما امر به الامام* Iussu (Chalifae). *المامون امير المؤمنين* Almamun, princeps fidelium.

الفضل Al-Fadl (*eius Vezirius*)

Obs.

*) Caussam, cur sibi ipse hunc titulum, solis Chalifis propriam, viuente adhuc legitimo Chalifa, adscriperat, Elmacinus p. 115. commemorat. Rebellis enim tunc erat, qui sibi omnia dat.

Obs. I. In numis sequiorum Chalifarum Abassidarum Formula: بِسْمِ اَمْرِ دَا non amplius occurrit, quippe qui *vel* solum nomen successoris, vel ei iunctum $\text{ابْنِ اَمِيرِ المَوْصِنِينَ}$ *filius imperatoris fidelium* exhibent. Adler l. c. n. XXIII-XXV. XCIII. Acta Vpsal. l. c. tab. III. n. 1. *) IV. n. 2.

2. Nomina filiorum, Calipharum haeredum, solummodo Drachmis seu argenteis, non autem aureis, et, ni fallor, aereis, teste Elmacino p. 149. inscribebantur, cuius asserti veritatem numi ipsi tuentur.

3. *Motaseum* Aaronis Raschidi filium, nomini suo dictionem بِاَللّٰهِ *per Deum s. Dei gratia* omnium primum adposuisse ex historia patet. Sed nondum, quod sciam, numi prolati sunt, qui idem probent. Equidem, nisi memoria me fallat, ne vnum quidem sub eius et filii successoris *Watsik* imperio cusum numum vidi, aut de eo quicquam relatum legi.

E 4

§. 9.

*) Numi istius Cusae a. 260 signati *Aversa* sex lineas scriptas habet, quarum sexta in Aurivilliano, nunc meo exemplari ita omnino oblitterata est, ut vix siugulas quasdam litteras . . . ملا . . . س , errore vacuus detegere valeam,

§. 9.

Chalifa X. *Mutawakkel Alallah* in antica Drachmarum parte praeter interiorem in orbem ductam anni et loci inscriptionem, sequentem aliam ad marginem primus collocasse videtur Sura XXX, 4. 5. desuntam:

لِلّٰهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ
يُغْرِحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ

h. e. *Deo est imperium de praeterito et futuro. Iam laetentur fideles auxilio diuino.* Hanc forte sententiam drachmis suis inscribi curauit, postquam praeter fas ac spem ad Chalifatum promotus fuerat. (Elmacin p. 178.) *) Successores eius hunc duplicem marginem in propriis, et dynastarum, qui Chaliphatus dignitatem admittebant, numis retinuerunt, **) denariorum modulum similem ei, qui

*) Adler l. c. n. XXIII. Bagdadi a. 237.

**) Excipiendi sunt numi: 1) ultimi chalifae Bagdadensis, qui marginis exterioris versum Alcorani ad areae latera relegauit, (Adler l. c. n. XXVII.) 2) Chodabende h Muh. in cuius area B. priora sex huius versiculi vocabula tantummodo extant, (Assemani n. CVI.) 3) Ayubitarum, qui nomine chalifarum Abbasidarum insigniti sunt.

qui Drachmis proprius erat, reddentes, quo titulis auctis capiendis aptior esset. *)

§. 10.

Numi, quibus nomina et Chalifarum Bagdandensium et dynastarum *vel* Soffaridarum et Achschiditarum, *vel* Semanidarum, Buidarum et Hamdanitarum inscripta sunt, argumentis et modulo sibi sunt simillimi. **) Vidi tamen numum Ismaelis b. Ahmed vno tantum margine in *adversa et auersa* praeditum, cui in utroque margine comma Surae IX. 33. inscriptum, et in area I. symbolum لا اله الا الله calligraphice quidem, sed ordine retrogrado exaratum erat. Area II. haec recte scripta seruabat:

الله	Deo.
محمد	Muhammed
رسول الله	legatus Dei.
المعتض بالله	Almotadhed billah
اسماعيل بن احمد	Ismael fil. Ahmed.

E 5

§. 11.

*) Niebuhr tab. X, n. 2. Mosulae a. 508.

**) Ectypa eorum vide apud Adlerum l. c. Tab. II, n. XXIX—XLVIII, Tab. VI, n. XCIII. Auriuillium l. c. tab. I—IV. quas ipse aut e penu mea augere, aut lapsus a Reiskio aliisque commissos corrigere velle supercaneum duxi.

§. II.

Quodsi in his Dynastarum numis praeter Chalifae et dynastae, etiam Chalifae filii haeredis, et dynastae filii aut fratris nomina occurrunt, communiter *) in *Aversa* post الله Deo (sc. *competit imperium, deinde eius legato, postea huius vicario* etc.) primarium obtinet locum Muhammedis, proximum ei capit Chal. et Dynastae nomen, honoris et potestatis caussa, (tab. I. n. X. anni 284.) in *adversa* autem filii regni haeredis, et ultimo loco filii aut fratris successorum Dynastae nomina locum nanciscuntur. Exemplo sit e meis Hamdanidarum Waseti 331. Bassrae 328. Bagdadi 330 et 331. (*Tychsen* Tab. I. n. XII.) cusis numis, Wasetinus a. 331. proculus.

A. Area:

لا اله الا الله	Non est Deus, nisi Deus
وحده لا شريك له	unicus, cui socius non est,
ابو منصور بن	Abu Mansur filius
امير المؤمنين	Imperatoris fidelium.

سيف

**) In numo Ahmed b. Nassr cuso Enderabe 301. Chalifae nomen in *Adversa*, et Dynastae in *Aversa* collocatum fuit. *Aurivill.* Tab. I. n. 7. quod tamen raro factum est.

سيف الدولة Seif Eddaulah

أبو الحسن Abulhassan.

Margo interior et exterior sunt vt supra descripti.

B. Area:

لله Deo

محمد رسول الله Muhammed legatus Dei

المتقي لله Almotaki lillah.

ناصر الدولة Naser eddaula

أبو محمد Abu Muhammed.

Margo vt supra.

§. 12.

In Semanidarum numis varia occurrunt anomala:

a. Ismaelis b. Ahmed solum nomen *vel* integrum, (*Aurivillius* tab. I. 1.) *vel* ei additum in

Aduersa: Ahmed b. Ismail, (l. c. n. 4.) *vel*

أبو الحسن ولي الدولة الزعمان
Abulhassan princeps dynastiae Semanicae,

(l. c. n. 3.) cuius loco in numo *Adleri* XXVI.

Cufae a. 291. in *Aduersa* nulla iniecta Ismaelis mentione, legitur ولي الدولة *princeps imperii*.

Numus *Aurivillii* 1. *Alschaschae* a. 281.

solum seruat nomen: *Ismail*. In Fragmento sub

Al-

Almotaded et Ismaele cuso idem quidem observatur, sed in *adversa* s. sub symbolo, adest mihi incognitum nomen *نكب* aut *بہکت* —

b. *Ahmed Fil. Ismail* filio primogenito Nassr auctus, praenomine ab eo desumpto *ابو نصر Abu Nassr*, numos cudi fecit, v. c. *Balchae* 299. in quorum *Aduersa* hoc nomen sub symbolo collocavit. *Aurivill.* tab. I. n. 6, *Tychsen* t. II. n. XVI.

c. In quibusdam numis, *Ahmed b. Nassr* et *Manssur b. Nuh* titulo *الْعَدْلُ iusti*, et *مُلْكُ أَنْصَرِ regis Adiutorum* sc. Muhammedis; (*Auriv.* II. 3. 4.); in numo *Nuh b. Nassr* autem *الْمُلْكُ الْكَبِيرُ regis fortis* salutantur. (*Aurivill.* tab. I. 7. II. 5. 6. 7.) *Adlerus* excitat numum XLIV. *Balchae* 315. eiusdem Nassri, qui in *Aduersa* sub symbolo, linea IV. habet *حُسْبِي* *اللَّهُ sufficit mihi Deus*, cui similem nunquam videre mihi licuit.

d. Numi principis Semanidarum *Nuh b. Manssur*, eiusque successorum a nemine, quod sciam adhuc visi, aut editi sunt.

e.

e) Sunt in manibus meis numi in ditione Semanidarum cusi, quibus inscripta non sunt dynastarum, sed aliorum mihi incognitorum principum nomina. E fragmentis eorum apud *Aurivill.* tab. III. 9. 10. typus eorum dignosci potest. Num. 9. *Samarcandae.* a. 306. Chr. 918. cusus, nomen *میکال بن جعفر* (f. pro *میکایل Michael*) aut *منکال Muncal*, aut *مندار Mondar* legi potest. Numus 10, (*Adleri XLVIII.*) *Schaschae* (annus propter insolentes et rudiores litteras, quae spatium nimis angustum reddebant, plene exprimi non potuit,) editus, in duobus meis diuersi com-
matis exemplaribus exhibet: (pro *الاصير النزعمان*) *Princeps Semanida*, quae quoque lectio, utpote litterarum figuris respondens mihi magis arridet, quam *Auriuillii* *الاصيرين بارمال* *Alamin Barmal*, *) et *Adleri* *الاصيرين الحמיד* *Princeps laudabilis*.

§. 13.

Buidarum numi adhuc cogniti a *Semanidicis* non discrepant. (*Aurivill.* Tab. III. n. 8.)

Quin

*) Duae hae dictiones minus accurate aeri incisae sunt. Nam vltimae litterae primae dictionis apicem *Auriuillius* pro ζ habuit.

Quum sint raro obuii, numum meum anecdotum
Emadoddaulah f. Buiah, شيرازى *Schirazi* a. 335.
Chr. 946. procusum, omissis marginibus, qui nihil
peculiare habent, heic proponam:

A. Area:

لا اله الا	Non est Deus, nisi
الله وحده	Deus vnicus,
لا شريك له	cui consors non est.
عمار الدولة	Amadoddaulah
ابو الحسن	Abulhassan.

B. Area:

لله	Deo.
محمد	Muhammed
رسول	legatus
الله	Dei
المعطي لله	Al-Moti Lillah.

Sed cudi fecisse dynastiae conditorm *Ali b.*
Buiah numos, et characterum typique elegantia,
et argenti puritate omnibus Chalifarum numis fa-
cile palmam praeripientes, quorum *Aduersa* tres,
Auersa autem duo titulis ornatos margines habe-
bant, luculentum praebet testimonium, quod
Aurimillius tab. III. 9. incidi curauit, omnium sin-
gula-

gularissimum, nunc meum *Schirazi* editum fragmentum.

A. area :

.....

لا شريك non similis - -

علي بن بوية Ali filius Buiah.

Margo interior : .. الشيراز سنة Schirazi
anno - - - (322.)

- - - *iniermedius* .. ويوميد ي .. e Sura
XXX, 3. 4.

- - - *exterior* : .. والنصر و .. et victoria - -

B. area :

.....

... ر س leg.

... ال Dei.

الراضي بالله Alradi billah

Margo interior :

وليظهره علي الدين .. e Sura LXI, 9.

Margo exterior : .. النصر .. victoria.

§. 14.

Numos argenteos chalifarum Omniadarum et
Abbassidarum Bagdadensium, principumque Se-

ma-

manidarum *rel.* per mercatores Hanseaticos, qui cum Russis, et hi cum Muhammedanis, qui prouincias ad mare Caspium sitas, tenebant, commercium faciebant, in prouincias ad mare Balthicum sitas magna copia illatos fuisse, haud exigua eorum ad oras maris balthici effossorum copia satis superque euincit. Quod aerei, qui mercatoribus in deliciis esse non solent, inter eos non reperti fuerint, iudicatu facile est. Contra vero haud facile ad liquidum perducetur, cur nulli vnquam aurei argenteis immixti inuenti sint. Nam vltro largiamur licet, Chalifas aureorum conflaturam sibi reseruasse, id non impediabat, quo minus isti aequae ac argentei antiquissimi per mercatores Bagdadenses in Chowareziniam et Transoxanam, et sic porro in Septentrionem inueherentur. Sed nec Chalifarum et principum Aegypti, Mauritaniae et Hispaniae numi in medio Asiaticarum drachmarum detecti vnquam fuerunt. Cuius rei insolitae hanc subesse causam censeo, quod quum Chaliphae et Sultani Aegypti, teste Macrizio, pecuniae Chalifarum Bagdadensium auctoritatem omnem dempsissent, ii, vt credere fas est, vices reddiderint. Ratio autem, cur interdum numerorum fragmenta variae magni-

magnitudinis integris numis consociata reperta sint, nulla videtur alia esse, quam quod hi argentei mercis loco a christianis mercatoribus habiti, eamque ob causam ad explendum pondus, in frusta maiora et minora, urgente necessitate, confracti fuerint. *) Quae quidem fragmenta non modo rarissima, sed et ex parte haud levis momenti sunt. Meis adnumero Chalifarum XXVII, et Semanidarum Buidarumque XXV exquisita, partim anecdota, partim ab Auriuillio aeri insculpta fragmenta. Semanidarum autem numos integros XXI. possideo, nimirum.

1) Ismaelis b. Ahmed, *Alschaschae* a. 281.

284. 291. *Samarcandae* a. 287. 294.

Nisabur 292. *Enderabe* 294.

2) Ahmed b. Nassr. *Alschaschae* a. 294.

297. 303. *Samarcandae* a. 295. *Bal-*

chae 299.

3)

*) De his numis arab. ad oras maris balthici magno numero repertis, Repertorii or. et exeg. Tomo VI. p. 182. sqq. olim vberius disputavi. Conf. eruditissimas de eodem argumento dissertationes Auriuillii l. c. p. 99. et Adleri l. c. pag. 65 sq.

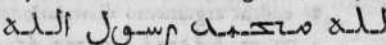
3) Nassr b. Ahmed. *Samarcandae* 299. 321.
330. *Balchae* 306. 331. *Enderabe* 304.
Feraber 314.

4) Nuh b. Nassr. *Alschaschae* 331. *Bal-
chae* 338.

§. 15.

Sunt mihi numi tam integri, quam eorum
fragmenta, quorum specimina quaedam *Auri-
willius* Tab. III. n. 7. IV. 1. 3. 4. suppeditavit, in
quibus et singularum dictionum, et litterarum posi-
tionis et figurae summa est perturbatio *). Quos
inter ii, qui duo margines in *Aduersa* continent,
ad Semanidarum principes vltimos, aut ad regulos
in Transoxana iis coaenos pertinere; vnico autem
in vtraque parte praediti margine numi, numos a
Mutawakkelo duobus marginibus insignitos, h. e.
annum 237. aetate antecedere videntur.

§. 16.

*) Numus IV. quem in Butzowische critische
Sammlungen tomo III. pag 693. aere expressi, in
cuius antica symbolum litteris retrogradis; in po-
stica vero:
Deo, Muhammed leg. Dei, legitur, ad hanc
classem pertinere videtur.

§. 16.

Vix autem crediderim, omnes modo dictos tam diuersi commatis numos solis imperitis typorum sculptoribus esse attribuendos, quum certa adsint factae istius ex consulto aberrationis indicia. Non enim solum e litterarum figuris modo conuenienti, modo retrogrado et peruerso ordine expressis et collocatis, (*Aurivillius* Tab. III. n. 7. *Tychsen* Tab. II. n. XVII.) sed etiam e dictionibus vna aut pluribus litteris, vel ab initio, vel in medio et fine detruncatis id elucere videtur. Nec hoc tacendum est, quod ipsi Chalifarum et Dynastarum numi eodem cum iis tempore signati, et in oras maris balthici illati, si vel elegantiam in quibusdam desideres, aut naeuos eorum attendas, ab his anomaliis, quae nullo modo ab ipsis sculptoribus, sed ab eis proficiscuntur, qui numorum argumenta ipsis praescripserant, omnino immunes sint. Omnibus itaque probe ponderatis videntur isti titulis inconditis signati et vnum tantum marginem habentes numi, (*Aurivill.* tab. IV. n. 3. 4.) a quodam superstitioso dynasta, vel ad magicos vsus, vel etiam praecautiois gratia cusi fuisse, ne Dei nomen et Alcorani versiculi recte expressi

impuris manibus tractarentur. Contra vero duorum marginum numi *vel* eandem originem habent, *vel* a tributariis cuiusvis religionis principibus ad animum suum vel in Chalifam aut dynastam, *vel* in Islamismum inimicum, quasi eorum religio aut imperium retrorsum rediens esset, tegendum forte conflati sunt.

§. 17.

Numi argentei nomine chalifarum Bagdadensium ornati, et post annum 400 Chr. 1009. vsque ad a. 656 Chr. 1258, quo ultimus eorum, *Almostasem Billah*, ab *Hulacu* principe Mogulensium post expugnatum Bagdadum interfectus fuit, euulgati omnino nulli, denarii autem perpauci (*Adleri* n. XXVII.) adhuc innotuerunt.

§. 18.

Ultimo chalifa Fatemidarum in Aegypto *Adhed Ledinilla* a. 567. Chr. 1171. mortuo, eius Vezirius *Salahoddin f. Ayub* dominatum occupans, et chalifas Bagdadenses Abbasidas legitimos Muhammedis successores agnoscens, dynastiam Ayubiticam condidit, quae a. 688. Chr. 1289. finem habuit. Qua extincta Mamaluci, ac primo qui-

quidem *Mamaluci Bahritae* (المماليك البحرية) deinde *Mamaluci Circassi*. (المماليك البحر كسي) rerum in Aegypto potiti sunt, donec Turcarum Sultan *Selim*, et huic dynastiae et Abbasidarum Chalifarum imperio anno 923. Chr. 1517. vi et armis finem afferret. Numi sub his dynastis cusi fere omnes nil nisi nomina propria, vel solius dynastae, vel ipsius et chalifae, locum et aeram, raro symbolum et versiculum Alcorani LXI, 9. exhibent. Specimina eorum in Museo cuf. Borgiano, Tomo I. n. XXIV — XXX. et in Mus. Nariano n. XLV. XLVI. XC — XCIX. aere expressa cernuntur. Aureus Goettingensis 64. *) ad numos Mamlucorum Circassiensium Aegypti pertinet, cusus sub chalifa Mostacfi billah Abu Soliman, qui

F 3

ab

*) Tychsen Comm. II. tab. IV. pag. 19 sq. vbi sequens ill. Reineggs ingeniosa et mira huius numi explicatio exhibita fuit:

I. سبحان الله المصطفى امير المؤمنين
في ارض الله الواصة i. e. laudatus sit Deus,
Mustapha (i. e. Muhammed) princeps fidelium in lata
Dei terra (i. e. Cufae).

II. شيخ عبد الله امير الملك الله
Senex a. antistes Abdallah princeps regni Dei. —

ab a. 845 — 855. Chr. 1441 — 1451. Chalifatui praefuit.

I. الإمام أبو سليمان المستكفي بالله أمير المؤمنين *Imam Abu Soliman Al Mostacfi billah princeps fidelium.*

II. Litterarum deformitas et perplexitas facit, vt aegre extricetur nomen Sultani: Almalek Aldhaher Seifeddin, الملك الظاهر سيف الدين, qui ab a. 842 — 857. imperium tenuit.

§. 19.

Huc quoque trahi debent numi Seldsjucidarum, Ortocidarum et Atabekorum, quibus nomina Chalifarum Abbasidarum inscripta sunt, capite sequenti lustrandi.

C A P. III.

De numerorum Seldsjucidarum, Ortocidarum et Atabekorum Iraci titulis.

§. 1.

Fundata a *Togrul Beg* a. 429 Chr. 1007. dynastia Seldsjucidarum, in tres stirpes Persiae, Kermaniae et Romaniae Syriaeque effloruit. Dynastarum

rum Persiae et Kerimaniae numi ad nostram notitiam non peruenerunt, quamquam nullus dubitem, quin numos cudi fecerint, quum teste Elmacino p. 297. Sultan Muhammed f. Malekschah Persiae dynasta filio suo in thesauris 11000000 denarios reliquerit.

§. 2.

De principibus Seldsjucidarum *Iconii*, quorum primus *Soliman* a. 467. Chr. 1074. rerum potitus est, res est notissima, quod numi sub eorum imperio, tam iconismis vacui, quam iis ornati, scriptura, quae Neschianae imaginem refert, titulis principum splendidissimis ex parte conflati fuerint, v. c. السلطان الاعظم I. المعظم *Sultan maximus*, I. augustus; ظل الله في عالم *umbra Dei in mundo*; علا اغيات الدنيا والدين *excelsus*, I. *lumen mundi et religionis*. (*Adler* n. L. sq. *Assemani* n. XLIII. XCIX. *Tychsen* tab. II. n. 1.)

Exempli loco sit argenteus in numophylacio Dieziano reconditus signatusque in memoriam pacificationis, quae inter tres fratres, filios Caichosru, *Azeddin*, *Rocneddin*, et *Alaeddin* facta erat, (vid.

Abulfaragius in hist. Dynast. p. 322. ad a. 646. et
Adler. n. LIX.)

I. لا اله الا الله non est Deus, nisi Deus.

مؤيد رسول الله الامام Muh. leg. Dei.
Imam

المستعصم بالله امير المؤمنين Almostasem
billah, princeps fide-

مبين ضرب يقونية في سنة lium. Cusus
Iconii anno

تسعة واربعين وستماية 649 Chr. 1251.

II. السلطين الاعظم Sultani maximi

عز الدنيا والدين كيكوس Azzedduonia
weddin Caicaus

وركن الدنيا والدين قلاج ارسلان et Ala-
edduonia weddin Caicobad

بنو كيكوس (* رابغو امر ابيهم filii
Caichosru mandatum patris
sui motuo confecerunt.

§. 3.

Seldsjucidarum Aleppi et Damasci numi nulli
adhuc innotuerunt. Cudi tamen eos fecisse e Bar-
hebraei

*) In alio exemplari legere mihi visus sum : رابغو امانة :
foedus mutuo confirmarunt.

hebraei relatione: *Moinum* (معين الدين) *Ve-*
zirium *Modsjireddini* imperatori *Conrado* pro re-
 linquenda *Damasci* obsidione 200000 aereos inau-
 ratos dolo soluisse, veri simillimum est.

§. 4.

Proprium est numo *Caichosru* fil. *Caikobad*
Iconii a. 642. Chr. 1244. (*Adler* n. LIIX.) ex-
 cuso, quod verba *tam* *بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ*
in nomine Dei clementis, benigni, quam *بِسْمِ*
المؤمنين *in nomine principis fidelium* in
 eo occurrant.

§. 5.

Numi *Ortocidarum* *Maredini*, *Hesn Caifae* et
Amidae; nec non *Atabekorum Iraci* s. *Zengida-*
rum *Mosulae* et *Aleppi* residentium, non modo
Chalifarum *Abbasidarum* et *dynastarum* nomini-
 bus; sed et imaginibus insigniti, et omnes adhuc
 in apricum prolati aerei sunt. Quos inter numi
Nureddini Muh. *dynastae* *Hesn Caifae* et *Amidae*
 titulis hyperbolicis *ملك الامراء* *rex Emirorum,*
عمان الدين *oculus iustitiae,* *عين العدل* *co-*
lunna religionis, *نصر الامام* *praesidium chali-*
 fae,

fae, caeteros antecellunt. (*Adler* n. LXXIII. LXXIV.)

§. 6.

Translata Chalifarum Bagdadensium ad dynastas, qui ad arbitrium suum omnia administrabant, auctoritate, Chalifae ad captandam eorum benevolentiam, in ipsorum inauguratione splendidis eos titulis mactarunt. Qui quidem tituli initio rari, Semanidis primum tributi, sub Buidis et subsequentibus tyrannis in dies in numerum excreuerunt, maximo tamen vsui tyrannis erant, quo plebi Chalifis deditae fucum facerent.

§. 7.

Quum omnes iconismis praediti numi imperantibus Atabecis s. Zengidis et Ortocidis, vt §. 5. iam proposui, editi fuerint, operae pretium erit in causas miri istius facti data opera inquirere.

De numis imagines exhibentibus disquisitio.

Muhammedanos imagines plusquam vaticiano odio semper proscutos esse, et adhuc prosequi, ne idolatris, contra quos Muhammedi in Alcorano perpetuum bellum est, similes fiant, res est
apud

apud omnes peruulgata. Prostant tamen numi arabicis titulis, principum Muhammedanorum nominibus, et omnis generis imaginibus signati, qui hanc opinionem infirmare videantur. Hinc magni nominis viri, *Reiskius*, *Eichhornius* et praecipue *Adlerus* hos numos hominum, animalium, monstrorum, geniorum *rel.* effigiibus ornatos Turcis neophytis s. Seldsjucidis, qui Asiam minorem, Syriam aliasque prouincias imperio suo adiunxerant, vel eam ob saussam attribuendos esse nulli dubitarunt, quod eorum principes, origine barbari, religionis praecipua subtilius haud quaererent.

Quae quidem assertio magnam prae se fert veri speciem, praesertim quum numi laudati seriem principum Ortocidarum et Atabecorum, qui ad Seldsjucidarum familiam pertinent, sistant, quae studio factam hanc numorum percussuram euincunt.

Quibus tamen non obstantibus speciosissimis rationibus, quo minus iis acquiescam, quae in medium prolaturus sum, faciunt argumenta:

1) Turcas in aula principum muhammedanorum educatos, et ad summos dignitatis gradus euectos eodem, ac ipsos ortu muhammedanos odio con-

contra imagines imbutos fuisse ac flagrasse dubitari nequit, quum ad hodiernum diem earum infensissimi hostes sint. Quod sane aliter cecidisset, si maioribus suis, quorum morum tenacissimi sunt, iis in numis suis uti, in more positum fuisset. Quin eo dudum eo processit eorum religiosa circumspectio, ut symbolum et versus Alcorani a suis numis exulare iusserint, ne impuris manibus contrectentur. Pari modo Mogulenses, de quibus idem ac de Turcis, quod barbari, nec probi Muhammedani fuerint, praedicari posset, in numis suis nullos imagines admittebant. Concedi quidem potest, vnum alterumque eorum principum gulae et libidini deditum, et intacti religione animi virum fuisse, cui vnum et idem esse videbatur; siue meris titulis, siue imaginibus numi signarentur, cautione tamen opus erat, ne rebus novis studentes in vitae discrimen incurrerent.

2) Quum Sultan Gaiatsoddin b. Kaicobad Seldsjukidarum Iconii dynasta dissolutus, amore coniugis, principis Georgiae filiae captus, eius imaginem numis imprimere vellet, consilium imprimendi eius horoscopum, nimirum solem in signo leonis consistentem ei dabatur, quod prudens

dens probavit. *) Nam signorum zodiaci repraesentatio vetita non est, vt globus coelestis Borgianus a cl. *Assemani* in peculiari opere Patauii 1790. 4. illustratus euictum dat. Hinc intelligitur, rem minime certam et exploratam esse, quod ab auctoribus Turcis hi numi hominum imaginibus referti originem ducant.

3. Numi aurei et argentei, quos ipsi Seldsjudae cudi curarunt, imaginibus prorsus carebant, meris titulis insigniti, vt numi L — LIX. apud *Adlerum*, Iconii et Siwasi annis 617 — 656. Chr. 1220 — 1256. cusi satis superque probant. Ex quo clarum fit, hunc morem iconibus suos numos onerandi minime apud eos, sed apud clientes suos christianos obtinuisse, quippe quibus integrum erat prius, quam ullius imperio subiecti erant, imaginibus numos suos exornare. Concesso autem ipsis a dynastis iure cudendi numos, ea quidem sub conditione, vt dominorum nomina summi domini testificandi caussa iis inscriberent, arbitrio eorum relictum erat, vt infra capite VI. de numis cuficis a Christianis signatis, adductis exemplis ostendam, vtrum more antiquo imaginibus

*) Abulpharagius in hist. dynast. p. 487 et 319.

bus, fidei symbolis, emblematis *rel.* an solis argumentis tam lingua arabica, quam patria aut peregrina conceptis numos signaturi essent. Muhammedani enim numis aliorum populorum vti non vetabantur, vt ex historia Chalifarum discimus, qui persicos et Byzantinos imaginibus praeditos numos confidenter admittebant. Ex hoc itaque fonte varii et insolentes icunculi in numis arabicis v. c. centauri, aquilae bicipites, elephanti, cygni, pisces, capita coronis, tiaris, pileis Europaeis circumdata, equitum, hominum tam stantium, quam sedentium figurae et id genus alia, graecorum ingenio digna, et ab orientalium moribus prorsus abludentia, profluxisse videntur.

4. *Bar Hebraeus* in Chron. ad a. Christi 696. *) disertis verbis testatur, Arabes post hunc annum numos aureos, argenteos et aereos *meris titulis, sine imaginibus* cudi inchoasse.

5. Edictum Pontificis Innocentii IV. christianos a cudendis numis supra laudatis, sub poena excommunicationis auocandi, haectenus expositis fidem optime facit. Iuuat adscribere ea, quae in *Odo-*
rici

*) Pag. 117. ed. Brunsii V. C. et Elementale meum syriacum
p. 59. n. 19.

rici Raynaldi continuatione annalium ecclesiasticorum Baronii ad annum MCCLIII. §. 52. Tom. XIII. p. 635. sq. super hac re consignata leguntur:

„§. 52. Exasperant sane diuini numinis iustissimas
 „iras immania orientalium christianorum scelera,
 „quos Mahometica labes non parum infecerat, cum
 „in nummis Ptolemaide vel Tripoli percussis ex-
 „crandum Mahometis nomen insculperent, vel
 „annos etiam infelicissimi illius natalis ritu Sarace-
 „nico signarent, non inani praesagio illas vrbes a
 „Mahomedanis deletum iri, quorum superstitionem
 „imitari videbantur. Tantum nefas Tusculanus
 „episcopus sedis Apostolicae legatus poenis
 „ecclesiasticis tollere conatus est, cuius sententiam
 „Pontifex dato ad ipsum diplomate sua mox aucto-
 „ritate corroborauit:

„Transmissa nobis insinuatione monstrasti,
 „quod cum tibi liquido constitisset, quod in *bi-*
 „*sanciis* et *drachmis*, quae in Acconensi et Tripo-
 „litana ciuitatibus fiebant, a Christianis nomen
 „Machometi, ac annorum a natiuitate ipsius nu-
 „merus sculpebantur, tu in omnes illos, qui nomen
 „et numerum ipsa in iisdem bisanciis et dragmis,
 „siue in auro, siue in argento sculperent de caetero,
 „vel

„vel sculpi facerent in regno Hierosolymitano,
 „principatu Antiocheno, ac comitatu Tripolitano,
 „excommunicationis sententiam promulgasti;
 „quare petiisti, vt eandem sententiam robur face-
 „remus firmitatis debitum obtinere. Nos igitur
 „attendentes non solum indignum esse, sed etiam
 „abominabile huiusmodi blasphemum nomen tam
 „solenni memoriae commendare, mandamus qua-
 „tenus sententiam ipsam facias auctoritate nostra,
 „sublato appellationis obstaculo, inuiolabiliter ob-
 „seruari. Dat. Perusii XI. id. Febr. anno X. “

Quum numi imaginibus ornati, siue sint recusi
 siue conflati, adhuc cogniti, quos forte rectius ad
 numismata retuleris, seculo XIII p. C. N. quo hoc
 edictum promulgatum fuit, et Abulpharagius flo-
 ruit, cusi, et officinae monetariae in manibus
 Christianorum, qui modo victores, modo victi
 existebant, fuerint, facile intelligitur, qui factum
 sit, vt si vincerent, in gratiam subditorum suorum
 Muhammedanorum, et ad mercaturam exercen-
 dam, quaestusque gratia, his numis cudendis ope-
 ram darent; si vero vincerentur, tam iussu nouo-
 rum dominorum, quam proprio Marte ad gra-
 tiam eorum his numerorum titulis exorbitantibus in-
 ter-

terdum insignitorum illecebris, conciliandam, tanquam munuscula honoraria *), eiusmodi numos, qui, quod mireris, ad vnum omnes aerei et parui pretii sunt, excogitent.

C A P. IV.

De titulis numerorum Mogulorum

(أمر الملك المغولي)

§. I.

Posteaquam Hulaku Kan, cui Mogulorum imperator *Mangu Kân* summam imperii in expeditione contra Chalifam Bagdadensem commiserat, expugnato Bagdado, interfectoque Chalifa, imperium

*) Quae observatio, ut in transcurso attingam, in controversia de numis Samaritanis, in omnes partes valet. Quum enim Samaritani, apud Kircherum in Oedipo T. II. p. 90. se argentum signasse, ipsi profiteantur, aequum omnino est, ut numi, qui scriptura huic genti propria insigniti prostant, et genuini reputantur, siue meris adulatoriis titulis ornati, siue bilingues sint, non modo in signum clientelae, sed et ad demulcendos principes victores Iudaeos, vel sine defectu vilo, vel hoc posito

rium orientalium chalifarum funditus deleuerat, vltro regium insigne sumsit, et dynastiam fundauit, quae ab anno 651. Chr. 1253. ad 736. Chr. 1335. durauit.

VI §. 2.

Successores eius imperium adepti sunt:

2.	Abaka Kan	اباكا قان			
		بن هولاکو	a.	664	Chr. 1265.
3.	Ahmed	احمد	—	—	673 — 1274.
4.	Argun	ارغون	—	—	683 — 1284.
5.	Caichtu	کیتختو	—	—	690 — 1291.
6.	Baidu	بیدو	—	—	694 — 1294.
7.	Gazan Muhammed	غازان			
		صاحب	—	—	eodem anno.
					8. Ga-

posito discrimine iis assignentur, vt numi scriptura phoenicia et graeco-phoenicia gaudentes, nimirum Iohannis Hyrcani, Antigoni et Ionathanis, solis clientibus et subditis phoeniciis, caeteri autem Samaritanis adscribantur. Eandem originem habere numos bilinques Seleucidarum phoenicio-graecos, nominibus regum Syro-Macedonum praeditos, res est omnibus manifesta. Atque ex hoc fonte mira in his numis obuia symbolorum varietas, quae vni genti propria esse nequit, manuit, quod quaelibet ciuitas sua insignia suis numis imprimebat.

8. Gaiathoddin Chodabende
 Muhammed Giabtu غياث
 الدين خدابنده
 — — — — — 703 Chr. 1303.

9. Sultan Abusaid Behader Chan
 سلطان ابو سعيد
 بهادر خان — — — — — 716 — 1316.

Quo a. 736. Chr. 1135. mortuo, optimatum
 factum est dissidium, cuius exitus erat, vt Mo-
 golorum imperium in Timurlenci potestatem
 veniret.

§. 2.

Numi sub hac dynastia cusi, a subditis tam
 christianis, quam muhammedanis obsequii testifi-
 candi causa originem ducunt, vt tituli eorum, puta:
 Symbolum fidei, Muhammedis, et quatuor priorum
 chalifarum nomina extra aleam ponunt. Nam
 omnem fidem excedit, eos, vtpote gentiles, in
 numis suis nomen Mohammedis, addito voto pro
 eius felicitate, cuius regnum et vicarios ad nihilum
 redegerant, in patriae religionis contemptum men-
 tionem iniecisse, nisi subditorum tam Schüitarum,
 quam Sunnitarum, qui hos quatuor chalifas admit-

tunt, animos demulcendorum gratia, se id fecisse acute prospicias, siquidem plerique horum numorum, quos vidi, bilingues, scil. *vel* arabico-mongolici, *vel* arabico-Armenici sunt. Sed numi ipsi bilingues, formula: *in nomine Patris et Filii et spiritus sancti Dei unius*, (بِسْمِ الْاَبِ وَالْاَبْنِ وَرُوحِ الْقُدْسِ اِللهِ وَاحِدٍ) institutae ab ipsis subditis numorum percussurae sententia militant. Quicquid sit, numi praesertim argentei singulari opera et artificio perfecti sunt.

In numo *Abaka kân*, praeter symbolum cum voto: *propitius ei sit Deus*, occurrit titulus; *بارشاه عالم Autocrator mundi*, et *ايدخان imperator*. (Adleri n. LXXX.)

§. 4.

Tertii dynastae Ahmed numum bilinguem vidi huius tenoris :

I. Area quadrata :

لا اله الا	non est Deus, nisi
الله محمد	Deus. Muhammed
رسول الله	legatus Dei.

Margo

Margo

ضرب سنة احدى وثمانين وستماية

Cusus a. 681 Chr. 1282.

II. Area quinque habet lineas, quarum quatuor priores scripturam Mogolorum, *Mandschu* dictam, et quidem easdem seruant dictiones ac *Adleri* numus CXV, si paucas excipias in litteris varietates; quinta vero nomen احمد *Ahmed* arabicis litteris exaratum continet.

§. 5.

A. Alius argenteus bilinguis sexti post Hulagum dynastae, *Gazani Chan*, qui primus ad Islamismum transiit, haec habet:

I. Area:

الله	
لا اله الا	Non est Deus nisi Deus
(ضرب تبريز)	(<i>cusus Tabrizi</i>)
محمد	Muhammed
رسول الله	legatus Dei.

Circa aream:

صلي الله عليه propitius ei sit Deus.

Margo: سنة سبعةماية a. 700 Chr. 1300.

II. *Arca* sex lineas complectitur, inscriptione Mogolica praedita, tertia excepta, quae nomen seruat: غازان محمد *Gazan Muhammed.* *)

Eidem tribuendus videtur numus Goettingensis n. 55. in cuius *Aduersa* symbolum, et ad IV. areae latera, nomina IV. priorum chalifarum cernuntur; in *Auersa* autem legitur:

السلطان (الغازان ا. الغازي) محمد خلد
 الله ملكه ودولته *Sultan victoriosus (l. Ga-*
zan) Muhammed, cuius regnum et imperium
Deus immortalitati tradat! (Si de lectione dictio-
 nis الغازي *Gazi* i. e. *victor*, constet, est elegans
 ad nomen eius غازان *Gazan* allusio.)

§. 6.

C. Numus Chodabendeh, qui quoque bilin-
 guis est, et a nemine adhuc ex toto explicatus et
 descriptus est, haec complectitur:

I. a,

- *) Numus 57. Goettingensis huic numo, ut
 ouum ovo simillimum est. Sed quum ibi dicatur,
 Teflisi eum cusum esse, et quatuor Chalifarum no-
 mina interiori margine continere, quae a nostro absunt,
 diversi typi statuendus est. Numus 58 Goetting.
 cuius *Auersa* غازان كان *Gazan Kan*
 habet, eidem dynastae competere videtur.

I. a, in area

لا اله الا الله Non est Deus nisi Deus.

محمد Muhammed

رسول الله legatus Dei.

علي ولي الله Ali successor Dei (s. successor Muhammedis legitimus a Deo constitutus)

b) ad tria area latera:

بسم الله الكريم In nomine Dei munifici.

c) Margo. Nomina XII Imamorum *)

II. a) Area

ضرب في cusus

ايام دولة المولي
domini dicbus imperii

السلطان الاعظم مالک فارس Sultani potentissimi, Regis Persiae,

الامام وكابنتو سلطان غيات
Sultani Gaiats

G 4

محمد

*) Herbelot itaque sub v. Algiaptu, praeceuntibus historicis Arabicis recte monet, hunc principem omnium primum nomina XII. Imamorum nomen suis insculpenda curasse. In caussa forte est, quod ad exemplum Almamuni Chalifae, Ali m legitimum Muhammedis successorem reputaret. Sed hoc imprudens factum exitio dynastiae eius fuisse videtur.

Eddunia الدنيا والدين خدابنده محمد
 weeddin Chodabendeh Mo-
 hammed, cuius
 perenne reddat Deus
 ملكه regnum!

b) superne ad dextram:

الله الامر من قبل ومن بعد Verba sex pri-
 ora e Sura XXX, 3.

c) superne ad sinistram: *duae voces Mogolicae.*

d) Inferne:

ضرب بغداد سنة عشر وسبعماية *cusus Bag-*
*dadi a. 710. Chr. 1310. *)*

§. 7.

Ultimi quoque Principis huius dynastiae nu-
 mus aureus heic ex modo allatis caussis describi
 meretur.

I. Area:

الله	Deus
لا اله الا	Non est Deus, nisi
الله محمد	Deus. Muhammed
	الله

*) Assemani n. CVI. CVII. coll. Tychsonii Tab.
 III. n. XXVI.

رسول الله	legatus Dei.
عبد بكر	Abubeker
علي	Ali
عمر	Omar
عثمان	Othman

Areae limbus artificiose formatus est e dictione *in nomine*, cuius duae litterae priores arcum aperiunt, et vltima claudit, quae quoque prima est dicitio tituli Alcoranici II. 121. vel 78.

الله هو السميع العليم in nomine Dei auscultantis et cognoscentis.

II. Area:

ضرب	cusus
في ايام دولة السلطان	diebus imperii Sultani
الاعظم ابو سعيد	potentissimi Abusaid,
خلد الله ملكه	cuius regnum Deus perpetuum reddat.

Ad tria areae inferiora latera:

نعمة الرب الله	prosperitatem eius au- geat Deus!
----------------	--------------------------------------

Margo:

ضرب بغداد في سنة	cusus Bagdadi anno
تسع عشر وسبعماية	719 Chr. 1349. *)
C 5	§. 3.

*) Tychsen Tab. III. n. 28. 29. Adler n. LXXXII. Assemani n. CVI.

§. 8.

Alius minoris moduli argenteus hac praeditus erat inscriptione:

I. area quadrata

الله	
لا اله الا الله	Non est Deus, nisi Deus.
محمد	Muhammed est
رسول الله	legatus Dei.

Margo: *IV Chalifae.*

II. area: tres lineae litteris mandschuanis repletæ, quas duae excipiunt arabice scriptæ:

فخر الله	gloria Dei
حسن	Hassan.

Numus forte referendus est ad Hassan Kutschuk b. Timurtasch, qui Abusaidii belli dux fuerat, et propriam fundauerat dynastiam.

§. 9.

Subiungo tandem numum trilinguem argenteum:

I. Area

العالم	sapiens
السلطان المالك	Sultan Rex (Almalec.)
	المالك

ضرب

Cusus (*locus et aera ob
numi paruitatem absunt.*)

duae lineae scriptu-
rae *Mandschu*

Margo: IV Chalifae.

II. Area quadrata solam continet armenicam
inscriptionem.

§. 10.

Numi post solum Mogulorum impe-
rium, a regulis, qui ceu fungi nascebantur et
decescebant, editi, titulos novos et memoratu
dignos non habent. Contra vero iis insculpta
saepe cernimus nomina dominorum, et monetae
loca, de quibus historici et Geographi nullam
omnino mittunt vocem. Quorum cl. *Tychsen*
tab. III. n. 30 — 41. et tab. IV. n. 42 — 49. imagi-
nem aere repraesentavit, in minori Tartaria v. c.
num. 42. *Azouiae* (أزاف) a. 763. Chr. 1361.
n. 46. *Serai algezira* (سرای الجزائر) a. 782.
Chr. 1380. quae ciuitas ad Volgae ostium sita erat,
et in aliis huius regionis locis obscuris conflati
fuerunt.

Quod

Quod ad eorum scripturam adinet, modo cufica, modo neschiana est, vt n. 7. (in cuius antica parte *السلطان العظيم Sultan augustus* extat) nec non n. 42. 43. 45. 46. 49. 56. 60. 63. magis tamen ad orthographiae, quam ad calligraphiae leges perfecta est, vt necessum non sit, iis longius immorari.

C A P. V.

De titulis numorum chalifarum occidentalium.

§. I.

de numis Aglabitarum, (بنو الأغالبة).

Aglabitarum dynastia, ab *Ibrahim fil. Aglab* a. 184. Chr. 800. fundata, regiam sedem in ciuitate Kairwan fixit. Quum paullo ante *Edris f. Abdallah*, exsuto chalifarum Abbasidarum iugo, regnum in Mauritania occuparet, eiusque successores cum Aglabitis de principatu, varia fortuna continuo contenderent, modo in solio collocati, modo deturbati, vix caueri potuit, quin in definiendis annis, quo quisque imperium auspicatus sit, multum inter se discordent Arabum historici. Quibus itaque tenebris dispellendis maximo et vnico vsui esse possunt

sunt numi ab Aglabitis procusi, (nam Numi Edri-
siorum et Aglabitarum nulli adhuc publicati fue-
runt,) quos ill. Archiepiscopus ALPHONSUS AI-
ROLDI aeri insculptos *Codici diplomatico Sici-
liae sub imperio Arabum*, inseruit. Multum
quidem disputatum fuit, sintne hi numi genuini,
an fictitii; meo tamen iudicio argumenta pro eorum
fallaci conditione allata magis ex opinione, quam
rei veritate depromta esse videntur. Doctissimus
enim Praesul ad numos, quos ipse possidet, pro-
uocat, et ne ullus adhuc in medium prolatus fuit
numus, qui rem controuersam decernere valeat.
Praeterea mente vix concipi potest, dari homi-
nes tantam habentes impudentiam, nedum demen-
tiam, vt integram seriem numorum inclytae dy-
nastiae, de cuius principibus dubium nullum est,
quin pecuniam signauerint, confingerent, timore
haud perciti, quod in sempiternum eorum dedecus
numi genuini tandem in lucem proferrentur.

Ven. *Adlerus* quidem l. c. num. LXXXIV.
numum exhibuit sequentem, quem Aglabitarum
dynastae *Ziadatallah* adscribere nullus dubitauit :

I. A. لا اله الا Non est Deus, nisi

الله وحده Deus vnicus,

مسعودي

مسرور *Mesrur*

لا شريك له *cui socius non est.*

Margo: بسم الله ضرب هذا الدرهم

بالبكة سنة تسع ومائتين *In nomi-*

ne Dei cuditur hic Dirhem *Meccae* a. 209.

Chr. 824.

II. B. علي *Ali*

محمد رسول *Muhammed legatus*

الله صا امر به الامير *Dei. Iussu (Chalifae).*

Emir

زيادة الله بن ابراهيم *Ziadat allah filius Ibra-*
him.

زيادة الله *Ziadat Allah.*

Margo: Sura LXI, 9.

Verum enim vero, si vel hic numus Dynastae Aglabitae *Ziadat Allah* nomine praeditus dicatur, nihil omnino probat, quod iussu Almamunis, cuius quoque typum exacte repraesentat, quum titulo honoris *Ziadat Allah* et *Emiri* eum ornaret, cusus videri queat. Exemplis itaque numorum *Ziadatallah* in ipsa regia Kairwan aut Rakadusorum opus est, quibus spuria Airoldianorum numorum conditio confirmetur, ne indicta causa

et

et ipsi numi et eorum possessor condemnentur? Quid plura? Numus Borgianus ab *Adlero* p. 130 sq. descriptus, nullo modo supra dicto Aglabitae tribui potest. Nam:

1) Monetae locus est *Becca* (بعا) Sura III, 89.) i. e. *Mecca* in Arabia felici.

2) *Almamun* chalifa *Muhammedem fil Ibrahim f. Ziad* (زبيان) teste *Abulfeda* T. II. 113. sq. cum exercitu in Arabiae peninsulam a. 203. Chr. 818. ad seditionem reprimendam ablegauerat. Rebus feliciter gestis, aliquot annos post, Chalifa Arabiam felicem iure beneficiario, vt meritum praemium ei concessit. Quo inaugurationis actu Praenomine *Ziadat Allah* ominus forte et Paronomasiae gratia, quod e *Ziaditarum* familia, quae in Iemen adhuc floret, erat, et titulo Emiri pro more ornatus fuisse videtur. Clientelam hanc probat ipsa formula in numo adhibita: *iussu seu permissu sc. Chalifae*, de qua pag. 66. verba feci.

3) Non modo typus ad *Almamuni* typi similitudinem accedit, sed et varia in ipsa inscriptione adsunt, quae qua voluntate in *Alim*, quartum post *Muhammed* Chalifam fuerit Chalipha, et ipse quoque dynasta, haud obscure produunt. Nam
dictio-

dictiones in *Aversa* علي زيادة الله *Ali adpendix Dei*, quae Vezirium, cuius nomen مسرور *Mesrur* in *Aduersa* iam adest, minime indignant, idem innuunt ac formula a Schütis introducta: علي ولي الله *Ali pedisequus Dei*, quae in Mostanseri, quinti chalifae Fatemidae denario a. 479. Chr. 1047. eum in area situm, ac in nostro habet. (*Adleri* n. XCVI.)

Nam 1, in numis formula ما امر دة praeditis, solum clientis et vezirii nomen occurrit. Hinc

2) quum Vezirii مسرور *Mesrur* nomen (*Elmacin* p. 117.) in *Aduersa* adsit, laudatae dictiones pro nominibus propriis sumi nequeunt, sed pro appellatiuis sumendi sunt.

3) Ziadatallae I. ex fratre nepos, qui titulo Ziadatallae II, quum a. 249. thronum conscenderet, ornabatur, neque nomen *Ali* habebat, neque a. 209. vt videtur, natus erat. Vt taceam, mirum videri, Ziadatallam nepotis ex fratre nomen in numo suo collocasse, quum fratres, eius successores, adhuc in viuis essent. Quibus ferente ita occasione praelibatis, pauca de ipsis numis Airolidianis ex instituti ratione disserere licebit.

Dupli-

Duplicis hi numi sunt generis. *Alii* scriptura, quae simile quiddam cum neschiana Maurica habet, et cifris; *alii* cufica et numeris, qui integris dictionibus expressi sunt, gaudent. Inficias quidem non eo, numos *), quos primo loco nominavi, magnam mihi initio attulisse dubitationem, quam tamen mihi sustulit virorum summorum et ipsius inclyti Possessoris mihi data de eorum existencia et vera conditione fides, quam labefactare velle, idem mihi est, ac solis motum ad horologiorum Rostochiensium fidem componere velle. Nam ubi rerum adsunt testimonia, non opus est argutiis, sed solo oculorum iudicio. Quicquid sit, in Airoldium, qui arabicam linguam non callet, fraudis vel minima suspicio non cadit. Tituli horum numorum absoluuntur partim simbolo, nomine Principis, loci et anni nota, partim commatibus Alcorani LXI, 9. et Sura 112.

§. 2.

*) Aere hi numi minus accurate expressi sunt, ut aureus Moezzinus Tomo II. Part. II. pag. 216. cod. diplom. insertus comprobatur.

§. 2.

De titulis numerorum Fatemidarum in Africa et Hispania.

Postquam *Almohdi Abu Muhammed Obeidallah* (البهدي أبو محمد عبد الله) vnus e posteris Ali et Fatimah filiae Muhammedis, potestatem opibus et copiis confirmatam in Africa septentrionali consecutus erat, titulum Chalifae a. 296. Chr. 908. sibi adscripsit, et sedem in vrbe Mahadah, quam ipse condiderat, collocauit. Successores eius erant :

2. Kaiem beamrillah

الغاييم ياصر الله — 322 Chr. 933.

3. Almansur billah

المنصور بالله — 334 — 945.

4. Moez ledinillah أبو قميم

معد المعز لدين الله 362 — 972.

Expugnata a. 362. Aegypto, et condita Alkahirah regiam eam elegit.

5. Aziz ledinillah

العزير لدين الله — 365 — 975.

6. Hakem beamrillah

الحاكم ياصر الله 386 — 996.

7. Dha-

7. Dhaher leazaz dinillah
الظاهر لاعزاز دين الله 411 — 1020.
8. Mostanser billah أبو
تميم معد المستنصر بالله 427 — 1035.
9. Mostali billah
المستعلي بالله 487 — 1094.
10. Amer beahcamillah الأمر بأحكام
الله أبو علي المنصور 495 — 1101.
11. Hafedh ledinillah
الحافظ لدين الله 524 — 1129.
12. Dhafer beamrillah
الظافر بامر الله — 544 — 1149.
13. Faiez benasrillah
الفايز بنصر الله — 549 — 1154.
14. Adhed ledinillah
العضد لدين الله — — 556 — 1160.

Quo a. 567. Chr. 1171. mortuo, *Salahoddin fil. Ayub.* Chalifam Bagdadensem legitimum Muhammedis successorem declarans, dynastiam Ayubitarum in Aegypto fundavit.

1) Trium primorum dynastiae Fatemidarum Principum *Obeidallah, Kaiem beamrilla et Alman-sor billah* numi. aurei et argentei Tomo II. Codi-

cis diplomatici inserti, *Rakadi* et *Kairwanae* signati, symbolum, Suram LXI, 9. principis nomen, et aeram exhibent.

2. *Almoez ledinillah* titulos consuetos: *symbolum*, Suram 61, 9. *locum*, *aeram*, et *Chalifae nomen*, in tres orbes in vtraque numi parte ductos (cf. p. 12.) auxit sequentibus titulis:

a) دعاء الامام معاً لتوحيد الاله الصمد
Inuitatio Imami Maad ad unitatem Dei aeterni.

b) وعلي افضل الوصيين واخير (*) خير
et Ali est praestantissimus mandatariorum, et optimus optimi legatorum. (Adler n. XCIV. Assemani n. LXXXIV. Airoidi Tom. II. Part. II. p. 216.)

3) In *Almansoris* Abu Ali Beahcamillah numis area vnus partis continet nomen chalifae, et alterius partis area titulum عال غالب *illustris victor* seruat, et pro بسم الله *in nomine Dei*,
plene

*) In Msto. Makrizii extat: ويزير^و et validus,

(v. supra p. 13.) sed veriore[m] lectionem واخير
et peritissimus, aut potius واخير et optimus, eçypon numi Naniani a cl. Assemani mecum communicatum mihi commonstrauit,

plene scriptum cernitur: **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ** *in nomine Dei misericordissimi*
cuditur rel. (*Assemani* n. XXXII. sq. *Adler*
n. XCIX.)

4) *Dhafer* titulum: **عبد الله ووليه** *seruus*
Dei et eius vicarius, *) nomini suo praeponit,
quod etiam *Dhafer* imitatus est. (*Adler* n. XCV.
et C. **).

H 3

§. 3.

*) Duo haec nomina **عبد الله ووليه** alludere possunt
ad Muhammedem et Ali, quorum *Imāmi* erant
Alidae. Nam Muhammed non modo filius *Abdallae*,
sed primus *Muslimorum* erat, qui *Abdallah* s.
Cultor Dei salutari poterat, et *Ali vicarius Dei*
apud *Fatemidas* audiebat. Hinc vertere mallein verba:
أمام عبد الله ووليه *Antistes cultoris et*
vicarii Dei (i. e. *Muhammedis et Ali*). Quam
meam coniecturam confirmat denarius *Mostanseri* apud
Adlerum n. XCVI. in cuius area I. titulus *Chalifae*,
vt decet, post *Muhammedem cultorem Dei*
et *vicarium eius* sequitur, cf. supra de numo
meo pag. 64. exposita.

**) In denario *Dhaferi Alexandriae* a. 545. Chr. 1150.
(*Adler* n. C.) duo nomina, quae his similia sunt,
et aream in *Aduersa* aperiuunt et claudunt, sic mihi
legenda esse videntur: **عال غانه** *illustris*
opibus suis.

§. 3.

De titulis numerorum Almoravidarum

(المرابطين).

Almorabetharum dynastia tam in Africa quam Hispania potentissima, quinque habuit principes:

1. Abubeker أبو بكر بن عمر 448 Chr. 1056*)
2. Iusuf يوسف بن تاشغين 480 — 1087.
3. Abul Hassan Ali f. Iusuf
علي بن يوسف — 500 — 1106.
4. Taschefin f. Ali تاشغين 535 — 1140.
5. Ishak f. Taschefin إسحاق 539 — 1145,
quicum a. 541. Chr. 1140. dynastia finem habuit.

Conditor huius dynastiae sententiam Alcorani Surae III, 78. elegit prorsus nouam, quam ad marginem posticae partis reiecit, Chalifae Fate- midae titulum dignitatis الامام عبد الله امير المومنين *Imâm* (antistes) *Abdallah* (serui Dei s. Muhammedis,) *Imperator fidelium*, suppresso chalifae nomine, in area II. collocans:

وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُعْبَدَ

مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٠٦﴾

Qui

*) Vitam posuit, vt refert Muhammed b. Abdel- halim in egregia sua Mauritaniae historia, anno 480. Chr. 1087.

Qui vero aliam praeter Islamismum sectatur religionem, minime ab eo (Deo) acceptabitur, sed in nouissimis iacturam salutis faciet.

1) Numum sub eo *Sedsjelmessae* (سجلمسة) a. 472. Chr. 1079. cusum *Adlerus* n. LXXX. dedit.

2) Successoris *Iusuf b. Taschefin* aureos *Agmat* (اغمت) a. 494. Chr. 1099. signatos *Hoest* tab. XXXIII. n. 4. *Hispali* a. 516. Chr. 1122. cusos *Aurivillius* tab. IV. n. 7. repraesentauerunt.

3) *Ali b. Taschefin* numus *Almeriae* (المرية) a. 525. Chr. 1130. et alius, in quo nomen eius filii *Taschefin* haeredis regni (ولي عهد), nomini Patris additus fuit, *Fessae* (فاس) anno (عام) 535. Chr. 1140. editi, apud *Adlerum* n. LXXXVI. et LXXXVII. extant. Qui numus *Fessae* eodem, quo pater decessit, anno conflatus, in postica parte, Chalfam Abbasidam *Abdallae* s. Muhammedis legitimum successorem profitetur: الامام العباسي عبد الله اصمير المومنين *Imâm Abbasida Abdallae, princeps fidelium.* Praeterea pro: *Bismillah*, integra formula initialis بسم الله الرحمن الرحيم in numo expressa fuit.

Asseruo *aereum*, qui huic forte principi tribuendus erit:

I. A. لا الا الله Non est Deus, nisi Deus.
 محمد رسول الله Muhammed est legatus
 Dei

Margo:

بِسْمِ اللّٰهِ ضَرِبَ هَذَا الدِّرْهَمَ بِالْأَنْدَلُسِ
 أَنْدَلُسِ

II. A. أمير المسلمين princeps Orthodoxorum
 علي بن يوسف Ali filius Iusuf.

Margo:

بِسْمِ اللّٰهِ ضَرِبَ هَذَا الدِّرْهَمَ بِالْأَنْدَلُسِ
 سَنَةَ

In nomine Dei cuditur hic Dirhem Andalusiae anno.

Alius penes me est aereus nitidus, cuius *Ad-versa* symbolo, vt in praecedenti, et Sura LXI. 9. praedita est. *Areae* partis posticae tria verba tribus lineis inscripta sunt: أمير المسلمين علي *Princeps fidelium Ali*, et in margine admodum detricto tantum apparent verba ضَرِبَ هَذَا الدِّرْهَمَ *usus hic Dirhem (Andalusiae) a. 502. Chr. 1073.* Dubio vix caret, quin ad eundem Moravidarum principem Ali b. Iusuf Taschefin pertineat. *)

4. Nu-

*) Numuli, quos Hispani Maravedi nominant, ab his Morabethis nomen suum traxisse videntur.

4. Numus *Taschefini b. Ali* (vid. Hoest l. c. n. 3.) *Lamtæ* (لامطة) a. 538. Chr. 1143. cusus, nomen العباسي, quod mireris, non habet, sed in omnibus cum præcedentibus conspirat.

5. Est mihi aureus (Tab. I. n. IX.) *Murciæ* (مرسية) a. 544. Chr. 1149. sub Emiro Muhammed b. Saed (سعيد) qui *Murciæ, Valentiaæ rel.* præerat, conflatus, qui Almoravidarum numis ex asse respondet:

I.

الله لا اله الا الله Non est Deus, nisi Deus.
 محمد رسول الله Muhammed est legatus
 Dei

الامير محمد Emir Muhammed
 ابن سعيد filius Saed.

Margo e Sura III, 78.

II.

الامام Imam
 عبد Abd
 الله Allae,
 امير المؤمنين princeps fidelium.

Margo:

بسم الله ضرب هذا الدينار بمسيرة سنة
 اربع واربعين وخمسةماية

In nomine Dei cusus est hic denarius Murciae
a. 544. Chr. 1149.

§. 4.

De titulis numerum Almowahedino-
rum s. Almohaditarum.

Dynastia Almowahedinatorum (s. unitariorum
الدولة الموحدية) ab *Almohdi ben Tomrut* e po-
steris Ali, postquam Marocco expugnato regnum
Almoravidarum deleuerat, a. 515. Chr. 1116.
vsque ad 663. Chr. 1269. durauit. Successores in
imperio habuit:

Abu Mohammed Abdolmumen

عبد المومن	— —	524	Chr. 1149.
Iusuf I. يوسف	— —	558	— 1163.
Iakub يعقوب	— —	580	— 1184.

Abdallah Muhammed

عبد الله محمد	—	595	— 1199.
Iusuf II. يوسف	— —	610	— 1214.
Abdol Wahed عبد الواحد	— —	620	— 1223.
Al-Adel العدل	— —	621	— 1224.
Iahia يحيى	— — —	eod.	

Alma-

Almamun Edris

المأمون إدريس — eod.

Raschid رشيد — — 629 — 1231.

Ali علي — — — 640 — 1242.

Omar عمر — — — eod.

Edris Alwathek إدريس الوائظ 665 — 1266.

qui a Marinis (بنو مرين) regno orbatus a.
668. Chr. 1269. obiit.

Numi sub hac dynastia cusi maximam partem
formae quadratae, et scriptura cursiua praediti sunt,
aera tamen et loco, paucos si excipias adhuc
cognitos, carent. Ex decem enim, quos possi-
deo, duo tantum monetae loca مرسية et فاس
Fessa et Mursia, (Tab. II. n. 27.) et vnus apud
Adlerum Parte I. Musei Cuf. pag. 98. تونس
Tuneti, et alius [formae rotundae Parte II. n. XC.
aeram et locum obscurum exhibent.

2. Titulorum rhytmis conceptorum duplex
ratio est.

a) Qui nomen principis Almohdi sistunt, ita
audiunt:

I. لا اله الا الله Non est Deus, nisi Deus

الامر

الْأَمْرُ كُلُّهُ لِلَّهِ Imperium omne Deo
(Sura III, 148.)

لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ Non est potentia nisi in
Deo

II. اللَّهُ رَبُّنَا Deus est dominus noster.

مُحَمَّدٌ رَسُولُنَا Muhammed est aposto-
lus noster.

أَلْمُؤَدِّي أَمَامِنَا Almohdi *) est antistes
noster.

(Pro القرآن in quibusdam venit
Alcoranus, vel nomen principis v. c. *Ra-
schid* apud *Adlerum* n. XC.)

b) Qui

*) Est forte hoc principis nomen etiam allusio ad eiusdem
nominis XIIum Imamum ex Ali familia. Quoniam
Alnamun siue Edris, deleto Mohaditarum imperio,
nomen Almohdi teste Ibn Alcatib apud Ca-
sirium T. II, p. 223. e typo sustulit, monetæ pristinam
(rotundam) formam restituens, forte nomen القرآن
Alcoranus, in quibusdam numis conspicuum,
eius loco prius substituit, quam monetæ pristinam
formam redderet.

b) Qui successorum eius nomen prae se ferunt,
ita sonant:

vel I. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ laus Deo

رَبِّ domino

اَلْعَالَمِيْنَ creaturarum. (Sura I, 2.)

vel I. لَا حَقَّ وَلَا Nulla est veritas, nec

قُوَّةٌ اِلَّا potentia, nisi

بِاللّٰهِ in Deo.

(Specimina vide apud *Adlerum* n. 89. 90.)

§. 5.

Numi a Dynastis *Zeiriorum* (بنو زيرى),
Hammeditarum (بنو حمود), *Marinorum*
(مربيني) cusi nulli adhuc innotuerunt, licet du-
bium mihi non est, quin officinas monetarias ha-
buerint. De *Edrisiis* aqua quoque mihi haeret.
Quemadmodum autem conditor huius dynastiae,
vt refert *ben Kartas*, occupata vrbe *Telemsan*,
templum ibi exstrui, et hac inscriptione in sui no-
minis

minis memoriam ornari curauerat, بِسْمِ اللّٰهِ
 الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ هَذَا صَاحِبُهَا اَمْرٌ بِرَبِّهِ الْاِمَامِ اَبِي رِيْسِ
 بِنِ عَبْدِ اللّٰهِ بِنِ حَسَنِ بِنِ حَسْبِيْنَ بِنِ عَلِيٍّ
 رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَوَالِدِكَ فِي شَهْرِ صَفَرٍ سَنَةِ
 اَرْبَعٍ وَسَبْعِيْنَ وَمِائَةٍ

h. e. *In nomine Dei hoc (templum) iussu
 Imâmi Edris fil. Abdallah fil. Hassan fil. Hos-
 sein fil. Ali, quibus Deus bene velit, mense Sefer
 anno 174. Chr. 790. extructum fuit; ita ad fidem
 pronius est, eum quoque gloriae amplificandae et
 posteris commendandae gratia, itemque ad exem-
 plum aliorum principum, ius cudendi numos
 exercuisse. Verum enim vero numi nondum
 eruti sunt, e quibus coniecturae argumentum du-
 cere liceat. Hoc tamen non obstat, vt denarium,
 quem possideo, litteris sic dictis Karinathicis mira
 arte formatis inscriptum, satis antiquum, (Tab. II.
 n. 15.) principi cuidam ex hac Scheriforum familia
 tribuam, hac praecipue ductus ratione, quod et
 ratione magnitudinis, et sententiarum alcoranica-
 rum multitudinis, cum Scheriforum, qui seculo
 XVI. Mauritaniâ expugnauerunt, aureis exacte
 concordet, quodque credibile sit, Scherifos aetate
 poste-*

posteriores, antiquorum Scheriforum denarios imitando expressisse. Quicquid sit, haud abs re erit, titulos numi rarissimi heic transscribere, liberum eruditis relinquens iudicium, ad quam Scheriphorum, siue antiquam siue recentiorem dynastiam iure quodam sit referendus.

I. Area quadrata :

الْمُلْكُ لِلَّهِ Regnum est Deo.

الْحَمْدُ لِلَّهِ Laus est Deo,

وَالشُّكْرُ لِلَّهِ et retributio est Deo.

Margo ad IV quadrati latera :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ | صَلَّى اللَّهُ عَلَي
 سَيِّدِنَا | مُحَمَّدٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ | مُحَمَّد
 رَسُولَ اللَّهِ

In nomine Dei misericordissimi. Propitius sit Deus domino nostro Muhammed. Non est Deus praeter Deum. Muhammed est legatus Dei.

II. Area quadrata :

الْعِظَةُ لِلَّهِ Maiestas est Deo.

والقدرة

وَالْقُدْرَةُ لِلَّهِ Omnipotentia quoque est
Deo,

وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ nec robur, nisi in Deo est.

Margo:

لا اله الا هو | الرحمن الرحيم | والهكم |
الواحد

Non est Deus, nisi ipse ille misericordissimus, et Deus vester est unicus.

§. 6.

Numi Hafsitarum.

Eiusdem quidem moduli, sed scriptura Ne-
schiana praediti sunt aurei Dynastarum *Abu-Hafs*,
(بنى ابو هفص) qui *Tuneti* sedem ab a. 603.
Chr. 1206. habuerunt. Exemplum in numophy-
lacio *Adleriano* Berolini reperitur:

I. Area quadrata:

الواحد الله Unicus est Deus

محمد رسول الله Muh. est legatus Dei.

البهدي خليفة الله *Almohdi* *) est Chali-
fa Dei.

Margo:

*) Nomen *Almohdi*, forte XII. Inami ex Ali familia,
in his numis Hafsitarum occurrens, iure quidem suo
sibi

Margo:

In nomine Dei misericordissimi.
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Benedicat Deus domino nostro Muh.
صَلَّى اللَّهُ عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

et eius familiae, pacemque Det! Unicus est Deus vester;
وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ الْوَاحِدِ الْهَكِيمِ

Non enim est Deus, nisi ipse miserator misericors.
وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمِ

II. Arca quadrata:

أبو زكريا يحيى	Abu Zachariah Iahia
بن أبي محمد	filius Abu Muhammed
بن أبي حفص	nepos Abu Hafs.

Margo:

laudabilis in semita Dei
الْحَامِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
الْأَمِيرُ الْوَاحِدُ أَبُو
lis l. *unius* scil. *Dei*, Abu

أسحق

sibi vindicare videtur omnes quadratae formae numos, quibus principis Almohaditarum nomen non inscriptum fuit. Ad minimum numi Tunetici, (Mus. euf. Borg. T. I. pag. 98) Hafsitis reddendi erunt,

اسحق ابراهيم Ishak Ibrahim,
 بن الامير الاحد fil. principis incompara-
 bilis l. *unius* sc. *Dei*.

Abu Ishak Ibrahim fil. Abu Zachariah Iahia, anno 678. Chr. 1279. imperium obtinuit. In egregio meo MS. quod historiam Hafsitarum complectitur, plenus eius titulus audit :

الامير ابو اسحق بن الامير ابي نكريا
 ابن الملك ابي ماجد بن الشيخ
 ابي حفص

§. 7.

Numi dynastarum Hispaniae.

Arabes expugnata a. XCIV. Chr. 712. Hispania, statim propriam monetam in Hispania condidisse, numus Nanianus LII. Andalusiae a. 100. Chr. 719. signatus, vt ex extypo gypseo mecum benevole communicato explore cognoscitur, extra aleam ponit. Qui quidem numi tam ante, quam sub Abdorrahman I. qui a. 138. Chr. 755. Chalifa salutatus, Omniadarum imperium ab Abbasidis in Asia occupatum in Hispania restituit, atque sub septem eius successoribus *Hescham*, *Hakem*, *Abder-*

Abderrahman II. Mohammed, Mondir, Abdallah et *Abderrahman III.* procusi, vt supra pag. 59. monui, sola aera et loco ab omniadicis orientalibus diuersi erant.

Sed post *Abderrahman III.* fil. *Muhammed* *), qui titulo *Chalifae* et *Emir Elmumenin* nominari voluit, caput CXII, in numis amplius non adhibebatur, numis vel ad *Abbasidarum* similitudinem accedentibus, vel varias pro cuiusque reguli ingenio et arbitrio formas induentibus, quae adeo inter se variant, et a pristina saepe quorundam bonitate et elegantia recedunt, vt vix eorum argumenta expiscari, difficulterque, cui regulo, qui numero multi extiterunt, sint tribuendi, diiudicare liceat. Post hunc annum in aliis vrbibus pecuniam signarunt.

Numi praefectorum et priorum *Chalifarum*, qui *Cordubae* residebant (بالاندلس *Andalusiae* **),

I 2

vsque

*) Numus *Bodleianus* a *Wise* in catal. num. *Bodl.* p. 312. descriptus, et sub *Abdorrahman III.* editus, quem *Gagnierius Alexandriae* a. 310. Chr. 922. cusum asserit, *Andalusiā* patriam dubio procul agnoscit.

**) Quoniam *Arabes* hoc nomine *Hispaniam* indigitabant, vox أندلس metropolis *Hispaniae*, h. e. *Corduba*, quae gubernatorum et *Chalifarum* sedes erat, sub-

vsque ad annum 407. Chr. 1016. vt videtur, cusi sunt. Aureos, iis exceptis, quos Almoravidae in variis Hispaniae officinis, et Nasarini excudi curarunt, nullos videre mihi contigit.

Quum in Museis cuficis Borganis Tomo II. et Nanianis pauci extant numi Maurorum Hispaniae loco et aera insigniti, eos e mea collectione seligam, qui integri, et memoratu digni, et anecdoti sunt.

A. *Numi cusi sub Chalifa Hescham Al-muaied billah, (هشام الموييد بالله)*
qui ab anno 366--399. Chr. 976--1008. regnavit:

1) *Argenteus*: (Tab. I. n. XIII.)

I. A. لا اله الا Non est Deus, nisi
الله وحده Deus vnicus,
لا شريك له cui similis non est.

Margo: بسم الله ضرب هذا الدرهم
بالاندلس سنة سبعين وثلثمائة

In

subintelligenda est. Similiter Panormum nominabatur مدينة صقلية metropolis Siciliae. cf. Elementale meum Arabicum p. 59. l. 13. 61. l. 7.

In nomine Dei cusus est hic Dirhem *Andalusiae*

a. 370. Chr. 980.

II. A. °°

الامام هشام Imam Heschâm

امير المؤمنين princeps fidelium

الموید بالله Almuaied billah.

عاصر aut عامل Amel aut Amer.

Margo e Sura IX, 33.

2) *Aereus* eiusdem Heschami

I. A. vt numus praec. nisi quod علي Ali supra
symbolum stet.

Margo: - - cusus Andalusiae سنة خمس
... وتسعين a. (3) 95. Chr. 1004.

II. A. عباد الدولة Amâdoddaula

الامام هشام Imam Heschâm

الموید بالله Almuaied billah,

احمد Ahmed.

Margo: Sura IX, 33.

3) *Argenteus* eiusdem Heschami

I. A. Symbolum vt n. 1. et infra احمد Ahmed.

Margo: cusus Andalusiae سنة تسعين
... وثلاثه a. 390 Chr. 999.

II. A.	الحاجب	Prorex
	الامام هشام	Imam Heschâm
	امير المؤمنين	Princeps fidelium
	المويد بالله	Almuaied billah.
	عبيد	Obeid.

Margo e Sura IX, 33.

4) *Argenteus* Heschami Almuaied billah *).

I. A. المنصور Almansur.

Circulus interior: لا اله الا الله وحده لا شريك له محمد
non est Deus, nisi Deus unicus, qui aequalem non habet.
Muhammed. (Reliqua spatii angustia res-
 puit.)

Circulus exterior: بسم الله ضرب هذا
 الدرهم ببانسيئة سنة سن واربعين
In Nomine Dei cuditur
hic dirhem Valentiae a. 446. Chr. 1054.

II. A. المنصور Almansur.
 احمد Ahmed.

Cir.

*) Heschâmus chalfarum Ommiadum in Hispania ultimus
 in numis meis semper cognomine المويد, minime
 المعتد, vt historici volunt, venit.

Circulus interior: الامام هشام المويد
 بالله امير المؤمنين *Imâm Heschâm*
Almuaied billah princeps fidelium.

Circulus exterior complectitur Suram IX, 33.
 vsque ad verba: علي الد..

B. Numi variorum regulorum Hispaniae.

5) *Argenteus:*

- I. A. ابن Ebn (*filius*)
 لا اله الا Non est Deus, nisi
 الله وحده Deus vnicus.
 اغلب Aglab. (Priinae voci iun-
 genda efficit ابن اغلب
Aglabitiam).

Margo: بسم الله ضرب هذا الدرهم
 ببلنسية سنة تسع وخمسين وار...
In nomine Dei cuditur hic Dirhem Valentiae a. 459.
Chr. 1066.

- II. A. المامون Almamun
 ذو المنصور Dhul-Mansur.

Margo: سورا IX, 33. vsque ad كله.

6) *Argenteus* :

I. A.	المنصور	Almansur
	لا اله الا	Non est Deus, nisi
	الله وحده	Deus vnicus,
	لا شريك له	cui similis non est.

Margo fere oblitteratus.

II. A.	ابن	Ebn (filius)
	المنصور	Almansur
	الاصم امير	Imam princeps.
	المومنين	fidelium.
	اغلب	Aglab.

7) *Argenteus*.

I. A.	Symbolum, et sub eo سليمان	Sulimân.
-------	----------------------------	----------

Margo : بسم الله ضرب هذا الدرهم
 ببليئة سنة ست وسبعين واربعماية
In nomine Dei | *caeditur hic Dirhem Balinae a. 476.*
Chr. 1083.

II. A.	الحاجب	Prorex.
	عمان الدولة	Amâdoddaulah,
	محمد رسول الله	Muhammed legatus Dei.
	مندر	Monder.

Margo e Sura IX, 33.

Numi eadem inscriptione praediti, sed diuersi typi, et بطليحة annis 474. 475. 476. cusi, sex in meis scriniis reconduntur. Forte haec loca male sculpta *Valentiam* indigitant.

8) *Aereus*:

I. Symbolum, sub quo محمد *Muhammed*.

Margo: cusus *Andalusiae* ... سنة ثلاث و امر, anno 403. Chr. 1012.

II. A.

الامير	Emir
الامام محمد	Imam Muhammed
امير المؤمنين	princeps fidelium
المهدي بالله	Almohdi billah
ابو	Abu. (Quae vox iungen- da est superiori الامير, et محمد in antica par- te: الامير ابو محمد).

Margo e Sura IX, 33.

Alium aereum eodem loco et anno cusum, diuersi tamen typi possideo, qui argenteo apud *Adlerum* n. CIV. similis est, cuius vltima *Auersae* dictio pessime expressa, forte eadem, ac in modo laudato est; quae vero, quum in *Aduersa* duae crucis figurae loco nominis extent, sensu in hoc *Adleri* numo caret.

9) *Aereus nitide expressus*:

- I. A. لا اله الا الله Non est Deus, nisi
الله وحده Deus vnicus.

Margo: ...بمدينة طليطلة سنة...
...وسبعين اربع مائة in vrbe Toletu a. 47.

- II. A. القادر بالله *Alkader billah*, qui a. 478.
1085. Toleti imperium iniit, et ab Alphon-
so pulsus finiit.

Margo e Sura IX, 33.

10) *Aereus.*

- I. A. Symbolum.

- II. A. علي Ali
محمد Muhammed
رسول legatus
الله Dei.
بن هبيب filius Habib.

11) *Aereus.*

- I. A. Sub symbolo عمر *Omar*.

- II. A. محمد Muhammed
رسول legatus
الله Dei.
عبد الرحمن Abderrahman.

12) *Aereus*.

I. A. Symbolum.

Margo. الله ضرب هذا الفلوس سنة
 ... اربعين و... (In nomine) *Dei cuditur hic Fuls*
anno ... 40.

II. A. محمد Muhammed

رسول legatus

الله Dei.

علي Ali.

Margo: صها امر بيه الاصير ادريس
 ... الوفاء والعدل *Iussu* (scil. Chalifae).
Princeps Edris iubet iustitiam et complemen-
tum (ponderis s. probi valoris monetam.) Me-
 moratu digna vel eam ob caussam est haec epigra-
 phe, quod cum ea, quam de numo Abdallae f.
 Zobair (pag. 4.) protulit Macrizius, concordet, et
 vnica adhuc sit. Obiter annoto, quod vltimae
 litterae *Dal* nominis Muhammed duae palmae im-
 positae sint. (Tab. II. n. 26.)

13) *Aereus* scriptura cursiua : (Tab. II.
 n. 30.)

I. طبع signatus est

بغرناطا

بغرناطا Granatae
عام anno

II. احد vno
وثمنين et octogesimo
وثمانماية et octingentesimo. Chr. 1476.

Alium eiusdem anni, sed typi diuersi numum
meis annuero.

C. Dynastiae *Beni Nasar* (بنو نصر) princi-
pes, Granatae sedem habentes, aureos cudi fece-
runt Scherifinis quoad modulum et scripturam Ne-
schianam simillimos *). En eorum specimen quod
apud me extat:

A. Area quadrata e Sura III, 25.

قل اللهم مالك الملك Dic: o Deus, Pos-
sessor imperii,

توتني الملك من تشاء reddis, regnum,
cui vis,

وتنزع الملك ممن تشاء aufers regnum,
cui vis,

وتعز

*) Ibn Alcathib apud Casirium T. II. p. 239. eorum
aureos et argenteos optimae notae fuisse autor est

(وصرفهم فضة خالصة ونهب ابريز
محفوظ لا تفضل سكتهم سكة)

وتعتر من تشا وتزبل et exaltas, quem vis, et
humilias

من تشا بيدك الخير quem vis. In manu
tua optimum est.

Margo:

بسم الله الرحمن الرحيم In nomini Dei mi-
sericordissimi

صلي الله علي سيدنا محمد propitius sit
Deus domino nostro Muh.

والهكم اله واحد Deus autem vester est Deus
vnicus.

لا اله الا هو الرحمن الرحيم Non est Deus,
nisi ipse miserator misericors.

B. Area quadrata:

الاصير عبد الله يوسف Princeps Abdallah
Iussuf.

ابن اصير المسلمين ابي filius principis fide-
lium, Abul-

الوليد اسماعيل Walid Ismail.

ابن فرج بن نصر ابيده fil. Faradsj fil. Nassr,
quem adiuuet

الله واسعده Deus, et suffulciat.

Margo: ولا عالي الا الله Non est excel-
sus, nisi Deus.

Qua-

Quater repetita in segmentis haec sententia exstat.

Hic *Iussuf fil. Abul-Walid Ismail*, nepos *Faradsj et abnepos Nassri* regnavit ab a. 733 — 750. Chr. 1333 — 1352.

C A P. IV.

De numis cuficis a Christianis conflatis.

Numi antiquiores arabici a christianis cusi in varias dispesci possunt classes:

1) Numi principum christianorum, qui in clientelam Tatarorum aut Mogulorum recepti erant, *vel* mere arabici, *sine*, *aut cum clientis nomine*, *vel* bilingues, *vel* trilingues sunt.

a. Ad *primam classem* pertinent omnes praediti marginibus et nominibus principum Ortocidarum et Atabekorum s. Zengidarum numi, a quibus clientis christiani nomen abest.

b. *Alteram classem* constituunt numi dynastae et clientis nomina exhibentes v. c. numi Georgiani, quibus in *Aduersa* nomina Chorazmiae dynastae
 Rex الملك الملوك جلال الدنيا والدين
Regum Dsjetal eddunia waddin Manberni, et prin-

principis Georgiae, eius clientis, l. **کیورکی**
Georgius f Tamar, l. eius sororis
 بن ناصر *Rusudan*, l. eius filii **کیورکی**
Nara f. Georgi, additis eorum nominibus epi-
 thetis: *vel* **ناظر المسيح** *oculus Christi*, *vel*
ظهير المسيح *adiutor Christi*; in *Aversa* au-
 tem litteris Georgicis eorum nomina *rel.* inscripta
 visuntur. Numus arabico-Armenus *Sisi* a. 637.
 Chr. 1244. exhibet in *Aduersa* Sultani *Cai-Chosru*
Seldsjucidarum dynastae nomen, et in *Auersa*
 Regem Armeniae equo insidentem, cum epigra-
 phe armenica: *Hetom rex Armenorum*. Vide
 Mus. Cuf. Borg. T. I. n. C. Extat in numophy-
 lacio *Dieziano*. Huc quoque spectare videtur
 aereus arabico-graecus apud *Adlerum* n. CXVI.
 nomine *Amadoddin fil. Muhammed* **عبدان الدين**
(بن منصور) et *MANOYHA* *rel.* insignitus.

c. Ad *tertiam classem* pertinent numi bilin-
 gues et trilingues arabico-Mogolici, et arabico-
 Mogolico-armenici, qui a principibus vasallis cusi,
 supra p. 100. sq. recensiti fuerunt. Numus p. 100.
 allatus, in cuius *Aduersa*, *formula: in nomine*
Patris Filii et spiritus S. et in *Auersa* inscriptio
 mogolica est, apud *Adlerum* n. CXV. extat.

II. Numi

II. Numi arabici a Principibus Christianis plene iure regnantibus signati, *vel* meris titulis arabicis veniunt, *vel* bilingues arabico-graeci, et latini sunt.

a. Primus omnium numos adhuc cognitos arabicos, et bilingues arabico-graecos, imaginibus praeditos, *vel* mercaturae, *vel* subditorum Arabum causa cudi curavit Imperator Graecorum Leo IV. Chazares, qui anno Christi 775 — 780. imperium tenuit. In musei cuf. Borg. T. II. n. CV — CX. aere expressi sunt. In *Arabicis*, in *antica parte* circa Leonis IV. effigiem extant nomina محمد *Muhammed*, et خازار *Chazar*; in *Aversa* crucis, et, ut videtur, campanae suspensae figura cum dictione محمد. n. CX. circa crucem aut Signum, verba arabica peruerse insculpta, hunc in modum legenda esse videntur: بِسْمِ اللَّهِ هَذَا *in nomine Dei hic (qui) credit, et baptizabitur.*

Arabico-graeci praeter imagines Leonis, monetae locum دمشق *Damascum* arabice et graece ostendunt. Alios huic tribuendos, effigie et cruce, et symbolo praeditos, numos videre est in Mus. cuf. Borg. T. I. n. XLVI — LI. Mus. cuf.

cuf. Nan. n. XLI. XLII. C. CI. Numus 4. tab. X. apud Niebuhr in *قنسرين Kennesrin* cusus fuit. Ei similem *Halebi* editum possideo. Omnes hi numi aerei sunt.

Constantini VI. Porphyrogenetae, qui a. Chr. 780 — 799. regnavit, aureus arabico-latinus, anno 798 cusus, symbolum: لا اله الا الله محمد رسول الله et: ...STANTINVS RX AN XCVIII. seruat.

2) Subiugatis Mauris Siciliae, *Robertus Guiscard* et *Rogerus* fratres gente Normanni, varii moduli et metalli numos ad vsus subditorum seculo XII. cudi fecerunt. Qui sola gaudent inscriptione arabica, in *Aduersae* area habent symbolum, vel لا اله الا الله محمد رسول الله non est praeter Deum Deus, Muh. est leg. Dei; vel: لا اله الا الله وحده لا شريك له non est *Deus nisi Deus vnicus*, cui consors non est; in *Auersae* area, vel solum crucis signum, vel circa crucem رجاى امير النار *Rogerus Princeps Normannorum*, vel رجاى البعظم *Rogerus augustus*, vel ناصر النصرانية *Defensor Christianismi*, ad marginem aera et loco ablegatis.

*Bilingues eius arabico graeci *)*, in *Antica* seruant crucis figuram cum epigraphe: IC. XP. NIKA *Iesus Christus vincit*; in *Postica* vero parte: المعترف بالله الملك رجار المعظم *Suffultus Deo Rex Roger augustus*.

Numi arabici et bilingues arabico-graeci et latini Successorum غليلم Guilelmi I et II^{di} (الثاني) et تنغريد Tancredi, tam مدينة صقلية *Metropoli Siciliae* s. Panormi, quam مسعنة *Messanae* cusi, nihil peculiare habent, nisi quod *in alio* Guilelmi II. numo, imago Virginis Mariae cum Iesu Infante, *in alio* caput leonis, *in alio* denique palma fructifera adpareant. (Mus. Cuf. l. c. n. LXIV — LXXXV.)

3) Sub Imperio *Alfonsi VIII. fil. Sancti III.* qui a. 1158 — 1214. regnavit, numos ara-

*) Me plane fugit, an Rogerius quoque ediderit bilingues arabico-latinos. Qui enim in Musei cuf. Borgiani T. I. n. LXXIII et LXXIV, ei tribuuntur, nomen ipsius fratris Roberti Guiscard الملك ربارت ناور *Regis Ribart Normanni*) tam arabicum, quam latinum clare exhibent, et Panormi forte cusi sunt, quam urbem et Messanam, tradita fratri Rogerio Sicilia, sibi reservauerat. Roberti et Rogerii numulos ab exc. principe Turris Mutli mecum communicatos tab. V. n. 51. et n. 52. expressi.

arabicos signatos fuisse, numi eius aurei Toleti annis 1185 — 1192. cusi, et a *Lastanosa*, *Adlero* et *Assemani* propositi, abunde testantur. Aera excepta, quae Hispanica est, XXXVIII. annos ante C. N. initium capiens, quamque Arabes صفر (*Zifra*) *) appellant, eosdem fere habent titulos, qui vero notatu dignissimi sunt. Exemplum sistit Tab. V. n. 50. cuius ectypon cl. *Pizzi* ad me misit, cum Borgiano numo LXXXIX fere concordans :

I. Area. Figura crucis, sub qua :

ALF امام البيعة المسيحية بابة رومي
Antistes Ecclesiae Christianae, Papa Romanus,
 ALF. (Alfonsus.)

Margo : بسم الله الاب والابن والروح
 القدوس الاله الواحد من امن وتعب
 يكن سالما *In nomine Patris, et Filii,*
et Spiritus sancti Dei vnus. Qui credide-
rit et baptizatus fuerit, saluabitur. (Marci
 XVI, 16.)

K 2

II.

*) De hac aera ex instituto disputari in libello : Beurtheilung der Iahrzahlen, Rostochii 1786. 8. pag. 20.

II. A. أمير الغنوليين الغنيس بن
Princeps Catholicorum Alfonsus filius Sanctii, quem Deus corroborat et adiuuet.

Margo: ضرب هذا الدينار بمدينة
 طليطلة سنة تسعة وعشرين وماينين
 cusus hic Denarius in vrbe
 Talitala (Toleti) anno 1229. acrae Safaren-
 sis Chr. 1191. *)

4) *Reges Georgiae* numos arabicos cudendos curasse testimonium praebet numus Georgii IV. in *Commentationibus* Goetting. tab. IV. n. 65. prolatus, et ab Adlero l. c. pag. 178. recte explicatus, in cuius *Aduersa* princeps coronatus sedens, manu sinistra accipitrem tenet; in *Aversa* autem haec leguntur: ملك الملوك كيوركى
Rex Regum
Georgius filius Demetrii, gladius Christi.

CAP.

*) In Cl. Assemani globo coelestis cufico Arabico. Patanii 1790. 4. praefat. pag. 10. sq. de hoc numo vberius verba feci.

CAP. VII.

De vitris, titulo arabico instructis.

§. I.

Primus, quod sciam, de massis vitreis pellucidis, quibus litterae arabicae, impressae conspiciuntur, mentionem fecit, et vnam ligno incisam repraesentavit *Domenicus Schiavo* in diss. inserta b. Principis TURRIS MUTHI *Le antiche Iscrizioni di Palermo* 1782. fol. pag. 410. Ad verba enim: *e non ci mancano delle paste di Vetro*, haec annotavit:

„Di queste paste di vetro con lettere arabiche ne sono repieni tutti i nostri Musei di Palermo, e degli altri luoghi di Sicilia. Avremo forse occasione altra volta distesamente descrivere l'uso di esse, e come furono ancora abbracciate, e poste in pratica da' Normanni, e da' successori Monarchi, contentandomi per adesso di pubblicarne questo solo per exemplare. (Epigraphe erat symbolum: لا اله الا الله محمد رسول الله).

Duplicis ratione epigraphes generis sunt. In *Aliis* enim ab vna, in *aliis* autem ab vtraque parte

tituli adparent. Magnitudine et coloribus, qui albi, virides, subvirides, rubri, subrubri, caerulei et varii sunt, admodum differunt.

§. 2.

Ad titulos istorum vitrorum quod attinet, *alia* tantummodo symbolum expressum habent, quale est modo laudatum, et aliud subviridis coloris, quod liberalitati exc. Equitis et Senatoris Veneti IAC. NANI debeo; *alia* vero exhibent nomina Chalifarum Fatemidarum Egypti v. c. n. CXIX. apud *Assemanum*:

صلى امرية الامام العزير بالله امير
 iussu Imami Alaxiz billah principis
 fidelium. In vitro LIX. Mus. Cuf. Borg. Tom. I.
 legitur in antica parte: الحاكم باصر الله
Hakem beamrillah; in postica parte: لا اله الا
 الله محمد رسول الله علي ولي الله
*non est Deus, nisi Deus, Muhammed est legatus
 Dei, Ali est vicarius Dei.* Antiquissimum
 vitrum in Museo Airoldiano est, cuius *Aduersa*
 symbolum Schütarum, vt in Hakemi vitro;
Auersa vero الغايم باصر الله امير المؤمنين
Kaiem beamrillah princeps fidelium, habent.

Patriam Aegyptum haec vitra agnoscere mihi videntur :

1) Quod chalifarum Fatemidarum nomina in fronte gerant.

2) Quod in vitro (Tab. III. n. 68.) et num. LX. Mus. cuf. Borg. coll. Tom. II. p. 151. cuius titulus in duas orbes distributus est, nomen منصورية in interiori circulo clare legatur: المعنر لدين الله بالمنصورية *Almoez Ledinillah in Mansuriah*, quae vrbs ad Nilum ab Almansur Billah, patre Almoezzi exstructa fuit. Quum Almoez numos *Mansuriae*, scriptura, vt in vitro, in orbem ducta conflare curauerit (*Adleri* n. XCIV.), de vitro eius nomine signato, dubium nemini esse poterit, quin Aegyptiacae originis sit.

3) Quod omnia Borgiana et Naniana vitra ex Aegypto allata fuerint.

§. 3.

De usu horum vitrorum non eadem mens est celeberrimis duumviris *Adlero* et *Assemani*, *) quorum ille aereorum numerum vicem ea suppleuisse,

K 4

et

*) Museum Cuf. Borgian. P. II. pag. 151. sq. Mus. Cuf. Nani. P. II. p. LXXV. sq.

et per consequens numos fuisse contendit, hic vero pro tesseris militat. Quod quidem sententiarum diuortium facile tolli posset, si modo aereos nullos regnantibus Fatemidis, vel in Aegypto, vel in Sicilia signatos fuisse numos, certo constaret. Sed numus aereus CXIV. in Mus. Cuf. Naniano, in cuius *Aversa* extat: الامام سعد ابي امام تميم المستنصر بالله امير المؤمنين *Imam Maad Abu Temim Almostanser billah princeps fidelium*, per me licet, siue in Sicilia, siue in Aegypto sit cusus, sententiae, quod vitra, vt numi aerei in vsu fuerint, minime fauere mihi videtur. Si enim in Sicilia cusus sit, quid caussae est, quod tanta vitrorum copia ibi reperiatur? Si vero Aegypto debeat natales, cur *Mansuriae* vitrum supra laudatum, conflatum est? Accedit, quod omnia XXII. Naniana et V. Borgiana (*Mus. Cuf. Borg. Part. I. p. 97.*) vt iam monui, ex Aegypto asportata fuerint. Nec de nihilo est magnitudinis et colorum in his vitris diuersitas, quae neque pecuniae minutae, neque tesseris, (nam iis inscriptum esse debebat, cui vsui erant destinatae,) consentanea esse videtur. Silentium etiam auctorum Arabicorum, inprimis Macrizii, qui data opera rem numariam Ara-

Ara-

Arabum pertractavit, maximi omnino momenti et ponderis est.

§. 4.

Mihi quidem aliquid certi de his vitris pronuntiare non licet; tamen, quid de iis sentiam, breuiter exponam.

Vitra mihi videntur fuisse mnemonica, quibus, quum multa id incitamenta haberet, Fatemidae sub imperii et anni auspiciis subditos donare consueuerant, distribuendo cuique pro sua dignitate, maxima, maiora, minora et minima; in qua distributione colorum fortasse ratio quoque habita fuerit, vt v. c. viridia Scherifis; caetera vero colorata aliis subditis, qui colore vestis aut cidaris a se inuicem respectu dignitatis distinguebantur, dono darentur.

§. 5.

Sed nec me habebit repugnantem, qui haec vitra, *vel* ad ornatum vtriusque sexus, quod gemmarum coloribus distinctarum species repraesentatione exprimebant, *vel* ad testificandum debitum Deo aut principi, cuius nomen expressum habebant, obsequium efformata, et commercium iis-

dem factum esse asseueret. *Meo itaque iudicio vitra e numero numorum eximenda, et gemmis socianda sunt.*

C A P. VIII.

Singularia quaedam circa numos
cuficos.

1) Nami aerei, quibus nomina دينار et درهم denarii *) et drachmae, inscripta sunt, tam ad sumtus minuendos typo denariorum et drachmarum procusi, quam ex consulto ad fraudem destinati fuisse videntur; scilicet vt pro auro et argento inauratum et inargentatum aes in continuis suis bellis supponerent. Nam vera moneta aerea nomine فلس *Follis* signabatur, vt aereorum
rum

*) In aerei Naniani CXI. a. 104. omnium antiquissimi Aversa legitur: in nomine Dei cuditur hic denarius (هَذَا الدينار), cf. aerei Naniani n. II. LIV. XIII. a. 170. n. LX. a. 167. et Mus. Cuf. Borg. P. I. p. 50. sq. et P. II. p. 161. vbi aeneus Andalusiae cusus nomine Dirhem venit. Me tamen non habebit repugnantem, qui aereos interdum typo denariorum aut drachmarum ad sumtus minuendos cusos esse contendat, licet drachmae vocabulum aeri minus congruum erat, ac denarii nomen, quoniam aurum et aes colore ad se inuicem accedunt.

rum sub *Aarone Raschido* cusorum, qui hoc nomen seruant, exempla testantur. Illustre talis fraudis exemplum praebet Damasci vice-rex *Moin eddin* (مؤيد الدين), qui anno Chr. 1148. Germanorum Imperatori Conrado 200000, et Principi Tiberiados 50000 aereos deauratos, pro denariis, vt narrat *Barhebraeus*, *) ad auertendam, quam vrbi inferre volebant, obsidionem, fraude post festum demum detecta, persoluerat.

Ipse possideo Iosephi Taschefini aereum deauratum, et varios aereos inargentatos, qui typo denariis et drachmis adoptato signati sunt. Hinc eiusmodi aerei curate inspiciendi sunt, an fraudis vestigia in iis adhuc manserint.

II. *Macrizii* relationem, antiquam Chalifarum Bagdadensium monetam iussu quorundam Aegypti dynastarum circumcisam fuisse, quo pretio eius minuto in vsu esse desineret, multa numorum, quae manibus meis triui, et ipse possideo, corroborant exempla. Numi XII et XIII. Goettingenses margine exteriori truncati, nec non numi quidam *Adleri* Berolinensis supra pag. 17. recensiti, eandem forte funestam sortem habuerunt,

*) *Chronic.* p. 334. et *Elementale meum Syr.* p. 102.

runt, aut in manibus monetae adulteratorum fuerunt.

III. Me fugit, numquando sub Chalifis numismata in eorum laudes conflata fuerint. Meminit tamen Abulfeda ad a. 377. Chr. 988. mirae magnitudinis numisma aureum, quod mille Metkal seu ducatos Hollandicos pendebat, quodque Persarum dynastae *Fechroddaulat f. Rocnodaulat* a Vezirio suo *Saheb f. Abad* sub anni auspiciis oblatum erat, sequentibus quinque versibus laudatiuis et ingeniosis insignitum:

واحم يحكي الشمس سكلا وصورة
 فاوصافها مشتتة من صفاته ،
 فان قيل دينار فقد صدق اسمه
 وان قيل الف فهو بعض سماته ،
 بديع لم يطبع علي الدهر مثله
 ولا ضربت اضرابه بسراته ،
 وصار الي شاهنشاه انتسابه
 علي انه مستصغر العفاته ،
 يخبر ان يبقي سنينا كوزته
 لتستبشر لدنيا بطول حياته *

h. e. "*Flauus quidem est (aureus), solis formam
 et faciem referens,*

Sed

*Sed laudes eius desumuntur ab eius virtutibus.
Quodsi dicatur denarius, omnino nomen suum
verificat.*

*Si quoque dicatur mille *) (denariorum), quae-
dam est ex eius notis.*

*Mirabilior eo (aureus) nunquam signatus fuit,
Neque cusum fuit tale comma in cuiusquam su-
perficie.*

*Transit autem ad Regem Regum, cui conuenit,
Ea quidem lege, ut vilior eius incolumitate re-
putetur.*

*Indicat, annos (regis) sicut pondus eius (M
denariorum) duraturos esse,
Quo mundus de longacuitate eius laetetur.“*

Inter satyrica vero numismata forte referendum
erit illud argenteum, quod *Adlerus* l. c. n. XXVIII.
protulit, in vtriusque partis area leporis aut cuni-
culi figuram, et marginibus nomen continens :

الإمام المقتدر بالله جعفر
*Imam Muktader
billah Giafar.* Huic vni contigit, vt diis iratis

Cha-

*) Paronomasia esse videtur. Nam الف et primam
Alphabeti litteram, quae agmen ducit, et mille deno-
tat. Hinc iure optimo Alif . dux inter denarios
dici potuit.

Chalifatum consequutus, ad durriores casus reseruetur. Nam saepius de throno deiectus, fugatus et lubibrio suorum expositus, tandemque anno aetatis XXXVIII. Chr. 932. occisus fuit. Quum hoc principe animi angusti et demissi imperante summa imis miscerentur, mirationem non habet, si numo tali cum oblinerent. Quodsi vero in memoriam animalis, *Zabzab* (زبذب, vide *Bocharti Hieroz. T. I. l. III. c. XXX. p. m. 986.*) appellati, quod Bagdadi a. 304. infantes deo-rasse dicitur, numisma conflatum fuisset, ad sola numismata esset referendum.

Socium huic numismati et aliud adiungere licebit, apud me extans, et Adleriano incompleto n. LXXI. simillimum, Mareдини anno 600. Chr. 1203. conflatum, in cuius area cernimus hominem sternaci equo sine ornatu insidentem, manibus explicatis et lapsui proximum, cum marginali inscriptione: *ملك العالم والعدل ناصر الدنيا*
Rex والدين ارتف ارسان ملك دياربكر
sapiens et iustus Naser Eddunia weddin Ortok
Arslan rex Driabekir. Eiusdem Arslani quoque est numus XCIIIX. a. 599. tomo I. mus. cuf. Borgiani aere expressus, in cuius *Aversa* cen-
 tau-

taurus sagittarius cernitur. Vix crediderim, principem sub monstri figura assentatorie repraesentatum esse, aut repraesentari voluisse. De aliis forte numis figuratis idem iudicare a ratione non abhorere videtur. Mihi quoque fit verisimile, vt numi symbolo inuerso praediti ad hanc classem pertineant.

IV. Quae in numis antiquioribus obuia sunt Ve-
zirorum et aliorum priuatorum nomina, iis ex meo
iudicio ideo inscripta fuerunt, quod suis suntibus
hanc suam monetam Chalifis sub anni natalibus
dono, vt mos erat, offerendam cudi fecerint.
Quo casu necesse erat, vt largitoris nomen inscul-
peretur. Nomina quidem ordinarie in ima areae I.
parte posita erant; *) Flusum tamen sub Raschido
cusum possideo, in quo *Giafaris* nomen, non
sine caussa, vt videtur, (nam gratia et auctoritate
apud principem omnes vincebat,) inter secundam
et

*) In Numo Adleri n. XX, sub Raschido a. 196. Chr.
811. munifici largitores Ismail, et in numo Na-
niano XI. Abbasiae anno CLXXI. cuso (احدي)
(سبعين وصية) vt ex ectypo meo gypseo adparet,
Iusuf (يوسف) super ضرب, et in numo
Arradsjan a. 340. cuso ad marginem areae I. Ali
(علي) positi sunt.

et tertiam symboli lineam *) hoc modo expressum extat:

لا اله الا Non est Deus, nisi

الله وحده Deus vnicus.

جغفر Giafar

لا شريك له cui similis non est.

Hinc coniecturam facere licet, quod numi, a quibus haec nomina absunt, suntibus ipsorum Chalifarum cusi fuerint.

V. Praefecti monetae quidem erant regni proceres; artifices autem, toreutae et cutores Iudaei et christiani fuisse videntur, quorum vel peritiae, vel ignorantiae et oscitantiae, siue elegantia, siue foeditas, nec non omissio**), et repetitio (v. *supra d. 120.* et *Adleri n. LXV.*) tribui debet. ***) Inter drach-

*) Eundem locum occupat nomen Mesur in Ziadatallae numo LXXXIV. apud Adlerum supra p 110. recensito.

**) Numus Nanianus LXXX. Rarissime expleuerunt toreutae, quod exciderat. Quod tamen factum esse deprehendi.

***) Hinc in salebras incidunt, qui e litterarum in numis et codicibus figura. nescio quae porismata elicere tentant. De codicibus biblicis hebraicis longe aliter se res habet, siquidem prisco aevo iam a Thalmudicis lege cautum erat, vt librarii litteras ad praescriptum accurate pingerent. Vid. Tentamen meum de Codd. hebr. pag. 347.

drachmas Omniadarum Wasetinae ratione typi primum locum occupant. Denarii eorum, aequae ac Abbasidarum elegantissimi sunt. Omniadarum Hispaniae drachmae, quibus caput Alcor. CXII. inscriptum est, ex parte titulos pessime expressos exhibent, licet interna eorum bonitas, siue argenti puritas in antiquioribus emineat.

In numis Mogulorum litterae figuram coniformem ex parte habent.

Quidam sub Semanidis et Buidis cusi numi artificium spirant; sed sunt quoque, qui eo prorsus carent, v. c. numus Abdolmalec fil. Nuh, Vti Semanidarum dynastae, *Samarcandae* a. 344. rudi Minerua; *Nassri f. Ahmed*, Waseti a. 308. litteris pinguioribus et nitidis; eiusdem autem *Balchae* a. 314. et *Samarcandae* 319. cusi pessime sculpti sunt; contra vero Buidae Moezeddaulat Abu Schadsja numus *Schirazi munito* (بالشیرازى المونى) a. 340. ad elegantiam accedit.

VI. Signa monetalia antiquissima in infima areae parte sunt, *tria puncta* ∴ in numo *Cusae* a. 142; duo puncta (..) in numo *Bagdadi* a. 155. Littera c in numo *Mohammediae* a. 150.

Postero tempore asterisci, circelli et alia signa, quae referre nil attinet, comparent.

VII. In numo *Muhammediae* a. 150. cuso, (Tab. I. n. VI.) ni fallor prima vice, *Aduersae* areae titulus, cum *Auersae* titulo, copula و coniunctus fuit. Idem numi *Alamini* a. 181. *Almamuni* a. 186. 187. 189. 198. conflati conspiciendum praebent.

IX. Teneo aereum numi *Bedreddini*, Mausulae domini a. 631. Chr. 1233. in cuius area II. dictio *أسير* studio deleta visitur. Mos quidem, teste Elmacino p. 125. rebellibus erat, chalifarum aut dynastarum nomina numis et tapetibus amplius haud inscribere; an vero ea quoque in numis iam cusis deleri iusserint, ut videtur, affirmare nequeo.

X. *عام* annus, pro *سنة*, quod idem significat, in numis Occidentalium Mauritaniae et Hispaniae interdum occurrit, et in sequioribus denariis, *الدينار* cum ا quiescenti, itemque in denariis et drachmis recentioribus pro priorum *مائة* centum, excepto numo Naniano LII. anni C. qui *مائة* habet, et *مئتين* ducenta, occurrit, *مائة* et *مائتين*.

XI.

XI. *Caussae*, cur numi quorundam Chalifarum et dynastarum vel adhuc desiderentur, vel inuentu rarissimi sunt, quum certo certius sit, vnum quemque eorum numos sub regni auspiciis cudi curasse, variae omnino esse possunt. Praecipua vero ea esse videtur, quod qui regno aliquem spoliabant, aut bella cum eo ad internecionem gerebant, in id enitendum esse existimarent, vt dispersos praecessoris et inimicorum numos omni cura corradendo et refundendo vsu et memoria hominum expellerent.

XII Haud pauci dantur Chalifarum numi, in quibus vel repetiti ictus, vel tentatae fracturae vestigia adparent. Quum soli argentei hanc studio adhibitam vim et iniuriam promiscue acceperint, mercatorum cautio fuisse videtur, qua hos numos exaequando, data occasione, argenti ponderi praeparabant. Numi autem tam aurei, quam argentei et aerei inaurati et inargentati, qui foramine sat amplo praediti sunt, tam ad muliebrem ornatum a Christianis, quam ad vsus Amuletorum a Muhammedanis perforati fuerunt.

XIII. Numis recusis cufica scriptura insignitis annumerandus est numus a *Relando* *) et *Assemani* n. XXXVII. excitatus hac praeditus inscriptione:

I. Area Genius gradiens, in manu tenens tabulam, cui inscriptum: VOTA XXX. Infra: SIS. (*Sciscia* in Pannonia.)

Margo: VICTORIA CONSTANTINI AUG.
(Pogonati).

II. Area:

المملك العالم العادل فخر الدين *Rex sapiens, iustus Fechreddin.*

قرا ارسلان بن داود بن ارتق *Kara Arslan f. Davud f. Ortok.*

Inter numos sub priscis chalifis procusos haud pauci occurrunt pessime exarati, aut nimis leues, quos puto esse limando recusos. Contra vero argentei mihi obuenerunt, quorum litterae superiori sua parte imperfectae, s. concauae erant, quoniam laminas argenteas iusto tenuiores adhibuerant monetarii. Ex hoc numero est numus meus *Herat* a. 206. signatus.

SECTIO

*) De numis Samarit. Diss. V. pag. 167 etc. in tabula marmoribus Puteolanis praefixa.

SECTIO III.

De numis recentioribus Muham- medanorum.

CAP. I.

De titulis numerum Marocci scheriforum

(شريفون).

§. I.

Series principum Maroccanorum, qui Scherifi, s. e familia Muhammedis oriundi dicuntur.

1. Ahmed أحمد بن
ألكسين — — 926 Chr. 1519.
2. Muhammed محمد بن
محمد — — 956 — 1549.
3. Abdallah عبد الله بن
محمد — — 964 — 1556.
4. Muhammed محمد بن
عبد الله — — 982 — 1574.
5. Abul Abbas Almansur أبو
العباس المنصور — 1012 — 1603.

6. Abul Hassan أبو الحسن — — —
7. Abu Fars أبو فارس 1014 — 1605.
8. Mulei Zidan صولي زيدان 1015 — 1606.
9. Abdelmelec صولي عبد
الملك — — 1040 — 1630.
10. Walid الوليد بن زيدان 1044 — 1634.
11. Ahmed Scheïgk أحمد شيخ
بن زيدان — — 1056 — 1646.
12. Crüm elhaic كريمة
الحايك — — 1059 — 1649.
13. Scherif شريف — — 1063 — 1652.
14. Muhammed محمد بن
شريف — — 1065 — 1654.
15. Raschid رشيد بن شريف 1072 — 1661.
16. Ismail اسماعيل بن شريف 1083 — 1672.
17. Ahmed Dahabi f. Ism. أحمد
الذهبي — — 1140 — 1727.
18. Abd Elmelec f. Ism. عبد
الملك — — 1141 — 1728.
19. Abdallah f. Ism. عبد
الله — — 1144 — 1731.
- Ali f. Ismail علي — — 1147 — 1734.
- Muh.

Muh. Uld Aribah مكيد

ولد عريبة — 1149 — 1736.

20. Muh. Abdallah f. Ism. مكيد

عبد الله — — 1171 — 1757.

21. Iezid fil. Abdallah يزيد 1205 — 1790.

§. 2.

Ciuitates monetariae, quae mihi innotuerunt,
sunt :

Asfi. Praeponi solet: بتغي *in loco.*

تطوان *Thetuan.*

رباط الفتح *Rabât Elfeth.*

صويرة *Suira.* (Mogodor.)

Fes, cui praepone solet فاس *in arce.*

مراكش *Meracsch.* (Marocco). Praeponi

solet فاس *in arce.*

مكناس *Mecnês.* (Mequinez.)

§. 3.

Numi antiquiores, praecipue aurei copiosis titulis, qui *vel* solis sententiis alcoranicis, *vel* nominibus propriis et sententiis absoluuntur, praegratiati sunt. In recentioribus, super quos antiquiores

et commatis elegantia et auri bonitate multum eminent, breuitatem adhibuerunt.

I. Ad priorem classem pertinet aureus apud *Hoest* tab. XXXIII. n. 1. et 2.

A. Area quadrata:

الواحد الله	Vnus est Deus.
صاحب رسول الله	Muh. est legatus Dei.
والقران كلام الله	et Alcoranus sermo Dei.

Margo:

بِسْمِ الله الرحمن الرحيم In nomine Dei misericordissimi

صلي الله علي سيدنا محمد benedicat
Deus domino nostro Muh.

والله وسلم اله واحد et familiae eius, et pacem
det. *) Deus est vnicus.

لا اله الا هو الرحمن الرحيم Non est Deus,
nisi ipse miserator misericors.

B. Area

*) In numo *Hoestii* 2. pro *وسلم* et pacem det,

legitur: *وكبير* et illustrem reddat. In caeteris cum primo numo exacte concordat, nisi quod diuersi typi sit.

B. Area quadrata:

الشكر لله retributio est Deo.
 والامر كله لله et imperium omne Deo.
 والحول والقوة بالله et potentia et virtus est
 in Deo.

Margo e Sura LVII, 3.

هو الاول والاخر Ille est primus et postremus,
 والظاهر والباطن visibilis et occultus
 وهو بكل et est in omni
 شيء عليم re sapiens.

II. Alteram classem constituit 1) aureus apud
Adlerum XCII, et Wise p. 311.

A. Area quadrata

بسم الله الرحمن الرحيم in nomine Dei misericordissimi.

عبد الله الامام Abdallae (s. Muhammedis) Imamus,

ابو فارس ا Abu Fares

لواتق بالله Elwatek billah

امير المؤمنين princeps fidelium.

Margo:

انما يريد الله ليذهب عنكم ارغى اهل
Vtique vult Deus inaurare praefectum

coetui familiae domus s. domesticorum. Ingeniosa est cogitatio, qua subditi donum suum aureum prosecuti sunt.

B. Area quadrata:

الامام اصير المومنين	Imam, princeps fidelium
ابي العباس المنصور	Abul-Abbas Almansur
بن الامامين الخليفاء	filius Imamorum Chalfifarum
اصري المومنين	principum fidelium,
الشريف النبوي	Scherif propheticus (e prophetae familia.)

Margo :

ضرب بحصن مراكس حاطها الله سنة
 اربعة عشر والف *Cusus in arce Marocci,*
*quam Deus custodiat, a. 1014. Chr. 1605. *)*

2) Huc quoque spectat Ducatus *Mulei Ismail* **) (Tab. II. n. 17.)

A. Area:

*) Duo quidem Lastanosa tab. 44. n. 136. 137. prolati numi ad scherifinos referendi videntur, sed tam negligenter expressi sunt, ut sine errore verum erui nullo pacto possit.

**) Aureus a 1100. Chr. 1688. cusus, cuius mentionem iuicuit Tychsen V. C. comm. III. p. 45. itemque argenteus ibidem memoratus in numerum numorum sub Scherifo Ismael casorum referendi sunt.

A. Area:

لا اله الا Non est Deus, nisi
 الله الامر Deus. negotium
 كله لله totum (competit) Deo. (Sura
 III. 148.

Margo: ضرب بحصن فاس حاظها
 الله عام اربعة وتسعين والفس
cusus in ca-
stello Fes, quod Deus custodiat, anno 1094.
 Chr. 1682.

B. Area:

الله حق Deus est veritas,
 ناصر الحق protector veritatis
 المبين manifestae.

Margo: Sura IX, 90. بسم الله الرحمن
 الرحيم وما توفيقي الا بالله عليه توكلت
 واليه انب

*In nomine Dei misericordissimi. Nec est
 auxilium meum nisi in Deo, super quo innixus
 sum, et ad quem me conuerto.*

§. 4.

Recentiores numi his fere sententiis gaudent:

1) لا اله الا الله الامر كله لله Non est
 Deus, nisi Deus, imperium omne Dei
 est. (In numis Abdalla Muh.)

2)

2) الحمد لله رب العالمين *Laus Deo, domino creaturarum.* (Sura I. 2. In numis *Ahmed Dahabi.*)

3) أحد أحد vnus, vnus. (In numis Abdallae Muh. *Rabât Elfeth* a. 1189 et 1191. Chr. 1775 et 1777. cuspis.)

Obs. In his numis argenteis *Rabati*, nec non *Suirae* excusis, aera cifris Christianorum expressa est. Sed in aureo *Mecnes* a. 1192. Chr. 1778. signato, qui meus est, cifrae vsitate obtinent. Tab. IV. n. 54. 55. 56. (Numi 54. cifras ex inadvertentia ordine retrogrado incidi.)

4. Numorum argenteorum vncialium Muhammedis Abdallae memoratu dignissimus est is, quem cum in finem cudi fecit, vt eius largitione Turcarum imperatori in bello luctuoso, quod cum Russis gerebat, et sacrum reputabat, subueniret, licet ardenti alias esset avaritia.

I. Sura IX, 34.

والذين	Illis autem,
يكثرون الذهب	qui thesaurizant aurum
	والفضة

والفضة ولا ينفقونها et argentum, nec ea erogant

في سبيل الله pro semita Dei (i. e. pro religione.)

II. قل وقوا dic: caete,
ما كنتم تكفرون ne thesaurizetis.

ضرب بتطوان Cusus Tetuan

عام 1195 anno 1195. Chr. 1780.

Extat apud *Adlerum* Berolinensem.

Obs. 1. Mauri ق vno puncto; في autem puncto infra litteram posito pingunt. 2. Monetae opifices christiani et Iudaei sunt, vt ex ore Iudacorum Maroccanorum audiui.

C A P. II.

De numerum Turcicorum, Tatarorum Crimensium, et Imamorum Iemenensium titulis.

§. I.

Osman I. imperii conditor 700 Chr. 1301.

Orchan fil. Osman اورخان

بن عثمان — 726 — 1326.

Murad I. مراد بن اورخان 761 — 1360.

Rai-

Baiazid I. *)	بايزيد بن صرا	792	—	1390.
Muhammed I.	محمد بن			
	بايزيد	813	—	1410.
Murad II.	صرا بن محمد	825	—	1422.
Muhammed II.	محمد بن صرا	855	—	1451.
Baiazed II.	بايزيد بن محمد	886	—	1481.
Selim I.	سليم بن بايزيد	918	—	1512.
Suliman I.	سليمان بن سليم	926	—	1520.
Selim II.	سليم بن سليمان	974	—	1566.
Murad III.	محمد بن سليم	983	—	1575.
Muhammed III.	محمد بن			
	صرا	1003	—	1594.
Ahmed I.	احمد بن محمد	1012	—	1603.
Mustafa I.	مصطفى بن			
	محمد	1027	—	1618.
Osman II.	عثمان بن احمد	cod.		
Mustafa I.	iterum evocatus	1031	—	1622.
Murad IV.	صرا بن احمد	1032	—	1623.
Ibrahim	ابراهيم بن احمد	1049	—	1639.
Muhammed IV.	محمد بن			
	ابراهيم	1058	—	1645.
				Suli-

*) Deguignes filios Baiazeti, Suliman et Musa Sultano-
rum seriei inseruit, numis consentientibus: Suliman
mortuo patre Sultanus proclamatus, a. 805. Chr. 1403.
Musa Tschelebi - - - 813. Chr. 1410.

- Suliman II. سليمان بن
 1099 — 1687. — — ابراهيم
 Ahmed II. احمد بن ابراهيم 1102 — 1691.
 Mustafa II. مصطفى بن
 1106 — 1695. — — محمد
 Ahmed III. احمد بن محمد 1115 — 1703.
 Muhammed V. محمد بن
 1143 — 1730. — — مصطفى
 Osman III. عثمان بن
 1168 — 1754. — — مصطفى
 Mustafa III. مصطفى بن
 1171 — 1757. — — احمد
 Ahmed III. عبد الحميد بن
 1187 — 1773. — — مصطفى
 Selim III. سليم بن عبد
 1204 — 1789. — — الحميد

§. 2.

Praecipuae Officinae monetariae in variis vastissimi imperii ciuitatibus institutae hae fere sunt :

Adrianopolis	أدرنة
Erzerum.	أرض روم
Azow.	أزاق et أزقي
Alexandria.	(أسكندرية)
	(الأسكندرية)

اسلامبول

اسلامبول	Islambul s. Constantinopolis.
اسمير	Smyrna.
امد et اميد	Amida.
برسته et بروسه	Prusa.
بغداد	Bagdad.
تبريز	Tabriz.
تونس	Tunis.
جزاير	Algerium.
حلب	Aleppo.
خاندجه	Chandsjde.
زمندره	Semendria.
طرابلس	Tripolis in Barbaria et Syria.
قلسي	Kelessi.
قسطنطينيه et قسطنطينه	Constantinopolis.
مدسه	Madseh.
مصر	Myssr s. Alkáhira.
موابر	Mawaberd.
وان	Wan.

§. 3.

Omnes, quotquot e gazis *Diezianis* videre mihi contigit sub primis imperii Osmanici Sultanis cusi numi, numero CCC et amplius, minuti, si paucos

ex-

excipias, et aerei erant. Nullus tamen dubito, quin aureos etiam atque argenteos *) cudi curauerint. Rudi arte sunt ad vnum omnes fabricati, eamque ob causam litterarum elementa saepius distorta, male picta et lectu difficilia. Aliam autem, quam Neschianam scripturam, in iis non deprehendi. Tituli eorum in certas classes dispesci possunt:

I. A.

*) In Repertorio or. et exeg. Tom. XVII. p. 230. argentei quidam excitantur. Numus 9. antiquissimus haec habet: A. بايزيد بن مراد Baiazid f. Morad. B. خلد الله ملكه perduret regnum eius, 792 Chr. 1390. Numus 10. A. سلطان محمد السعيد Sultan Muh. Al-Said? B. خلد الله ملكه وسلطانه بغضله durare faciat Deus regnum et imperium eius gratia sua. Numus II. سليمان شاه بن سليم شاه Suliman Schah f. Selim Schah B. ضرب بغداد cusus Bagdadi. Ad marginem: خلد الله ملكه وسلطانه في سنة 926 durare faciat Deus regnum et imperium eius, anno 926. Chr. 1519. Relata, siue sint vera, siue falsa, vt primo numo excepto esse videntur, refero,

M

1) A. solum nomen v. c. عثمان *Osman*;
B. rota.

2) A. $\frac{919}{919}$ B. $\frac{919}{991}$ aut A. $\frac{919}{191}$ B. $\frac{119}{991}$
aut A. $\frac{212}{1911}$ B. ضرب سنة (Tab. VI. n. 41. 43.)
cusus anno..

Sub cifris istis, quibus Turcae in litterarum inscriptionibus interdum vtuntur, latent litterae Alphabeti, nomina componentes.

3) A. B, vtrique nomen v. c. اورخان *Urchan*.

4) A. لا اله الا الله رسول الله B. محمد
Muhammed. Quod quidem in antica omis-
sum nomen, studio hic positum fuit, vt
tam legati, quam Muhammedis fil. Baiazid
nomen indicaret.

5) A. مراد بن اورخان *Morad f. Urchan*
B. خلد ملكه *permaneat regnum eius.*
ضرب برسه *cusus Prusae.*

6) A. بايزيد خان *Baiazid Chan*
خلد ملكه *perennet regnum eius.*
B. عن نصره *celebris sit eius victoria.*
ضرب برسه *Cusus Prusae.*

7) A.

- 7) A. السلطان Sultan
 الملك الاعظم rex maximus
 محمد بايزيد Muhammed Baiazid
 B. خلد ملكه duret regnum et
 ودولته imperium eius.
 ٨١٥ 815 Chr. 1412.
- 8) A. *Monogramma.* B. ضرب ٩٢٦ cusus 926
 Chr. 1519. Forte primus est, qui mono-
 gramma, quod *Tugra* طوغري (*verita-*
tem s. verum monarchae signum,) appel-
 lant, et principis nomen artificiosum est,
 repraesentat.
- 9) A. خلد ملكه *perennet regnum eius!*
 B. فلس بروسه ٩٩٣ *Fuls. Prusae 963*
Chr. 1555. (*Tab. III. n. 32.*) Postica pars
 in omnibus his numis, modo titulis in or-
 bem ductis, aut rectis lineis; modo rotis,
 reticulis, cancellis, nodis, globulisque ex-
 ornata est.

§. 4.

Aurei seculo XVI. antiquiores nondum mihi
 innotuerunt. In Ducato, qui inter meos antiquis-
 simus est, legitur:

M 2

I.

I. سلطان سليمان بن سليم خان عتر
 Sultan Su- نصره ضرب في قسطينه *) ٩٢٦
liman fil. Selim Chan, cuius sit illustris victoria!
Cusus Constantinopoli 926 Chr. 1519.

II. ضارِبُ النَّصْرِ صَاحِبُ الْعَتْرِ وَالنُّصْرِ
 في الْكِبَرِ وَالْبَاحِرِ **) *audens aurum* (aureum,
 est) *dominus potentiae et auxilii s. victoriae* (po-
 tens et auxiliarius s. victoriosus) *terra marique.*
 Quae quidem epigraphe in aureis *Selim f. Soliman*
Myssrae (في مصر) a. 974; in *Morad f. Selim*
ibid. 982. in *Moh. f. Morad*, *ibid.* et Alge-
 riae

*) Sic expressum vrbis nomen in numo extat.

**) Hottinger l. c. de numis oriental. p. 180. legit
 ضارِبُ النَّصْرِ *audens victoriam* (quasi
 eam sicut monetam signans, h. e. peculiarem habens,) *adstipulantibus numis, quos equidem vidi, vno excepto,*
 qui *النصر* aurum, argentum, habere videba-
 tur. In aureo *Myssrae* a. 974. alterum *والنصر*
 scriptum erat: *والنصر* et nitoris (et floren-
 tissimus terra marique.). Optio lectoris est, vtra lectio-
 nis specie frui velit.

riae 1003; *) in *Muh. f. Ibrahim Tuneti* 1058. (Tab. III. n. 31.); in *Muh. f. Mustafa Tripoli* 1143. *rel. obtinet.*

Sed aureus *Ahmed f. Muh. Halebi et Myssrae* s. *Alcahirae* a. 1012. Chr. 1603. excusus in *Auersa* mutatum habet titulum, quem successores in numis suis, iis praesertim, qui Constantinopoli sine Monogrammate prodierunt, (nam republicae sub Sultani clientela constitutae non semper hoc imitantur, modo pristinum, modo modernum titulum eligentes), ad hunc usque diem retinuerunt:

سُلْطَانُ الْكِبْرِيِّينَ وَخَاقَانَ الْبَحْرِيَّيْنَ السُّلْطَانَ

سُلْطَانَ *Sultan duarum continentium*

(Asiae et Europae), *et Monarcha duorum marium* (mediterranei et Pontus Euxini) *Sultan filius Sultan*, (Sultanis ortus.) Tab. VI. n. 42. b.

Obs. I. Recentiores numi, qui monogrammate carent, in *Aduersa* Sultani nomini votum:

دام ملكه *perduret regnum eius*, cum urbis et

M 3

anni

*) Aere expressus extat in ill. de Murr Nachrichten von den Münzen der Araber p. 41. coll. Ei Journal zur Kunstgeschichte T. X. p. 268.

anni nota adiungunt, nulla facta in *Auersa* tituli consueti immutatione. Tab. VI. n. 44 — 46.

2. Quorum *Aduersam* solum monogramma occupat, qui *Tugralii* (طوغرالیو) dicuntur, in eorum *Auersa* nihil nisi ضرب في السلطنة — *cusus Constantinopoli*, aera *cifris*, sine praemissa dictione: سنة anno, notata, nec non *cifra* litterae ب prima dictionis superimposita conspicitur. Sed ab huius commatis numulis vox ضرب, quam habent maioris moduli numi, abest. (Tab. VI. n. 47.) Notatu autem dignum est, has *cifras* praeter aeram, soli huic numorum regnante Mustafa III. Constantinopoli cusorum speciei proprias fere esse, v. c. Numi maioris moduli (nam minoris moduli numi loco *cifrae asteriscum*, *florem* rel. habent,) anni 1171 dantur his *cifris*: ٢, ٣, ٤, ٥, ٦, ٧, ٨, ٩, ١٠, ١١, ١٢, ١٣, ١٤, ١٥, ١٦, ١٧; anni 1172. *cifra* ١٨ insigniti, quae quum annum imperii haud indigent, (Mustafa namque XVII, minime LXXX etc. annos regnavit,) quid proprie indicent, me prorsus latet. Hoc autem silendum non est, quod in dictis Mustafae numis praeter *Zifras* unitatem denotantes, nullas nisi numerum octogesimum in quibusdam, qui tam monogrammate praediti sunt, quam sine illo

illo veniunt, exhibentes detegere mihi licuerit. Hinc pronus sum ad statuendum, quod duplicatae cifrae in his numis arithmetice addendae annum imperii omnino indicare queant, v. c. 8 et 7, efficiunt XV. et sic in reliquis. (Tab. III. n. 36.)

3. Quodsi monogramma areae dimidiam partem supernam sibi vindicauerit, residua pars *vel* dictionibus: *عز نصر ضرب في* *insignis sit victoria eius!* *cusus in* *ضرب في* *cusus in* *oneratur.* (Tab. VI. n. 42.)

4. In aureis *Ahmedis III.* a. 1115. Chr. 1703. pro *قسطنطينية Constantinopoli*, nomen ominosum *اسلامبول Islambul*, i. e. *Islamismi vrbs* (*πολις*) (vt olim Chalifae sedes *Bagdad*, a *Raschido*, metropolis *Islamismi* in numis salutabatur,) primum adhibitum deprehendi, licet in argenteis eius vetustum nomen manserit. In argenteis *Mustafae III.* idem ingeniosum nomen etiam occurrit. Sed *Ahmedis III.* successores, ni fallor, tantummodo aureos suos hoc nomine insigniuerunt.

5. Respublicae, quae sub Sultani patrocinio sunt, numos nomine eius signare tenentur. Hinc numi earum iisdem ac ii, qui *Constantinopoli* cudentur, titulis communiter ornati sunt. Raro

nouis vocabulis titulos augent et immutant. In aureo haec legi:

I. سلطان محمود خان عنر فصره *Sultan Mahmud Chan, cuius victoria insignis sit*

II. وايدة ضرب في جزاير ١١٩٠ *et firmam eam (victoriam) reddat! Cusus Algeriae*

1160. Chr. 1747.

Obs. *Tuneti* argentei minimi moduli, quos *Para* dicunt, titulo Sultani insigniti, more prisco forma quadrata excudi haud insolens est. *Aspri* Algeriorum eadem forma solis lineis, et nulla epigrapha cuduntur.

6. Quum *Ali Bey* imperium Sultani in Aegypto rumperet, numos cudi fecit, in quorum antica parte solum monogramma; in postica vero: *علي ضرب في مصر سنة ١١٨٣* *Ali, cusus Myssrae* (s. Alkahirae) anno 1183. Chr. 1769. comparent. (Tab. III. n. 33.)

7. Numi a Sultanis cusi, anno, quo quisque imperium auspicatus est, vsitate insigniti sunt. Ab hac tamen regula numi, praesertim minuti et cuprei, (interdum et aurei v. c. *Tripoli* 1153) *Algeriae* et *Tuneti* editi saepe aberrant, alium imperii annum exhibentes, v. c. aerei mei *Tuneti*,
regnante

regnante Mahmud f. Mustafa 1149. Chr. 1736.
et sub Mustafa III. a. 1178. Chr. 1764. signati
fuerunt.

8. Aureum singularissimum Constantinopoli
cicum, (Tab. VI. n. 40.) qui in numophylacio
Dieziano asseruatur, vidi hac inscriptione praedi-
tum: I. Symbolum Schütarum:

لا اله الا الله محمد رسول الله وعلي
ولي الله non est Deus, nisi Deus,
Muh. est. leg. Dei, Ali est vica-
rius Dei.

II. Area ضرب قسطنطينيه... Supra
aream: figura cordis inuersi, et in ea dictionis fere
oblitteratae litterae forte بالله *in Deo* adparent.
In inferiori marginis parte aera ۛۛۛ aut ۛۛۛ Chr.
1772. aut 1777. extat. Fama fert, Sultanum
Abdol-Hamid precibus Schütarum sectae addictae
pellicis, quam deperiit, commotum, Schütarum
symbolum numo in scribi iussisse. Silentio heic
praestereundus non est numus Paschae Turcici,
Goettingae in bibliotheca asseruatus, cuius *Aduersa*
symbolum schüticum; *) *Auersa* vero litteris

M 5

per-

*) Tychsenii comun, III. pag. 40. num. 45.

perplexis monstrate dicitur II V. ? امير المورن باشا ضرب
Emir Al-Mûrad Paschah 1170.
Chr. 1756. Sed quum hic Pascha rebellis fuisse
 videatur, eius numus numo Ali Bey supra n. 5.
 adducto associandus erit.

9. Ad numos necessitatis causa cusos (*Noth-
 münzen*) referendi videntur sequentes, qui in lau-
 dato numophylacio *Dieziano* reconduntur:

a) Numus stanneus nitide signatus, cui ab
 vtraque parte inscriptum legitur: يېني التون
jeini altun, leuis ducatus (Tab. III. n. 57.)

b. Numus, si ita appellare fas est, regnante,
 vt fama est, Sulimano II. e corio factus.

10. Numos Persicos et Alemanicos recusos,
 seu typo monetali turcico denuo signatos, facile
 a veris numis turcicis discernere licet. Nam pri-
 stinae epigraphes vestigia clare in iis adparent: Ar-
 genteum Persic. *Tabrizii* a. 1703. recusum ipse
 possideo. Alium Caesarum Constantinopoli a.
 1694. recusum *Relandus* de numis Samaritanis
 diss. V. tab. ad p. 172. aere expressit.

11. *Cantemir* in hist. regni Osman. T. I. p.
 53. ed. gall. Paris 1743. 8. mentionem iniicit
 numorum, quos Sultanus in castris cudere solitus

sit, cum epigraphe: *في اوردوي همايوم* i. e. *fi ordui humajum*, in castris celsissimi, quos tamen nunquam vidi.

§. 5.

De numis Chanorum Tauriae.

Numi recentiores *Chanorum - Crimensium*, praeter principum, vrbis monetariae nomina, et aeram, quae duo posteriora ab antiquioribus a me visis, qui tamen omnes aerei erant, absunt, nihil notatu dignum continent, nisi quod olim museorum cimelia sint futura. Recentiores omnes *vel Bachtsjiserai* (باغچه سراي) *vel Caffa* (كفا) a. 1191. Chr. 1777. conflati, *) duplicis speciei sunt:

1) Qui in *Aduersa* Monogramma; in *Auersa*:
ضرب باغچه سراي (كفا) في سنة 1191
Bachtsjiserai (Caffae) anno 1191 habent. (Tab.
 III. n. 33. et 35.)

2. In

*) In Bernoulli Sammlung kleiner Reisebeschreibungen Tom. XI. p. 419. tredecim diuersi moduli numi accurate aeri incisi deprehenduntur.

2. In quorum Aduersa legitur: خان شاهين Chan
كراي بن احمد كراي سلطان
Schahin Gheraj fil. Ahmed Gherai Sultan. (Tab.
III. n. 37.)

§. 6.

De numis Imamorum Arabiae felicis.

Numi *Imamorum Iemenensium*, qui ad meam
notitiam venerunt, omnes recentioris aetatis sunt.
Quos cudi fecit maioris moduli numos *Almohdi*,
sequentis tenoris sunt: (Niebuhr tab. XIV. c.)

I. امير المهدي العباس بن المنصور
بن المتوكل *Princeps fidelium Almohdi*
Alabbas fil. Almanssur, fil. Almutawakkel,

II. بن الغسيم بن الحسين بن المهدي
دامت خلافته ضرب في صنعاء ١١٧٧
fil. kasem f. Hossein f. Mohdi, perennet
chalifatus eius! Cusus Sanaa 1177.
Chr. 1763.

In minoris moduli numis, quos possideo, in
Aduersa solum nomen المهدي *Almohdi* cum
aera ١١٦١ 1161. Chr. 1747. et in *Aversa* vel ضرب
صنعاء سنة cusus Sanaa anno, vel امير
المومنين

المومنين *princeps fidelium* legere est. (Tab. II. n. 28.) Alius maioris moduli numus elegantissimus anno 1140. Chr. 1727. cusus, in *numophylacio Ducati Mecklenburgico* extat, qui sub Almohdii patre, *Almanssur* prodiit: (Tab. II. n. 25.)

I. Symbolum Schütarum cum aera 1140. Chr. 1727.

II. Circellus in medio areae, nomen الله *Deus* inclusum habet, quem epigraphe circumdat: أمير المومنين المنصور بالله خليفته حقا الراعي الي (الله) *Princeps fidelium Almansur billah, cuius vicarius vere respicit ad Deum.* (Vox الله in medio areae cum الي coniungenda est.)

Minoris moduli numum argenteum eiusdem Almansuris sine anni nota meis annumero:

I. In areae medio: ☉. *Margo: عبد الله المنصور Abdallah Almansur.*

II. Area: ☉. *Margo: عز نصره ضرب صنعا* insignis sit victoria eius! Cusus Sanaa. (Tab. II. n. 29.)

C A P. III.

De numerum Persicorum titulis.

§. I.

Dynastia Persarum Sophiana, quam *Ismail fil. Scheich Haidar Alsophi* اسماعيل بن الشيخ حيدر الصوفي qui genus ab Hossein fil. Ali duxisse dicitur, fundavit, sequentes habuit principes :

1. Ismail Alsophi
اسماعيل الصوفي 892 Chr. 1486.
2. Schah Thamasp eius fil. شاه
طهماسب — 930 — 1523.
3. Ismail eius fil. — — 983 — 1575.
4. Moham. Chodabende fil.
Tham. محمد خدابنده 985 — 1577.
5. Hamzeh f. Muh. حامزه 993 — 1583.
6. Ismail f. Muh. — — 993 — 1583.
7. Abbas I. fil. Muh. عباس 997 — 1588.
8. Sefi f. Sefi f. Abbas صفي 1039 — 1629.

Morbo laborans nomen *Suliman* accepit,

9. Abbas II. f. Sefi عباس 1052 — 1642.

10. Soliman f. Abb. سليمان 1077 — 1666.
11. Hossein f. Solim. حسين 1094 — 1682.
Mahmud Agwanensis throno
eum deturbavit. — 1135 — 1722.
Aschraf f. Mahmud اشرف
بن صاهون — 1137 — 1724.
21. Thamasp f. Hossein
طهماسب — 1143 — 1730.
13. Abbas III. f. Thamasp.
عباس — — 1145 — 1732.
Ultimus stirpis Sefianae fuit.
Quo mortuo, eius belli dux
خان کولبي Culichan, sub
nomine شاه نادر Schah
14. Nadir solium persicum con-
scendit — — 1148 — 1735.
15. Schah Rokh f. Nadir
شاه رخ — — 1162 — 1748.
16. Kerim Chan کریم خان 1173 — 1759.

§. 2.

Monetae loca a me observata sunt:

احمد آباد Ahmedabad.

ایروان Irwân.

اصبهان

(اصبهان)	Ispahan
(اصفهان)	
تبریز	Tebriz
تفلیس	Teflis
در بند	Derbend
رایج	Rajdsj.
رشت	Rescht
شستر	Schuster
شماخی	Schamagja
قزلبین et قزوین	Kasbin
قندهار	Kandahar
کاشان	Caschan
کرمان	Kerman
کنجه	Kendsja.
لاهور	Lahor
مازندران	Mazenderan
مشهد	Meschehed
نخجوان	Nachsjiwan
وان	Wan.

§. 3.

Numi ante Abbas I. editi ad meam notitiam non venerunt, vno regis *Chodabende* excepto,

Ole-

quem Olearius l. c. aere expressit, eius nomine insignitum, et Tabrizii, vt videtur, excusum.

1. In eius, nepotis Abbasi II, et Thamaspsis (Tab. II. n. 21.) numis *pars antica* Symbolum schütarum, et in marginis superficie nomina XII. Imamorum; *pars postica* autem exhibent: سکه صاحب قرانی پکییتی نزد از توفیق حق *) *numus domini constellationis, regnantis, cusus auxilio veri (Dei), Abbas.*

2. Numi *Sefi* duplicis generis sunt. *Alii* nomine *Sefi* praediti in *Auersa* habent: است از خان غلام صفی *est ex animo mancipium* (scil. Ali Ridhae) *Sefi*. Faciem eius repraesentauit *Olearius* itinerar. l. V. c. VI. in numis *Rescht* a. 1039. et Tabrizii 1043. euulgatis. *Alii* altero eius nomine *Soliman* gaudentes exhibent in *Auersa*:

سلیمان

*) In numo nepotis Abbasi II. Caschan a. ۱۰۷۳ Chr. 1661. post nomen eius: ثانی secundus reperitur. Tavernierii (Tom. II. fol. 5. n. 1. 2. 3.) *Auersae* explicationem: La Conquerant du Monde Abas II. nous donne le permission de battre cette monnoye dans la ville de, falsissimam esse, supra exhibita eiusdem translatio probat.

سليمان بنده شاه ولايت ضرب مشهد ١٠٤٠
Soliman seruus regis terrarum, (scil. Ali Ridhae)
cus Meschehed 1040: Chr. 1630. Vterque nu-
 mus in *Aduersa* symbolo Schiitarum ornatus est.
 Eiusdem quoque commatis est numus Sulimani fil.
 Abbas II. ناسخجوان Naschsjiwan a. 1077. Chr.
 1666. proculus.

3. Dantur varii numorum *Hossein* moduli, in
Aduersa quidem Abbasiis similes; in *Auersa* vero
 discrepantes.

a. Oblongi, quorum margines *vel* globulis exor-
 nati, et Tebrizii a. 1127. Chr. 1714. con-
 flati, *vel* in *Aduersa* XII. Imamorum no-
 minibus; in *Auersa* autem hoc argumento
 absoluuntur: السلطان بن السلطان
 وخاقان بن الخاقان خلد الله ملكه
 وسلطانتہ *Sultan fil. Sultani, et Cha-*
kan f. Chakan, cuius regnum et monar-
chiam Deus perennare faciat. Area in
 vtroque habet: حسين بنده شاه ولايت
Hossein Seruus regis terrarum (scil. *Ali*
Ridhae)

b. Rotundi minores aurei et argentei easdem
 inscriptiones monstrant. (Tab. II. n. 24.

Isfa-

Isfahani 1135. Chr. 1722.) Metallo in museo cuf. Borg. Tom. I. tab. VIII. anni 1137. Chr. 1724. in *Aversa* meris Hosseini ancomiis, v. c. السلطان العادل الكامل Sultan iustus, perfectus, victoriosus, strenuus Chan, absoluitur.

4. *Aschrafi* duo mihi cogniti sunt numi, quorum alter in *Aduersa*: السلطان اشرف Sultan Aschraf, et in *Auersa*: خلد الله ملكه Prodit *Meschehed* 1137. Chr. 1726; (cf. Tab. VI. n. 59. b.) alter autem in *Aduersa* symbolum: لا اله الا الله محمد رسول الله et in *auersa* habet: شد سكة چهارپار جو شعار پريس Prodit *moneta quatuor* (Imamis prioribus dicata) sicut *sonus* (denunciatio) *Principis boni Schah Aschraf, cusa Cazbini* 1138. Chr. 1725.

5. *Nadiri* numerorum variae dantur species *). Nouis titulis ornatos sequentes vidi :

N 2

a. Au-

*) Numos Nadiri a Fraser history of Nadir Schah, explicatos fuisse, ex hist. univ. Angl. rel. didici. Sed librum, omni licet adhibita cura, inuenire nunc non potui.

a. Aureus ponderis Ducati: I. Inscriptio rhythmica: (Tab. II. n. 14.)

سکه بر نهر کرک نام سلطنت در جهان
نادر ایران زمین و خسرو کینتی ستان
ضرب اصفهان

Moneta haec aurea induens nomen dominationis mundi, Nadir (incomparabilis) Persici regni, et regis vincentis mundum, cusa est Isfahanae 1148. Chr. 1735.

II. السخیر فیما وقع تاریخ جلوس
Optimum est, quod
accidit aera imperii felicitis benigni (s. sub
imperii auspiciis.)

b) I. هست سلطان بر سلاطین جهان شاه
Est (numus)
Sultan Sultanorum mundi, rex regum Na-
dir, dominus constellationis (felici sidere
regnans)

II. ضرب دار السلطنة اصفهان ۱۱۵۳
palatio imperii Isfahanae 1153. Chr. 1740.
(Tab. II. n. 16.) Eiusdem anni quoque
possideo huic similem, minoris tamen mo-
duli in مشهد مقدس *Meschehed sancta*
cusum

cusum numum. Aureum a. 1157. Chr. 1744.

Isfahanae cusum vidi.

6. *Schah Rokhii* numum aureum Teflis a. 1162. Chr. 1748. cusum sequens ornat ab aliis diuersus titulus: I. vt numus Abbasiorum. II.

سکه زر در جهان خدا بنده شاه رخ کلب
استان رضا حکم ضرب تغلیس ۱۱۶۲

Numum cudit in mundo, Dei seruus Schah Rogkh, canis liminis (catenarius) Ridhae domini. Cusus Teflis 1162. Chr. 1748.

7. *Kerimi Chani* uumi titulis arabicis in honorem Ali Ridhae: *یا کریم* o *generose*, (forte *Paronomasia*), et *یا صاحب الزمان* o *domine fortunae*, insigniti nihil noui amplius praebent.

Ex his numorum sub istis principibus cusorum collectis argumentis eorum sub quolibet principe transfiguratio facile eruitur.

§. 4.

Est et Persia alio numorum genere ferax. Scilicet in honorem *Ali Ridha* fil. Musa, octauo Imami, quem diuino prope cultu prosequuntur, numi variis in urbibus, variisque titulis recentiori

actate cuduntur, quos rectius mnemonicos, quam veros numos dixeris, v. c.

a. يا علي ابن موسي الرضا o *Ali filii Musa, Al Ridha*, (eius cognomen.)

b. روج الحكيم امام بري سكه صيمنت
سلطانت بنام علي *Numus domini Imami absoluti, numus felicitis dominii, in nomine Ali.*

c. Rhythmus *)

شد افتاب و ماه نهر وسيم در جهان
سكه از امام بهحق يا صاحب الزمان

Pro-

*) Tychsen comm. III. tab. V. n. 43. vbi quoque p. 37. numus Azzad Chan Aghwanorum ducis, hoc praeditus titulo describitur: I. Symbolum Schütтарum. II. سكه صيمنت برز قضا
انزرن | بنام علي ابن موسي الرضا
numus felicitis (sc. imperii) sublimis iudicis Azzad, in nomine Ali R?dha fil. Musa, cusus Schuster II68. Chr. 1755. De hoc Azzad Chan Niebuhrii Observaciones ad historiam Nadir Schah p. 422. sq. Gryphiswaldiae 1773. 4. lingua Germanica typis excusam consuli possunt.

i. e. Prodit sol et luna, aurum et argentum in mundo, Numus Imami in veritate. O praefecte fortunae.

Obs. I. Aerei in qualibet Persiae ciuitate, teste *Oleario* l. c. variatis animalium (praesertim zodiacalium) figuris, et praeterlapse anni monetae vsu prorsus vetito, quotannis de nouo procuduntur.

— 2. Argentei *Larini* dicti, qui e filo, ad formam vnci, inflexi sunt, (*Olearius* l. c.) vtplurimum crenis, raro titulis aut notis impressis ad valorem indicandum, insigniti sunt. In duobus meis et crenae et notae adsunt.

C A P. IV.

De titulis numerorum Mogolorum et regulorum Indiae.

§. I.

Conditor imperii Mogolici in India est e Timuris prosapia.

Baber f. Omar *بابر*, imperio

admotus a. — — 910 Chr. 1504.

Humaiun *همایون* — 937 — 1530.

N 4

Mu-

Muhammed Acbar	اکبر	960	—	1552.
Schah Selim Nureddin Muh. Dsje-				
hanghir ei. fil.	نور الدین سلیم			
	محمد شاه جهان کبیر	1014	—	1605.
Schah Dsjehan	شاه جهان	1037	—	1627.
Muh. Aurengzeb	اورنگزیب	1069	—	1658.
Schah Alem I.	شاه عالم	1119	—	1707.
Ferrogisir	فرح سیر	—	1124	— 1712.
Muhammed Sehah		—	1131	— 1718.
Ahmed Schah Behadur	احمد			
	شاه بهادر	—	—	1160 — 1746.
Alemghir	عالم کبیر	—	1166	— 1752.
Schah Alem II.	شاه عالم	1172	—	1758.

Obs. *Alex. Dow* in history of Indostan, et alii historici varios quidem nominant Mogolorum principes ad imperium admotos, scil. Dsjehander Schah a. 1712. Raffi Eldiriat et Raffi ul Daulat 1713. Schah Dsjehan a. 1751. Ali Dsjauhar a. 1759; sed quum numi principum, quorum seriem proposui, subductis annorum in eis expressorum calculis non suffragentur, tutius duxi eorum auctoritatem omnibus historicis anteferre.

§. 2.

Vrbes monetariae mihi cognitae sunt:

احمد اباد *Ahmedabad*, quae quoque in numis *Schah alem* scribitur: احمد نکر
 احمد نکر اباد *Ahmedis nakr ferh* (i. e. ex-
 pers laetitiae) *abad* (palatium).

احمين *Ahmin*.

اظيم اباد *Adhimabad*.

اگر اباد *Agrabad*.

اکبره *Acbara*.

بنارس et بنرس *Benares*. Scribitur quo-
 que: محمد اباد بنارس *Muhammeda-
 bad Banares*.

جایپور *Dsjapur*.

جکھ پور *Dsjecapur*.

سرات et سورات *Surat*.

فرح اباد *Ferhabad*.

کلکنده *Golconda*.

محل *Mohal*.

مورشداباد *Murschedabad*. Ab Europaeis
 perperam scribi solet: *Muxadabad* vel
Muschadabad.

مبئی *Mombai* i. e. *Bombay*.

Obs. Periphraſi regias *Dehli* et *Agra* in numis concludunt. *Dehli* circumſcribitur : دار السلطنة شاه جهان اباں *sedes chalifatus* (ſucceſſionis), *regis mundi palatium*. *Agra* audit: مدينة مستنقر السلطنة اكبرية *sedes chalifatus Acbarici*.

§. 3.

Numi eorum ex auro, argento et aere ſunt, ipsis Perſicis arte et elegancia vix cedentes. Diuerſae ſunt magnitudinis v. c. *aurei*: 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$; *argentei*: 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$, $\frac{1}{64}$, qui ſaepe vno eodemque typo cuduntur; vnde prouenit, vt in ſecundae &c. *magnitudinis*, et in aereis numis plenus titulus nunquam, contra vero ſingulae quaedam et detruncatae dictiones et litterae adpareant. Commune autem aureis et argenteis *), quod

*) In numis *Aurengzeb* et *Ferrugsir* aurei et argentei rite per vocabula *مهر* *Mihr* aut *نیر* *zer* aurum; *سیم* *Sim*, aut *بدر* *beder* argentum diſtinguuntur. A *Mihr* aurum, famoſiſſimi aurei adulterati, quos Angli *Murſchedabadi* cudebant, nomen *Mohr-Rupiae* traxerunt. Vid. *W. Bolts Zuſtand von Bengalen*. *Leips.* 1780. 8. ©. 340. sq.

quod iis insculpi solet, est nomen: سكة *Sicca*,
 typus s. numus signatus, cui saepe: مبارك *muba-*
rec benedictus, adiungunt. Vulgo audiunt: *Rupia*
 (ab Hindostanico روبا *rupa*, plur. روبي
rupi, argentum,) et *Sicca*, aut *Sicca Rupia*.
 Non modo ipsi principes Mogolici, sed et Eu-
 ropaei, qui in India vrbes et regiones tenent, prae-
 cipue Angli et Galli numos omnis metalli, titulo
 Mogolicis vsitato procudunt. *Anglorum* officinae
 monetariae sunt: *Bombay*, *Calcutta* (sub no-
 mine Murschedabad,) et *Surat*; *Gallorum* Arcot
 et Pondichery. Illi quidem suas Rupias *asterisco*;
 hi vero *luna falcata* insigniunt.

§. 4.

Tituli Persica lingua, quae in Aula et regno
 multos amatores habet, consignati et instructi sunt.
 Hinc more in persicis numis recepto, ad faciem
 numi venustam reddendam, et lacunas eius explen-
 das, non modo ordinem verborum inuertunt, vt
 in iis legendis, plerumque ab imo sit incipiendum,
 gradatim progrediendo ad verticem, sed et singu-
 las interdum dictiones, nec non litteras elegantiae
 caussa ita perturbant, vt omni circumspectione
 opus sit, nisi interpret Sisyphi voluere saxum
 velit.

velit. Habent autem numi Mogolici hanc praerogatiuam peculiarem, vt non solum anni Hegirae, sed etiam imperii in iis indicentur, quod dici non potest, quanto vsui sit in historia ad anni, quo quisque imperium auspicatus sit, inuestigationem.

§. 5.

Numos trium priorum principum, si qui dentur, vt autumo *), ne nomine quidem, posteriorum omnes, exceptis Schah Alem I. numis, facie nosse mihi contigit esse tam felici. Qui quum titulis multum a se inuicem discrepent, haud extra aleas vagari videbor, si numerorum sub quolibet principe editorum, qui peculiare quid habent, lustrationem agam.

§. 6.

I. Dsjehanghiri numi.

I. In numis eius aureis, forte et argenteis a me non visis, non modo eius imago, sed et signa

*) Castellus in Lex. Pers. p. 43. aurei Acbaris mentionem fecit, scribens: اکبری monetae aureae genus in India, valens ibi VII Regales Hispan. ab Acbar Xah cusum.

signa Zodiaci, vnde nomen Rupiarum zodiacalium nacti sunt, cum titulo conspiciuntur. Hinc XIV. ad minimum numi eius figuris ornati dantur, licet Tavernierius et alii XII. tantummodo memorent.

A. I. Effigies pectore tenus efformata regis *Dsjehan Ghir*, Baccho et Veneri litantis, manu tenentis eleuata poculum. *Ante faciem ad marginem*: سلیم جهانگیر شاه اکبر شاه *Selim Dsjehanghir Schah fil. Acbaris Schah*; pone eum: سنه ششس جلوس *anno sexto imperii.*

II. Leo, et pone eum solis imago. Inter pedes eius: سنه سیکس می *anno producente vinum (s. vitifero.) 1020. Chr. 1611.*

B. I. Rex, vel eius amasia, sellae nudus, (nuda) vt videtur, pedibus decussatis insidens, capite radiato, dextraque eleuata poculum tenens, cum titulo a tergo: قضا پیر *decreuit*, (vt) *hic numus aureus proponat formam*; et versus frontem: شمیم حضرت شاه جهانگیر

جهانگیر *indolis excellentis Schah
Dsjehanghir.*

II. Area quadrata: *Solis imago.*

1. Superne: حروف جهانگیر و اکبر اللہ
litterae (nominis, i. e. ipse) *Dsjehanghir* (s.
mundi expugnator). *Sed Deus est maximus.*

2. Ad latus solis sinistrum: ضرب احمین ۱۰۲۳
cusus Ahmin (anno) ۱۰۲۳. Chr. ۱۶۱۴.

3. Ad latus solis dextrum: معین سنتنا ۹
producente annum nostrum (imperii) ۹.

4. Inferne: فرز ابن ویل در عروسة برادر
perfossit filius victoriae portam sponsae e regione.
Neque lubet, neque licet haec vberius explicare.

Duo haec lasciuia, aut si mauis, satyrica numismata indicio sunt, quod aliquid veri lateat in iis, quae de Dsjehanghiri uxore *Nur mahal* s. *Nur Dsjehan Begum*, quam deperiit, dicta narrantur. (*Tavernier l. c. pag. 24. sq.*) scil. Regem reginam regnandi per XXIV horas, aut vt alii volunt, per XII menses pruritu incensam, regni sociam ad dictum tempus fecisse, cuius memoriam vt ad posterios transmitteret, durante breui suo imperio Rupias hasce zodiacales ex parte affabre factas cudi fecisse. Sed huic narrationi obstat diuersa in his
numi

numis occurrens aera scil. *piscium* 1028. imperii 13; *librae* 1031. imperii 17; *arietis* 1032. imp. 18; *geminorum* 1033. imp. 1623; *caeterorum* 1036. imp. 21. negligenter cursorum, quae vero optime sic componi potest, vt reginam, quoad coniux viuebat, aut regni socia erat, monetae istius curam habuisse asseueremus.

Ill. *Barthelemy* l. c. quidem auctor est, nomini *Dsjehanghiri* in dictis *Rupiiis* nomen coniugis: *Nur Dsjehan Begum* additum esse; sed huic asserto ipsi numi contradicunt.

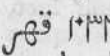
2. In omnibus *Adleri* Berolinensis rupiis, qui signis *Zodiaci* ornati sunt, vnus idemque titulus, sola aera excepta, obtinet. Exempli loco sit numus cum ariete:

I. Solis in ariete imago.

II. در اکبره روی نر زبور بادی شاه
 جهانگیر از اکبر شاه ۱۰۳۲
in Acbarah (Acbaris palatio) *facies auri scripta fuit*, (i. e. moneta aurea cusa) *monarchae Dsjehanghir* τω (filii) *Acbaris Schah*, 1032. Chr. 1622. (Tab. II. n. 23.)

Obs.

Obs. 1. *Capellus* in rarioribus *Beccelerianis*. Hamburgi 1684. fol. tabulis duobus XII. hosce numos, forma solito maiori aere expressos repraesentavit. In aureo *cancris marini* annus ۱۰۱۰ (1010. Chr. 1601.) erronee positus fuit. *Aduersa* eius, itemque *virginis* monstrat, ni fallor, dictionem: *Siccah* s. numus I. quam *Adleriani* et *Tavernieriani* non habent. In aureo *aquarii* titulus a reliquis abludit: *Monarcha victoriosus Dsjehanghir*, cusus *Almin* 1032. Chr. 1622.

Aurei *scorpionis* titulus quoque ab aliis aberrat, qui vero tam negligenter ex parte sculptus est, ut vereremur, me sine peccato eum explicasse: *prodit typus auri inscriptus* (numus signatus) *XXIX mensis Muharrem, quo vicit Dsjehanghir Monarcha*. XVII (anno imperii) a. 1032. Chr. 1622. (Filiū rebellem Schah Dsjehanghir hoc anno maximo proelio deicit.)

Obs. 2. *Tavernier* T. II. fol. 24. duodecim harum rupiarum *Aversam* solis *Zodiaci* signis sine vlla inscriptione insignitis, et duarum *Aversam*

sam s. titulum ligno incisa repraesentavit, quarum
alia **احمد آباد** *Ahmedabad* sine aera, recte;
alia ibidem cum aera ۱۰۲۷, 1027 Chr. 1617. in-
 uerse, vtraque autem minus accurate insculpta fuit.

Ex dictis facile elucet, rupiarum zodiacalium
 dari varia eodem zodiaci signo praedita, sed aera
 et loco a se inuicem discrepantia aurea, argentea
 et aerea exempla.

Obs. 3. *Tavernier* Tom. II. fol. 8. n. 4.
 Rupiam argenteam Dsjehanghiri quadratae formae
Acbarae 1024. Chr. 1615. pro cusam exhibuit,
 in cuius *Aduersa* legitur: **نور الدين جهانگیر**
شاه بن اکبر شاه *Nureddin Dsjehanghir*
Schah fil. Acbaris Schah. Auersa, cuius lectio
 impedita est, exhibere videtur: **باهر الهي ضرب**
اکبره سنه ۱۰۲۴ *incomparabilis, diuinus* aut
diuini. (Coniungendae sunt hae dictiones cum
Aduersa). *Cusus Acbarah* a. 1024. Chr. 1615.

§. 7.

Schah Dsjehan numi.

Argentei eius in numophylacio Lycei Stralsun-
 densis asseruati, quem vidi, margo maximam

O

par-

partem delimitatus erat, quem casum aduersum antiquiores fere omnes habent:

I. Area quadrata symbolo Sunnitarum gaudet:

لا اله الا الله محمد رسول الله non
est Deus, nisi Deus, Muhammed est lega-
tus Dei, et ad marginem sinistrum ١٠٦٤
i. e. 1064. Chr. 1654. extat.

II. Area quadrata:

شاه جهان بادي شاه غازي Schah
Dsjehân monarcha victoriosus.

Hyde l. c. pag. 7. eiusmodi numum a. 1063.
Chr. 1652. in mente habuisse videtur, nulla tamen
facta marginis ad quadrati latera mentione. Exhi-
bet eundem *Capellus* l. c. tab. n. IX. margine quo-
que imperscrutabili, licet vero fit simile, eum
regis nomen et monetae locum continere.

§. 8.

Aurengzebi numi.

i. Aureos quatuor, et argenteos sex huius
principis in manibus habui, titulis sibi ex asse
respondentibus, nisi quod in argenteis, بدر
argentum, pro مہر aurum in aureis, extabat,
et nomini principis in quatuor additum: عالم کبير
mundi

mundi expugnator, nec non شاه a duobus aberrat, et monetae locus in *Auersa* modo superiori, modo inferiori parte positus erat. *)

I. در جهان سکه نرد جو مهر منيه شاه
 اورنگ نرين عالم كبير ۱۰۷۹
in mundo nummus cusus sicut aurum, iussu Schah Aurengzeb mundi expugnatoris, 1079. Chr. 1668.

II. ضرب دار الخلافه شاه جهان اباد سنه
 ۱۰ جلوس صيمنت مانوس
sede chalifatus Schah Dsjehan palatio, anno 10 imperii (propr. sessionis) felicitate coniuncti. Eiusdem tituli et anni, imperii XII. aureus: اذرباد Agrabad cusus erat. Hyde l. c. pag. 8. alium diuersi tituli nummum ligno incidi curauit: I. محمد اورنگ نرين بهادر عالم كبير بادشاهه غازي ۱۰۶۹ Muhammed Aurengzeb strenuus, mundi captor, monarcha victoriosus, 1069. Chr. 1658. II. ضرب کلکنده

O 2

سنه

*) Specimina aere expressa extant in Tavernierii voyages T. II. fol. 8. n. 1. 5. et fol. 14. n. 5. 6. (quae inuerse sculpta sunt, Tychsen tab. V. n. 1.

سنة احد جلوس ميمنت مانوس
cusus Golcondae anno I. sessionis, s. imperii faustissimi benignissimi.

2. Ad numismata in eius honorem cusa pertinet numus argenteus ponderis quinque librarum in numophylacio Ducali-Saxo-Gothano reconditus, et sequenti titulo decoratus: *)

I. سکه بادشاه بحر و بر است شاه اورنگ
 نریب عالم کبر که زر و زراں لایو الظفر
 است قدر اصراء سم و قیمت زر عالم کبر
 بادشاه غازی محمد اورنگ نریب بهادر
 ابو الظفر محیی الدین سنة ۱۰۸۴

i. e. *Moneta monarchae maris et terrae est
 Shah Aurengzeb mundi expugnatoris, qui
 Zer **) et filius patris victoriae est, potentissimus principum, aroma, et orthodoxiae
 aurum,*

*) Numisma hoc vnicum Ge. Iac. Kehr in peculiari tractatu: *Monarchae Mogolo - Indici numisma rel.* Lipsiae 1725, 4. curate delineatum tam egregie explicauit et illustrauit, vt vix spicilegium mihi reliquerit.

**) Nomen aui Rustami Persarum Simsonis. Paronomasia Zer et Zeb esse videtur.

aurum, mundi captor, autocrator victoriosus, Muhammed Aurengzeb bellicosus, pater victoriae, restaurator religionis anno 1084. (Chr. 1673.)

- II. بادشاه کبکچ بخش اورنگ نریب
 دین باناه مان عالم کیر یار شکه اش
 جوب تبع او نابود راجح بهفت
 اقلیم بعد مهر و ماه سکه زن بر روی
 سیم وزیر را لطاف الہ سنۃ ۱۰ جلوس
 میمنت مانوس ضرب دار الخلافة
 شاه جهان اباد i. e. *Monarcha, commodi largitor, Aurengzeb, religionis refugium, egregius mundi expugnator, possessor magnificentiae, similis egregio Tobba *)*
quo nullus praestantior in septem climatibus inter solem et lunam, typum signatum nitido argento et auro, auspiciis Dei, anno XV. imperii felicitate sociati cudi fecit in aula chalifatus, Schah Dsjehani palatio.

O 3

Obs.

*) Tobba commune nomen Regum Hamyarensium in Iemen erat, ad caesarem quemdam, Tobba dictum, originem referens.

Obs. Litterae *Mim* et He (ح, ه) a figura consueta in his numis interdum abeunt. Nimirum littera *Mim* ante ا quiescens, figura ad ه sine puncto diacritico, accedit, et puncto diacritico destituta semper ut ه legi debet. Videantur dictiones مانوس et بهفت in numis 48. et 49. tab. V.

§. 9.

Ferrugsiri numi.

Aureos eius tantummodo vidi hoc praeditos titulo :

I. سکه نرد بر سیم وزیر جو فضل بادشاه
 Numum cudit
 بر فرح سیر ۱۱۲۶
argento et auro, ut sit in beneficium (pro benemeritis), monarcha mari et terra Ferrugsir 1126. Chr. 1714.

II. ضرب بجابور سنة الظفر اله جلوس
 Cusus in Dsjapur anno
 صیمنت ماپوس
victoriae diuinae, imperii felicitis.

§. 10.

Muhammed Schah numi.

Numi eius a me visi duplici titulo veniebant:

A. I. سکه مبارک باری شاه غازی محمد
 شاه ۱۱۳۴ *Numus benedictus monarchiae
 victoriosi Muhammed Schah 1134.*

II. ضرب مستقر الخلافة اکبره سنة ۴
 جلوس صیانت مانوس *cusus sede
 chalisatus Acbara anno imperii felicitis IV.*
 Alius a. 1143. imperii XIII, qui apud me
 est, cusus fuit: *in aula chalisatus, Schah
 Dsjehan palatio, s. Dehli.*

B. I. سکه مبارک صاحب قران ثاني محمد
 شاه غازی ۱۱۶۰ *numus bene-
 dictus socii constellationis secundi (i. e. secun-
 dus post Timur, seu alter Timur felicibus
 auspiciis regnans), Muhammed Schah mo-
 narcha victoriosus 1160. Chr. 1747.*

II. ضرب فرح ابدان سنة ۲۹ جلوس
 صیانت مانوس *cusus Ferhabad anno
 29 imperii felicitis.*

§. 11.

Ahmed Schah Behader numi.

Numi eius a me visi nihil peculiare habent, nisi quod nomini eius additum بهادر com-
monstrent :

I. سکه مبارک بادى شاه غازى احمد
شاه بهادر ۱۱۶۴ *numus benedictus mo-
narchae victoriosi* Ahmed Schah Behader
(bellicosi), 1164. Chr. 1750.

II. ضرب مسجد اباد بنرس سنة ۴
جلوس صيمنت مانوس *cusus Muham-
medabad Benares anno 4 imperii felicis.*

§. 12.

Alemghir numi.

Omnes eius numi, quos vidi, Bombay, Su-
rat, Ferhabad, Dsjecapur, Adhimabad, procu-
si, hac simplici inscriptione gaudebant. Exem-
pli loco sit meus elegantissimus (Tab. II. n. 18.)

I. سکه مبارک بادشاه غازى عالم کبير ۱۱۷۲
numus benedictus monarchae victoriosi
Alemghir 1172. Chr. 1758.

II.

II. ضرب عظیم اباں سنہ ۶ جلوس
cusus Adhimabad anno
VI. imperii felicitis.

§. 13.

Schah Alem II. numi.

Nouo plane titulo numi eius tam aurei, quam argentei, Bombay, Muhammedabad, (Tab. II. n. 20. V. n. 48. 49.) *) Ahmed Nakr Ferhabad et Arcattae excusi, quos inter aurei Bombayenses a. 1184. et 1186, quorum picturas perill. Eques

O 5

et

*) Tomo IX. der K. Daen. Missions-Berichte numi I—IV. Murschedabadi a. 1177 — 1180 et n. V. Muhammedabad Banares cusi accurate aere in tabula praefixa expressi extant, subiuncta eorum vera ledione et explicatione, quae sequentis tenoris est in Aduersa: Sikkah sad bar haft keshovar aie fasele Ela hamje dine Mohammed Scha Padsha 1182. d. i. Von Gottes Gnaden Koenig über die sieben Welten; der Mohammedanischen Religion Vertheidiger, hat geschlagen neue Rupien 1182. Chr. 1768. In Auersa: Ialuu maimanat manuus 9 sarb Mohammedabad Banares den ersten glücklichen Tag, in seinem 9ten Regierungs - Jahr, Gemünzt in Muhammedabad Banares.

et Prof. Vpsaliensis *Thunberg* cum XLIX aliis rupiis mecum beneuole communicauit, omnes mira arte et elegantia longe superat, in *Aduersa* insigniti sunt:

I. سکه نون بر هفت کشور ایة فضل الہ
حاصی دین محمد شاه عالم
۱۱۸۶ بارشاه *numum cudit per septem
climata, gratia Dei protector religionis
Muhammedis, Schah Alem monarcha 1186.*
Chr. 1772.

II. ضرب احمد فکر فرح اباد سنۃ ۱۱۴۰
جلوس صیبت مانوس *usus Ahmed
naki ferhabad anno XIV. imperii felicis.*
Alius ibid. a. 1190. Chr. 1776. imperii XVII.
usus, apud me quoque extat. *)

§. 14.

Numi quorundam vasallorum et regulorum
Indiae v. gr. Parta Dsjadsjumala, Achim; Insula-
rum

*) Duo hi numi rarissimi sub auspiciis ipsius infelicis principis, Ahmedabad cusi, hac memorabili et prorsus singulari vrbis periphrasi, quod فکر فرح
expers laetitiae sit, non sine causa insigniti fuisse videntur.

rum Maldivarum etc. praeter dignitatis titulos:
 خليفة المومنين *Chalifa fidelium*, سلطان
 البحر *Sultanus maris*; الملك *rex*, raro
 quidquam memoratu dignum obtutui sistunt, et
 plerumque vilioris metalli, et elegantiae expertes
 sunt. Dari tamen longioribus titulis praeditos,
 argenteus insignis crassitudinis, apud *Adlerum*
 Berolinensem extans, et in Maldiuus cusus, probat:

- I. السلطان الاكرم محمد عبا الدين
 Sultanus nobilissimus, Mu-
 hammed Amadoddin. Cusus Mahal.
- II. سلطان البر وحقان البحر سنة ١١٦٤
 Sultanus continentis, et Chakan (monar-
 cha) maris anno 1164. Chr. 1754.

§. 15.

Quamuis alienum ab instituto meo esse videri
 possit, quod numerorum in hac sectione recensitorum
 nomina vsu hodie recepta, et valorem constitu-
 tum, nulla habita collybi ratione, in tabulas re-
 ferre, ne quid deesset, voluerim, tamen facile
 veniam mihi dabunt lectores, cum plus in ex-
 cessu quam defectu me peccantem cognouerint.

I. Numi

I. Numi Maroccani. (v. *Hoest* p. 280.)

مطبوع aut متغال ذهب *Metbuâ* l. *Metkâl dehéb* valet 7 Marcas Lubecenses. Algeriorum aurei *Mabuf* dicti, valent 5 mg.

مسونه *Mesuna* argenteus, Europacis: *Blankille* dictus, valet 2 ß l. 24 Flus.

ريال متاع *Rial emta*, l. اوقية *Ukia*, valet 8 ß.

II. Numi Persici. (v. *Olearius* et *Tavernier* l. c.)

1) aurei

شرفسي *Scherefi* s. VIII Larini, aut 68 regales Hispan.

2) argentei

عباسي *Abasi* — 16 ß

خدا بنده *Chodabendeh* 8 —

ماحمودي *Mahmudi* 8 —

شاهي *Schahi* — 4 —

بستي *Bisti* — 1½ —

لاري *Lari* — 10 —

3) aerei

قزبكي *Kasbeki* quinque *بول pul* s. obolos valent, teste *Castello* p. 151. et 425.

Quum

Quum officinae monetariae aereis cudendis institutae Christianis locatae sint, facile intelligitur, cur *tam* ab elegantia argenteorum, qui e Persarum officinis prodeunt, multum recedunt, *quam* figuris, quibus aurei et argentei prorsus carent, instructi sunt.

III. Numi Turcici *).

a) aurei

نر ماکبوی *Zermabub* Constantinopoli cusus valet $3\frac{1}{4}$; *Myssrae*, 3 Piastros.

Algerii dicitur ماکبوی *Mabuf*, quorum dantur $\frac{1}{2}$ et $\frac{1}{4}$.

اسلامبول *Islambul - Zindsjerli* $3\frac{1}{2}$ —

بربرلی *Berberly* — — $3\frac{1}{4}$ —

فندوق ۱. التون *Funduk l. Altun* 3 —

Habent $\frac{1}{2}$ et $\frac{1}{4}$ Altunos.

نرناجیرلی

*) Aureos Constantinopoli et Myssrae; aereos praecipue Halebi et Bagdadi, exceptis rebus publicis, quae proprio Marte et sumtu omnis metalli monetam signant, excudi, perill. de Diez, qui Turcicorum omnis metalli numorum, et XVI sigillorum Turc. rel. amplissima largitione me beavit, me certiore fecit. De valore numorum recentiorum consuli potest Abot de Basinghen Tables des Monnoies courantes dans les quatre parties du monde, a Paris 1767. 12.

زیندجیرلی Zindsjirli (*Aegypt.*) 2 Piastri 30 Para.

طوغرالی Tugrali — 2 — 35 —

2) argentei

التمسلك *Altmischlic* (Loewen-

thaler) — — 1½ P. 60 Para.

غروش *Grusch* (Piaster) — 1 — 40 —

Dicitur quoque اسقيغروش *Eskigrusch*

(antiquus Grusch), et يكيغروش *Ie-*

nigrusch (nouis Grusch). قره غروش *Kara*

Grusch nominantur Ioachimici, qui 138

Aspros valent.

ايكيلك *Ikilic* — — 2 Piastri.

يونزلك *Iuzlic* — — 2½ —

يكرمشلك *Ighirmischlik*, — 20 Para.

زلوطه *Zolota* — — — 30 —

اون بشلك *Onbeschlic*, — 15 —

بشلك *Beschlic*, — — — 5 —

اونلك *Onlic*, — 10 Para.

بارا *Para*, — 3 Aspri.

ايكيلك *Ikilic* — 2 —

افسجه *Akdsje*, — 1 Asper.

كون *Ghun*, dicuntur numi necessitatis.

3. aerei

3. aerei .

منغر *Mangir* — $\frac{1}{4}$ Aspri.بول *Pul* — — $\frac{1}{4}$ Mangir.فلس *Fels* obolus.

Obs. Varii moduli argenteos et aereos Chanorum Crimensium, nomine *بارا para* insigniunt, valorem eorum additis numeris *بر bir*, vnus; *ايكي iki*, duo; *پش pesch*, quinque; *اون on*, decem; *يگرمش pesch*, XXV; *اللي elli* L. indicantes. Vid. *Kleemanns Reisen in die Crim.* Leipz. 1773. 8. p. 274.

IV. Numi Mogulenses. (*Tavernier*
T. II. fol. 8.)

Praeter Rupias supra recensitas, dantur quoque, quae *ونزيري Weziri* dicuntur, omnium tenuissimae, (v. *Bolts* l. c. pag. 343.) nec non argentei *ماحمودي Mahmudi*, et aerei *پش Pesch* nuncupati. Praeterea amygdalorum amarissimorum, et cochlearum *Cauris* dictarum species (Moneta L.) in locum pecuniae minutae substituunt.

CAP. V.

De recentiorum a Christianis cusorum
numorum titulis.

§. 1.

Quod Europae quaestuosum numos arabicos ipsorum orientalium titulis insignitos, eisque respectu externi habitus simillimos conflandi mercaturam tam in operto, quem aperte fecerint, in hoc nulla est dubitatio. Scilicet Angli *Calcuttae* sub nomine *Murschedabad* (مرشدآباد Tab. V. n. 49.), *Madras*, et *Bombay*, cum signo stellae; Galli *Pondichery* sub nomine *Arcatte*, cum signo lunae falcatae; Bataui *Paleiacattae*; Lusitani *Goae*; Dani *Trankenbariae*, (nescio, sub quibus ciuitatum Indiae nominibus,) Rupias cum vsitatis, quas supra adduxi, mogulensibus inscriptionibus, itemque aereos Larinos, stanneos et plumbeos variae magnitudinis cudunt.

§. 2.

Sed Bataui quoque Rupias aureas et argenteas, peculiaribus societatis Indiae orientalis titulis, Batauiae cudi curant, v. c.

I. Aurei

I. Aureis, s. duplicis pondere Ducati: (Tab. III. n. 34.)

A. دينار من كمنى وندوي *Denarius Societatis Hollandicae.*

B. Superne *vel* imago galli gallinacei (in aureo a. 1748), *vel* crucis, *vel* punctorum congeries *vel* nodus cernitur:

1748. *البي جزيرة جاو الكبير ad insulam magnam Iava 1748.* (pertinens.)

II. Aurei s. simplices Ducati typo, quo Drachinae veniunt, signati sunt. Drachmarum titulus sola dictione درهم *Drachma*, a denariis diuersa est. Tab. II. n. 22.)

III. Aerei bilingues: A. In sermo laur. *Duyt IAVAS 1783.* B. *دويت خاو ۱۷۸۳ Duyt* (teruncius, *Deut*) *Iavae 1783.*

Obs. In minutis numis regulorum quorundam Indiae notam OC (ostindische Compagnie) impressam vidi. *)

§. 3.

Notatu omnino dignum est, quod Hispani nostris temporibus *Madridi* numos arabicos litteris

Ma-

*) Tavernier Tom. II, tab. ad fol. 14 Rupiam cum Aufengzebii nomine et dicta nota, sed inuerse aeri incisam exhibuit.

Maroccanis cuderint. Cuius facti veritatem testatur aureus, ponderis $2\frac{1}{2}$ Louisd'or, qui in Numophylacio Adleriano Berolini asseruatur.

A. ضرب مدريد, *cusus Madriti*,

B. عام 1201, *anno 1201.* (Chr. 1786.) (Tab. VI. n. 54.)

Cuius percussurae causam hanc mihi attulit summus Praelatus: „*Las monedas Arabes batidas en Madrid fueron en obsequio del Embaxador de Marruecos.*“

§. 4.

Ad numismata referenda sunt, quae Galli ad captandam *Barbarossae*, et legatorum *Tippo Seip*, et fortasse aliorum benevolentiam, cudenda curarunt.

I. Numus bilinguis, in numophylacio Ducali Gothano asseruatus: (Tab. II. n. 19.)

A. Imago pectore tenus efformata et cidari ornata: BARBAROSSA.

B. خير الدين Chairâdin

شاه جزير Schah, Algeriae

سلطاني Sultan.

II. Numus vncialis *Parisiis* excusus, quem perill. *de Diez* acceptum refero. (Tab. VI. n. 53.)

A.

A. غازی

ایلیچیان تیپو سلطان Legati Tipponis,
Sultani victoriosi,

محمد درویش خان و اکبر علیخان
Muhammed Derwisch Chân, et summus
Ali Chan, et

محمد عثمان خان بالویسو ۱۶ بان شاه
Muhammed Osman Chan, apud Ludovi-
cum XVI. Monarcham

فرانسویس ملاقات کرن نو ششم ماه
Francorum urbanorum, nuper introducti sexto
mensis

دیسکده Dsilkade, aera

۱۲۲ 122 (1200 Chr. 1787.)

B. هر سه ایلیچیان cuderunt eum legati

بدار الضرب اشرفی in loco monetae
nobilissimo,

در ملکه پریس تشریف in regia Paris
magnifica.

کرن نو بتاریخ هفتم ماه quod nuper
factum est aera, VII. mensis.

دیسکده Dsilhadsja.

۱۲۲ 122 (1202 Chr. 1787.)

§. 5.

Georgianorum numos tres, vnum argenteum et duo aereos possideo. *Argenteus* Teflisi 1189 Chr. 1775. cusus, in *Aduersa* sententias Alcoranicas, *لا اله الا الله رب العالمين laus Deo, domino rerum creatarum, et in Aversa يا كريم*

o benigne sc. Deus, quas quilibet Christianus aequae ac Muhammedanus bono animo adhibere potest, commonstrat. *Aereus* maioris moduli admodum crassus est. I. Eques, cuius humero insidens accipiter caput eius rostro petit. (*Zelotes figuram gladii icu in medio dissecuit.*) Pone eum *تغليس Teflis.*

II. *فلس ضرب في حصن Fuls cusus in castello.* Alios ibidem editos adducit cl. *Tychsen* l. c. pag. 43. tab. V. 5. Numos quoque supra p. 197. laudatos, qui *Schah Rokhii* nomine insigniti, et *Teflisi* cusi sunt, credo ad Georgianos iure quidem suo pertinere, et satyricos potius esse, quam in memoria: nomini illius consecratos. Nam symbolum Schüticum: *non est Deus, nisi Deus, Muhammed est legatus, et Ali vicarius Dei, nec non Rokhii* titulus: *canis portae (Ali) Ridha domini,* in ore Christiani Principis, qui iugo Persico se exuerat, vt equidem opinor, turpitudinis potius, quam obseruantiae indicium dici meretur. Potest tamen, vt more Europaeorum in India cum his numis in Persia commercium faciant. Nescio an Georgiani sub clientela Russica iam constituti numos epigraphis arabicis, in gratiam subditorum muhammedanorum adhuc signent.

I. Index numerorum citatorum et explicatorum.

Abbasiah			Algerium		
a. 161	—	p. 17	a. 1003	—	p. 181
171	—	— 159	1160	—	— 184
176	—	— 17	Alkahirah vide Myssr.		
Acbara			Almeria		
1024	—	— 209	a. 525		p. 119
1032	—	— 207	Alschascha		
1063	—	— 210	190	—	— 70
1064	—	— —	281	—	p. 75 81
1134	—	— 215	282	—	— 42
1143		— —	283	—	— 17
Agmât			284	—	— 81
494		p. 44 119	291	—	— 81
Adhimabad			294	—	— 81
1172		— 216	297	—	— 81
Ahmedabad			303	—	— 81
1027	—	— 209	310	—	— 82
1190	—	— 218	331	—	— 82
Ahmin			Andalusia		
1020	—	— 205	a. 100	p. 60	130 162
1023	—	— 206	144	} p. 60	
1032	—	— 208	164		
Aleppo			281		
1012	—	— 181	235		

	Cazbin				Feraber		
a.	1138	—	p.	195	a.	314	— p. 82
	Constantinopolis					Ferhabad	
	926	—	—	180	1160	—	— 215
	1115	—	—	183		Fes	
	1171	—	—	182	535	—	— 119
	1182	—	—	—	1094	—	— 170
	1189	—	—	185	1160	—	— 170
	Cufa					Golconda	
	136	—	—	17	1069	—	— 211
	140	—	—	17		Granata	
	142	—	—	161	881	—	— 140
	260	—	—	71	Haleb	vid. Aleppo	
	291	—	—	75		Herat	
	293	—	—	18	a.	206	— p. 68 164
	Damascus					Hisपालis	
	75	—	—	61	516	—	p. 119
	79	—	p.	42. 54.		Iava	vid. Batauia
	90	—	p.	58		Iconium	
	91	—	—	16	a.	642	— p. 89
	98	—	—	47	649	—	— 88
	102	—	—	47		Isfahan	
	104	—	p.	16 154	1135	—	— 195
	106	—	p.	58	1148	—	— 196
	125	—	—	17	1153	—	— —
	127	—	—	54	1157	—	— 197
	Deli					Kuniah	vid. Iconium
	1079	—	—	211		Lamta	
	1084	—	—	213	a.	538	— p. 44 121
	Dsjapur					Madritum	
	1126	—	—	215	1201		p. 226

	Mahal			Murcia	
a. 1164		P. 219	a. 544		P. 121
	Maredin			Myssr	
599		— 158	358		P. 12 116
600		— 158	365		P. 16
	Maroccos		974		— 180
1014		— 170	982		— —
	Mecca		1003		— 181
209	p. 67 68	109	1012		— —
	Mequinez		1183		— 184
1192	p. 172			Nachsjiwan	
Medinat - Essalam	vid.		1077		— 194
	Bagdad			Nisabur	
	Meschehed		196		P. 67 159
a. 1040		P. 194	292		P. 81
1137		— 195		Paris	
	(Meru?)		1201		— 226
131		p. 44 63		Prusia	
	Mosul		792		— 177
501		P. 44	815		— 179
508		— 69	926		— 179
631		— 162	963		— 179
Muhammedabad	Banares.			Rabat Elfeth	
a. 1164		P. 216	1189		— 172
	Muhammediah		1191		— 172
150		p. 65 161 162		Rakkah	
170		p. 47 68	155		— 65
175		p. 69		Rescht	
180		p. 42 69	1039		— 139
181		p. 162		Samarcand	
201		p. 67 68	185		— 69

Samarcand			Sis		
a. 194	p.	17	a. 637		p. 143
195	—	67		Siwas	
198	p.	67 162	617 etc.		— 93
287	p.	81		Tabriz	
294	—	81	681		— 101
295	—	81	700		— 101
299	p.	18 82.	1043		— 193
302	p.	18	1127		— 194
306	—	75		Teflis	
311	—	18	1162		— 197
319	—	161		Tetuan	
320	—	18	1105		— 173
321	—	82		Toletum	
326	—	18	post a. 475		— 138
327	—	18	a. 1229		— 148
330	—	82		Toncat	
335	—	18	292		— 17
344	—	161		Tripolis	
			1153		— 184
	Sanaa			Tunetum	
1140	—	188	1058		— 181
1161	—	188	1149		— 185
1177	—	—	1178		— —
	Schiraz			Valentia Edetanorum	
335	—	78	a. 403		p. 137
340	—	161	446		— 134
	Schuster		459		— 135
1168	—	198	476		— 136
	Serai Algezira		474	}	p. 137
782	—	107	475		
	Seglimesa			Waset	
472	—	119	91		— 58
					Waset

	Waset	a.	200	p.	68
n.	99	p.	59	308	— 161
	104	p.	58 59	329	— 18
	127	p.	41	331	— 74

II. Nomina auctorum.

Abdolhalim v. Kartas	Barhebraeus	—	93 94 155
Abulfaragius vid. Barhebraeus.	Baronius	—	95
Abulfeda — III. 156	Barthelemy	—	42 49 207
I. G. C. Adler II 13 41 44	Basinghen	—	221
71 77 81 88 91 93 100	Bayer	—	51
109 116 etc. 123 137	Bernoulli	—	52 187
147 151 158 etc. 169	Bochart	—	158
Ph. P. Adler 17 50 155 173	Bolts	—	202 223
207 219 226.	Borgia	—	45 53
Ainslie — — 54			
Airoldi — 109 116 150	Capellus	—	208 210
Alcatib — 124 140	Cardonne	—	40
Alfonsus — 2 146	Casiri	—	52
Almoez — 12 117 161	Castellus	—	204 220
Alsoyouti — 1 16 63	Clewberg	—	42
Aranda — 51			
de Asch — 52	Deguignes	—	29 37
S. Assemani 16 45 46 63 72	a Diez	51 176 221 226	
87 104 etc. 116 etc. 147			
etc. 150 etc.	Eichhorn	—	43 91
Auriullius 42 52 69 73 76	Ekhel	—	52
77 81 83 119	Elmacin	—	5 9 11 16

I. A. Fabricius	—	40	Iac. Nani	—	46
Fraser	—	195	Niebuhr	—	43 63 198
Gagnier	—	60 131	Olearius	—	193
Grauius	—	36	Pizzi	—	147
Hadschi Chalifa	—	4	Raynaldus	—	94
Herbelot	—	103	Reineggs	—	35
Hoest	—	44 119 121 168	Reiske	—	43 91
Kartas	—	118 125	Roger	—	145
Kehr	—	41 50 212	Schiavo	—	149
Kircher	—	97	Tavernier	—	193 205 206
Kleemann	—	223	Thunberg	—	218
Kothalbah	—	16	Torremuzza	—	146 149
Lastanosa	—	147 170	T. C. Tychsen	—	46 74 83 87
Makrizi I	—	16 139 152 155	104 etc. 107 170 198 211		
Meusel	—	40	228		
de Murr	—	40 52 181	Wise	—	60 131 169

III. Index rerum notabiliorum.

A.			
عبد الله ووليه	1	—	p. 64 117
Achschiditae	—	—	p. 28
Aera hispanica	—	—	— 147
Aglabitae	—	—	— 108
Alcoranicae in numis sententiae	56 etc. 63 68 72	105 118	
	124 etc. 127 etc. 140 168 169 171 172.		
Almohaditae	—	—	p. 122
Almoravidae	—	—	— 118
النس	—	—	— 3
Atabeci	—	—	— 89
أوقية	—	—	— 3
Aureorum percussura Chalifae	sibi reseruabant	—	80
Ayubitae	—	—	— 28

B.			
Biblicae in numis sententiae	—	—	p. 144 47
Bibliographia numaria	—	—	p. 40
Bisancii (s. aurei)	—	—	— 95
Bu'idae	—	—	p. 26 77

C.			
Chalifae	—	—	p. 19
— Omniadae Asiatici	—	—	— 19
— Hispani	—	—	p. 59 130
Chalifae Abbasidae orientales	—	—	p. 20
— occidentales	—	—	— 23
خليفة	nomen primum in numis adhibitum	—	68
Christianorum numi	p. 91 etc. 100 sq.	142 etc.	

D.

D.

Denarii Caesarienses	—	p. 25
— Moezzini	—	p. 13 116
Dilemitae	—	p. 28
دينار	—	— 8
درهم	—	— 8
Drachmae Babilonienses	—	— 2
— Bagliae	—	— 2
— Gjawarekinae	—	— 2
— Mahmuiae	—	— 16
— Omn. Hisp.	—	— 161
— Persicae	—	— 5
— Tiberienses	—	— 2
— Waserinae	—	— 161
Dynastiae orient. et occid.	—	25 etc.
— Mogulorum	—	p. 98

F.

Fatemidae	—	— 114
فلس	—	— 8

G.

Giabtu i. e. imperator	—	— 102
------------------------	---	-------

H.

Hafsitae	—	p. 128 129
Hegirah	—	p. 36
Horologia Rostoch.	—	— 119

I.

Larini	—	— 199
		Litre-

Litterarum figura in numis	—	p. 160
— in cod. hebr. bibl.	—	—
Mamaluci	—	35
ما امر دے quid significet	—	66
Mandschu scriptura in numis	—	101 etc.
Maravedi	—	p. 120
Methkal	—	3
Methodus in numis explicandis	—	18
Mim et He figura in numis Mogulorum	—	215
Mohr-Rupiae	—	202
Monetae initia	—	161
Monetalia signa	—	161

N.

Nasaritae	—	140
Numi necessitatis	—	186
— castrenses	—	p. 70 186
— bilingues	—	p. 100 143 145
— trilingues	—	p. 106
— perversae cusi	—	82 etc.
— confraeti	—	p. 163
— imaginibus insigniti	—	p. 4 15 90
— mnemonici	—	p. 198
— inaurati et inargentati	—	p. 154 etc.
— satyrici	—	p. 158
— perforati	—	163
— recusi	—	p. 164 186
— a rebellibus cusi	—	p. 67 70 184
— a suis auctoribus denominati	—	p. 8
— concava scriptura cusi	—	164
— Aglabitarum	—	p. 109 113
		Numi

Numi Armenici	-	-	p. 107 143
— Atabekorum	-	-	p. 89
— Buidarum	-	-	— 77
— chalifarum	-	-	—
— christianorum	-	-	p. 97 142 etc. 224
— Edrisiorum	-	-	p. 125
— Georgiani	-	-	p. 142 etc. 148 228
— Hamdanitarum	-	-	p. 74
— Hammeditarum	-	-	— 115
— Hispanici	-	-	p. 121 132 etc. 225
— Iemenenses	-	-	p. 188
— Marinorum	-	-	— 125
— Maroccanorum	-	-	p. 168 etc. 220
— Mogolici	-	-	p. 97 199 223
— Ortocidarum	-	-	p. 89
— Persici	-	-	p. 190 etc. 220
— Samaritani	-	-	p. 97
— Scheriforum	-	-	— 127
— Seldsjucidarum	-	-	— 87
— Semanidarum	-	-	— 73
— Soffaridarum	-	-	— 73
— Tatarici	-	-	p. 107 187 223
— Turcici	-	-	p. 221
— Zengidarum	-	-	— 89
— Zifris insigniti	-	-	— 178
Numismata	-	-	p. 156 195 226
— ponderis M. ducatorum	-	-	p. 156
— — V. librarum	-	-	— 212
— Salyrica	-	-	— 157
Numophylacia	-	-	— 47 226
Numorum cuf. pondus	-	-	— 16
— recentior. nomina et valor	-	-	— 220
			O

O

Officinae monetariae p. 7 167 175 201 203

Ortociidae - p. 89

P.

Pondus monetae constitutum - p. 9

Pondera quorundam numerorum - p. 16 etc.

R.

رجل - p. 3

Reges Indici - — 199

— Persici - — 190

— Turcici - — 173

— Mauri - — 165

Rupiae zodiacales - — 205

S.

Seldsjucidae - — 57

Semanidae - p. 26 73 etc. 161

Sicca - p. 203

Singularia in numis - p. 154 etc.

Soffaridae - p. 25 73

T.

Tituli numerorum - — 56 etc.

— Ommiad. - p. 63

— Abbasid. - — 160

Toreutarum menda correcta - — 160

V.

Veziroꝝ etc. nomina in numis - p. 30 etc. 159

— ad marginem reiecta - p. 155

Vitra - p. 149 etc.

Vrbes monetariae - p. 32

— in Hindostan - — 201

— Mauritania - — 167

— Persia - — 191

— Turcia - — 175

CORRIGENDA ET ADDENDA.

- Pag. 17. l. 9. pro 68, scribe 67.
- 18. post lin. 11. adde argenteos rarissimos,
quos *Adlerus* Berolinensis nuper acquisiuit:
Balchae a. 314.	ponderat	—	856	partes.
Samarcand a. 319.	—	—	888	—
Schirâz Al-Aswar a. 321.	—	—	985	—
Waset a. 328.	—	—	1276	—
Samarcand a. 328.	—	—	529	—
- (*Est numus depolitus et recusatus.*)
Arradsjan a. 340.	—	—	879	—
Samarcand a. 344.	—	—	880	—
- Pag. 23. l. 1. pro الله scribe: بامر الله
- 26. l. 7. — 179 — 279.
- 35. l. vlt. post *castra*: adde: vel الاسوار
murorum i. e. muris cincta.
- 44. l. 10. adde: Numi ab ill. *Niebuhr* in
Oriente collecti in Regis Daniae numophylacium,
vt e litteris eius didici, illati sunt.
- 54. l. 9. post *orator*, insere: qui, vt ephemerides
narrant, per causas valetudinis patriam iam repedit.
- 66. l. 7. Kehrium et Reiskium aliosque

- Pag. 67. l. vlt. Cap. V.
 — 68. l. 12. insere: Tab. I. n. V.
 — 72. l. 5. e Sura
 — 85. l. 2. dele punctum post: *Circassi*
 — 88. l. 14. pro: *Caicobad*, substitue: *Klidsj Arslan* وعلا الدنيا والدين كيدسج
 et Ala-eddunia weddin Caikobad
 — — l. 18. mutuo
 — 92. l. 6. dele post: *dudum*, eo.
 — 107. l. ante pen. pro: *Wolgae*, lege: *Tanais*.
 Ceterum de his numis Tataricis, sec. XIV.
 ope Genuensium Crimmae dominorum probabiliter conflatis, quorum plures quam 500,
Petropoli in Museo Caesareo reconduntur
 a *Kehrio* explicati, consulendus est *Müllerus*
 in Samlung Russischer Geschichte. St. Petersburg 1760. 8. Tom. IV. p. 386.
 — 156. l. 12. شكلا
 — 158. l. antep. *Diarbekir*
 — 160. l. 15. pro d. lege: p.
 — 161. l. 19. الاسوار
 — 162. l. 7. post 187, insere: 188.
 — 176. l. 14. قسطنطينية
 — 172. l. 6. insere: (Tab. VI. n. 56.)
 — — l. 11. pro IV, scribe VI.
 — 178. l. 4. pro ٩٩ et ٩٩ scribe in vtrisque ٩٩
 — — l. 5. Tab. IV.
 — 186. l. 19. Caesareum

Pag. 192. l. 15. adde: Praeponi solet دار المرز *palatium regionis* s. Regia.

— 195. l. 13. pro VI. n. 59 lege: IV. n. 39

— 196. l. 18. insere: In Beschreibung eines sehr seltenen Ost-Indischen Münz-Cabinets.

Nürnberg 1759. 8. pag. 8. n. 26. similis quidem numus describitur, cuius tamen Auersa: *Chalada Allah Mulcahu. Duriba Mahalier* (durare faciat Deus regnum eius! Cusus Mahalier,) a nostro recedit. In numophylacio Thunbergiano n. 53. eiusdem extat numus:

I. سلطان نادر *Sultan Nadir*. II. خلد الله ملكه ضرب *Perennet Deus regnum eius!*

Cusus *Kandahâr*. In *Koehleri* Münz-Belustigungen T. XXII. p. 176. idem litt. b. a me descriptus, sed inuerse positus, et falso explicatus numus aere scriptus extat.

— 197. l. 2. adde: *Koehler* l. c. T. XVIII.

p. 105. exhibuit numum, in cuius *Auersa* solummodo legi possunt: نادر . . .

ضرب مهر و ماه ۱۱۵۲ *Nadir - - sol et luna* (i. e. aurum et argentum) ۱۱۵۲ Chr. ۱۷۳۹. *Auersa* habet:

ضرب مرشد ابدان احد جلوس
 ميمنت
 Q 2

مبينت مانوس *cusus Murschedabad a. primo imperii felicis.* Quo anno Nadir solium Mogulorum occupavit.

Pag. 197. l. 3. Numus *Schah Riz* filii rebellis Nadiri (tab. VI. 39.) in *Aduersa* habet: سلطان شاه ريز *Sultan Schah Riz*; in *Auersa*: خلد الله ملكه ضرب *durare faciat Deus regnum eius! Cusus Meschehed sancta* ۱۱۶۲ Chr. 1748.

— 198. l. 11. Numi a. b. c. in *Aduersa* symbolo Schiitarum praediti sunt. Dantur quoque, qui loco eius habent: ضرب مشهد *Meschehed sancta* proculsi.

— 199. l. 3. *insere*: Imaginem numi Mazenderani 1181. Chr. 1767. editi vide in Cl. *Tychsenii* comm. III. Tab. V. n. 43. vbi quoque p. 39. sequentes in honorem Ali Ridha cusos, nondum a me visos numos proposuit:

A. I. Symb. Schüt. et in margine XII Imami.

II. ..سكه ..موقب خدا نصر وامدان ...
علي موسي رضا ضرب مشهد مقدس
۱۱۲۳

۱۱۲۳ moneta .. confidentis Deo auxiliatori
et adiutori . . . Ali Musa iustus. Cusus
in Meschehed sancta ۱۱۲۳ Chr. ۱۷۱۱.

B. I. vt A. II. روج ما بجز سکه میبنتت
امام رضا وصی صدر مامن و سر . . . ضرب
۱۱۶۱ Moneta nostra perfecta est, ty-
pus laetus Imami Ridha, (Videtur adhuc
fuisse صاحب الزمان immortalis) defen-
soris iniuriarum, asyli et .. Cusus Ta-
brizii ۱۱۶۱. Chr. ۱۷۴۷.

Pag. ۲۰۸. l. ۱۵. lege نری post سکه

— ۲۱۴. l. pen. میبنتت

— ۲۱۷. l. ۳. Obs. In numophylacio Thunber-
giano adest numus ۵۹. *Schah Dsjehan*,
quem mox deturbatum Vezirius Gaiathoddin
in solio collocavit. I. سکه مبارکی
۱۱۷۳ numus بادشاه غازی شاه جهان
benedictus monarchae victoriosi Schah
Dsjehan, ۱۱۷۳ Chr. ۱۷۵۹. II. ضرب
احمد نکر فرح آباد سنة احد
cusus Ahmed جلوس میبنتت مانوس
Nakr Ferh Abad anno primo imperii felicis.

— ۲۱۸. l. ۱. pro ۴۸, scribe: ۸۰ recentioribus

Pag. 218. l. 15. Vidi quoque eiusdem ibidem cusus numos anno imperii IV, VII, et XII.

— 219. l. 14. Laudatum numophyl. Thunbergianum seruat argenteum n. 73. arabico -- Hindostanicum cuiusdam *Sultan Ahmed Schah*, et aereum n. 79. I. Elephas gradiens. II. ضرب بدين *cusus Pin*; nec non Num. 76. arg. I. سنة ١٧٦٧ P جهانكيسر *Dsjehanghir P. anno 1767.* II. مستقر اكلسي *Sedes Ecclesiae.* Quorum numorum auctores, ni fallor, christiani sunt. Tab. IV. numus 46. cusus fuit Halebi (حلب) a. 1040. Chr. 1630, vt ex alio bene conseruato exemplari didici.

— 222. l. 5. التمشلك

— 225. l. 15. جان

— 227. l. 7. وصحيد

Leuioris momenti errata beneuolus Lector ipse velim corrigat.

tem anecdotorum, qui ad primam institutionem facere videbantur, imaginem, ne negligentia aliquid omisisse viderer, sine omni arte, summa tamen fide, in variae magnitudinis et bonitatis, quas iam habui *), aut aegre heic corradere potui, tabulis aereis, nolens volens ipse adumbrare necessitate quadam adstringerer, omnino fretus artis chalcographicae peritorum, qui res ex aequo et bono aestimant, explorata indulgentia. Nam do, quoad possim et mihi liceat, aliis meliori fortuna gaudentibus praecipuas in iam propositis, aut olim proponendis arte factis elegantioribus exemplis partes lubens relicturus. Quodsi vero in ipsa laboris et molestiae plena pertractatione

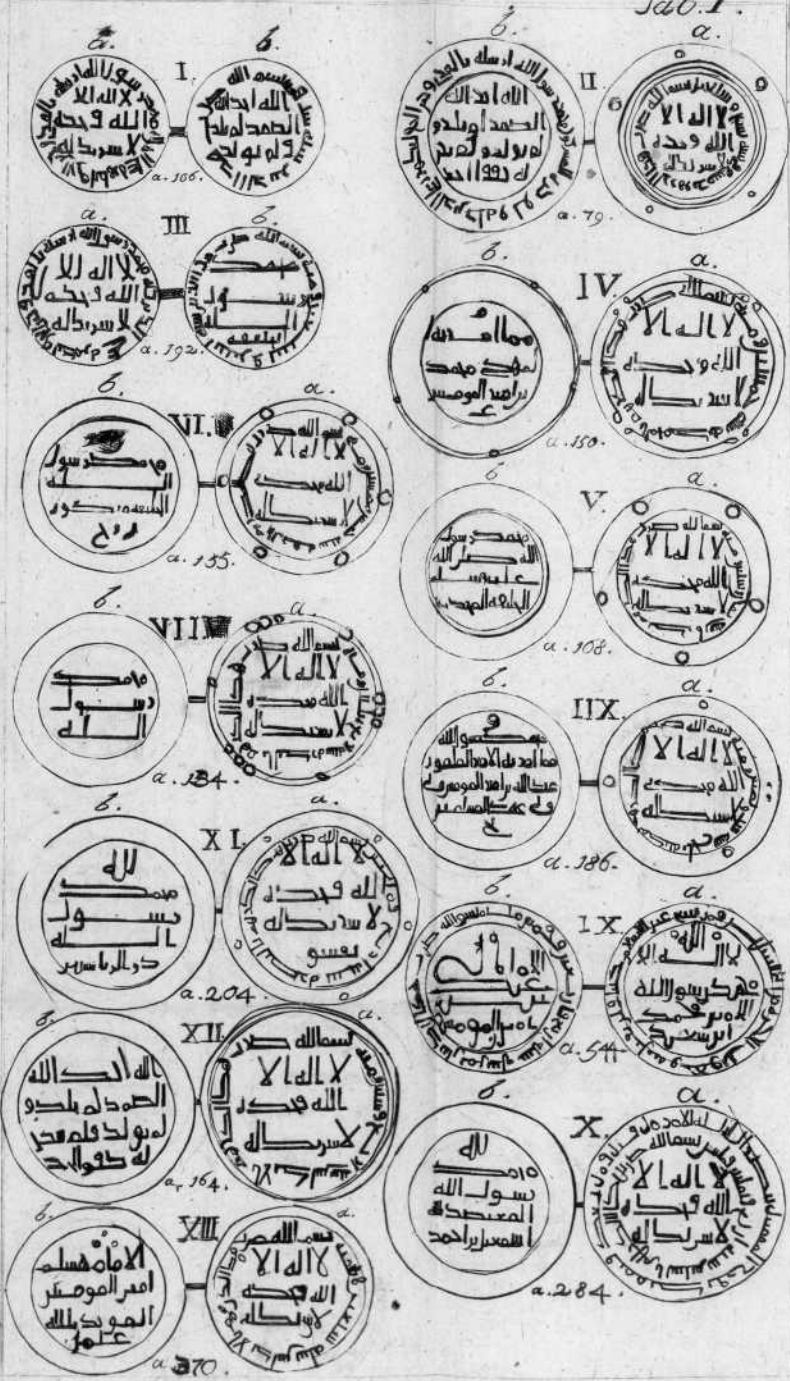
) 4

quid

*) Hoc ideo monere necessum duxi, ne quem offendant, quod in tab. IV. inscriptio in cultri lamina, cum numis nullam communitatem habens adpareat, quam aliis vsibus destinatae olim delineaui.

quid a me neglectum aut erratum fuerit, nec voluntati semper facultas responderit, quod in tanta rerum copia, varietate et difficultate, vel oculatissimis, et me longe doctioribus facile accidere potest, sperare omnino licet, immo plane confidere, haec mea qualiacunque conamina ab aequis harum rerum arbitris beneuole accipi atque diiudicari.

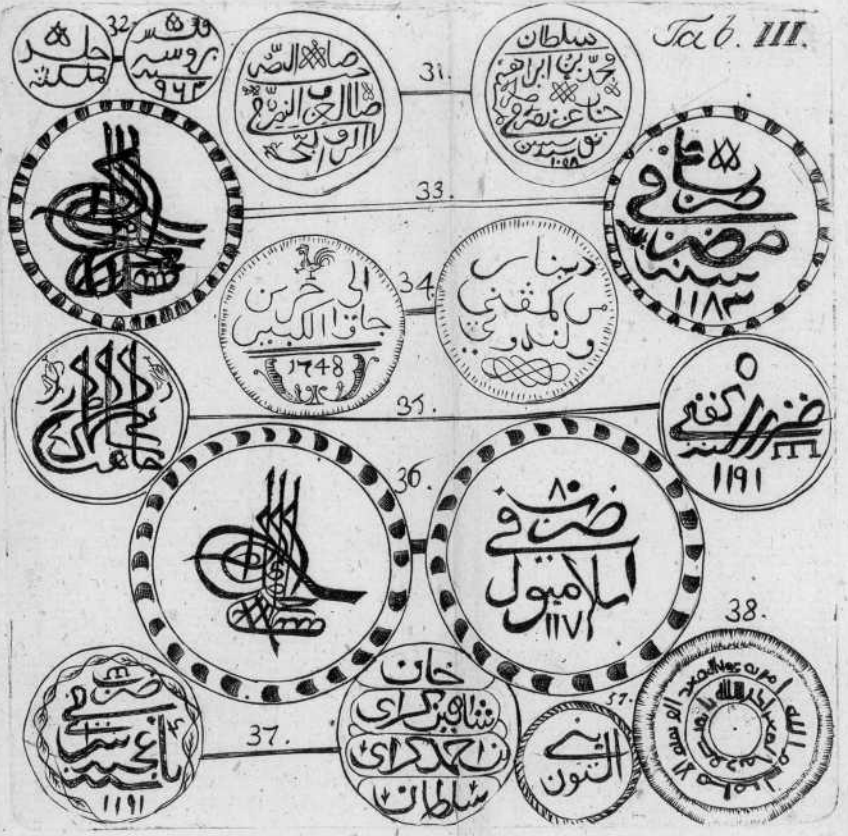
*Scribebam Rostochii VII. Cal. Sept.
MDCCXCIII.*

32
 ۵۳
 ۹۴۳
 حاکم
 سلطنت

31
 سلطان
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

33
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

34
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

35
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

36
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

37
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

38
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

39
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

40
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

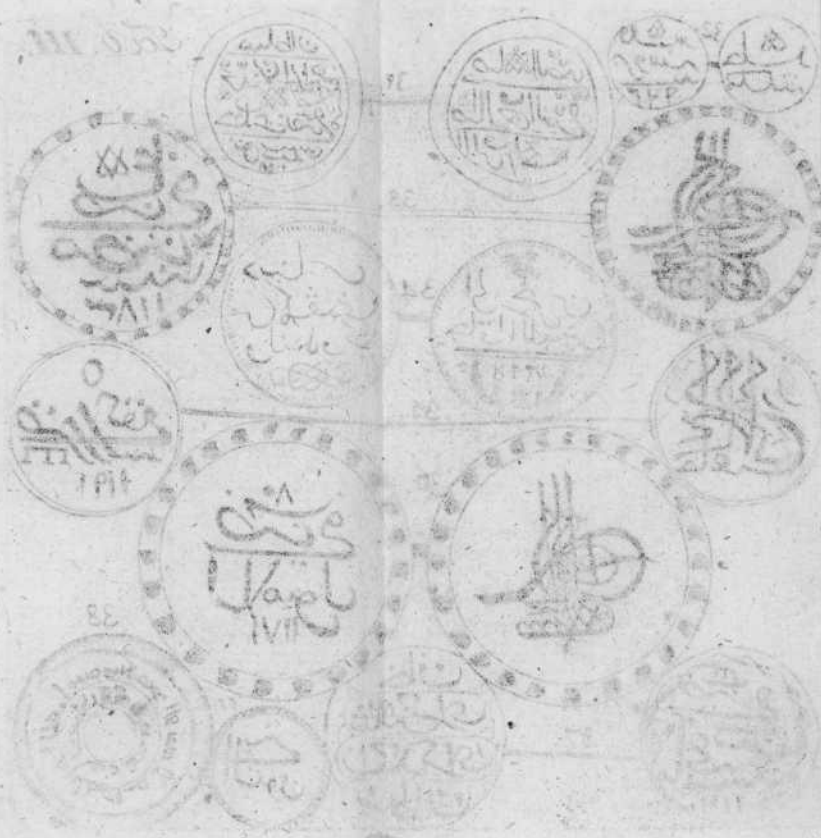
41
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

42
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

43
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

44
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

45
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا
 میرزا

306

40.

41.

43.

45.

47.

سلطان بن علي بن ابي طالب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

VI 250

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

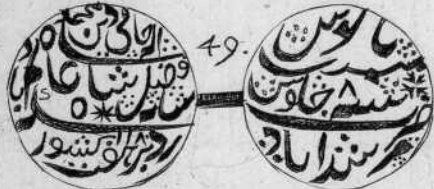
999

1000

Tab. V.
48.

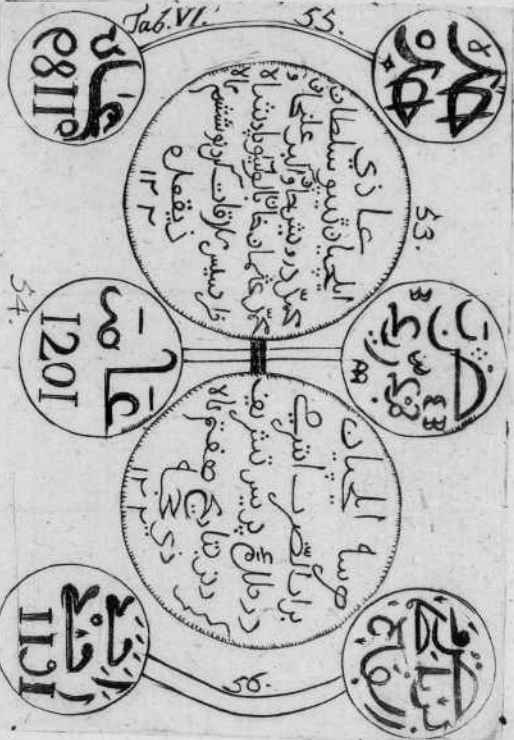

49.

50.

OLAI GERHARDI TYCHSEN

INTRODVCTIONIS

IN

REM NVMARIAM

MVHAMMEDANORVM

ADDITAMENTVM I.

SVEIVNCTIS

II AENEIS TABVLIS.

ROSTOCHII MDCCXCVI.

EX OFFICINA LIBRARIA STILLERIANA.

OLAF GEBHARDI FUCHSINI
INTRODUCTIO
IN
REM NUMERIAM

AVHVS MEDICINORVM

ADDITIONALIA

AVHVS

AVHVS

OSTORUM MEDICINORVM
AVHVS

Post editam meam in rem numariam Muhammedanorum introductionem, permulti numi ad manus meas peruenerunt, quos quum non modo ad utilissimae hujus scientiae fines, qui breues atque angusti adhuc sunt, propagandos, sed et ad excitandam eruditorum et numophilorum attentionem

et aemulationem haud parum conferre posse animaduverterem, cum iis, quibus hae dapes sapiant, communicare, insuperque eorum publicatione praecauere volui, ne si vitia a me commissa candidè indicare et emendare nimis diu procrastinarem, aliis mecum aut errandi aut frustra disceptandi ansam sciens prudensque praeberem. Haec est causa atque origo hujus opellae, quam si cordati eruditi benigne excipiant, cum eorum assensum insumti ingrati laboris praemium amplissimum aestimabo, tum oblata occasione, modo Deus, prouecta jam aetate mea, vires vitamque gratiose largitus fuerit, nouis auctibus exornare non intermittam.

Tabulas aeneas rudi arte et prompta manu a me insculptas corollarii loco eum in finem addidi, vt numerorum anecdotorum atque ex parte rarissimorum aequè

*ac ponderissimorum facies uno obtutu
 sub oculos caderet. Melius non quaesi-
 verit numismaticae peritus, modo numi
 fideliter repraesentati, bona fide
 transcripti, et si ejus fieri possit, rite
 explicati fuerint, quoniam sola accurata
 transcriptione et interpretatione, mi-
 nime elegantia imaginis, qua verum
 arti, nisi numi vel ab erudito, vel ipsius
 ductu delineati chalcographo tradantur,
 haud raro concedit, ut vel sexcenta
 exempla apud Lastanosam, Parutam,
 Honor. Arigonium, Tavernier. rel.
 testantur, omnis rei cardo versatur.
 Per me tamen licet visu tabularum mea-
 rum, quae pretium libelli non augment,
 abstineat, qui gratissimum oculorum
 spectaculum ornatis caelaturis habere,
 nimiumque colori credere assuetus est.
 Quod reliquum est, teneat velim bene-
 volus Lector, me neque numerorum cata-
 logum, neque hypomnematismum scri-
 bere,*

here, sed in eo vnice occupatum esse,
vt indagatis et erutis incognitis numo-
rum titulis, et propositis exquisitis
exemplis, quibus tuto credi potest,
numophilis expeditior reddatur numo-
rum omnis generis et lectio et expli-
catio. Rostochii ad d. XIII Febr.
MDCCXCVI.

III

CONTENTA.

- I. Praecognita historia, pag. 1. 51.
- II. Numi chalifarum Ommiad. pag. 8.
- III. — — — Abbafid. pag. 16.
- IV. Dynaftarum.
1. Semanid. Buidar. *rel.* pag. 28.
 2. Ignicolarum, pag. 31.
 3. Seldsjucidarum Perfiae et Iconii, pag. 34.
 4. Zengidar. et Ortokidar. pag. 37.
 5. Aglabit. et Emirorum Siciliae, pag. 40.
 6. Almohaditarum, pag. 48.
 7. Maurorum, pag. 55.

V. Numi recentiores.

-
1. Scheriforum, pag. 57.
 2. Turcici, pag. 60.
 3. Perfici, pag. 65.
 4. Mogolici, pag. 72.
 5. Dynastiarum Indiae, pag. 89.

VI. De vitris, pag. 99.

VII. De numis fictitiis, pag. 105.

VIII. Indices IV.

IX. Duae tabulae aeneae.

Ad sectionem I. Praecognita historica.

Quamquam pauca habeo, ad sectionem I. Introductionis meae addenda, ut necessum vix sit, iis immorari, temperare tamen mihi non possum, quin augendis et emendandis iis, quae protuli, paralipomena quaedam in medium proferam.

Ad p. 3. lin. 1. Denominationis numorum argenteorum Bagliensium, qui apud Arabes ethnicos in usu erant, originem *Hyde* de vet. rel. Persarum cap. III. p. 102. ed. II. his verbis tradit: „*urbis* (ارصیدیه *Vrmiah* in *Curdistia*) *et pyrei* (ut et *urbis Schirâz*) *extractor ditissimus* fuit *رأس مَجُوسِ* *Râs Magjusi* seu *Magjusaes*, alias dictus *رأس البغل* *Râs Al Begal* i. e. *caput muli*, a quo denominatus fuit nummus quidam dictus *درهم بَغَلِي* *Dirhem Bagali*, *Numulus Bagalaeus*.“ Videtur itaque hoc numorum genus vel a *Sassanidarum* numis diuersum, vel solummodo ab eius auctore, cui monetae cura a *Persarum* rege demandata erat, nomen accepisse.

Ad p. 3. l. 3. etc. Pondus heic descriptum ab ipso Muhammede constitutum fuisse, *Makrizius* in libello de ponderibus et mensuris, cuius apographum cl. *Rink* benevole mecum communicavit, cap. VI. e traditione (حديث) hunc in modum firmavit:

قال ابو سلمة بن عبد الرحمن سالت عائشة رضي الله عنها كم كان صدق رسول الله صلعم قالت كان صداقه لانروجه اثني عشرة اوقية ونشأ قالت اتدري ما النشس قلت لا قالت نصف اوقية فذلك خمس مائة درهم فهذا صدق رسول الله صلعم لانروجه فيكون النشس علي هذا عشرين درهما والنواة قال ابو عبيد هي خمسة دراهم وقيل هو اسم لها نرنته خمسة دراهم يقال له نواة كما يقال للعشرين نشس وللاربعين اوقية. h. e.

„Dixit Abu Salmah f. Abdalrahman: Interrogabam Ayescham cui Deus bene velit: quantam dotem legatus diuinus confecit suis uxoribus? respondit: duodecim vncias et *nasch*, addens: scisne, quid sit *nasch*? respondi non. Dixit: est vnciae dimidium. Hinc dos, quam legatus diuinus vxoribus suis dedit, summam 500 drachunarum fecit. *Nasch* itaque XX drachmas et *Nuah* f. quinque drach-

drachmas, vt Abu Obeid dicit, valet. Nam quod ponderat V drachmas, dicitur *Nuah*; XX, *Nafch*; XL, *Ukiah* (uncia).“

Makrizius quidem totus est in recensendis variorum de iusto denariorum et drachmarum pondere, quod Muhammedes definiuerit, discrepantibus sententiis, sed iudicium suum, formula consueta *والله اعلم* *Deus autem est scientissimus* semper adhibita suspendit. Hinc tutissimum erit, ab ipsis numis ad stateram examinatis auxilia petere, vt in Introd. p. 16 sq. exemplis iam praeiui.

Pag. 3. l. 9. post: *erat*, infere: i. e. denariis et drachmis librandis idem pondus, *Methkal* dictum, inferuiebat.

P. 4. l. 10. post: *conflauit*, infere: anno LXX, ab vna parte eis inscribens *فelicitas*; ab altera *والله اعلم* *Deus autem* — vt *Makrizi* de pond. et mens. c. VII. refert.

P. 7. l. 2. post: *erat*, inf. anno LXXVI. Chr. 695,

— — l. 16. *multae* pro: nullae

— — l. 19. post: *Wafeti*, inf. Istachrae, Andalusia, Tangeriae

— 22. l. 1. *scribe*: Almottaki lillah *المتقى لله*
 A 2 P. 22.

- P. 22. l. 18. *باصر الله* pro *باصر الله*
 — 23. l. 1. post *الظاهر* inf. *باصر*
 — 26. l. 7. 279 pro 179. et l. 13. *Nuh*
 loco: Nasfr.
 — 27. l. 1. *Ali* pro: Rocn.
 — — l. 3. *Rocneddaula* pro: Moez
 — — l. 6. 345 — 956.
 — — l. 13. 366 — 976.
 — 32. post l. 7. inf. *اصطخر* *Istachra* in
 Persia.
 — 34. l. 2. *طندجا* *Tandsja* f. Tanger in
 Mauritania.
 — 36. l. 13. scribe: 427, 986.
 — 44. l. 10. post: *transiit* adde: Numi ab ill.
 Niebuhrio in oriente collecti, et in Regis Daniae
 numophylacium, vt me certiolem fecit, illati, in-
 cendium quidem calamitosum, quo et arx regia et
 ipsa ciuitas vastatae sunt, effugerunt, sed omnes
 tam descriptionis Arabiae et duorum itinerarii volu-
 minum, quam tertii voluminis nondum editi ae-
 neae tabulae incendio hoc vasto et acerrimo, irre-
 parabili damno proh dolor consumtae sunt.
- P. 45. l. antep. post: *aperui*, inf. Collectio
 noua Altonae 1795 nouo titulo ornata et editio
 secunda

secunda supplemento aucta, salutata fuit. In supplemento, quod vnus plagulae est, et possessoribus primae editionis gratis distribuitur, XV numi maximam partem Semanidici explicantur, quos inter numi Hefchami *Waset* 123; Almohdi *Bagdadi* 165; Ali F. Ios. Taschefin *Almeriae* 533 super caeteros palmam habent.

Pag. 48. lin. vlt. pro: *idem est*, substitue: quoad sententias Alcoronicas cum illo concordat.

Pag. 49. l. vlt. adde: Felicissimus Inscriptio- num Persepoleos et Kerwanschah, nec non numo- rum Sassanidarum interpretes ill. *Syluester de Sacy* spem mihi fecit fore, vt numos orientales in numophylacio Regio, nunc Nationali, ipse descri- bat. Faueat huic proposito Deus! Faueant patroni!

P. 50. post l. 8. inf. Insignia in dies capit incrementa istud numophylacium, in quod XXXIV Chalifarum, Semanidar. rel. numi, *Wollini* in Pomerania superiori anno sub arboris trunco effosso reperti, nuper illati fuerunt, vt super ditissimâ Germaniae musea cufica tam numero, quam prae- stantia multum emineat.

P. 50. post l. 14. infere: *Gothae*. In cele- bratissimo et ditissimo numophylacio Ducali praesto

esse numos cuficos, id quidem non habeo ambiguum; Quot autem et quinam sint, nondum memoriae proditum est.

P. 53. post lin. 5. adde: *Panormi.* cl. *Vella* numophylacium 3000 cuficis numis, quos inter 1300 aurei fulgeant, refertum esse, adeoque omnia, quotquot adhuc innotuerunt, longe post se relinquere, testis oculatus fide dignissimus in libro: *Reise von Warschau über Wien nach der Hauptstadt von Sicilien. Breslau 1795. 8.* asseueravit, de quo, vt et de Museo suo reliquiis Maurorum refertissimo, ipse Possessor me dudum certiore fecit.

Venetiis numophylacium *Nanianum*, quod exc. Possessoris cura in dies augetur, iam seruat 719 numos. Quamprimum numi *Constantinopoli* coemti allati fuerint, clar. *Assemani* describendis thesauri istius cimeliis se accincturus est.

Prussia. *Dantisci* in bibliotheca senatoria latent sex numi *Waseti* 118; *Bassrae* 145; *Bagdadi* 161 et 167; *Muhammediae* 190; *Alschaschae* 280, quos cl. *Trendelenburg* explicatos inseruit ill. *Eichhornii* alg. Bibl. der Bibl. Litteratur Vol. II. p. 1075 sq.

Vp-

Upsalae ill. *Thunbergii* museum numis Persicis et Mogolicis, quos inter XII. aurei zodiacales sunt, excellit.

Pag. 53. l. 16. adde: Quem thesaurum in bibliothecam Goettingensem liberali voluntate intulit. Pulcherrimum sane factum!

Pag. eod. l. pen. sq. „Cuficus, qui in museo Regio Stockholmiensi adseruatur thesaurus, amplius quingentos continet nummos inter se diuersos, geminis sc. (qui numerum 300^{orum} fere aequant) haud connumeratis.“

„Quatuor prioribus ab Hegirah saeculis hi nummi, unum atque alterum recentiorem si excipias, concluduntur. Pars ad *Chalifas* pertinent Asiaticos, et ab ipsis monetae arabicae incunabulis ad Chalifam Almottaki lillah, Abbasidarum 21^{imum}, sese extendunt. Reliqui ad dynastias varias: Soffaricam, Samanicam, Hamdanicam, Buidicam, Ocailiticam, Almorabethanam cet. referendi. Hos inter maxime memorabiles sunt Samanici, utpote qui maiorem huius musei constituunt partem, et ab *Ismaele*, Samanidarum primo, ad sextum vsque Mansur b. Nuh, perpetua fere annorum serie progrediuntur.“

„Numi fere omnes argentei sunt, et e Terra Suecana effosi. Pleniorē hujus thesauri descriptionem publicandam, numosque insigniores aere exprimendos curat jam Regia, quae Stockholmiae floret, Academia Litt. Elegg. Hist. et Antiquitt.“

Hanc omnibus, quibus curae cordique est res numaria orientalis, exoptatissimam de hoc incomparabili numophylacio relationem acceptam refero clariss. Professore et Bibliothecario Acad. Litt. Elegg. *Malmström*, cui viro doctissimo Regia Academia ejus descriptionem optimo consilio demandavit.

Ad Sectionem II. de numis Chalifarum.

CAP. I. de numis Chalif. Ommiad.

§. I.

Postquam Chalifa Abdalmalec, teste Makrizio, anno Hegirae LXXVI. Chr. 695. primam officinam monetariam arabicam *Damasci*, regia Ommiadarum sede, condiderat, et Hedsjadsjo vtriusque Irakae gubernatori in mandatis dederat, ut nouae monetae typum per omnes suae ditionis vrbes mitteret, ad cujus exemplum argenteos s. drach-

drachmas iusti ponderis et valoris cuderentur, vix dubitari licet, quin idem chalifa, Mauritaniae et Andalusiae praefectis, eadem iussa describeret. Vt fieri iussit, eos fecisse argumento sunt numi *Istachrae* a 90; *Waseti* a 91. *Andalusiae* a 100. *Tangeriae* a 110. percussi. Numi quidem sub Omniadibus editi nulli adhuc cogniti sunt, qui aliis ac dictis in urbibus prodierint, dubium tamen mihi non est, quin in aliis etiam vastissimi istius imperii urbibus, et imprimis in Aegypto et Arabia felici metallum signatum fuerit.

§. 2.

Habeo auctorem, conflatos fuisse sub Abdalmaleci filio Walido I. in Aegypto aereos, cuius testimonium, quum maximi momenti sit, ipsius verbis afferre e re mea fore existimo. Est *Aldamiri* cl. historiae natur. scriptor, qui sub voce الكوت haec inter alia refert: *)

روي الحافظ ابي بكر الخطيب
البغدادي في كتاب المتفق والمفترق عن
اسامه بن زيد انه ولي خراج مصر للدوليد
وسليمان

A 5

*) *Sim. Affemani* catalogo de' codici manoscritti orientali della Bibliotheca Naniana in Padova 1792. 4. p. 414. sq. et 282. sq.

وسليمان ابن عبد الملك بن مروان وهو
الذي بني مقياس النيل العتيق الذي
بجزيرة فسطاط مصر ان صنما كان
بالاسكندرية يقال له شراحيل علي خشفه
عن خشف البحر مستدلا باصبع من اصابع
كفه القسطنطينية وكانت قدم ذلك
الصنم اطول قامة الرجل فكتب اسامه بن
زيد للوليد بن عبد الملك يقول يا امير
المؤمنين ان عندنا بالاسكندرية صنما يقال
له شراحيل من نحاس وقد غلت علينا
الفلوس فان رأي امير المؤمنين ان يجعله
فلوسا فعلنا فان رأي غير ذلك فليكتب
لنا في امره فكتب اليه لا تنزله حتي ابعت
لك امنا بحضوره فبعث اليه رجالا امنا
حتي انزله عن الخشفه فوجد عينيه
ياقوتيان ليس لها قيمة فضربه فلوسا ☪

Quae verba cl. *Affemani* l. c. p. 281. sequen-
tem in modum accurate, vt solet, transtulit:
„Hafedh Abu Beckr alkhatab Albagdadi nel libro
intitolato *Almottefek valmosterec* parlando di
Asama Ben Zaid, il quale fu Prefetto del Kharag
(o sia tributo) del Egitto sotto il Valid, e Solaiman
Ben Abdalmalec Ben Mervan: ed Ei fu que fab-
bricò il Nilometro (*Mokkias*) che ritrovasi nell'
Isola

Ifola di Fostat, detto volgarmente il Nilometro vecchio. Dice per tanto l'Autore suddetto, che eravi in Alessandria sopra un' alta o scoglio del mare, una statua colossale d'un idolo chiamato *Scirahil*, che con uno delle dita della mano pareva che additasse la Città di Constantinopoli: il piede di questa statua era dell' altezza d'un uomo. *Su di che* Afama Bèn Zaid scrisse al Califa Valid Ben Abdalmalek quanto segue: „O Principe de' Fedeli, abbiamo in Alessandria un idolo di bronzo chiamato *Scirahil*, e noi siamo qui assai scarsi di monete piccole; *) laonde se il Principe de' Fedeli giudicherà opportuno, che di quel bronzo se faccian monete piccole, noi fonderemo la statua, ed eseguiremo i sovrani ordini; e se il Principe de' Fedeli giudicherà diversamente, lo preghiamo di significarci i suoi comandi.“ Il Califa rispose ad Afamah: „Non dovrai muovere la statua, se non in presenza di quegli uomini fidati, ch'io ti manderò.“ Mandò il Califa gli uomini fidati, e la statua fu fatta calare in terra. Si trovò, che gli occhi

*) Hinc judicare conjectura licet, quod Abdalmaleco regnante moneta in Aegypto jam constituta fuerit.

occhi della statua erano due grandissimi rubini d' inestimabile valore: e del bronzo d'essa statua ha battuto Asamah monete piccole. *)

§. 3.

Omnibus Omniadarum numis, si paucos in Introduct. p. 59. excitatos exceperis, idem modulus et titulus fuit. Titulus autem vel integer, vel decurtatus conspicitur, prouti spatium aut amplum aut angustum erat, aut litterae tenuiores aut pinguiore euaferant. Quae quidem decurtatio in sententiis alcoranicis facile excusari, in aera vero facta in vitium ducere potest. Exemplo sit aereus rarif.

*) Idem forte fatum fuit obeliscorum capitellis 1000 pondo, ex aere albicante fabricatis, quorum S. Ephr. Syrus T. II. p. 144. coll. Elementalī meo syriaco p. 39. sq. et Abdollatif de admirandis Aegypti p. 61. lin. 8. meminerunt. Ex hoc fonte, quod scil. immanes isti iconomachi monumenta antiqua ex omni aere, in Fulfos conuerterent, varius, qui in aereis numis antiquioribus obseruatur aeris color, flauus, rutilusque, nec non fuscus et obsoletus (السوداء) sicut argenteus a colore albo (البيض), et apud Talmudistas פפאחִים Pefachim f. 74. 2. l. 9. 13. audit,) fluxisse videtur.

rarissimus, *) quem tab. I. n. I. repraesentatum benevolentia possessoris clar. S. *Assemani* in manibus habui:

A. i. area: لا اله الا Non est Deus nisi

الله وحد Deus vnicus

لا شئ... nec fo (cius ei.)

2. margo: محمد *Muhammed est legatus*

رسول الله ارسله *Dei, quem misit cum*

بالهدي ودين ا.. *manuductione et re-*

ligione —

B. i. area: الله احد Deus est vnus

الله الصمد Deus est aeternus

لم يلد و.. neque gignit. —

2. margo: بسم الله *in nomine Dei cuditur*

ضرب هذا الفس *hic Fuls (aereus) a.*

سنة سبع عشر *XVII aut XIX.*

Chr. 638. aut 640.

quo IV^{tus} chalifa *Ali*

regnabat.

In

*) Fulvi istius magnitudo, crassities, titulus et characterum figura ab omnibus antiquis aereis, qui ex officinis Asiaticis prodierunt, adeo differunt, vt ex eorum inter se comparatione, patria eius externa facile appareat, quae Aegyptus esse videtur. Quin puritas metalli me mouet, vt cum statuæ supra §. 2. laudatæ particulam esse credam.

In vocabulis *فلس*, *سبع*, *عشرة* singulae defunt litterae, et dictio *صبة* *centum* prorsus exulat. Quae quidem omissiones facile errores gignere potuerunt, vt v. c. *Makrizi* et alii, tales numos primis Islamismi annis cufos fuisse crederent. Alium minoris moduli aereum laudatus *Assemani* exhibuit in Musei cuf. Naniani Tomo II. n. LXXX. a quo centena quoque absunt:

A. ضرب بدمشق سنة *cufus Damasci anno*
 B. ست عشريين *vigesimo sexto.*

quem ad dynastiam Achschididarum refert, et anno 326. Chr. 937. conflatum pronunciat. Sed nihil obstat, quin ad annum 126 ablegetur. Objici quidem posset, quod fura CXII. quae Ommiadarum numis, praesertim aureis Damasci cufis, itemque argenteis peculiaris fuisse videtur, in hoc aereo non extet. Sed numorum paruitas, adeoque necessitas a regula aberrandi, omnem tollit dubitationem. Optimam asserti fidem faciunt tres numi Tab. I. n. 12. 13. 15. delineati, *Tangeriae* cufi et reperti, et in Museum Adleri Berolin. illati:

N. 12. A. لا اله الا *non est Deus, nisi Deus*
 الله وحده *unicus.*
 B. بطنجار *Tangeriae.*

N. 13.

N. 13. A. بغاء في permanſio in clementia ..
 طيب... الله Dei.

B. ضرب هذا cufus eſt hic aereus Tan-
 الغلس بطنججة geriae.

N. 15. A. area: لا اله الا الله Non eſt Deus, niſi Deus.

m. ضرب... عشر ومبة cufus.... 110 Chr. 728.

B. area: الحمد لله laus Deo.

m. ..الله ورسوله ..Deus et eius legatus.

Tangeriae cufum eſſe hunc aereum, XII annis poſt Tatiki factam in Hiſpaniam excenſionem, imperante Heſchamo f. Abdalmalec, numi praecedentis facies veriſimile reddit.

Alius ejuſdem moduli aereus ibidem repertus, in laudato muſeo hoc titulo inſignitus reconditur :

A. area: لا اله الا الله M. detritus.
 الله وحده

B. area: الحمد لله M. detritus
 رسول الله

Ad

Ad CAP. II. *De numis chalifarum Abassidarum.*

§. I.

Almohdi.

In titulis numerorum Abassidarum magna deprehenditur varietas, vt Introd. c. II. exemplis inductis demonstravi. Quum Sura XXXIII, 56. fideles admoneantur ad Dei et angelorum exemplum, votum de propheta facere: ان الله والملائكة يصلون على النبي يا ايها الذين امنوا صلوا عليه وسلموا تسليما *Almohdi* hoc votum numis suis primus inscripsit. Vid. p. 68. Introd.

§. 2.

Musa Alhâdi.

Musam Alhadium quidem ea mente fuisse, vt *Harunum* fratrem, quem pater Almohdi a. 166. successorem ejus declarauerat, hac successione priuaret, quo jus succedendi in filium suum *Giafar* transferret; sed suasu *Jahiae* voluntatem eum permutasse *Elmacinus* p. 110. refert. Ne vero ab hac mente, vt periculum erat, desisteret, ad numum in gratiam successoris eudendum, *Jahia* eum commouisse videtur. Nam extat hujus facti numus rarissimus penes *Adlerum Berolinensem* tab. I. n. 2.

A. Symbolum. Margo: بِسْمِ اللّٰهِ ضَرْبُ
هَذَا الدِّرْهَمِ بِمُحَمَّدِيَّةِ سَنَةِ سَبْعِينَ وَمِائَةٍ
In nomine Dei cuditur hic Dirhem Muhammediae
a. 170. Chr. 786.

B.

الخليفة الهادي *Chalifa Alhâdi,*
صلى امر به هرون *cuius mandato s. aucto-*
ritate Harun est
ن ابن عهد المسلمين *filius foederis Muham-*
medanorum i. e.
ط *chalifatus haeres.*

§. 3.

Harun Al-Rafschid.

Seruat museum *Adleri* Berolin. numum Ra-
schidi a. 174, in quo non modo votum pro Mu-
hammede occurrit, sed etiam punctum diacriti-
cum sub د obscuro monetae loco praefixo بو ط
(lineae tenuissimae post د et ط mera videntur esse
ornamenta), et in اربع conspicitur. Vid. tab. I.
n. 4. De nomine علي sub symbolo vide *Introd.*
p. 30. n. 3. coll. p. 159. IV. Nec minus
Kehrii numus XIII, quem *Zaurae* (صدينة
نوراي) a. 180 cum sequenti epigraphe in *Auersa*
B cufum

cusum pronunciat, hoc peculiare inter omnes ip-
sius Raschidii numos habet, quod eius nomen in
eo expressum sit.

محمد رسول الله Muh. legatus Dei
صلي الله عليه وسلم cui Deus bene velit fa-
ueatque.

الخليفة الرشيد Chalifa Raschid.
جعفر Giafar.

Parem ei nondum videre mihi licuit.

§. 4.

Al - Amin.

Alamino regni haerede adhuc existente, numus
Basirae a. 186. cum voto editus fuit, quem, quum
anecdota sit, heic transcribere placet.

A. Symbolum. Margo : بالبصرة سنة ست
وثمانين ومائة Basirae 186. Chr. 802.

B. و et

محمد رسول Muhammed legatus
الله صلي الله عليه وسلم Dei, cui Deus pro-
pitius sit

صا امر به الامير الامين iussu (Chalifae est)
Emir Al - Amin

محمد بن امير المومنين Muhammed fil.
جعفر Giafar.

De

trod. p. 67. 3. monui, fumi debet; quae tamen, quum in omnibus antecedentium chalifarum Abbassidarum numis, nominibus ipsorum nunquam praefixa occurrat, propterea quod omnino superuanea erat (nam ex eorum arbitrio omnia, consequenter etiam jus metallum signandi, pendebant), in duobus hisce, itemque in Kehrii XVI. a. 195. cusis

ab iis sanciebatur, ut hoc titulo decoratorum nomina numis *rel.* inscriberentur, (Elmacin p. 149. coll. p. 125. Abulfeda T. II. p. 437.) quo imperii ciuibus constaret, N. N. in *Emirum rel.* ex auctoritate Chalifana legitime esse creatum. Hinc mirum non est, eos dictam formulam in numis suis ad hanc suam dignitatem sancte conseruandam nominibus suis semper praeposuisse. Quae quum ita sint, numus XXI (*Adleri coll. nov. p. 30.*), si modo de dubia ejus aera 198. certo constet, (detrita namque est,) nullo prorsus modo sub Almamuni chalifatu, sed paullo ante Alamini occisionem, quae mense primo h. a. accidit, conflatus fuit. Recte vero se habet annus 188. (بِسْمِ قَدِ سِنَةِ ثَمَانٍ وَثَمَانِينَ وَمِئَةِ) quem Introd. p. 70. §. 8. indicaui. De Imâmi titulo, quem Almamun patre adhuc viuento interdum assumpsit, iuuabit legisse, quae ven. *Adler l. c. p. 26.* docte differuit.

cufis numis ex mea sententia intelligenda et explicanda est de: *auctoritate* Dei aut Muhammedis, cujus et nomen gerebat, cujusque clientem chalifa ad incitas fere redactus, eo ipse se esse profiteri voluerit. Nam anno 195. Taher, Alnamuni dux, et anno 196. Bagdadenses, testantibus Abulfeda T. II. p. 99. et Elmacino p. 126. chalifatu eum exuerant. Qui vero Alaminum hanc formulam eum in finem adhibuisse contenderint, ut hac confessione, se populi auctoritate esse chalifam, Bagdadensium gratiam aucuparetur, nec me habebunt repugnantem.

Obs. 1. Numus Kehriano XVI. Muhammediae a. 195. quoad expressum in eo nomen الخليفة post dictam formulam, et fortassis annum, haud absimilis, in museo Naniano extat cum epigraphe in *Auersa*.

السندي Alfindi.
 ما امر به الخليفة Auctoritate est Chalifa
 محمد امير المؤمنين Muhammed princeps fidelium
 الخليفة f. Chalifae

Monetae locum بعصر باسن et annum certo erui non posse mihi significauit cl. *Assemani*, qui

primam vocem *الرشيد* *Raschid* esse autumat. Non repugno, si quemdam gubernatorem *rel.* non autem chalifam huius nominis intelligamus. De Alfindi cf. Introd. p. 10. l. 16.

Obs. 2. Aerei Naniani Auerfae titulum cl. *Assemani* debeo.

ما امر به Auctoritate est
 الامير محمد Emir Muhammed
 بن موسي fil. Musae.

Quum teste Elmacino p. 125. lin. 4. arab. *Alamin* etiam praenomine *بن موسي* *Bu-Musa* praeditus fuerit, forte pro *بن* substituendum erit *أبو* vel *بن*.

Obs. 3. Meis nunc adnumero e dono cel. *Rasche* aereum cum hac epigraphe: (tab. II. 20.

A. Area duobus ita dispositis quadratis, ut octo angulos efficiant, qualia apud *Hoeft* tab. XXXII. n. 5. 7. visuntur, in quorum medio extat:

لا اله الا الله | وحده
Non est Deus praeter Deum unicum.

Margo minutissimis litteris: *بسم الله ضرب هذا*
الفلس .. صية
hic Fuls-centum —

B. Area: *محمد رسول الله* *Muh. legatus Dei.*

Margo: *صبا امر به محمد عبد الله ابن امير المؤمنين Muhammed Abdallah fil. principis fidelium.*

§. 5.

Almamun.

Praeflo quidem sunt numi nomine *Almamuni regni haeredis* v. c. Herât 184. Samarcand 188. 193. 194. Balchae 195. praediti, sed ne vnum quidem ipso imperante vidi, qui eo notatus fuerit. In repertorio or. et exeg. Eichhorniano T. X. p. 219. numus *Wafeti* a. 200. descriptus fuit, in cuius *Auersa* sub symbolo nomen *المون*, et in *Auersa* sub altera symboli parte *قو الرباستين* extate dicitur. Sed vereor, vt Reiskius offenderit. Nam vt taceam, *المون* femper in numis *المون* scribi, 1. hoc nomen ab aliis numis a me visis a. 201. 204. qui eundem dignitatis titulum habent, prorsus abest. 2. Chalifae nomen suum in *Auersa* sub Muhammedis nomine collocare soliti erant. Quodsi vero, vt suspicor, aliud nomen in *Auersa* adfuerit, numi firmitatem aetate praerogatiuam omnino auget. *Macrizii* relationem (Introd. p. 11. et 67.): *toreutam* sub auspicia im-

perii Almamuni, Bagdadi non repertum fuisse, qui typos insculperet, numorum ibi cusorum absentia, neque affirmare neque inficiari auserim. Quae tamen, si vera sit, suo usu non excidit. Nam in museo *Adleri* Berol. argenteus eleganter fabricatus et Muhammediae anno 199 percussus hoc titulo ornatus deprehenditur,

A. *Symboli prima pars*: non est Deus etc.

M. بِسْمِ اللّٰهِ صَرَبَ هَذَا الدِّرْهَمِ بِالْمُحَمَّدِيَّةِ
سنة تسع وتسعين ومائة

In nomine Dei cuditur hic Dirhem Muhammediae a. 199.

B. *Altera symboli pars*: Muh. est leg. Dei. *Margo*: Sura LXI, 9. qui indicio est, Bagdadum aut ejus partem tunc temporis nomine *Muhammedia* nondum appellatam, sed aliam ejus nominis urbem, ex qua numus prodierit, fuisse. Qualis autem fuerit, me latet. Referunt quidem historici, quasdam Bagdadi partes peculiaribus nominibus venisse, v. c. *Mamunia*, *Schamasia* etc. (vid. *Adleri coll. nov. p. 13. 19*) quae tamen in numis haud obuia sunt. Quinque prioribus Hegirae seculis, quantum equidem memini, nunquam

quam in numis: *Bagdad*, sed *Medinath essalâm* metropolis pacis, *) occurrit.

§. 6.

Almotassem billah et Alwathek
billah.

Inter centenos Abbasidarum numos, quos prae oculis habui, ne vllum quidem regnantibus Almotasemo et Alwathek billah inde ab a. 218 — 232. reperire mihi licuit. Quum dubium non sit, quin more majorum, tam longo interuallo, non modo in regia, sed etiam in aliis imperii vrbibus numos cudi fecerint, raritate sua, si qui dentur, omnes adhuc antecellunt, cujus justam caussam, vnde proficiscatur, explicare nequeo.

§. 7.

Almotawakkal Alallah.

Numi Motawakkalis et rari, et modulo minores, sed crassiores sunt, duobus titulis in *Aduersa* aream circumdantibus instructi. Vnicum ejus adhuc cognitum numum, *Medinat essalâm* a. 237. conflatum *Adlerus* l. c. num. XXIII. dedit.

B 5

Simi-

*) Denominatio ex Alcorano petita videtur, vbi fidelibus v. c. Sura VI, 127. X, 26. *سائر السلام* mansio pacifica promissa fuit.

Similem ei *Samarcandae* a. 244. percussum *Adlerus* Berolin. possidet.

§. 8.

Motamed Alallah.

Primus fuisse videtur, qui teste Elmacino p. 165. et imperii socium creauerit et titulo solis Chalifis proprio *Billa* etc. eum ornauerit. Fratri suo Abu Ahmed ad hunc dignitatis gradum euecto, nomen *موفق بالله Muaffek billah* imposuit, qui filium etiam suum in regni socium electum *Mutadhed billah* appellauit, (Elmacin p. 170.) non aliam Motamedo potestatem relinquens, nisi solum titulum, publicas preces et nominis sui in numis expressionem (Elmac. p. 170. 171.) Numum possideo Cufae 270. *) Chr. 883. cufum et in Actis Vpsal. Tom. II. tab. III. n. 1. aere expressum, qui nomen *Almuaffek billah* in Aduersa, et *Almotamed Alallah* in Aversa habet. **) Mortuo Almu-

*) Introd. pag. 71. male 260, pro 270 scriptum fuit.

**) Elmacini relatio p. 170: *Almuaffikum* a. 267. urbem *Almuaffikia* (الموفقية) condidisse, et aureos et argenteos in ea percussisse, forte intelligenda est de numis Chaliphae Almotamedo et ejus nomi-

Almuaffek a. 278. ejus filius Almotamed, patris locum in numis occupavit. In museo *Adleri* Berolin. hujus anni 278. Chr. 891. extat numus *Samarcandae* signatus, in cujus *Aduersa* pro Almuaffek, qui hoc anno vivere desiit, filii ejus nomen *Almotadhed Billah* positum cernitur.

§. 9.

Almotadhed Alallah.

Trium priorum imperii sui annorum 280. 281. et 282. *Alschaschae* editi numi duplicis generis sunt, vel solum caliphæ nomen, vel illi suppositum dynastæ Semanidæ nomen *Ismael* commonstrantes. Sed numi mei *Alschaschae* a. 283. 284. et *Samarcandae* a. 287. signati integrum nomen *Ismael b. Ahmed*, sub Almotadhedⁱ nomine expressum habent. Numi quatuor priorum principum Samanidarum haud raro obuii sunt, contra vero V^{ti} et VI^{ti} principum Abdalmaleci et Mansuris perraro occurrunt; trium autem sequentium

Nuh

nomine insignitis, quoniam numi post hunc annum percussi, ejus et Almotamed nomina in fronte gerunt. Numorum *Muaffikiae* cusorum ne vllum reperi vestigium.

Nuh b. Mansur, Mansur b. Nuh, et Abdalmalec b. Nuh numi adhuc desiderantur. Quum *Aurivillius* t. II. n. 7. sexti principis, Mansuris b. Nuh numum Samarcand a. 358. proposuerit, e re mea fore existimaui, si quinti quoque principis Abdalmaleci numum Samarcand 344. qui penes Adlerum Berolin. est, tab. II. n. 5. conspicendum praeberem. Quoad symbola et sententias Alcoranicas cum praecessorum numis participat. Hoc autem memoratu dignum habet, quod chalifae Almoftacfi, *) jam a. 338. mortui nomen in eo appareat, cujus causam forte ex inimicitia inter Abdalmalecum et Moezeddaulam Buidarum principem, qui *Mostacfin* deposuerat, et *Motium* eius loco elegerat, repetere licet.

§. 10.

Dynastiae Muhammedani.

Numi Semanidarum, Buidarum, Soffaridarum, Hamdanidarum, Achschididarum, Aglabitarum, qui chalifas orientales agnoscebant, easdem sententias

*) Elmacin p. 214. Chalifam titulum *امام الحق* Antistitis legitimi assumtum, denariis et drachmis inscribi curasse auctor est, quos equidem nondum conspexi.

tias et modulum, ac ii, qui sub Motawakkel et successoribus prodierunt, ad vnum omnes seruant, iis exceptis, quos p. 82. § 15 — 18. Introd. excitauit. Vtrum Taberitarum et Ocailitarum nondum in lucem protracti numi, vt credere fas est, cum dictis numis concordent, nec ne, ex cl. *Malmströmii* promissa Musei Regii descriptione discemus. Sed Buidarum et Hamdanidarum numi propter coaceruata in vtraque sua area dynastarum tam propria, quam aequalis dignitatis v. c. Adhed eddaula, Seif eddaula etc. et a filiis deriuata nomina, itemque propter confusionem, quae praesertim in historia Buidarum magna est, interpreti negotium saepe facessunt, ita quidem, vt detritis aera et monetae locis facile permisceantur. Lectoribus haud ingratum fore reputo, si numos quosdam Buidicos, musei Adleri Berol. ornamenta, omissis fuetis marginibus, sine addita translatione, quae nihil difficultatis habet, huc transcripserim:

I. A. لا اله الا الله	B. لله
وحده لا شريك له	محمد رسول الله
عبد الدولة	صلي الله عليه وسلم
ابو الحسن	المتقي بالله
بويه	ركن الدولة
	شبيرازر

شِيرَازِ السَّوَارِ *cusus* *Schirazi* a. 331. Chr. 942. بن علي بن بويه

<p>2. A. لا اله الا الله وحده لا شريك له ركن الدولة ابو علي <i>cus. Samarcan</i> a. 339.</p>	<p>B. لله محمد رسول الله المطيع لله ابو شجاع حس</p>
--	---

<p>3. A. Symbolum vt n. 2. A. ابو شجاع <i>cus. Ardsjan</i> a. 340.</p>	<p>B. Symbolum vt n. 2. B. المطيع لله شرف الدولة ابو علي بويه</p>
--	---

<p>4. A. Symbolum vt n. 2. A. عضد الدولة ابو علي <i>cus. Ambarae</i> a. 340.</p>	<p>B. الله محمد رسول الله المطيع لله</p>
--	--

5. Numus est omnium singularissimus, qui in utroque latere duorum diuersorum typorum numis *Almottaki* et *Almoti* cudendis inseruientium
Auer-

Auerfas *) exhibet, ideoque aera, quae in *Aduersa* collocari solet, destituitur:

B.	لله	B.	لله
محمد رسول الله	محمد رسول الله	صلي الله عليه وسلم	صلي الله عليه وسلم
التنقي لله	التنقي لله	مركن الدولة	مركن الدولة
ناصر الدولة	ناصر الدولة	ابن علي	ابن علي
ابن بوويه	ابن بوويه	ابن بوويه	ابن بوويه

Post annum 134, quo Almoti chalifa renunciatus fuit, numi percussura reiicienda est. *Naser eddaulah* abu Muh. f. Buiah inter principes Buidicos frustra quaesivi.

§. II.

Dynastae ignicolae.

Ad numos Ignicolarum, qui vasalli chalifarum euaserant, et praecipue dynastarum Dilemitarum quod adinet, densissimis quidem tenebris adhuc obuo-

*) Itaque in numis, qui aera praediti sunt, quae dynastae imperii annis contradicit, et historicos omnes repugnantes habet, haud leuis momenti est obseruatio, quod monetae cusor inprehendendo iusto typo errauerit.

obuoluti sunt, ex mea tamen sententia omnes isti numi iis sunt adscribendi, qui in *Auersa* caput galea cristata testum, et in *Auersa* aram accensam et adstantes duo milites aut custodes ob oculos ponunt. Quorum numorum duae mihi obue-
nerunt species, *altera* quae meris inscriptionibus, ni fallor, perficitur; *altera*, quae bilinguis, persica et arabica est, et aeram, ut conjicio, extra aream ad marginem rejectam habet. Numi mere persici delineatio in *Hyde* rel. vet. Pers. ed. 2. Oxonii 1760. tab. post praef. n. 6. et in cl. *Tychsen* comm. IV. de numis orr. tab. V. n. 7; numi bilinguis in ill. *Niebhrii* deser. Arab. tab. XII. n. 22. videre est. *Adlerus* Berolinensis similem *Niebhrii* possidet, qui nomen *Omar* cuficis litteris exaratum ibi exhibet, ubi in *Niebhrii* numo *Saed* locum habet.

Haecenus quidem pro Sassanidarum numis venditi sunt; sed haec opinio evanescit, postquam ill. *de Sacy* numos et monumenta Sassanidarum Persepoleos et Kermanschah, ceu alter *Oedipus* felicissime explicauit. Nam

1. ab ipsis regum Persiae e dynastia Sassanidarum numis tam externo habitu, quam titulis et scrip-

scriptura haud parum discrepant, vt taceam toreae artem, quae in his numis fere eminent et absoluta dici meretur.

2. Iidem fere tituli in vtraque specie tam mere persici, quam arabico-persici indicio sunt, eos demum post expugnatam ab Arabibus Persiam esse percussos.

3. Hi numi interdum inter Semanidicos etc. in Balthicis prouinciis effossos reperiuntur. Sassanidarum numos iis vnquam mixtos fuisse, nullibi relatum legi. Hinc in regionibus ad mare Caspium sitis eorum patria quaerenda esse videtur. Iam autem constat, deleta a. 31. Chr. 651. Sassanidarum dynastia, tantum abfuisse, vt Arabes omnes imperii persici prouincias, eas scilicet, ad quas aditus arduus erat e. g. Gjorgistan, Ghilan, Tabarestan *rel.* in ditionem statim redegerint, vt potius per plures annos cum istarum prouinciarum et ciuitatum dominis continua bella gesserint. Occupata tandem a. 99. Chr. 717. sub chalifa Solimano, qui eodem anno decessit, Georgiana et Tabarestana, *Omar* ejus successor victos magnates in clientelam ea sub conditione recepisse vide-

tur, vt tributum annuum ex lege soluerent, *) nomenque ejus numis suis in signum clientelae pro more inscriberent. Quas quum regiones magna ex parte incolerent ignicolae, qui decurrente tempore in Dilemitarum dynastiam, cujus conditor *Mardawidsch* (مرداویج) magus a. 315. Chr. 927. fuisse dicitur, coalescebant, mirum non est, hos numos una cum Semanidicis ac Buidicis per mercatores Russos etc., qui in regionibus maris Caspii commercia exercebant, ad oras maris balthici peruenisse. E collatione plurium numorum bilinguium demum constabit, vtrum nomina arabicis litteris expressa, *vel* cum persicis congruant, *vel* chalifarum aut dominorum beneficiariorum sint. Cl. de Sacy nodum hunc difficilem nobis solutum esse, animus praefagit.

§. 13.

Seldsjucidae in Persia. **)

Numi Dynastiarum Seldsjucid. Persiae, adhuc in occulto jacent. Hinc aereum Sultani Sandsjar F. Malekschah, qui ab anno 501 — 552 in Khorasana

*) Abulfeda T. I. p. 437. Elmasin p. 74. cf. Sura IX, 29.

**) Introd. p. 86. sq. §. 1.

fana regnavit, quem in manibus habui, quemque possidet cl. Assemani, ob raritatem summam tab. I. n. 14. conspiciendum praebui.

I. Area: أبو Abu

M. الامام المقتفي لامر الله امير المؤمنين
Imam Almoktafi leamrillah princeps creden-
tium.

M. -- بسم الله ضرب -- in nomine Dei cuditur --

II. Area: سنجار | السلطان | المشرك
Sandsjar Sultan socius. M. Sura LXI, 9.

Almoktafi chalifatum tenuit ab a. 530 — 555, et Abu Sandsjar Fil. Malefchah ab a. 501 — 552 in Khorafana regnavit, cui principi inclyto honoris titulum *Almoschtarec* i. e. socii scil. imperii Chalisa adscripsisse videtur. Vitam ejus *D'Herbelot* sub voce *Sangiar* descripsit. Numus intra annos 230 — 235, quibus imperium ad summum gradum promouerat, ni fallor, *Meru* Khorafanae metropoli et regni sede cufus fuit. Seldsjucidarum Iconii numis (Introd. p. 87. sq.) addendi sunt duo anecdoti.

1) A. Area: الامام Imam

لا اله الا الله (Non est Deus, nisi Deus

وحده لا شريك له vnicus, cui socius non est.)

C 2

الناصر

الناصر لدين الله Alnafer ledinillah
 امير المؤمنين princeps fidelium.
 M. *in nomine* بسم الله ضرب هذا الدينار
Dei cuditur hic aureus. (vox الدينار in
 prototypo dextrorsum incisa fuit.)

B. Area: محمد رسول الله Muh. est le-
 gatus Dei

صلى الله عليه cui Deus faueat!
 السلطان اعظم Sultanus maximus
 قلعج ارسلان Kilidsj Arselân.

M. 58. a. سنة ... وثمانين وخمسين مائة Sul-
 tan Azeddin Kilidsj Arselân a. 584. filiis suis
 imperium tradidit. Numus itaque hoc anno
 prior est. Tab. I. n. 6.

2) Argenteus, quem possidet clar. *Akerblad*
Regis Sueciae ab epistolis, et in orientali litteratura
 verfatissimus: (tab. II. 10.)

A. الامام المستعصم Antistes Mostassem
 بالله امير المؤمنين Billah princeps fidelium
 سنة تسع وخمسين وستمائة anno 659. Chr.
 1260.

B. السلطان الاعظم Sultan maximus
 ركن الدنيا والدين قلعج ارسلان Rocnedin
 Kilidsj Arslân

بن كبرخسرو برهان امير المومنين f. Cai-
 chosru sponse principis fidelium
 ضرب cufus

Duo memoranda in hoc argenteo veniunt: 1. quod XII. Rex Iconii, nomine *Rocneddin Kilidsj Arslan*, non autem *Rocneddin Soliman*, vt historici orientales, Abulfeda excepto IV. 541. V. 13. 23. habent, nominatus sit; 2. Quod Chalifae Almostafem, a. 656. ab Hulacu interemti nomen, occurrat. In caussa forte est, quod quum teste Abulfeda IV. p. 455. de mortis genere non constaret, Chalifam in vinculis adhuc haberi sibi persuaderent. Dictio quidem برهان clare legitur; sed eius patrocinium haud fuscipio. Post ضرب locum habere videntur verba بسم الروميين, quae vtrum monetae locum, an بسم امير المومنين indigent, dicere non habeo.

§. 14.

De numis figuralibus. *)

Quam feci ex his aereis numis conjecturam, quod scil. ex Muhammedanorum vasallis christianis originem ducant, viris rei numariae peritissimis

C 3

mis

*) Ib. cap. III. §. 7. p. 90.

mis-probatam, cenfor quidam ex hoc capite oppugnauit: 1. Bar-Hebraei testimonium monetae arabicae initia, et 2. Pontificis Ballam numos Tripoli et Accone cufos tantummodo spectare.

Ad. 1. Facile largior, quod Bar-Hebraeus de monetae ar. initiis verba fecerit. Sed ejus assertio, quod *meris titulis, sine figuris* percussi fuerint, niti mihi videbatur numis, qui ea, qua vixit aetate, apud Arabes in usu erant, quum parum credibile sit, eum 600 annis post conditam monetam ar. magis cognitas habuisse istius monetae primitias, quam numos suo ipsius aevo figuris ornatos vel ignorasse vel fuisse. Quodsi enim dictos numos ipsius aevo editos Muhammedanis ortum suum debere non ignorasset, dubitari nequit, quin sub certa quadam circumscriptione et distinctione, hanc inter veteres et recentiores numos stupendam discrepantiam relaturus fuisset, ne productis istis figuralibus, mendacii insimularetur. Ex mea itaque opinione Barhebraeus non sine causa scripsit: *sine figuris*, haud nescius, numos *cum figuris*, christianos auctores habere. Sed perinde mihi est, siue Barhebraei testimonium commodis
meis

meis aptum, siue ineptum iudicetur; prolata enim a me sententia prorsus eo carere potest.

Ad 2. Equidem lubens concedo, in laudata Bulla numos Tripolitanos et Acconenses solummodo nominari, quorum autem ne vnum adhuc exemplum innotuit. Sed concedamus, numos ibi cufos hoc edicto abolitos fuisse, num inde sequitur, quod numi, qui Musulæ, Hesn Caifæ, Amidæ *rel.* cusi dicuntur, reuera ex officinis Tiberiensibus et Acconensibus ad vsus Francorum, qui Zengidarum et Ortocidarum vasalli erant, haud prodierint. Quicquid sit, e Bulla clarum fit, Christianos similes numos conflasse. Contrarium itaque statuenti optio erit, vt aut in aprico ponat, hos numos a Zengidis et Ortokidis, quorum orthodoxiam nemo in suspicionem vocauit, editos esse, aut notas indicet, quibus eos non modo rite iudicare, sed etiam veris suis auctoribus assignare possimus. —

Ad figuras in his numis conspicuas quod attinet, non aliae mihi esse videntur, quam vasallorum christianorum *partim* insignia gentilitia v. c. aquilae bicipites, cygni, elephantis, centauri, *partim* emblemata v. c. virginum, virorum *rel.* figuræ,

quae scutorum suorum aereis, memorabilis facti
caussa aggregata, numis quoque suis inscribere
nulli dubitauerint.

§. 15.

De numis Emirorum Siciliae. *)

Difficile quidem ad fidem est, nondum in me-
dium productos fuisse Emirorum seu Vice-Regum
Siciliae numos, de quorum genuina conditione
eruditi securi esse potuerint; tamen si vera potius,
quam speciosa dicenda sunt, id ut libere profitear,
facile inclinatur animus ingenuus, postquam cl. *Vella*
vndecim numorum tam aureorum quam argenteo-
rum arabicorum dono lautissimo, oculis et animo
perquam accepto, me decoravit, quos inter tres
argentei mirae raritatis sunt, qui sub auspiciis *Zia-*
datallae Aglabitarum dynastiae, a prioribus in Sici-
lia ab ipso constitutis exercitus duce et primo pro-
rege percussi fuerunt.

1. Argenteus: (tab. I. 3.)

I. Area: لا اله الا الله Nec est Deus nisi

محمد *Muhammed*

الله وحده Deus vnicus

ابي

*) Introd. cap. V. §. 1. p. 108. sq.

أبي الجوّاري *Abul dsjowari* *)

لا شريك له nec ei socius.

Margo: -- بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة --
اربعة عشر وصايتيه in nomine Dei cudi-
tur hic dirhem — a. 214 Chr. 829.

II. Area: علي Ali

محمد رسول Muhammed legatus

الله صا امربه الامير Dei. Auctoritate (Chali-
fana est) Emir

زيادة الله بن ابراهيم Ziadatallah filius Ibrahim.

زيادة الله Ziadat Allah **).

C 5

Margo:

*) Nomen Muhammed *Abul Dsjowari*, quem belli
ducem in Sicilia creauerat Ziadatallah, indicio est,
numum in Sicilia, non autem in Arabia, vt olim
monetae loco, qui in numo 84 musei Borgiani
(v. Adleri noua coll.) extat, deceptus credidi,
forte Syracusis tunc expugnatis prociusum esse.

**) Quam Introduct. pag. 112. 3. sq. de علي
تولي sententiam, vt veri simillimam
adhuc adamo, quam tamen vltro missam facturus
sum, si modo ad liquidum perducì queat, Emirum
Ziadatallah alium sui nominis, socium regni aut
Emirum Siciliae declarasse, in quo casu vox علي
superne in area posita, vt in sequenti tertio numo,
ad Ali, quartum Chalifam referri posset.

علي 2

Margo: Sura LXI, 9.

Vt eo melius et numi origo et titulus intelligantur, iuuabit succinctam *Deguignii* narrationem transcripisse: *)

„Ziadet allah fit construire a Sous une Flotte, qui partit l'an 212. de l'Hegire, de I. C. 827. — Ils assiègerent Syracuse l'an 213. de l'Hegire, de I. C. 828. sous la conduite de *Mohammed, fils d'Aboul dgiouari*, qui avoit succédé a *Asad*, mort dans la même année —. Ils devinrent puissans et Ziadet allah donna le Gouvernement de cette isle a *Mohammed, fils d'Abdallah, fils d'Aglab*, qui eut dans la suite le titre de Roi de Sicile. Il mourut l'an 236. de l'Hegire, de I. C. 850. apres un regne de 19 ans —. Ziadet allah mourut un mardi 14 de Redgeb (223 Ch. 838.) âgé de 51 ans, 7 mois, 8 jours.“ Ad imperium a. 201. Chr. 817. accessit.

Testante ven. Adlero p. 131. monetae locus in numo Borgiano non clare legitur. Quum aera 209, vt ex cętypo beneuole mihi concessio apparet, rite se habeat, officina, e qua prodiit, in Africa forte

*) Hist. des Huns T. I. Partie I. p. 363 et sq.

forte quaerenda est, quoniam ex historicorum fide, Ziadatallah hoc anno classe in Siciliam nondum nauigauerat, nisi Phimam (Euphemium) rebellem, qui Syracusa occupata, a Ziadatalla auxilia petierat, atque in ejus fidem fortassis se tradiderat, hos numos in homagii signum et ad captandam Mauro-rum beneuolentiam Syracusis eudendos curasse coniectare liceat. Numus meus ad ejus similitu-dinem effectus esse videtur, solo hoc discrimine, quod in eo - - مدينة monetae loco praeposi-tum compareat.

2. Argenteus (tab. I. 7.)

I. Area, لا اله الا Neque est Deus, nisi

الله وحده Deus vnicus,

لا شريك له neque est ei socius

محمد بن عبد الله Muhammed f. Abdallah.

M. بسم الله ضرب هذا الدرهم باسغلية

سنة عشرين ومايتين in nomine Dei cu-
ditur hic Dirhem in Sicilia a. 220. Chr. 835.

II. In omnibus respondet praecedenti numo.

In hoc numo duo memoratu digna occurrunt, *unum*, quod non modo primum a Ziadatallah con-stitutum proregem *Muh. f. Abdallah* nomine ex-primat, sed etiam a partibus Abulfedae T. II.

p. 179 et 191. flet, qui eum nouemdecim annos Siciliae praefuisse tradit: *alterum*, quod more priorum Hispaniae Maurorum, qui nomen provinciae: *Andalusia*, numis suis inscripserant, *Sicilia* collocata, et *Sicilia* initio أسقلية scripta, postea in صقلية, et صقيلية mutata sit.

3. Argenteus. (tab. I. 9.)

I. Area: Symbolum. Margo: بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة بلرم سنة ثلثين ومايتين *in nomine Dei cuditur hic Dirhem in metropoli Balerm.* (Panormi) a. 230. Chr. 844.

¹ غلب II. Area: علي Ali
 محمد رسول الله Muhammed legatus
 الله صلي الله Dei, cui propitius sit
 عليه وسلم Deus et benedicat!

Mirae elegantiae numus itidem cusus sub Emiratu *Muhammed b. Abdallah*, qui, teste *Abulfeda* ad a. 228. Chr. 842. T. II. p. 179. وكان الأمير علي صقلية محمد بن عبد الله بن الأغلب وكان مقبلا في صقلية بمدينة بلرم *Emir Siciliae existens sedem Panormi constantem fixerat*, vt ex numo ipso elucet. Quod titulus in numo a praecedenti plane diuersus, scilicet sine formula صيا امرية, et nomine Dynastiae

Agla-

Aglabitae, cujus vasalli Emiri Siciliae erant (Abulf. II. 207. 241.) appareat, nullam aliam causam inuenire possum, quam quod Ziadatellae successores a Chalifis orientalibus titulo *Emiri*, cujus signum dicta formula erat, haud decorati essent. Itaque et hic numus pro mea sententia militat.

4. Aureus.

I. Area. Symbolum. Margo S. LXI, 9.

II. Area: علي Ali

محمد Muhammed

رسول legatus

الله Dei

ابراهيم Ibrahim

M. بسم الله ضرب هذا الدينر سنة ثلث وثلاثين ومائتين in nomine Dei cuditur hic denarius anno 233. Chr. 847.

5. Aureus.

I. A. Symbolum, et sub eo كافي Cafi.

Margo: S. LXI, 9.

II. Area vt n. 4. II.

M. بسم الله ضرب هذا الدينر سنة خمس وخمسين ومائتين i. n. D. a. 255. Chr. 868.

Numorum 4 et 5. faciem numus 7, Tomi I. Musei Borgiani, qui idem ac meus n. 5. esse videtur,

tur, repraesentat. Ibrahimum vel dynastam Aglabitarum fuisse, vel prouincias quasdam Siciliae occupasse videtur. Principibus quidem Aglabitarum, *Ibn el Chatib* apud Casirium T. II. p. 192. *Ibrahimum* adnumerat, a. 261. imperio admotum; sed aera numerum obstat, quo minus eum auctorem illorum dicamus. Quibus ita constitutis, vera alia nulla, quam aeram a me supra indicatam praedicare possum.

In codice diplomatico Siciliae et in consilio Egypti, permulti Aglabitarum et Fathemidarum numi, qui Siciliae, Africae et Aegypto natales debere dicuntur, aere expressi sistuntur, quorum maxima pars, paucis quibusdam, qui aliunde cogniti sunt, exceptis, vna cum dictis codicibus, in cerebro cuiusdam eruditi Melitensis, vt certis auctoribus habeo, excogitata, ceu praestantissimae quaedam Maurorum Siculorum reliquiae, eum in finem ad cl. *Vellam* transmissae fuerunt, vt typis eas exscribendas curaret. Qui quum verbis amici fidem temere adjunxisset, aliosque nullam fallaciam suspectantes ad idem credendum et opus promouendum inuitasset, quae inceperat, strenuo et securo animo perficere studuit, in quo quidem

ad

ad iniqua incautus declinavit. Ita rem, vt opinor, se habere, testes fide dignissimi sunt tres supra a me explicati numi, quos certe mecum haud communicurus fuisset, si mens conscia recti non fuisset, et quid futurum sit, odoratus esset. Vix enim dubium habet, quin eorum titulos, qui falsos numos a veris dijudicant, rite calluerit. Quamuis quidem vel ipsa ignoratio omni eum culpa liberare nequeat, cum ejus tamen excusatione quodammodo conjuncta est. Tamdiu enim quilibet habetur bonus, (nam vel oculatissimus errare et decipi potest, *) donec contrarium argumentis,

mini-

*) Quod etiam fatum fuit sapientissimo Fr. Paulo Canziani, vt de fide codicis diplomatici Mauro-Siculi securus, Volumini V^{to} egregii sui operis sub tit. *Barbarorum leges antiquae. Venetiis 1792.* f. pag. 311 — 338. ex hoc codice constitutiones, quae ab Arabibus latae dicuntur, inferere nullus dubitauerit. Pag. 326. titulum jussu Mulaei numis in Sicilia inde ab a. 216. cudendis inscribendum excitauit,

عد القوم الكبير الحنية الله ملك A. Aadelkum el chbir pèr
بلير من مدينة
la

minime conjecturis, aut petulantibus probetur. Quid plura? De hac tragicomoedia sententiam meam in Introd. p. 109. 113. aperte dixi, qua secure acquiesco.

§. 16.

Numi Mohaditarum. *)

Argentei hujus dynastiae minuti et quadratae formae sunt. Aurei adhuc latuerunt. Iam autem aureus

la pietà di Dio, signore di Balirnu città principale.

B. لا اله الا الله محمد رسول الله
 عبد القوم الكبير شيخ سقلية
Non è Dio se non Iddio, Maometto apostolo di Dio, Adalkum el chbir Capo di Sicilia. “

qui titulus si cum meorum supra allatorum numerum titulis contendatur, argumento est, Aadelkum Siciliae gubernatorem mandatis Mulaci, domini sui, non obtemperasse — . En vel hoc exemplo maximum numismaticae orientalis fructum, qualem vniuersa res numaria graeca et romana nondum attulerit.

*) Introd. cap. V. §. 4. p. 122. sq. De hac dynastia confule Abulfedam T. III. p. 399 sq. et de Abu Iakub Iusuf. p. 589. et T. IV. p. 61. sq.

aureus in museum Nanianum illatus, cujus deli-
neationem cl. *Assemani* mihi concessit, me docuit,
quod et rotundi dentur, aureos Scheriforum quoad
vultum exacte exprimentes. En ejus titulum:

A. Area quadrata:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ In nomine Dei mise-
ricordissimi.

صَلِّیْ اللّٰهُ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ Propitius sit
Deus Muhammedi et eius familiae,

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهُ et laus sit Deo.

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ Non est Deus, nisi Deus.

مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللّٰهِ Muhammed est legatus Dei.

Margo: امیر المؤمنین المومن | بالله

المراضی ابو جعفر | ابن الامیر الکافر ارا |

ابن محمد بن الخلیفتین Princeps

fidelium, Almumen Billah Almoradi (cre-

dens in Deum gratiosum) *Abu Gjasar filius*

principis Alcafrara, nepos Muhammed, abne-

pos duorum chalifarum.

B. Area: المهدي امام الایمة Almohdi an-

antistes antiffitum

الغایم بامر اللّٰه Alkaiem beamrillah

الخلیفة له امام Chalifa, cuius antistes est

D

ابو

أبو محمد عبد المومن Abu Muhammed
Abdalmumen

أبن علي أمير المومنين filius Ali princeps
fidelium.

أمير المومنين | أبو يعقوب | يوسف | M.
أبن الخليفة Princeps fidelium Abu
Jakub Jusuf filius Chalifae.

Aureus singularissimus sub imperio *Abu Iakub f. Jusuf*, nepotis Abdalmumeni, qui ab anno 580 — 595. Chr. 1184 — 1191. Mauritaniae imperium tenuit, editus, congeriem nominum priorum patris, aui, et eorum, qui ejusdem stirpis et singularis pietatis, vt Hakem Beamrillah, fuisse videntur, complectitur, quorum quaedam in segmentis circuli in margine e. g. أبو جعفر الكافرا, المرادي, certo expedire nequeo, de quibus cl. Assemani litteris X Dec. 1795. ad me scriptis sequens tulit iudicium: „La seconda e terza linea del Margine della P. I. dubito della mia lezione, quancunque dopo auere esaminata la moneta mi par, que debbe leggerfi, come ho scritto, ed io ho copiato le sudette due linee nella maniera, che si trovano scritte nella moneta: del rimanente la mia lezione è giusta in tutte le altre parti, e
fol-

soltanto dubito delle sudette due linee. La pun-
tuazione è Africana; la lettera *Alef* è fatta come
il *Lam.*“

Qui tab. I. n. 16. conspicitur aereus, in museo
Adleri Berol. asseruatus, et ex Mauritania allatus,
sequenti titulo gaudet:

A. ٤٩٣ سنة ولرسوله لله potentia est
Deo ejusque legato, a. 693. Chr. 1293.

B. تكا العادل توفيق (ندا) auxilium diui-
num suffulcit (aduocat) justum. M. --- ضرب
cusufus ---

Dubius haereo, cuinam dynastiae Mauritaniae
sit adscribendus. Pro *تكا* aut *ندا* legi quidem
potest *لذا huic* (justo est); sed mihi non arridet.

Addenda et corrigenda in Sect. I. et II.

Ad p. 25. post l. 18. I. Aglabitae *بنو اغلاب*

1. Ibrahim f. Aglab - - 184 Chr. 800.
2. Abulabbas Abdallah - - 197 — 812.
3. Zeiadatallah I. f. Ibrahim - 201 — 816.
4. *ابو عقال اغلب* - Abu-Akâl
Aglab - - - 223 — 823.
5. Abul abbas Muhammed fil. Ibra-
him - - - 226 — 840.
6. Abu Ibrahim Ahmed - - 242 — 856.
7. Zei-

6. Mardawidsj f. Ramaz *مرداویج*
 بن رمان — — 319 Chr. 931.
7. Wafchmakin eius frater
 *) وشمکین — 323 — 934.
8. Bahastun eius fil. *بهستون*
9. Schems al Mâli Kabus f. Wafchmakin
شمس المعالی قابوس
 بن وشمکین — 366 — 976.
10. Malec al-Mali Mânudsjeher f. Kabus
ملک المعالی منوچهر 403 — 1012.

IV. Hamdanidae *بنو حمدان*

1. Hamadan
2. Abdallah *عبد الله أبي الهيثجا*
 abul - heidsja
3. Nasereddaula abu Muhammed Haf-
 fan — — — 317 — 929.
4. Addadeddaula abu - Taglab *أبو*
تغلب eius f. — 358 — 969.

Ad p. 26. III. Dynastarum Buidarum annum,
 quo quisque imperium auspiciatus est, ad fidem
 MSti turcici a b. Steph. Ev. Assemani catal. Biblio-

D 3 thecae

*) Abulfeda T. III. p. 17. scribit *وشمکیر*
 Wafchmakir.

thecae Mediceae p. 239. sq. recensiti indicaui. Quot vero annos vnusquisque, itemque vbi regnerit, siue in Iraka Babyl. et Persica, siue in Kuzistan, Oman, Mosul etc. sciens omisi. Numerum enim annus et locus cuilibet dynastiae, quod suum est, tantummodo rite adjudicare possunt.

V. Ocailitae بنو عقيل Mosulae domini

1. أبو الذوان محمد بن المسيب
Abul Dowab — — 380 — 990.
2. حسام الدولة مغلد
Hufamed-
daula Mokalled — — 387 — 997.
3. قرواش Karwasch eius fil. 391 — 1000.
4. أبو كامل زعيم الدولة
ببركة Abu Camel Zaim ed-
daula Baraca — — 442 — 1040.
5. قريش بن بدران Koreifch
f. Bedran f. Mokallad 443 — 1041.
6. شرف الدولة أبو المكارم
مسلم Scharfeddaula abul-
mocarem Moslem — 453 — 1051.
7. ناصر الدولة إبراهيم
fer eddaulah Ibrahim — 478 — 1085.

Ad

Ad p. 142 post lin. 5.

Franc. Carter in suo itineraio s. t. *Reise von Mallaga nach Gibraltar*. Leipzig 1779. 8. T. II. p. 114. sq. de numis Maurorum haec retulit:

„Von den Maurischen Münzen werden noch täglich viele in Spanien gefunden. Ich habe in meinem Cabinet eine große Mannigfaltigkeit derselben in Gold, Silber und Kupfer, sowol von denen, welche von den arab. Chalifen geschlagen waren, auf denen Köpfe und Figuren sind, (die sie von den christlichen Staaten, welche sie eroberten, borgten), als auch von den Königen in Granada, die deren nie gebrauchten, sondern auf ihrer Münze die Iarzal der Hegira, den Namen des Fürsten, oder einen Spruch aus dem Alcoran setzten; daher ich von diesen auch nur, wegen der wenigen Veränderung, blos ein kleines Silberstück, das in Mallaga gefunden worden, und ich selbst besitze, stechen lassen. Die Arbeit daran ist sehr fein, und die Buchstaben so klein, daß sie kaum zu lesen sind. Die Innschrift ist wahrscheinlich in dem Dialect der spanischen Mauren geschrieben, welcher von dem reinen arabischen

des Alcorans, das auf unsern hohen Schulen gelehrt wird, wesentlich unterschieden ist.“

Sed Carterius egregie fallitur, dum asserit

1. Chalifas numos figurales signasse.
2. Parum numos Hispanicos a se inuicem discedere.
3. Dialecto vulgari titulos eorum exaratos esse.
4. Numus, quem tab. III. operis ultimo loco posuit, tam negligenter expressus fuit, ut ne verbulum quidem certo expiscari queat. In Mauritania cufus esse videtur.

Jacobus Boswell Beschreibung von Corfica, Lipsiae 1768. 8. pag. 57. „Es werden, scribit, noch sehr oft Mohrische Münzen in Corfica ausgegraben.“ Quod quidem dubio caret; sed utrum in ipsa insula, an in Sicilia, Hispania *rel.* cufi fuerint, incertos nos reliquit.

Pag. 64. l. 11. post: Dei, adde: vid. Sur. 48, 29.

— 66. l. 7. Kehrium, Reiskium aliosque.

— 76. l. 17. post: Deus, adde: v. Sura 9, 130.
39, 39.

— 38. l. 11. الاعظام

— — l. 15. post: وركن inf. et Rocneddunia
weddin Klitsch Arfelân, وعلا الدنيا
والدين كينغبان

Pag.

- Pag. 99. l. 6. post: numo, inf. *Gaiatseddin*.
 — 105. l. 8. pro: 11, 121. sq. scribe: V, 81.
 — 117. l. 13. post: erat, inf. Sura VII, 141.
 — 151. l. 5. pro: 68, scribe: 38.
 — 162. l. 6. post: a. inf. 180. 186. 196.
 — — — 7. — 187. inf. 188. 193.
 — — — 9. numum.
 — 169. l. 12. dele: et *Wife* p. 113.

Ad Sect. III. de numis recentioribus.

Cap. I. de numis Scheriforum.

§. I.

Introd. p. 169. II.

Numus Tab. I. n. 10., quem *Wife* catal. num. Bodlei. p. 311. aere expressum dedit, et *Adlerus* Berol. quoque possidet, quemque olim marginis A. titulo deceptus, eundem esse putavi, qui in *Adleri* coll. nov. n. XCII. proflat, sequenti titulo gaudet:

A. Area: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ In nomine Dei misericordissimi

عبد الله الامام	Abdalla antistes
ابو العباس بن احمد	Abul Abbas f. Ahmed
المنصور بالله	Almansur billah
امير المومنين	princeps fidelium.

D 5

Margo:

Margo: انما يريد الله | ليذهب | عنكم |
 اهل البيت *profecto Deus vult im-*
puritatem auferre a vobis, (qui estis) familiae do-
*mus (meae) *)* (Corrigendae ad hanc normam
 sunt, Introd. p. 169. *lin. pen.* et transcriptio et
 translatio.)

B. Area: ابن الامام عبد fil. Imami
 f. Abd-

الله محمد الشيخ Allah Muhammed Scheigh
 الجندي ابن الامام Aldsjondi f. Imami
 الغايم بامر الله Alkaiem beamrillah
 الشريف الحسيني **) Alfcherif Alhossaini

M.

*) Est sententia Alcorani Sura 33, 33. qua Muh.
 mulieribus suis puram atque castam vitam incul-
 cat, cujus etiam memoriam suis mulieribus reno-
 vare, Scherifis forte aequae grauis causa fuit. Si
 ex hoc Muh. effato coniecturam capere liceat, cre-
 diderim, hos aureos cum in finem conflatos fuisse,
 vt membris gynaecorum suorum dono darentur.

**) Quum Scherifi hoc generis sui auctoris nomine
 adhuc vtantur, pro نبوي in numo XCII. coll.
 nou. Adleri الحسين vel الحسيني legere
 malle.

M. ضرب ببحصن | فاس | حاطها M.
 cuffus in arce Fes,
 quam Deus tueatur, a. 1005 Chr. 1596.

§. 2.

Introd. p. 172. 4.

Praeter argenteum vncialem, etiam ducatum
 et argenteum ducati magnitudine cudi fecit Mu-
 hammed f. Abdallae:

1. *Aureus*. A. | يكنزون الذهب |
 والذين (Sura IX, 34.) *sed illis, qui thezauri-
 zant aurum et argentum (nec ea erogant in bello
 sacro, annuncia poenam dolorificam: rel.)*

B. 1200. | بمرأكس | ضرب cuffus Ma-
 rocci 1200 Chr. 1785.

2. *Argenteus*. tab. I. n. 17. A. vt n. 1. A.

B. 1195. فذوقوا ما كنتم تكنزون ضرب
 بتطوان (Sura IX, 35.) *itaque gustate,
 quod thezaurizastis. Cuffus Tetuan 1195.
 Chr. 1780. (Sic in Introd. p. 173. l. 5.
 lectio emendanda est.)*

3. *Aureus*. Iezidi f. Muham. Abdallae.
 tab. I. 11.

A.

A. الله الحق ناصر الحق تطون *Deus est iustus, adiutor iustus.* Tetuan

B. محمد بن زيد عام 1202 *Muhammed Iezid* a. 1202. Chr. 1787.

CAP. II. *De numis Turcicis* *) *paralipomena:*

1. Demetrius Cantemir *histoire des Osmans* T. I. libr. I. §. XI. p. 33. ed. Paris 1743. 8. auctor est, Osmanum I. a. 700. Chr. 1300, titulo Sultani vnanimi procerum consensu sibi adscripto, numos suo nomine insignitos cudi fecisse. Conditam demum monetariam officinam Turcicam a. 729. Chr. 1328. sub Orchano esse, Hadsji Chalfa apud *Affemani* *Bibl. Nan.* T. II. p. 184. affirmat. Cum quo consentit *la Croix* *Geschichte des Türk. Reichs* T. I. p. 106.

Mustafa III. splendida officina monetaria instituta, numis cudendis teste Muradgea d'Ohson **), egregiam operam ipse insumsit. Numi ex hac officina commate artificioso excellunt.

2. Anno

*) *Introduct.* p. 173. sq.

***) *Allgemeine Schilderung des Othomanischen Reichs*, T. II. p. 308.

2. Anno 1009. Chr. 1600. moneta in Egypto, vt narrat Hadsji Chalfa l. c. p. 187. correcta, et a. 1050. Chr. 1640. restaurata fuit.

Steph. Schultze itinerar. T. IV. p. 247. *) Rei monetariae praefides, scribit, ita monetam adulterare, vt semimetallum e China allatum, Spiauter f. Zincum dictum, loco argenti piastris cudendis adhibeant, ita quidem, vt vix $\frac{1}{8}$ argenti puri contineant. Vera haec esse, ipsi numi satis superque probant.

3. Monogramma in his numis accurate signatis, v. c. Funduk f. aureus Abdolhamid anno imperii 15, non modo Sultani nomen calami stris intortum, sed etiam, si a latere adspiciatur, equitem citato cursu volentem repraesentat; quod sane ingeniosum inuentum bellicoso Turcarum, qui olim ex equis cum primis pugnabant, genio quam maxime accommodatum est.

4. Aureos seculo XVI. antiquiores eundem titulum, quem *Introd.* p. 180. produxi, exhibere aureus Baiazethi II. a. 886. qui in museo Adleri Berol. adest, verisimile reddit. Monetae locum, qui vel *سرب* l. *سرب* l. *سرب* etc. legi potest, certo de-

finire

*) f. tit. Leitungen des Höchsten. Halle 1771. fq. 8.

finire nequeo. Serez Macedoniae urbem eum esse, *Adlerus* Berolin. haud sine veri specie conjicit. *Aduersam* numi tab. II. 21. repraesentauit.

5. Muhammed III. fil. Morad titulum consuetum Sultan et Chan, *Chakani*, primus in numis auxisse videtur v. c. in aureo Myssrae 1003. Chr. 1594. Quam vocem خانان tataricae originis regem significare *Moses Chaeronensis* in historia Armeniae p. 316. asserit: „*Rex Aquilonis appellatur Chakan, qui et Chazirorum dominus, et regina Chatunia vocatur.*“

6. In aureo Sulimani f. Selim Halebi a. 926. cuso, qui in museo Academico Vpsalensi asseruatur, contra morem nomini patris Selim, titulus *Sultan* praefixus et *Chan* suffixus fuit: سلطان سليمان شاه بن سلطان سليم خان *Sultan Suliman Schah f. Sultan Selim Chan.* (tab. II. 22.) *Auersa* eadem est, quam p. 180. II. *Introd.* tradidi.

7. Quae de cifris in Mustafae III. numis praeter aeram occurrentibus p. 182. n. 2. *Introd.* conjeci, cl. *Akerblad* abbreviatam potius aeram esse, qua quisque numus conflatus sit, haud sine veri specie contendit. Si enim *vnitates* 2 — 9. addantur

tur

tur tribus prioribus aerae, qua imperium auspica-
tus est, cifris $\text{||}\Delta\text{..}$; et *decimis* duae priores aerae
imperii cifrae $\text{||}\dots$ praefigantur, aera numi cusi
statim emérgit. Quod quidem de numis Mustafae
valet.

Sed Successorum Abdolhamed et Selimi numi
monogrammate praediti, cifras singulas ob oculos
ponunt, quae ab aerae cifris auxilia non petunt,
quin potius annum imperii, vt in Mogolicis vsu
venit, indigent. Vidi v. c. numos Abdolhamed
cum cifris $\text{پ}, \text{و}, \text{ا}, \text{ق}, \text{||}, \text{س}, \text{ق}$. et Selimi au-
reum anni $\text{||}^{\text{م}}\text{||}^{\text{و}}$ cum cifra س ; argenteum cifra پ ,
quae non possunt non auspicati imperii annum
indicare.

Numorum p. 178. introd. meris cifris notato-
rum interpretem anxie quidem quaesitum nondum
reperire potui.

8. Cl. I. G. *Georgi* Beschreibung von St.
Petersburg 1790. 8. p. 215. §. 421. a Russis,
Iassii, Moldaviae metropoli, e captis Turcicis
tormentis Paras etc. cufas fuisse memorat; quae
vero, quum finito bello valorem in Russia non
haberent, ideoque recoquerentur, nunc raritatem
contraxerunt. Sed russicis titulis gaudent. Quod
vir

vir amicissimus mihi largitus est exemplar magnitudine Piaftri, duas valuit paras, s. tres Kopekos:

A. Duo clypei sub corona ducali, in quorum altero est Moldaviae insigne sc. bubali caput; in altero columba rostro oleagineam virgulam tenens, luna dimidiata lucente. *Margo*:
MON. MOLA. H... AΛOCK.

B. In quadrato: 2 ΠΑΡΑ 3 ΚΟΠΕΚΕ

9. Tomo II. Lexici Meninskiani ed. II. p. 1. *sex* numi turcici, nimirum argenteus Bajazedi I. a. 792. (v. Introd. p. 177. l. 9.); argent. Selimi I. Constantinopoli a. 918. aureus Morad III. Myssrae 982; aureus Solimani I. Aleppi 926; arg. Solimani II. Constantinop. 1099; arg. Mustafae II. Const. 1106. aere donati exhibentur, quos eum in finem nominatim allegare necessum duxi, ne carissimo hoc opere destituti coecam multorum, eorumque antiquissimorum atque rarissimorum spem alant.

10. Sphalmata in sectione de numis Turcicis obseruavi sequentia:

Pag. 174. lin. 10. *سرا* pro *سرا*. 982.

— 175. l. 13. Abd al Hamid pro Ahmed IV.

Pag.

- Pag. 175. l. 14. مصطفى pro احمد.
- — l. 15. عبد الحميد pro مصطفى.
- 178. l. 4. ١٩٩ — 199 — ٩١٩ — ٩١٩
- 180. l. 2. قسطنطينه
- 182. l. 17. dele: anni 1172 cifra. Nam reuera numus, qui nunc apud me est, a. 1171 cufus fuit et eudi debuit. Sed littera J in اسلام quae cifram J attingit, et ٢ efficere videtur, errori ansam dedit.
- 183. l. 8. نصره.
- 185. l. 16. 1772 — 1775.
- 187. l. 18. dele: n. 33 et
- 188. l. 11. post امير inferere: البومنين
- 189. l. 19. post المنصور inf. بالله - Billah.

CAP. III. *De numis Persicis.* *)

Inter numos recentiores ii praesertim, qui persicis titulis tam in ipsa Persia, quam in India instructi prodeunt, ob dictiones singulasque litteras disiectas, et peruersum legendi, modo ab ima, modo a media et a superiori numi parte morem, tam magnam saepe habent difficultatem, vt vel L. Persi.

*) Introd. p. 190. sq.

Perficacae callentissimus interdum haesitet atque offendat. Quod et mihi hac lingua leuiter tum tincto, quum istorum numorum collectanea in ordinem redigerem, et quod silendum non est, aliorum auctoritati nimium prohi dolor imprudens tribuerem, praepriis accidisse, indignabundus animaduerti, postquam huic linguae haud proletariam operam impendere coeperam. Nihil itaque prius existimaui, quam errata mea corrigere, in qua necessaria cura, quod gratus fateor atque etiam ingenue profiteor, multum adiutus fui eruditissimis ill. *de Sacy* et *Moor* monitis, quibus humaniter me rexerunt.

Ad p. 193. l. 6. In Schah Abbasi II. et Tamaspis II. numorum postica parte, tituli verba sic sunt collocanda: سکه زر بکیتنی از موفیق حق صاحب (* قرانی عباس (طاسب) monetam cudi fecit in orbe, dirigente Deo, princeps maximus Abbas (Tamasp). Cusus — —

Verba

*) صاحب قران ا. قرانی *) est titulus a Tamerlano primum adhibitus, qui Romanorum Caesari, Augusto, respondet. cf. Robertsonii Lexic. ar. pers. p. 1033.

Verba in *Sefi* numo ita se inuicem excipere debent: *خان است از صفی غلام خان est (numus) a Sefi seruo principis (sc. mundi, i. e. Ali Ridha) seruus principis, idem valet ac بنده شاه ولایت seruus regis mundi. Vultum numi Solimani induit n. 16. tab. II.*

Ad p. 195. l. 19. titulus ita transferendus est: *شد سکه چهاربار جو شعار (ریس الطاب) moneta haec quatuor (chalifarum orthodoxorum nomini dicata, est) sicut tessera -- regis Aschraf — (Verba ریس الطاب, quae in meo numo obscura erant, e cl. Tychsen corr. m. III. p. 34. restituta, mihi nunc suspecta sunt, propterea quod in titulo mere persico neque locum habere, neque principem bonum significare possint.)*

Aureum Cazwini eodem a. 1139. proculsum possidet *Adlerus* Berolin. in cuius *Aduersa* solum sunniticum cum aera; in *Auersa* vero diuersus a praecedente titulus reperitur, quem tamen, quum superiori numi parte mutilus et detritus sit, integrum proponere nequeo. Legi a me possunt: *شد سکه زر از امیر بر افتاب... والسجبار Moneta aurea منیر مهر و ماه... ضرب قزوین illustrissimi (pr. nec soli imparis) principis et herois*

*rois facta est fulgenti soli et lunae aemula -- cusa
Cazwini. (Tab. II. 24.)*

Ad p. 196. l. 6. melius transfertur: *Moneta
haec aurea praedicat per orbem Nadiri imperium
Persici regni, regemque orbis expugnatorem.*

Ad p. 196. l. 11. rectius audit: *Optimum est
quod accidit; litterae huius commatis indicant
aeram, qua regnum auspicatus est Princeps.
Fraser history of Nadir Schah p. 119.*

Ad p. 196. l. 12. „*Est Nadir Saheb Kiran,
Sultan Sultanorum et rex regum mundi.*“ Ryth-
mus est, definens in *قران جهان, اصفهان*.

Ad p. 197. l. 2. adde: *Fraser* l. c. qui hunc
numum iam explicavit. Tomo III. p. 1. *Lex. Me-
ninsk.* aere quoque expressus extat.

Ad p. 197. l. 6. Titulus rhythmicus hunc ha-
bere debet ordinem:

سکه نرد رضا حکم خدا در جهان
بند شاه رخ کبیتی استان

*Monetam cudit in mundo obediens decreto Dei,
seruus Schah Rokh mundi expuglator. (In aliis
pro *کلب استان کبیتی استان* extare videtur
canis liminis.) Parem ei *Meschehed* a. 1162. Chr.
1748. cusam rupiam (tab. II. n. 17.) itemque *Kaz-
wini**

wini 1161. Chr. 1747. editam *Adleri* Berol. (tab. II. n. 18.) vide. Nota impressa *جاوا Java*, rupiam pro vsuali moneta aurea ab Indiae orientalis societate declaratam esse significat.

Ad p. 197. n. 7. In museo Thunbergiano singularis numus *Kerimi Chan* asseruatur in cuius *Aduersa* legitur : *يا كريم ضرب دار العلم انر*
سر ۱۱۷۹ O *Kerim!* Cusus in domicilio secretae scientiae 1179. Chr. 1765. (tab. II. n. 23.) *Auersae* titulus, in omnibus cum eo, quem Ali Ridhae numus tab. II, 12. exhibet, concordat. Hinc, ni fallor, concludere licet, monetae locum *Meschehed* per periphrasin eleganter indigitari.

Ad p. 198. a. vide numi istius *Meschehed* anno 1161. Chr. 1747. percussi imaginem tab. II. n. 15.

Ad p. 198. b. coll. p. 245. l. 4. Infere: Cl. *Tychsenii* comm. III. p. 39. n. 39. Neque *روح* vox perfica est, et *monetam* aut *typum*, neque *حکم* principem in L. perf. denotat. Pro *دینار* *perfecta* est, legi debet: *دینار* in auro.

Ad p. 198. c. Rupiam c. (tab. II. n. 12.) proposui sic corrigendam:

شد افتاب و ماه نهر وسیم در جهان
از سکه امام بحقیق یا صاحب الزمان
ضرب سازندران ۱۱۷۵

*Aurum et argentum similia facta sunt soli et
lunae, per hanc monetam vero Imamo dicatam.
O princeps! Cusa Mazenderan 1175. Chr. 1761.
Aliam Ali Ridhae dicatam rupiam (tab. II. 13.)
dedi cum titulo itidem rhythmico:*

سکه صیمنت نهر نر از قضا
بنام عالی ابن موسی الرضا
ضرب سازندران ۱۱۷۱

*Numum faustum ex auro, decreto diuino cudi
fecit (princeps) nomine Ali f. Musa elridha.
Cusus Mazenderan 1171 Chr. 1757.*

In *Adleri* Berolin. museo habetur in ejus hono-
rem conflata rupia, quam fislit tab. II. n. 14.

A. Symbolum schiitarum.

B. شد سکه نهر خدا صوفیق اقبال یمن
دین الحق بر نام عالی موسی الرضا ضرب
۱۱۶۸ رست *Moneta aurea, Deo ita dirigente,
feliciter recepta vera religione, nomine Ali Musa
Al-Ridha cusa fuit Reschtae a. 1168. Chr. 1754.*

Numus p. 198. l. 12. e cl. *Tychsenii* com-
mentatione III. p. 37. n. 31. a me mutuatus, quem
Azza-

Azzado Chan tribuit, eundem ac meus, quem paullo ante produxi, titulum habet. *Azadi Chani* nomen minime آنزاد, sed آنزای scribitur. آنزاد duas vocæs آنر ex et آنر cudit, constituit. Praeterea pro آنر legendum esse آنر jam monui.

Occurrunt quoque numi rebellium expressis nominibus, qui imperantibus *Nadiro* et eius filio *Schah Rokh* calamitosa domestica bella inibant, v. c. Ibrahim et Ismail.

1) *Ibrahimi* numum tab. II. n. 19. repraesentat:

I. سلطان ابراهيم Sultan Ibrahim.

II. خلد الله ملكه ضرب استر ايان ۱۱۴۳
perpetuet Deus regnum ejus. Cusus Astrabad
1162. Chr. 1748.

Eodem anno, quo Schah Rokh solium perficum conscendit, rebellavit. v. Geschichte Nadirs p. 410. 419. Gutthrie p. 683.

2) *Ismaelis* numus hae inscriptione gaudet:

I. Symbolum schiiticum.

II. اسمعيل بنده شاه ولايت ضرب
۱۱۴۷ مازندران *Ismail servus regis orbis*. Cusus

Mazenderan 1167. *) Chr. 1753. (Imaginem ejus vide in Lex. Meninsk. T. III. p. 1.)

Ismael f. Said Mustafa, cujus mater filia Schah Hoffein erat, excoecato Schah Rokh, rex proclamatus fuit. Geschichte Nadirs p. 422.

Obs. 1. Tomo III. Lex. Meninsk. pag. 1. septem numi recentiores perfici aere expressi cernuntur: 1) aureus Solimani; 2) arg. ejusd. sine aera; 3) argent. Hoffeini, Tebriz 1119; 4) aureus ejusd. Isfahan 1128; 5) Thamasp II. Kazwini 1135; 6) aureus Nadiri, Tebriz 1154; 7) Ismael, Mazenderan 1167. Neque hi neque supra allati turcici numi ibi explicati fuerunt.

Obs. 2. Qui locorum, quae in numis perficis occurrunt, notitiam habere cupit, adeat cel. *Wahl* altes und neues Vorder- und Mittel-Persien, cujus egregii operis tomus I. anno superiori prodiit.

CAP. IV. de numis *Mogolorum Indiae* **).

Vrbium Hindostaniae monetariarum indicem, quem p. 201. Introd. attuli, et emendare et augere iuuabit.

Pag.

*) Parem ei ibidem 1166. Chr. 1754. cufum vidi.

**) Introd. p. 199. fq.

- Pag. 201. l. 4. pro: *expers lege: urbs*
- — l. 5. *أجمير* Adsjmir.
- — l. 8. *عزازبان* Ezzabad.
- — l. 9. *أكبره* Agra, in omnibus locis pro: Acbarah.
- — post l. 9. inf. *پتتن* Puttun f. Serin-gapatam.
- — l. 13. *بججاپور* Bedsjapur f. Visapur.
- — post l. 13. inf. *بنگلور* Bungalur f. Mungalor.
- — l. 14. inf. *جمال آباد* Dsjemâl abad (*elegantiae palatium*, quod nomen Tippto Saib (تپپو صاحب) castello iuxta Mungalor a se extracto indidit.)
- — *حیدر نگر* Haidernagor.
- — *خور شید سوان* Chor schid suad (*solis indiuiduum*) f. Parevar.
- — *دار الاسرار علم* Dâr elar az elm (*palatium secretae scientiae.*)
- — post l. 15. *شاه جهان آباد* Schah Dsjehan abad f. Dehli.
- — l. 16. *فیرخات* Firkhât f. Schittel-

drug castellum, a Tippto Saib ita appellatum.

Pag. 201. l. 16. *حصار فيض* Fid hissar (*castellum mortis, it. abundantiae*). Sic *Guty* a Tippo nuncupatum fuit.

— — post l. 17. inf. *كايكوت* Calicut.

— — — — — *لاهور* Lahor.

— — post l. ult. inf. *ننگر* Nuggur. Hoc nomine urbem *Bednore* Tippto nominari voluit.

Obs. 1. Urbium nominibus cognomina a locorum vel situ vel amoenitate *rel.* vel ab eorum conditoribus defunta saepe addunt, quae vetera vel obscurant, vel possessione deturbant v. c.

Adsjmir cognomen habet *دار الخير* *dâr el-chair*, domicilium optimum.

Ahmednagor — *فرح ابدان* *Ferhabad* laetitiae domicilium.

Benares — *Ahmedabad* f. *Ahmedis* domicilium.

Brhanpur — *دار السروي* *dar elserur* sedes hilaritatis.

Dauletabad — *Ahmednagor* f. *Ahmedis* vrbs.

Dehli

Dehli — Schah Dsjehan abad f. regis Dsjehan domicilium.

Allahabad — امن اباد *Aminabad* securitatis f. fidei domicilium.

De his locis consulenda est *Jos. Tieffenthaleri* Descriptio Hindostaniae Berolini 1785. 4. *Franc. Gladwin* Ayeen Akberi or the institutes of the Emperor Akbar. Calcutta 1783. *Eiusd.* the history of Hindostan during the reigns of Gehangir, Shahjehan and Aurungzebe. Vol. I. Calcutta 1788. (Ob emtorum penuriam nihil amplius prodiit.) *Maurice's* ancient history of Hindostan Vol. I. London 1795. 4. *Edw. Moor* a narrative on the operations-during the late confederacy in India, against the Nawab Tippo Sultan Bahadur. Lond. 1794. 4.

Ad p. 205. lin. 14. cl. *Moor* l. c. pag. 491. verba سنۃ مسکبر صی, haud sine veri specie, legi vult: سنۃ هاجري anno *Hegirae*. Sed littera adest *Mem*, minime He; et *Be* puncto instructum est in مسکبر. Cl. *de Sacy* مسکرابي in numo extare coniicit, quod Aebare regnante, aureus novem rupias valens; hoc nomine *Mih-rabi* in usu fuerit, cui lubens subscriberem, si cum
prae-

praecedente سنة conciliari posset. Quicquid sit, transcriptio mea vera est.

Ib. lin. 20. titulum in *Aduersa* a me ad verbum redditum, cl. *Moor* ita vertit: *fate has on the die impressed this golden portrait of his Majesty king Iehangeer.* Cl. *de Sacy* mecum communicata versio sic sonat: *decretum diuinum in moneta aurea pingi iussit signum majestatis regis Gehanghiri.*

In *Auersa* hujus aurei explicanda, quam poculi Gehanghiri illecebris nimis allectus et seductus erronee transtuli, et tab. II. n. 7. inuerse repraesentavi, cl. *Moor* hanc iniit viam, vt vertendi initium ab infima numi parte fecerit:

نهر انر * ويل در عدو شد بر ابر حروف
جهانكبير والله اكبر سنة صا ۹ صعبين
Gold from victory amongst
foes, is as the letters of Iehangeer, but God is
the most powerful. Striken at Ahmeen (Ajmeer)
in the year 1023, in the 9th Month of our favour.

Quod-

*) Dicitio quidem ويل in numo, vt وړ efficta cernitur; loco tamen non mouenda esse videtur, quod sensum contextui accommodatum praebeat.

Quodsi loco *نا* *سنت* *يا* *معين*, vt me docuit cl. *de Sacy*, legatur *سنة* *يا* *معين* (duae namque priores voces indicant aureum *Acbaris* *يا* dictum,) verba tituli hunc in modum disponi possunt:

نیر انر ویل عدو شد در بر ابر حروف
جهانگیر واللہ اکبر سنۃ ۹ یا معین
Aurum ex victoria hostis est
aequale ipsi Gehanghiro. Deus autem maximus
est. Cusus est aureus Ia muin Adsjmir 1023.
Chr. 1614. anno 9, (imperii ipsius.)

Ad p. 207. l. 17. Verborum ordinem ab imo repetit cl. Moor: *نیر نریور در اکبرہ روی یافت*
Aurum ornatum in Agra faciem inuenit a Gehanghir
Schah (filio) Acbaris Schah (i. e. Aureum ele-
ganter cudi fecit) Agrae a. 1031. imperii 17.
(Tab. II. n. 1. Sed cl. Franc. *Gladwin* in the
history of Hindostan. Calcutta 1783. T. I. p. 105.
alium verborum ordinem elegit, scribens: „In A.
Heg. 1027. or 13th year of the reign Ichanghir
commanded, that in future gold mohurs should
be impressed on one side with the sign of the
zodiac, in which the sun happened to be, when
the

the money was coined; and on the reverse the following inscription:

یافتن از جهانگیر شاه اکبر شاه روی
 زر زیور the face of the coin is embellished by
 Jehanghir shah, son of Akber shah, with the
 year of the hegira and place where it was struck.“

Quamvis quidem maxima harum aurcarum rupiarum pars laudatum titulum seruet, duas tamen *Capellus* in rarioribus Beccelerianis, scil. Scorpionem et aquarium tabula aenea, diuerso a caeteris titulo, exhibuit. Scorpionis versionem quam mihi largitus est ill. *de Sacy*, mea rectiorem facile deprehendi:

شد سکه زر زیور هیکو مهر (* ماه انز
 نام جهانگیر بادشاه *Facies huius monetae
 aureae ornata est, solisque et lunae aemula facta
 est ex nomine Regis Gehanghiri, Lahor a. im-
 perii XVII. (v. Tab. II. 8.)*

Aquarii titulus ita se habet:

جهانگیر بادشاه غازی ضربی اجمیر ۱۰۳۲
*Gehanghir rex victoriosus. Cufus Adsjmir 1032
 Chr. 1622.*

Sequen-

*) Littera و saepe omitti solita, in versione explenda est.

Sequentes argentei et aerei zodiacales disparibus titulis praediti, qui traditi mihi fuerunt enucleandi, fere omnes in *Adleri* Berol. numophylacio reperiuntur :

1) *Cancris marini* سکه تری در احمد آباد ۱۰۲۶
ابان ۱۰۲۶ انر فضلات الہ شاه نور الدین
monetam cudi جهانگیر ابن اکبر شاه ۱۲
fecit Ahmedabadi ۱۰۲۶. (Chr. ۱۶۱۶.) imperii ۱۲.
beneficiis Dei rex Gehanghir f. Acbaris Schah.
(tab. II. n. 2.)

2) *Leonis*. تری در نریور احمد آباد ۱۰۲۲
Auro dedit انر جهانگیر شاه شهنشاه اکبر
ornatum Ahmedabad ۱۰۲۲. Chr. ۱۶۱۳. Gehang-
hir rex (filius) regis regum Acbari. (Tab. II. n. 3.)

3) *Tauri*. جهانگیر بادشاه اکبر
Gehanghir rex بادشاه ضرب احمد آباد ۱۰۲۶
filius Acbaris regis. Cusus Ahmedabab ۱۰۲۶.
In Aversa a. imperii XII. (Tab. II. n. 4.)

4) *Tauri*. تری مرغیب در اکبره سکه
aurum در ۱۰۲۸ انر جهانگیر شاه اکبر شاه
praestans Agrae dedit monetam Gehanghiri regis
f. Acbaris regis. ۱۰۲۸. In Aversa a imperii XIV.
(Tab. II. n. 5.)

5). *Sagittarii* (tab. II. n. 6.) titulus aquarii supra laudati titulo respondet. Cusus a. 1032, imperii XVIII.

Obf. 1. Semi-rupiae v. c. Scorpionis *Agrae* 1028. imperii XIV. percussae integram rupiarum seruant inscriptionem.

— 2. Aereas rupias eisdem ac aureas et argenteas habere titulos, aerea in numophylacio Adleriano sub signo Geminorum a. 1031. imp. XVII. recondita testatur. Vulgata enim gaudet aureorum supra excitata inscriptione. Quod omnium sint rarissimae, vel ipsius cl. *Moor* p. 490. confessio: *but we never saw any in copper, nor are we certain that there exist*, in aprico ponit. Proximum raritatis locum argenteis, et infimum aureis assignat.

— 3. Idem cl. *Moor* l. c. refert: „We have information of seven sets (sc. aureorum) in Holland, but we have doubts of their originality; for the industrious Hollanders at Batavia, conceiving a penny might be turned, out of the credulous curiosity of others, fabricated several sets of these rupees, and found so good account in it, that they were rather carelessly multiplied, and the discovery
of

of the imposition did, we believe, abate enquiry after the original and rare medals. *Virgo* and *aquarius* are said to be the rarest.“

Quae si vera est relatio, ratio reddi poterit, cur in aureorum *Aduersa* idem titulus, qui in genuinis diuersus fuisse videtur, appareat; siquidem ad *Aduersam* omnium XII rupiarum, sumtuum minuendorum gratia parandam, vnicus solummodo typus monetarius aera et imperii anno carens, proplasmatis loco, initio requirebatur, qui duodecim chalybeis typis, quibus annum Hegirae et imperii insculpebant, sine difficultate imprimendis interuiret. Sed non obstat, siue vera siue falsa sit fama, ut omnium XII. series in ipsa India et rara et cara sit, quippe quae teste Moorio, Bombaii pretio 2500 rupiarum venalis habita, et ut credit, vendita fuerit.

Ad p. 207. post 7. adde: Famam, Gehanghiri uxorem *Nur Gehan begum* laudatas rupias cudendas curasse, ad liquidum perduxisse videtur *Anquetilius*, *) excitando numum, *Saheb sikkah*
 صاحب

*) Zend avesta Tom. I. part. I. p. CCLXVII. ed. gall.

(صاحب سکه) *qui jus signandi habet*) dictum, qui hac memorabili inscriptione superbit:

بِسْمِ اللَّهِ مُحَمَّدٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ نُوْرُ جِهَانِ
 بِحُكْمِ شَاهِ جِهَانِ كَبِيْرٍ يَأْتِي صِدْقًا زَبِيْرًا
 بِحُكْمِ شَاهِ جِهَانِ نُوْرُ جِهَانِ بِحُكْمِ نُوْرِ
*jussu regis Gehanghiri ornatum est aurum nomine Nur Gehani reginae, (regis) dominae. Hinc Fraseri *) assertio: „De munt, gedurende Jehanguirs regeering, met de teekenen van den hemelkring gestempeld, is niet geslagen op bevel van zyne Gemalin, gelyk het gemeen gevoelen in Europa is. Ook heft zy, gelyk her gerucht wil, niet eenen geheelen Dag alleen geregeerd; maar wel den regerenden Vorst, twaalf Iaren lang beheerscht,“ facili negotio dijudicari potest.*

Ad p. 209. l. 15. Quum Ayin Acberi quamdam Dsjehanghiri monetam, nomine *الهي Elahi* appellatam fuisse memoret, vox *باهر* ex sententia cl. de Sacy forte *باهر* legenda, et titulus numi vertendus est: *aureus Elahi cufus fuit Agrae rel.*

Ad p. 210. n. 2. Numisma aureum Schah *Gehan* ponderis LXX unciarum f. IV librarum et 6 unciarum, valens 200 aureas rupias f. 500 circiter
 libras

*) History of Nadir Shah p. 21. versionis Holland. Amsterd. 1745. 8.

libras Sterling, et numismatis Aurengzebii formam referens, *Richardson* dictionario arab. Pers. angl. sub voce *سکه* col. 1033. descriptione et explicacione aeternitati commendavit:

A. 1) Within the square of one Side:

شهاب الدين محمد صاحب قراني ثاني
 شاه جهان بادشاه غازي *The bright star of religion, Mohammed, a second sahab keran, Shah Jehan, the victorious Emperor.*

2) In the segment of the circle on the upper side of the square:

سکه بر مهر دو صد مهري نزد ان لطاف
 الله *The impresson upon this coin of 200 mohurs was struck by divine favour.*

3) On the lateral segment to the left hand:

ثاني صاحب قران شاه جهان دين پناه
by the second saheb keran, Shah Jehan, the defender of the faith.

4) On the bottom segment:

روي زر باد ان نغش سکه اش عالم فروز
May the face of gold, from the sculpture of this coin, enlighten the world!

5) On the lateral segment to the right:

تا شون از برتق خورشید روشن روی ماه
*As the splendid face of the moon is (illumina-
 ted) by the rays of the sun. *)*

B. On the Exergue or reverse,

1) within the square:

لا اله الا الله محمد رسول الله ضرب
 ۱۰۶۴ دار الخلافه شاه جهان آباد *There is
 no God but God, and Mahomet is the prophete
 of God. Struck in the palace**) of Shahjeha-
 nabad (Dehli) a. heg. 1064. (a. d. 1653.)*

2) On the top of the square:

شد ایمان از صدق ابی بکر انور *Religion
 was enlightened by the truth of Abubeker.*

3) On the left hand compartment:

شد از عدل عمر اسلام قوی دست *The faith
 was strenghtened by the justice of Omar.*

4) On the bottom compartment:

از شرم و حیای عثمان دین تازه شد *Piety
 was refreshed by the mildness and modesty of
 Othman.*

5)

*) *Melius redditur: quamdiu a radiis solis illumina-
 bitur facies lunae.*

**) *Vel potius sonat: Schahjehanabadi in vrbe regia.*

5) ولایت انور سر علم علی یافت 5) *The world was illumined by the learning of Aly.*

Ad p. 211. lin. 4. Ordo dictionum in numo Aurengzebii perturbatus ita redigendus est:

سکه زن سر جهان جو مهر منیر شاه
Monetam hanc soli fulgenti similem cudi fecit in mundo rex Aurengzeb orbis expugnator.

Similiter in numo Ferrugfiri p. 214. I. ordinem verborum hoc modo dispone:

سکه زن از فضل حق بر سیم* و نر فرخ
Monetam argenteam et auream, fauente Dei gratia, Ferrugfir rex mari et terra 1126. Chr. 1714. cudi fecit.

Pro — از لطف in *Auersa lege*: *cusus Visapuri, ita dirigente Dea, anno — imperii . . Phrases: از لطف اله* (beneficio) Dei; *از فضل اله* vel *حق* ex gratia Dei; *از قضا* ex decreto; *موفیق خدا* Deo dirigente; *رضا حکم خدا* deditus, acquiescens

F 3

arbi-

*) *Anquetil zend avesta T. I. P. I. pag. DXV. ed. gall.* (nam versio germanica passim manca est) tria ista verba *و نر فرخ* erronee legit.

arbitrio Dei, eiusdem fere sunt significationis, et de diuino decreto intelliguntur.

Ad p. 212. l. 9. pro *وزان لابیو lege: ووزال*
وادی et zal, et pater

— — l. 10. pro *قدر امراء سم و قیمت نری*
 forte legendum: *قدر او رای سیم*
و قیمت نری qui rex praestantia argentum
et pretio aurum exaequat

— 213. l. 5. *کنج thesauri.* l. 6. *پناه*

— — l. 9. *از لطف* ex largitione —

— 217. §. 13. Eundem Schah Alem II. num-
 mum cl. Moor tab. I. n. 14. repraesentatum
 sic explicauit:

A. *سکه زن بر هفت کشور ۱۲۰۲ ** سایه
فضل اله حاصی دین محمد شاه
*Striken in the seven **) cli-*
mates

*) In numis *از* saepe vt *ایع* pingitur, pro quo
Moor سایه sub umbra, legi vult, quam equidem
 vocem in iis nunquam conspexi.

**) Cl. Moor l. c. „When Timur, establishing his
 throne in India, overcame the Kings of Kashmeer,
 Bengal, Decan, Guzurat, Pahore and Paishoor, he
 united the kingdoms, and called himself Conque-
 ror

mates 1202. (Chr. 1788.) by the shadow of Gods favour, Schah Aalum king, disciple in the faith of Mahomet.

B. حضرت مرشدآباد سنت ۱۹ جلوس
ضربت مبینت مانوس striken et Murschedabat *) in the 19 year of the august and glorious reign.

Ad p. 218. §. 14. *Numi dynastiarum Indiae.*

I. Haider Aly numos titulis, qui ab allatis discrepant, cudi fecit a. cl. Moore et aere expressos et explicatos. Speciminis loco sint:

۱. A. در جهان از فتح حیدر دین
احمد
F 4

ror and Sovereign of the seven climates or countries, which title has been retained by his Successors. “

*) De numis Murschedabadi proculis haec notatu digna retulerunt Missionarii Danici in egregiis suis Missions-Berichten feida XX anni 1789. pag. 1014. „So oft in Muscadabat, der Residenz des Nababs, wo die Hauptmünze ist, Rupien geschlagen werden; so werden erst 30 Stück zur Probe geschlagen, die sehr sauber sind, und diese werden an den Nabab, Vezier und andere Vornehme vertheilet, worauf allein die Erlaubniß zum Ausmünzen gegeben wird. “

احمد روشن است ضرب پتن سال جلوس
 ۱۱۹۹ In the world from Hyders
 victories, the faith of Ahmed is illumined. Struck
 at Seringapatam (Puttun) in the year of accession
 aerae of the Hejre 1199. Chr. 1784.

B. هو السلطان الواحد العادل سوم
 ۳ بهاري سال جلوس سنه ۱۱۹۹ He alone is the
 just Sultan, year of accession the third.

2. A. دين محمد احمد در جهان از
 فتح حيدر ح احمدی روشن است ضرب
 ۱۲۰۶ پتن سال زبرد سنه ۱۲۰۶ The faith of Ma-
 homed, the most laudable in the world, is sup-
 ported by the splendour of the victories of Hyder,
 Hyder, exalted in equity. Struck at Seringa-
 patam, year preeminent in prosperity 1206.

B. هو السلطان الوحيد العادل تاريخ
 جلوس سال سنه ۱۲۰۶ سويم قهاري سنه ۹
 جلوس He alone is the just Sultan, year pros-
 perous 3 succeeding of aduerfity, of accession the
 ninth.

3. In quibusdam Heideri numis *Aduersa* so-
 lis Abbreniaturis et nomine vrbis praedita est v. c.

a) A. پتن Puttun; ۵ i. e. الله Deus, et ح
 i. e.

i. e. *Heider*. B. هو محمد السلطان
 العادل سنة ١٢٠٤ Mahomet he is the au-
 thority of equity. Year 1204. Chr. 1789.
 (tab. II. 26.)

b) نكسر Nuggur f. Bednore; 8 et ح vt sub a.
 (tab. II. 25.)

c) ح i. e. حيدى et الله *Deus et Heider*.
 (tab. II. 27.)

II. Cl. *Moor* l. c. adtulit titulum numi regis
 Candahariae *Timur schah*, qui a. 1748. patri Ah-
 med schah successit, in cuius area تيمور شاه
Timur Schah, et circa eam sequens rhythmus ex-
 tabant:

چرخ مي ارب طلا و نقره از خورشيد ماه
 تا کند بر جهره نقش سکه تيمور شاه

*As in the revolving sphere, gold and silver
 is displayed by the son and moon; so on the face
 of coin, it is impressed by the die of Timur shah.*

Annun autem et monetae locum non indicavit.

III. Numisma Nababi Auadensis *Schodsja ed-
 daula* *) in memoriam partae a. 1774. mense

F 5

Aprili

*) *Sullivan* Uebersicht der neuesten Staatsverände-
 rungen in Ostindien. Halle 1787. p. 323. coll.
Hyder-Aly Leben ib. 1784. 8. T. I. p. 262. sq.

Aprili de Rohillarum exercitu incredibilis victoriae, et deletae Rohillarum dynastiae cufum, quod ill. *de Sacy* mecum beneuole communicauit, addita eius explicatione, quam ipsius viri doctissimi verbis suppeditare e re mea et lectorum erit :

„Voici une Medaille, que je possède en étain, et que j'ai représentée ici grossièrement. (Me eius imaginem deteriore fecisse, tab. II. 9. testem habeo.) *D'un coté* est le fabre d'Ali *نوال الفكر* avec un autre fabre séparé en deux. Pour legende *انا فتحناه فتنحا مينا يغرحون بهذا سكان الهند concessimus ei victoriam eximiam, quae gaudio erit incolis Indiae.*

Au revers la legende :

(*) *نواب | شجاع الد وزير اعظم هند |*
يانزهم صفر نور شنبه سنة ۱۱۸۸ در الهی
كهیره | روهیده هارنزه وحافظ رحمت
خان

*) Dicitio *نواب*, Nawâb, est pluralis excellentiae τού vicarii, et praefecti, qua potissimum Satrapae aut dynastae prouinciarum Hindostaniae, qui Mogolorum imperatorem dominum suum beneficium nominatenus agnoscunt, ornari solent. Nouum hoc verbum a Muhammedanis inductum fuisse videtur.

شده | سر دار موهيله كشته | شده
Nababus Schodja eddoula (le graveur a omis les 3 lettres
و ل و trompé par le و de وزير) *Vezirius maxi-*
mus Indiae XI^a die mensis Safar, sabbato anno
1188 in الهي كهبره Rohillas devicit, et ha-
fiez Rahmet Khan Dux Rohillarum occisus est.
Consultez sur Schodja eddoula l'histoire moderne
de l'Empire du Mogol.“

Ad pag. 229. *Introd. de numis modernis Ma-*
roccan. relationem Consulis Danici M. Clasen
d. d. Tangeriae 24 Sept. 1792. ad Adlerum Bero-
lin. dignam judico, quae heic locum occupet.

Les monnoyes courantes dans le Roïaume de
Maroc, sont Espagnoles, Venetiennes et Mauresques.

I. Les monnoies Espagnoles, qui ont cours
ici, sont:

La Quadrouble appelé *دوبلن doblon*, vaut
16 Ducats du païs, en achetant des Marchandises
en gros; mais en details, ou lorsqu'on veut chan-
ger un *doblon* pour de l'argent, on n'en reçoit
que 15 — $15\frac{1}{2}$ a $15\frac{3}{4}$ Ducats du païs.

Les demies quadroubles, le quart de quadrou-
bles & la piañre d'or espagnole en proportion.

La

La piaſtre forte d'eſpagne en argent appellée *ريال Rial*, vaut communement dans les achats & les ventes en gros, ainſi qu'en paſſant les droïts de douane, un ducat ou 10 Onces monnoïe du pais; mais dans des Achats de details, la piaſtre forte d'Eſpagne en Argent, ne vaut que $9\frac{1}{2}$ onces, et quelques fois lorsque la petite monnoïe eſt rare, on ne reçoit pour la piaſtre forte d'Eſpagne, que $8 - 8\frac{1}{2}$ & 9 onces monnoïe du pais.

Pour la pluspart la piaſtre forte d'Eſpagne en argent, & le Ducat de Maroc en or, ſont equivalants.

II. *Le Sequin Venetien*, appellée en Mauresque *فندق Bendthky*.

La Republique de Veniſe donne un preſent annuel de dix mille Sequins d'Or a l'Empereur de Maroc, *) & de la vient, que les Sequins des Venetiens ont cours ici. Feu Muley El Yazid ordonna
a ſes

*) Høſt ſcribit p. 66. Die Venetianer machten 1765 mit Marocco Frieden, nemlich gegen 40000 Sequinen zum Anfange, und nachher jährlich 10000 in Spaniſchen Piaſtern zu erlegen, jede Sequine zu 15 Mk., und jeden Piaſter zu $8\frac{3}{4}$ Mk. (Dänifch) gerechnet. Auf gleichen Fuſs hat ſie mit Alſger Frieden gemacht.

a les fujets de recevoir le Sequin Venetien pour la valeur de 25 onces monoie de païs; mais depuis la mort on ne peut le passer pour plus de 20 — 22 a 23 onces.

III. Apres avoir fait mention de monnoies etrangères, qui ont cours ici, Vous êtes plus a portée de juger de la veritable valeur des monnoies du païs, qui sont :

1) *Les ducats d'or* appellés en Mauresque مطبوع *Metbo*, equivaut la piañre forte d'Espagne, et varie comme elle dans les achats en gros et en detail.

Les ducats d'or de Sidi Mohamed ben Abdullah, et les ducats, et les demi-Ducats d'or de Muley El-Iezid sont actuellement la monoie d'or commune dans le païs.

Il y a eu des Empereurs, qui ont fait frapper des ducats d'or de 16 — 20 — 25 & 30 Onces, mais ces pieces sont rares, et n'ont plus de Cours ou de valeur fixe, & lorsqu'on parle d'un ducat d'or, c' est toujours la valeur d'une piañre forte d'Espagne.

2) Un demie ducat d'or, appellé نصف مطبوع

مطبوع *Nosf Methboe* vaut une demie-piastre forte d'Espagne.

3) *Le ducat d'Argent* n'est pas fort commun. Il est appelé en Mauresque منغال *Methchall*, & vaut toujours 10 onces du país.

4) *L'once d'argent*, *) appelé en Mauresque درهم *Derham* ou أوفية (Okkia) vaut toujours la dixieme partie d'un ducat d'argent du país, ou d'une piastre forte d'Espagne dans les achats en gros.

5) *La blanquille* appelée en Mauresque منرونة *Mosuna*. Il y en a quatre sur une once.

6) *Les Flous*, petite monoïe de cuivre appelée en Mauresque فلس *Felz*, et en plurier Flus. Il y en a 24 pour une blanquille.

Il y avoit autrefois une plus petite monoïe de cuivre, appelée dans les provinces du Sud برغوت *braagos*, et ici زوالغ *Suela*; mais qui n'a aujourd'hui plus de Cours.

NB. Depuis quelques années que la cherté a augmentée le prix de toutes Sortes de denrées dans le

*) In Ioao de Soufa Documentos arabigos. Lisboa 1790. 4. p. 57. dicitur: „A onça vale 90 réis; o dinheiro 9 reis.

le royaume de Maroc, les *Braagos* qui estoient en usage dans les provinces du Sud, ainsi que les *Sue-las* dans les provinces Septentrionales et dont on comptoit 3,800 pour une piastre forte (quatre pour un Felz) n'ont aujourd'huy point de Cours, et il n'y a actuellement pas de plus petites monnoies que les Fluzes, qui ont cours, sc̄. 24 fluzes pour une blanquille, qui font 960 pour un Ducat.

D'apres ceci vous observerez, que la monnoie couraute de ce païs est la Piastre forte d'Espagne, les Ducats d'or & d'Argent, les onces, les blanquilles & les Fluz.

On prefere la piastre forte d'Espagne pour le Ducat d'Or du païs; mais le ducat d'argent du païs vaut toujours 10 Onces, & est preferable a la piastre forte d'Espagne.

Les Inscriptions sur les monnoies du païs sont: ou quelques mots de l'Alcoran, ou la place ou elles sont frappées, ou le nom de l'Empereur qui les a fait battre etc.

NB. Les Ducats d'or sont reduits a leur valeur intrinseque, apres la mort de chaque Empereur, a moins que son Successeur ne les donne une valeur fixe.

Ad

Ad p. 222. *introd.* Indici numerorum türccicorum addi possunt:

دو نپارا Iuspara, $2\frac{1}{2}$ Piastri f. 100 Para.

بیر غروش Biergrusch, 1 Piafire f. 40 Para.

بیر اصلک Garemlik, $\frac{1}{2}$ Piafire f. 20 P.

Ad p. 223. post l. 11. adde: cl. *Georgi* l. c. p. 219. §. 430. coll. p. 315. §. 617. numulorum tataricorum bilinguium *Dengi* *) dictorum mentionem injecit, scribens: Die ersten *Dengi* hatten an einer Seite, ein Russisches, und an der andern ein Tatarisches Gepräge, und wurden von beyden Nationen angenommen; daher man sie schlechthin Geld (*Denga*) nannte. Es sind halbe Kopeken oder doppelte Polluschki, an einer Seite mit dem doppelten Russischen Adler, und an der andern mit *Denga* geprägt. (De recentioribus hoc intelligendum est, quippe qui bilingues non sunt.)

Ad p. 223. l. vlt. adde: In *Edw. Ives* Reisen nach Indien und Persien. Leipzig 1744. 8. sequentia de cochlearum Cauris, et Rupiarum valore fide

*) Arabico دانق aut persico دانك *Deng* originem debet, apud quos olim teste Makrizio de numis arab. Drachmae f. numi argentei justis ponderis octava pars erat, et octo grana pendebat.

fide digna traduntur: „Eine *Rupie* wird in der Casse gerechnet zu 2 shilling 3 penny. *Cowry-shells* sind hier auch sehr gangbar, weil alle Lebensmittel wohlfeil sind. Ihr Wehrt ist veränderlich; 4000 bis 4800 gehen auf eine *Rupie*. Die *Arcot* *Rupias* von Pondichery gelten 8 pro Cent mehr als die gewöhnlichen; die von Bombay 10; die neuen Sikkas od. Königl. Rupien 20, welche aber jährlich zwey pro Cent von ihrem Wehrt verlieren (propter ponderis ex facta earum abrasione et circumcissione diminutionem), bis sie wieder von neuem geschlagen werden.“

In *rosario* ed. Gentii p. 602. moneta coriacea, quae *سهرول* audit, memoratur, v. Castell. Lex. pers. p. 385.

Sphalmata Sectionis de numis Persicis etc.

- Pag. 191. l. 5. lege: Abdallah pro: Mahmud
 — — l. 6. — *عبد الله* pro: *سهرول*.
 — — l. ult. Eriwân
 — 192. l. 1. inf. *استراباد* Astrabad.
 — 193. l. 13. post: Sefi, inf. v. cl. *Tychsen*
 comm. III. p. 28.
 — 195. l. 2. inf. post VIII. Isfahanac.

- Pag. 195. l. 13. post: symbolum, inf. Sunniticum
- 208. l. 5. erronee: pro 1029.
- — l. 7. dele: سكه Siccah f. numus I. et substitue: سنه^{١٥} et سنه^{١٢}
- — l. 8. post: verneriani, infere: aurei (nam in argenteis adest)
- — l. 10. ادمير (Adsjmir)
- 211. l. 14. Azzabad.
- 214. l. 13. فرخ. lin. pen. Vifapur.
- 215. l. 3. مبارک
- 218. l. 5. pro آي lege: سايه
- — l. 8. post climata inf. *sub umbra gratiae*
- 222. l. 1. 2. pro: 30 et 35 scribe: 80.
- 224. l. 5. Europaei quaestuosam. l. 8. quam
- 225. l. 1. Aurei. l. 13. diuerfus
- — l. 13. inf. Inde ab anno 1782. nulli amplius cudentur, valore eorum immutato.
- 226. l. antep. سلطان ٩٢٤ Sultan 924 Chr. 1518.
- 227. l. 7. و محمد ib. بالويس (In Archetypo vltima του lineola و repraesentat).

- Pag. 227. l. 8. dele: apud.
— — l. 10. کردند pro کرد نو (vt in Archetypo adest)
— — l. 11. *adierunt* pro: nuper introducti
— — l. 14. 1202. (In archetypo aera in utroque latere ۱۲۲ expressa cernitur.)
— — l. 15. Integer numismatis titulus in B reddendus est: *Qui tres legati officinam monetariam nobilissimam in vrbe Paris inuiserunt VII mensis Dsilhadsja aera 1202 Chr. 1787.*
— — l. 18. pro دلاک lege دلاک vrbe
— — l. 20. کردند pro کرد نو
— 229. l. 6. *Agra* pro: 260.
— 231. l. 12. 270 pro: 260.
— 234. l. 1. inf. a. 91 — 58.
— 243. l. 21. از pro از

Ad cap. VII. Introd. p. 149. sq. de vitris.

§. 1.

Quod de vitrorum, quibus vel symbolum, vel chalifarum Fatemidarum nomina impressa erant, vsu, adhuc obtinuit opinionum diuortium, percontando et conjecturando, tacentibus ipsis scripto-

ribus arabicis, componi minime potuit, nisi in medium proferrentur ipsa vitra, iis omnino prae-dita titulis, qui de controuersia constituere valerent.

§. 2.

— Nam in his tenebris lumen effulget, postquam Museum Nanianum vitro locupletatum fuit, quod in hac lite dirimenda maximi est momenti. — Scilicet clar. *Affemani* litteris d. d. XIV Ian. h. a. haec ad me perscripsit: „La seconda notizia interessante si è, che sua Eccz^a. il Senatore e Cavale^e. *Nani* ha acquistato in questi giorni un *vetro cusfico* assai ben conservato, che decide la controversia, e il dubbio di questi vetri. Ecco l'iscrizione

صلى الله عليه
عبد الله بن الخبخاب
مثنان فلس عشرين
خروجه واقف

Se non avete finito di ristampare la vostra opera sulle monete, potete aggiungere questo vetro interessantissimo ed unico.“

§. 3.

Cl. *Affemani* de his vitris Tomo II. Musei Naniani p. LXXVIII. lata sententia eo valebat, vt tef-feras seu symbolas istas vario vsui inferuissse con-jice-

diceret. „A molti, ait, usi potevano queste servire, secondo la loro differente grandezza, forma e colore. Alcune per esempio servivano a riscuotere una data quantità di Formento, o somma di danaro assegnata a quella persona impiegata, o nell'immediato servizio pubblico; altre servivano per segno d'esenzione dalle tasse, o dazi pubblici; e finalmente altre per segno di varj altri privilegi accordati o per merito, o per impiego.“ Quae Viri doctissimi et acutissimi sententia, vt mihi persuasum habeo, superare videtur. Nam in laudato vitro, cujus epigraphes quaedam dictiones orthographiae modernae regula metiri nequeunt, jubet *Obeidallah filius Alkhabkhâb, vt exhibitori tanta filiginis quantitas plena s. (sine decurtatione) detur, quanta pretium XX obolorum constitutum exaequet.* Est itaque tessera frumentaria.

§. 4.

Arabes more graecorum romanorumque tesseras varii generis habuisse, testantur nomina *اقطوة*, *نكررة*, *تعزوة*, *سكرة*, *شعار*, *علامة* rel. quae apud Arabes adhuc in vsu sunt. Sed tesserarum arab. materia, forma et epigraphae adhuc ignorata fuerunt. Romanorum tesserae frumentariae, nu-

mariae, militares *vel.* ex ligno, marmore, plumbo aut alio metallo factae; Maurorum contra regnantibus Fatemidis, vitreae erant, quae fraudem haud facile admittebant, aut usu assiduo subteri poterant.

§. 5.

Necessum quidem erat, ut in tesseriis frumentariis grani accipiendi quantitas expressa esset, quolatoribus earum ex horreo publico daretur, quod quisque eorum iis inscriptum habebat: sed si forte alias supra a cl. *Assemani* recitatas res spectabant, satis erat colorum, magnitudinis et titulorum varietate, quibus iudicarentur, eas distinxisse.

CAP. VI. *de numis fictitiis.*

§. I.

Quod aereos interdum typo denariorum eum in finem signauerint, eos ut inaurarent, inauratosque pro veris aureis erogarent, jam pag. 154. Introduct. monui. Inter ineditos Musei Naniani hujus commatis reperiri numum cl. *Assemani* literis 12 Dec. 1793. me certiore fecit.

„Intorno alle monete di ramo indorato è rimarchevole affai una moneta Naniana inedita, battuta l'anno 167: la grandezza, la figura, e la forma de
de

de caratteri è affatto simile alla moneta Naniana Parte II. n. LIX. cosichè io a prima vista l'ho creduta veramente d'oro.“

Qui quum sub Chalifa Abbasidarum tertio *Almahadi* cusus fuerit, indicio est, eos artes fallendi mature exquisivisse.

Obs. Moneta circumcisa et adulterata, quam *س* pl. *سوس* appellabant, huc trahi nequit.

§. 2.

Spuriorum ab impostoribus conflatorum numorum ne vnum quidem inter tot a me visos numos reperi, cujus caussa non altius repetenda est. Nam 1) nemo iis colligendis operam et sumtus impendebat, quod de eorum vfu numophilis haud persuasum erat. Hinc auri sacra fames neminem ad fabricandos numos, qui emtores non habebant, urgere poterat. 2) Numorum antiquorum scriptura a nemine intellecta, quam tamen callere falsatorem oportebat, omnem fraudis suspicionem depellit. Optandum est, vt in posterum idem praebere possit testimonium. —

§. 3.

Haud tamen scio an numi *vel* ex ingenio conficti, tabulisque aereis expressi, *vel* erronee transcripti,

scripti, et falso explicati, haud majus detrimentum litteris afferre possint, quam ipsa a veteratoribus ex metallo fabricata numismata. Nisi enim de eruditorum, qui has dapes apponunt, candore, exercitatione et accurate in numis legendis explicandisque aliunde satis constet, vix caueri poterit, ut suspicio ad eos perueniat. Cui malo ex mea sententia parari poterit optima medela, si numorum, de quorum fide aut accurata transcriptione dubitatur, vel gypso, vel ichtyocollo vel cera *rel.* expressa ectypa sibi comparare studeat criticus prius, quam sententiam dicat.

Equidem hunc semper tenui morem, ut *vel* minima oborta erroris suspicione, aut numi ectypon, aut dubii solutionem mihi expeterem, unde haud parum utilitatis in me redundavit. Nam ubi preces meae repudiabantur, latere anguem in herba sine diuinatione facile intellexi. —

Quam si adhibuisset cautionem censor Goettingensis in *Anzeigen von gelehrten Sachen* a. 1795. p. 1701. iniquam de numo meo *Samarcaudae* a. 188. conflato *) sententiam: *aber eine Münze vom*

*) Introd. p. 70. coll. p. 10. ubi *lin. pen.* pro *Alamini*, substituendum est: *Almamuni*.

vom I. 188. mit dieser Inschrift giebt es sicher nicht. Es muß ohne Zweifel 198 — heißen —
 haud pronuntiaturus, et nescio quas peruerfas ex
 falsa assumptione conclusiones collecturus fuisset.
 Nam in numo a me explicato et possesso annus 188
 clare legitur. Nomen *الفضل* in eo conspicuum
 minime ad *Fadlum f. Sahl* ignicolam, quippe qui
 modo a. 190. Islamismum, suasu, vt videtur,
 Almamuni professus est, *) sed ad *Fadlum f.*
Rabi, **) chalifae Raschidi amicum spectat, qui
 interfecto a. 187 Vezirio Giasare f. Iahia, ejus
 locum occupauit, et numis sub imperio Chalifae
 absolutissimo cusis, nomen suum nomini Mamuni,
 regni cohaeredis, supponi curauit, quo ejus digni-
 tas omnibus constaret. Ipse ven. *Adler* litteris
 d. d. 27. Ian. 1796. ad me datis, numi XXI ae-
 ram ex parte oblitteratam esse candide significauit.
 En Viri humanissimi verba: „Auf der Münze XXI.
 ist die Iahrzahl verwischt. Es sind nur folgende
 Spuren derselben *ثمان ودين ومبة* übrig ge-
 blieben. *Folglich kann eben so gut وثمانين als*
وتمسعين gelesen werden. Ich habe indessen nicht

H

ohne

*) Abulfeda T. II. p. 91. 101.

**) Abulfeda T. II. p. 85. 94. 670. sq.

ohne Grund *وقسعين* gelesen, weil die Geschichte diese Leseart zu erfordern schien; denn *Fadl الفضل*, der auf dieser und den beiden andern Münzen XIX und XX genannt wird, war nach Abulfeda im Jahr 190. noch ein Götzendiener, und ward erst nachher, als er die Muhammedanische Religion angenommen hatte, von Mainun zu großen Ehrenstellen erhoben.“ Egregia quidem, tantoque viro digna est conjectura, quae tamen contra veram et indubitatum numi aeram citari ad testimonium amplius nequit. Quid plura?

Pro captu lectorum habent sua fata libelli.

Corrigenda.

Pag. 19. lin. 7. infere: Tab. I. n. 3.

— 28. — 7. conspiciendum.

I. Index numerorum aere expressorum.

Tab. I.

Num. I.	pag. 13
— 2.	— 17
— 3.	— 19
— 4.	— 17
— 5.	— 28
— 6.	— 35
— 7.	— 43
— 8.	— 40
— 9.	— 44
— 10.	— 57
— 11.	— 59
— 12.	— 14
— 13.	— 15
— 14.	— 35
— 15.	— 15
— 16.	— 51
— 17.	— 59

Tab. II.

Num. 5.	pag. 79
— 6.	— 80
— 7.	— 76
— 8.	— 78
— 9.	— 90
— 10.	— 57
— 11.	— 36
— 12.	— 69
— 13.	— 70
— 14.	— 70
— 15.	— 69
— 16.	— 67
— 17.	— 68
— 18.	— 69
— 19.	— 71
— 20.	— 22
— 21.	— 61
— 22.	— 62
— 23.	— 69
— 24.	— 68
— 25.	} — 89
— 26.	
— 27.	

Tab. II.

Num. I.	pag. 77
— 2.	— 79
— 3.	— 79
— 4.	— 79

II. Numi citati et explicati.

A.		B.	
Adsjmir		Bagdad	
a. 1023.	pag. 76. 77	a. 161.	pag. 6
1032.	pag. 78	165.	— 5
Agra		167.	— 6
a. 1028.	pag. 79. 80	186.	— 19
1031.	pag. 77	195.	— 19
1032.	— 80	196.	— 19
Ahmedabad		237.	— 25
a. 1022.	— 79	Balch	
1026.	— 79	a. 195.	— 23
Aleppo		Basfra	
a. 926.	— 64	a. 145.	— 6
Almeria		186.	— 18
a. 533.	— 5		
Alschâfeh		C.	
a. 280.	pag. 6. 27	Constantinopolis	
281.	} — 27	a. 918.	} — 64
282.		1099.	
283.		1106.	
284.		Cufa	
Ambara		a. 270.	— 26
a. 340.	— 30	D.	
Andalusia		Damascus	
a. 100.	— 9	a. 26.	— 14
Ardsjan		E.	
a. 340.	— 30	Elahicahira	
Astrabad		a. 1188.	— 90
a. 1162.	— 71		
		F.	

F.		Mesched	
Fes		a. 1161.	pag. 60
a. 1005.	pag. 59	1162.	— 68
H.		1179.	— 69
Herât		Muhammediah	
a. 184.	— 23	a. 170.	— 16
I.		190.	— 6
Iconium		Murshedabad	
a. 58...	— 36	a. 1202.	— 87
659.	— 36	Myssr	
Isfahan		a. 17.	— 13
a. 1128.	— 72	982.	— 64
Istachra		P.	
a. 90.	— 9	Panormus	
K.		a. 230.	— 44
Kazwin		Puttun v. Seringapatam	
a. 1135.	— 72	R.	
1139.	— 67	Rescht	
1161.	— 69	a. 1168.	— 70
L.		S.	
Lahor		Samarcand	
a. 1031.	— 78	a. 188.	pag. 20. 23
M.		193.	pag. 23
Mauritania		194.	— 23
a. 693.	— 51.	244.	— 26
Medinat effalâm vid. Bagdad.		278.	— 27
Mazenderân		287.	— 27
a. 1166.	— 72	339.	— 30
1167.	— 72	344.	— 28
1175.	— 70		

Seringapatnam		Tetuân	
a. 1199.	pag. 88	a. 1195.	— 59
1204.	— 89	1200.	— 59
1206.	— 88	1202.	— 60
Serez?		V.	
a. 886.	— 61	Vifapur	
Sicilia		a. 1126.	— 86
a. 220.	— 43	W.	
233.	— 45	Wafet	
255.	— 45	a. 91.	— 9
Syracusa?		118.	— 6
a. 209.	— 42	123.	— 5
214.	— 41	200.	} — 23
T.		201.	
		204.	
Tanger		طبة	
a. 110.	— 15	a. 174.	— 17
Tebriz		Z.	
a. 1119.	— 72	Zaura?	
1154.	— 72	a. 180.	— 17

III. Auctores citati.

A.	Al-Damiri p. 9
Abdöllatif p. 12	Al-Makrizi p. 2. 14. 23.
Abulfeda p. 20. 21. 34. 48.	S. Affemani p. 9. 13. 14.
53. 105	22. 35. 49. 50. 60. 99.
I. G. C. Adler p. 20. 24.	102.
42. 57. 105	St. E. Affemani p. 53
Fh. P. Adler p. 16. 24. 26.	
27. 29. 32. 51. 57. 67.	B.
70. 91	Boswell p. 56

C.

C.
 Cantemir p. 60
 Canziani p. 47
 Capellus p. 78
 Carter p. 55
 Cafiri p. 46
 Chalfa p. 60. 61
 Clafen p. 91
 la Croix p. 60

D.
 Deguignes p. 42

E.
 Eichhorn p. 6
 Elmacin p. 20. 22. 26. 28. 34

F.
 Frazer p. 68. 82

G.
 Georgi p. 63. 96
 Gladwin p. 75. 77

H.
 Hyde p. I. 32

I.
 Ibn el Chatib p. 46
 Ives p. 97

M.
 Malmström p. 8. 29
 Maurice p. 75

Meninsky p. 64. 68
 Mirchond p. 52
 Moor p. 66. 75. 80. 86. 87. 89
 Moses Chaeron. p. 62

N.

Niebuhr p. 4. 32

P.

du Perron (Anquetil.) p. 81. 85

R.

Richardson p. 83
 Rink p. 2

S.

de Sacy p. 5. 32. 66. 75.
 76. 82. 90
 St. Schultz p. 61
 de Soufa p. 94
 Sullivan p. 89

T.

Thunberg p. 7. 69
 Tieffenthaler p. 75
 Trendelenburg p. 6
 T. C. Tychsen p. 32. 67.
 69. 70. 97

V.

Vella p. 46

W.

Wahl p. 72

IV. *Index rerum notabiliorum.*

A.

Aeris color varius in numis
 — " " pag. 12
 Aglabitae " — 51

B.

Buidae " — 53

C.

Chakân " — 62

D.

Dailamitae " pag. 53
 دنگا-Denga " — 96

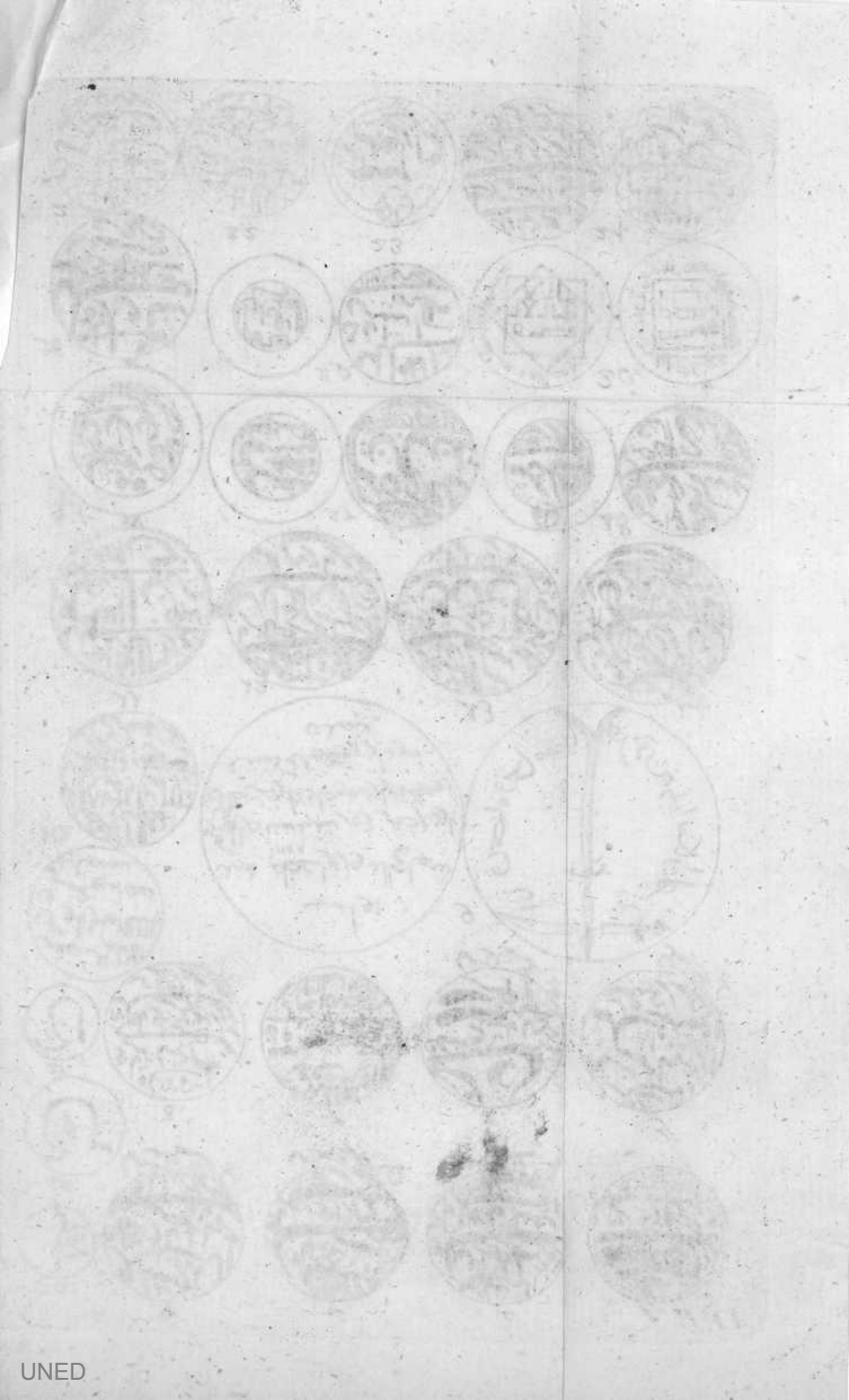
E.

Emblemata in numis — 39

H.

Hamadanidae " — 53
 I.

UNED

Tyebesen
Introduction
in
Reinforcement

BAP FA
035